

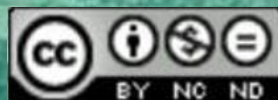
VARU

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

ISSN 2623-7237

Godina 3 / Broj 4/ 2020.

Varaždinski učitelj

digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Varaždin, kolovoz 2020.

ISSN 2623-7237

Nakladnik

Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje

Glavni i izvršni urednik

Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.

Grafička priprema i dizajn

Zoran Hercigonja

Izdanje časopisa

Godina 3 / Broj 4/ 2020.

Kontakt

e-mail: zoran.hercigonja@gmail.com

ISSN 2623-7237

Sadržaj:

1. Anica Kovačić-Tehnički dani u 4. razredu.....	[5]
2. Klementina Lindič-Vještina čitanja.....	[15]
3. Martina Bizjak-Orijentacijsko trčanje kao oblik interdisciplinarnog povezivanja.....	[22]
4. Martina Bizjak-Razredništvo tijekom karantene.....	[28]
5. Silvija Permoser-Tombola, didaktička igra?.....	[34]
6. Silvija Permoser-Učionica u prirodi.....	[45]
7. Maja Škerjanec-Sigurno na suncu.....	[51]
8. Maja Škerjanec-Motivacija u tjelesnom odgoju	[56]
9. Lea Opravž Ostreljč-Uporaba IKT-a u nastavi engleskog jezika.....	[62]
10. Maja Grbec Švajncer-Suradnja između škole i muzeja.....	[75]
11. mr.sc. Vesna Nosić-Školski „biseri“ iz hrvatskog jezika 2009.2019.....	[83]
12. Alenka Juršnik-Kazalište kao izvannastavna aktivnost.....	[108]
13. Alenka Juršnik-Čitam. Čitaš li? Čitaj!.....	[117]
14. Aleš Dolinšek, Alenka Juršnik-Osnovni tehnički elementi rukometa u osnovnoj školi.....	[127]
15. Valerija Jazbec-Odgoj za zanimanja u prilagođenom programu osnovne škole s nižim obrazovnim standardom.....	[136]
16. Valerija Jazbec-Timski rad u odjelu posebnog programa odgoja i obrazovanja.....	[144]
17. Vesna Nosić-Imena metodički model nastavnog sata.....	[153]
18. Jasmina Petek Pelcl-Daroviti učenici i matematika.....	[174]
19. Andreja Kolarič-Učenje kroz pokret i igru.....	[181]
20. Petra Ivanušić-Poticanje pozitivnih emocija „primjer dobre prakse“.....	[189]
21. Nataša Satler-Dvostruko iznimne djece.....	[196]
22. Tamara Jerič Miholič-Problematizacija spolne specifične socijalizacije.....	[204]
23. Mojca Mlakar-Primjer dobre prakse u radu s učenicom s malim poremećajima na razini procesa slučaja.....	[211]
24. Lucija Andrić-Predstavljanje esperanta učenicima razredne nastave.....	[218]
25. Maja Vučko-Prvi dani u prvom razredu djece s poteškoćama u razvoju.....	[225]
26. Nuša Zdražnik-Učitelj i dramatizacija.....	[233]
27. Marija Žigart-Srčani e-učitelj uz COVID 19.....	[242]
28. Tjaša Čamernik-Javna svijest o jezičnim poremećajima.....	[249]
29. Dragica Kosi-Škola Summerhill.....	[258]
30. Maja Grbec Švajncer - Uporaba usmene povijesti u nastavi za devete razrede.....	[266]
31. Klavdija Šanca-Poticaji i prepreke na profesionalnom putu specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga.....	[277]
32. Katja Zupančič Krajnc -Utjecaj pažljivosti u glazbenu bajku.....	[287]

Stručni rad

TEHNIČKI DAN u 4. razredu

Anica Kovačič, profesorica razrednega pouka, OŠ Ljudski vrt,
Župančičeva ulica 10, 2250 Ptuj, Slovenija

Sažetak

Tehnički dani obvezni su dio nastavnog plana i programa osnovne škole. Ovi dani omogućuju učenicima povezivanje i primjenu znanja u životnim situacijama.

U četvrtom su razredu tehnički dani povezani s ciljevima prirodne znanosti i tehnologije, društvene znanosti, likovne umjetnosti i glazbe. Bavimo se ekološkim sadržajima, a veliku pažnju posvećujemo i spoznaji da smo svi odgovorni za prirodu. Isto radimo i s glazbom, kao što od ambalažnog otpada izrađujemo glazbeni instrument.

U prirodni znanosti i tehnologiji naučili smo o važnosti odvojenog sakupljanja i recikliranja otpada. Studenti su naučili o korisnosti odbačenih predmeta i razvili ekološku svijest.

U umjetnosti glazbe, tijekom planiranja projekta izrade instrumenata od ambalažnog otpada.

Neuobičajeni glazbeni instrumenti rađeni su od otpadnog materijala i prema planu napravljenom na temelju vlastitog iskustva. Svaki je napravio svoj instrument, koji se sastojao od različitih predmeta. Istražili su različite zvukove i otkrili da otpad od ambalaže može biti i sjajan glazbeni instrument.

Učenici su bili opušteni i kreativni na poslu. Na kraju smo pripremili galeriju recikliranih glazbenih instrumenata i razredni koncert.

Važno je naučiti studente da štede prirodne resurse. Posebnu pozornost posvećujemo uštedama materijala i korištenju višekratnog otpada.

Ključne riječi: integracija znanja, ekologija, recikliranje, ambalažni otpad, instrument

1. UVOD

Interdisciplinarno povezivanje znanja jedna je od mogućnosti praktične provedbe različitih strategija učenja. U razredu se bavimo različitim aspektima iste teme, a kao rezultat toga nastavnici moraju koristiti raznolikiji skup nastavnih metoda, oblika i tehnika. To je metoda poučavanja kojom se određena jedinica učenja istovremeno podučava kroz različite nastavne discipline. [1]

Dakle, INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE je jedan od ključnih čimbenika u procesu učenja. To je način rada gdje su pojedini predmeti međusobno povezani.

Učinak učenja ili znanja je na taj način veći kod učenika, jer imaju priliku nadograditi svoj rad, ideje i kreativnost.

Cilj tehničkog dana bio je da učenici povežu glazbu s drugim umjetnostima i različitim tematskim područjima te da upoznaju korisnost odbačenih predmeta i razviju ekološku svijest. Istodobno, svjesni su da se ambalažni otpad može ponovo upotrijebiti, istražiti različite zvukove, razviti motoričke sposobnosti i osjećaj prilikom rada s različitim materijalima i cijene svoj rad i rad razrednika.

Ljudsko okruženje može biti ugodno uređeno i zdravo, ali može biti i zagađeno ili čak degradirano. Pokušavamo ukloniti štetne pojave i posljedice, a toga moramo biti svjesni svaki dan i što treba učiniti. [2]

Danas smo svi dobro svjesni vrste negativnih utjecaja koje ljudske aktivnosti imaju na okoliš. Pogotovo one koje osjećamo na vlastitoj koži i vidimo u svojoj okolini. Koliko snažno utječemo na okoliš u našoj svakodnevnoj potrošnji i na ono što se događa s predmetom kad više nije upotrebljiv - stavljamo ga u odlagalište, spalimo ili ponovo upotrebljavamo.

Uključeni smo u program EKO škola, a također pobuđujemo brigu učenika za okoliš i prirodu. Osnovni zadatak je izgraditi emotivan i profesionalan odnos prema upravljanju okolišom i prirodom novim idejama i inicijativama. Svakodnevno se privikavamo na odvajanje otpada, vodeći računa o energetici i upravljanju vodom.

2. INTERDISCIPLINARNO POVEZIVANJE

U četvrtom razredu ekološki sadržaj ugrađen je u sve školske predmete. U jezičnom obrazovanju bavimo se tekstovima, koji se odnose na odvajanje otpada, a pojedinačni tekstualni zadaci iz matematike povezani su s ekološkim sadržajem. U likovnoj umjetnosti stvaramo od otpadnog materijala i biramo teme povezane s ekologijom. U glazbenom obrazovanju imamo temu iz kurikuluma pod nazivom Reciklirani orkestar, gdje se svake godine od otpadnog materijala stvaraju originalni i zanimljivi glazbeni instrumenti.

Provedba projekta eko-tehničkog dana uključivala je interdisciplinarnu vezu:

GUM - proizvodnja instrumenata od ambalažnog otpada, istraživanje raznih zvukova, prezentacija glazbenih instrumenata

NIT - pokazuju da se određeni otpad može ponovno upotrijebiti

DRU - briga za okoliš

SLJ – čitanje tekstova koji se odnose na ekologiju , opis instrumenta

LUM - izrada od otpadnog materijala, slikanje instrumenata, priprema galerije.

2.1. EKOLOGIJA U KURIKULUMU za 4. razred

Učenici nauče mudro mijenjati okoliš. Stoga se upoznaju s tehničkim i tehnološkim postupcima prijenosa i izmjena tijela, tvari, energije i podataka i njihovom racionalnom uporabom. Shvaćaju da moramo sačuvati prirodne resurse. To znači održavanje raznolikosti i raznolikosti u prirodi izbjegavanjem nenadoknadivih procesa koji smanjuju i uklanjaju razlike u prirodi. [3]

2.2. PROVEDBA EKO TEHNIČKOG DANA

U četvrtom su razredu tehnički dani obvezni dio nastavnog plana i programa osnovne škole. Ovi dani omogućuju učenicima interdisciplinarno povezivanje, primjenu znanja u životnim situacijama, a istovremeno omogućuju sudjelovanje u užem i širem okruženju. Važno je upoznati studente sa odvajanjem otpada tijekom praktičnog rada. Rad je osmišljen kako bi potaknuo međusobnu suradnju, pomoć i razmjenu. Budući da je naglasak u četvrtom razredu na učenju da učim, međusobno su povezani ekološki sadržaj razdvajanja i recikliranja i

interdisciplinarno povezivanje, korištenje različitih strategija čitanja i učenja. Postavili smo sljedeće ciljeve:

- razvijanje svijesti i osjetljivosti na okoliš i ekološke probleme te sposobnosti da budu svjesni svoje vrijednosti i ranjivosti,
- prepoznati da proizvodnja i svakodnevni život stvaraju otpad o kome treba voditi računa i da se neki otpad može ponovno upotrijebiti,
- koristiti različite materijale, alate i procese obrade i povezati svojstva materijala i metoda obrade: preoblikovati, rezati, lijepiti, zalijepiti,
- se upućuje da slijede plan ili skicu radnog procesa u proizvodnji predmeta, • izrađuju reciklirane glazbene instrumente od otpadnih materijala,
- naviknuti se na čišćenje nakon posla.

Uključila sam sljedeće didaktičke sustave: prezentacija zvuka i slike, razgovor, objašnjenje, metoda pisanog rada, rad s tekstom, metoda praktičnih radova. Učenici su na poslu koristili sljedeća nastavna sredstva: knjige, računalo s pristupom internetu, projektor, slike, autentični tekstovi i ambalažni otpad.

Istraživanje ekoloških sadržaja odvijalo se putem sljedećih oblika učenja: frontalna, individualna. Za konačnu provedbu ekološkog sadržaja trebalo mi je 5 školskih sati i međusobno su se povezali sljedeći predmeti: društvena znanost, prirodna znanost i tehnologija, slovenski jezik, likovna umjetnost, glazba. Časovi su bili različiti i individualizirani.

2.3. POSTUPAK AKTIVNOSTI

Pametna oluja za uvodnu motivaciju „RECIKLIRANJE“

- Ponovimo osnovna znanja o zaštiti prirode
- Učenici su bili podijeljeni u homogene skupine. Svaka je skupina dobila tekst iz knjige Mali koraci koji ima veliki utjecaj na čišći svijet. [4] Ovaj zabavni vodič donosi puno ideja za manje zagađenja: o uštedi energije i vode, prehrani koja manje opterećuje okoliš, recikliranju, zaštiti prirode i njezinih stanovnika i sve više i više.

- Odabrali su strategiju čitanja [5] da sažmu sadržaj. Pripremili su ispis za plakat i predstavili ga kolegama.
- Stalak za otpad (na sredini učionice).
- Poredajte predmete po materijalima (npr. Boce zajedno)
- U predmetu Glazba umjetnosti imamo projekt pod nazivom Reciklirani orkestar. Učenici stvaraju glazbene instrumente od ostataka materijala i tako ambalažni otpad može postati sjajan instrument s malo mašte i vještine. Upute za rad nalaze se u neovisnoj radnoj knjižici za glazbu, dok se uči o korisnosti odbačenih predmeta i razvija se ekološka svijest.
- Izrada vlastitog instrumenta koji se mora sastojati od više različitih predmeta i biti će takav da možete s njim izvoditi što više zvuka: (slika 1)

Slika 1: Gitara i klarinet

Slika 2: U galeriji novih glazbenih instrumenata

- Konceptualne ideje, priprema plana, materijali.
- Izvršenje zadače
- Prezentacija "GALERIJA NOVIH GLAZBENIH INSTRUMENATA".
- Učenici su uživali u svom poslu i zabavili se.
- Vježbali su vještine međusobne suradnje.
- Predstavili su i imenovali svoje glazbene instrumente (slika 3).

Slika 3: Svaki učenik predstavlja svoj instrument, od čega je instrument izrađen i prezentira zvuke tog instrumenta.

Slika 4: Sviraju zvukove na svom glazbenom recikliranom instrumentu, svirajući ih, ali mogu i pjevati.

Slika 5: Formiraju se glazbeni sastavi

Na kraju su instrumente raspoređivali u puhačke, gudače, trube i sastavili razredni orkestar u kojem su svirali na reciklirane instrumente i pjevali. Učenici su međusobno izmjenjivali glazbene instrumente i tako pokušali svirati na drugim glazbenim instrumentima.

Nakon toga uslijedio je razgovor - procjena tijeka školskog dana. Uz pomoć svega što je stvoreno tijekom ovog EKO-tehničkog dana, pripremili smo izložbu u školskom prostoru događanja, gdje su i ostali učenici mogli vidjeti zapise, fotografije, proizvode i probati reciklirane glazbene instrumente.

Glavne aktivnosti ekologije usmjerene su na zaštitu prirode i ujediniti napore ljudi za uravnotežen odnos prema prirodi, racionalno korištenje prirodnih resursa i održavanje prirodne ravnoteže bez razarajućih posljedica za sva bića našeg planeta. [6]

Planiranje rada:

Učenici su imali četrnaest dana, za sastavljanje skice za glazbeni instrument i prikupljanje odgovarajućeg ambalažnog otpada. Donijeli su i poluproizvode (perforirane boce i čepove, rezali žice, izrezali dijelove iz kutija) kako bi se u školi mogli sastaviti, dizajnirati i dodati oznaku za recikliranje.

Materijal i pribor:

- Sa sobom donose različite ambalaže otpada koja bi se mogla koristiti za izradu glazbenih instrumenata (boce, limenke, plastične posude, ljepljiv trak, škare, ljepilo, slamke, strune, elastika, karton...)

3. ZAKLJUČAK

Moramo biti svjesni da su svi ljudi odgovorni za prirodu i da svojim djelovanjem možemo sačuvati naš planet, pa je zbog toga potrebno djeci usaditi ekološke vrijednosti vrlo rano. Studenti vole učiti i isprobavati nove metode i oblike, pa je potrebno pripremiti obrazovni rad na način, da učenici budu što motiviraniji i da pokušaju pronaći načine za rješavanje problema zaštite prirode. Potrebno je ojačati svijest da smo svi odgovorni za prirodu. Svi zajedno moramo biti svjesni, da ne smijemo nesmotreno zagađivati prirodu i da čak i mali koraci mogu doprinijeti boljoj budućnosti planeta. Stečeno znanje uz pomoć različitih metoda i oblika, a potkrijepljeno primjerima iz svakodnevnog života, dugotrajnije je, svjesnije i smislenije. Smatram da je interdisciplinarno povezivanje vrlo prikladan oblik rada sa učenicima, na ponavljanju i učenju.

4. POPIS LITERATURE

- [1] Medpredmetno povezovanje kot strategija za kakovostno učenje učencev v osnovni šoli, Medpredmetno_URN_NBN_SI_doc-TW57QGYK.pdf
- [2] Več avtorjev, OKOLJSKA VZGOJA, učbenik za izbirni predmet; medpredmetno področje v osnovni šoli; Založba Obzorja, Maribor, 2002.
- [3] UČNI NAČRT – Naravoslovje in tehnika
- [4] Glenn Murphy, Majhni KORAKI, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 2011.
- [5] M. Kerndl, "Bralna pismenost-bralne učne strategije", ZRSS, http://www.osdob.si/files/2014/11/BUS__predstavitev_posameznih_strategij.pdf (Dostop: 7. 3. 2018).
- [6] http://misijazeleno.si/o_misiji_zeleno/kaj_je_ekologija/ <7. 3. 2018>.
- [7] Učbeniki in delovni zvezki, "Radovednih pet", Rokus, 2019.

Stručni rad

VJEŠTINA ČITANJA

Klementina Lindič

OŠ Gorišnica, Slovenija

Sažetak

U radu su prikazane različite mogućnosti tijekom nastave, od rada u učionici do rada u knjižnici. Pokazani su različiti suvremeni pristupi nastavi, s naglaskom na vještinu čitanja. Također su predstavljeni različiti grafički organizatori, koji pomažu učenicima, da nauče suštinu i organiziraju učenje na način, koji ga čini razumljivijim i lakšim. Budući da postavljanje dobrog pitanja nije nimalo lak zadatak, stavljamo naglasak na postavljanje pitanja uz pomoć kućice za čitanje, gdje su pitanja pozicionirana po katovima od najnižeg do najvišeg. Budući da je u nastavi vrlo važna povratna informacija i samorefleksija, prezentacija također predstavlja primjer iz prakse.

Na satu društva, na temu panonskog svijeta u petom razredu, naglasak je bio na osnovnim elementima vještine čitanja i mogućnosti suradnje sa školskom knjižnicom.

Ključne riječi: dobra pitanja, knjižnica kao prostor za učenje, grafički organizatori

1. UVOD

Uvođenje inovacija u nastavu je danas vrlo je važno. Sve više i više se uvodi rad po parovima i grupni rad. Pogrešno je pretpostaviti da se učenici samo zato što sjede u grupama po automatizmu i uče u grupama. Razvrstavanje učenika u grupe rijetko znači da oni zapravo rade u grupama s bilo kojim oblikom diferencijacije. Lako je danas većina razreda već strukturirana po grupama ili parovima, još uvijek je većina aktivnosti individualnog karaktera ili se radi o podučavanju cijelog razreda [2].

Učenici u grupi također trebaju točno definirane zadatke, koji im pomažu, da s njihovim udjelom doprinesu boljem radu cijele grupe. Učitelji, međutim, moraju shvatiti, da učenje znači kretanje kroz različite razine mogućnosti, sposobnosti (kapacitet), katalizatore i kompetencije [4].

2. PROVEDBA SATA NASTAVE

2.1. OPIS NASTAVNE SITUACIJE

Na početku nastavnog sata su učenica u igri Od 5 do 0 morali surađivati kako bi ispunili zadani zadatak. Najprije im je pročitana najteži opis. Ako su pronašli rješenje, dobili su 5 bodova. Svaki sljedeći opis bio je lakši i donio je manje bodova. Nakon što su otkrili rješenje, slike rješenja su rasporedili na praznu kartu, koja je bila projicirana na tabli.

Uz pomoć ove igre došli smo do najave teme nastavne lekcije, koju su učenici sami otkrili: Panonski svijet u Sloveniji.

2.2. GLAVNI DIO SATA

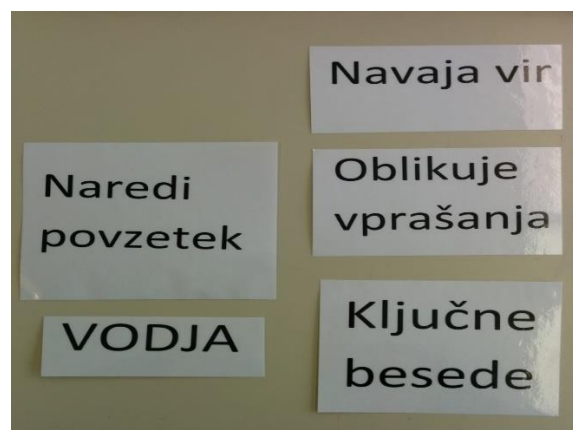
Nakon uvodne motivacije dogovorili smo se, kako bi izgledao naš rad u knjižnici.

U knjižnici su učenici bili podijeljeni u heterogene grupe. Svaka je grupa imala zadatak, da objasni jednu od značajki panonskog svijeta. Na raspolaganju su im

bile rode, hrana, reljef i panonska kuća. Budući da smo bili u knjižnici, mogli su naravno koristiti različitu literaturu, a na raspolaganju su imali i računalo. Postavili smo ciljeve lekcije i učenici su započeli svoj rad. Kada su ciljevi jasno definirani i predstavljeni na početku nastave, učenici vjeruju da ih mogu postići. Njihovo samopouzdanje raste s napredovanjem u stjecanju vještina, a to samopouzdanje pomaže u održavanju motivacije i dobrog, vještoga rada [5].

Učenici su zatim provodili planirane nastavne zadaće, pomoću ljestvice razumijevanja [3] međusobnih povratnih informacija, povratne informacije od učitelja, knjižničara ...

Svaki učenik u grupi imao je određenu ulogu, što je vidljivo iz slike 1.

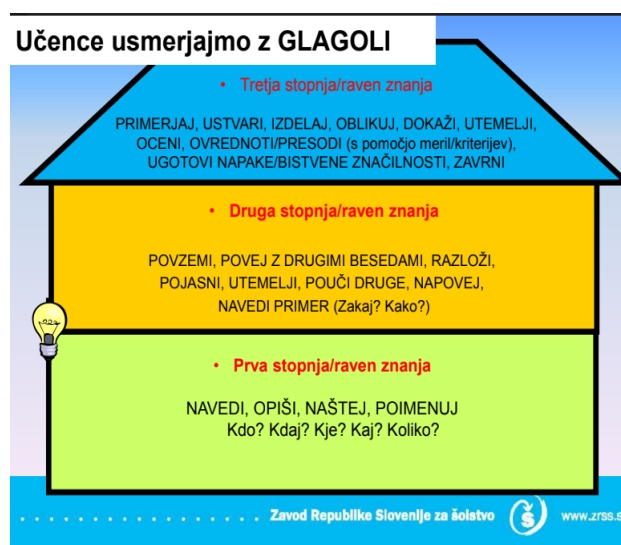

Slika1: Zadaće svakog učenika u grupi

Dogovorili smo se, da će učenici svoje spoznaje i zaključke zapisivati u obliku cilja koji će imati pet kolutova. Svaki kolut ima svoju ulogu: tema, sažetak, ključne riječi, pitanja i izvor. Gotovo se svaki neumjetnički tekst temelji na određenoj hijerarhiji. Na primjeru novinskog članka, učitelj pokazuje kako se hijerarhija odražava kroz naslove, podnaslove, podebljani i sitni tisak.

Vratili smo se u razred, gdje su grupe izvijestile o svojim spoznajama. Svaka je grupa na tablu zalijepila svoj dio lista, što je u konačnici dalo rješenje u obliku cilja.

U razredu smo se posvetili pitanjima, koja su nam pomogla ponoviti i utvrditi obrađenu materiju. Prilikom postavljanja pitanja učenici su se pomogli s kućicama pitanja, što nam pomaže postaviti zahtjevnije pitanja na višoj razini. Sami učenici su pitanja razvrstali po katovima prema kriteriju kompleksnosti. Tako ih navikavamo da postavljaju pitanja viših taksonomskih stupnjeva. S vremenom će biti pitanja: OPIŠI, NABROJI, TKO, ŠTO i slično zamijenjena riječima UTEMELJI, PREDVIDI, DOKAŽI, USPOREDI, OSMISLI, KRITIČKI POJASNI...

Slika 3: Kućica pitanja

2.3. ZAKLJUČAK SATA

Na kraju nastave učenici su proveli samovrjednovanje i dali povratne informacije o svom radu. Učenici su riješili listić Što mislim o svom radu te tako dali učitelju povratnu informaciju o svom radu i osjećanjima tijekom nastavnog sata.

Povratne informacije su informacije o tome kako napredujemo u nastojanjima da postignemo cilj [6]. Istraživanja pokazuju da povratne informacije poboljšavaju učenje, usmjeravaju ka samoregulacijskom učenju i najjače utječu na rezultate učenja kada dolaze od učitelja ka učeniku, jer učitelj izvješćuje što učenici znaju, kako razumiju, gdje rade pogreške, što ne razumiju. Povratne informacije su od iznimne je važnosti u formativnom praćenju, jer ih učenici uzimaju u obzir u daljnjem učenju, a učitelj u daljnjem planiranju nastave [7].

3. ZAKLJUČAK

Jedan od ključnih aspekata takvog učenja je povjerenje. Povjerenje znači da učenici vjeruju, da učitelj vjeruje u njih, te osobito kada imaju probleme. To također znači da učitelj pokazuje razumijevanje sa stavove i poglede učenika, čak i ako mu se kao odrasloj osobi mogu činiti previše jednostavnim. Učitelj mora očekivati da će učenici uspjeti ili da ono što žele naučiti je vrijedno učenja (Cornelius – White, [1]).

Takav način poučavanja pokazuje puno pozitivnih stvari. Učenici su više motivirani za rad, njihovo se samopouzdanje jača, osjećaju se važnijim, vide se kao suradnici procesa učenja ... U takvim nastavnim satima učitelj je osoba koja nije frontalni diktator. On traži od učenike dokaze o tome kako doživljavaju njegove nastavne sate, o osobnom uspjehu u ulozi nositelja odnosno inicijatora promjena, o svojoj razini inspiracije i o tome kako svoju strast dijeli sa svojim učenicima [4].

4. POPIS LITERATURE

- [1] Cornelius – White, J.(2007). Learner-centered teacher-student relationships are effective: A meta – analysis. *Review of Educational Research*, 77 (1), 113 – 43.
- [2] Galton, M., Patrick, H. (1990). *Curriculum provision in small primary schools*. London: Routledge.
- [3] Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Cotič Pajntar, J., Borstner, M., Eržen, V. et al. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [4] Hattie, John A.C.(2018) *Vidno učenje za učitelje, maksimiranje učinka na učenje*. Prevod Lingua Service. Svetovalno – izobraževalni center MI, Griže.
- [5] Schunk, D.H. (1996). Goal and self-evaluative influences during childrens cognitive skill learning. *American Educational Research Journal*, 33, 359 – 82.
- [6] Wiggins, G. (2012). Seven Keys to Effective Feedback. *Educational Leadership*, 70(1), 10–16.
- [7] Yunker, B. A. (2003). The nature of feedback in a community of composing. V M. Hickey (ur.), *Why and how to teach music composition: A new horizon for music education*. Reston, VA: MENC: The National Association for Music Education, str. 233–242.

Stručni rad

ORIJENTACIJSKO TRČANJE KAO OBLIK INTERDISCIPLINARNOG POVEZIVANJA

Martina Bizjak, prof. tjelesne i zdravstvene kulture

Srednja gradbena, geodetska in okoljevarstvena šola Ljubljana,
Slovenija

Sažetak

U članku je opisano orijentacijsko trčanje organizirano na sportski dan škole, povezano s različitim sadržajima i različitim predmetima (kemija, biologija, fizika). Naglasak je na interdisciplinarnoj vezi. U orijentacijskom trčanju, koje se odvija po točno određenoj ruti, učenike na različitim točkama čekaju zadaci koje pripremaju nastavnici različitih predmeta. U zadacima se izmjenjuju teorija i praksa. U takvoj organizaciji sportskog dana učenici su aktivni, istodobno ponavljajući određene sadržaje i povezujući ih jedan s drugim. Na kraju se zadaci predaju nastavnicima koji ih pregledavaju i ocjenjuju. Uspješni učenici također mogu biti nagrađeni. Nagrade određuje svaki nastavnik, a učenici odlučuju žele li da učitelj uzme u obzir rezultat ili ne. Učitelji su također aktivno uključeni u organizaciju i provedbu sportskog dana i više nisu samo pratitelji, već i surađuju dajući prijedloge kao i njihovom provedbom.

Ključne riječi: sportski dan, orijentacijsko trčanje, interdisciplinarne veze

1. UVOD

U današnjem društvu sve više prevladava informacijska tehnologija . Preplavljeni smo papirologijom zbog čega se krećemo znatno manje. Učenici su zasuti materijalima za učenje, a u slobodno vrijeme koriste razne tehnologije i društvene mreže zbog čega su sve manje fizički aktivni, imaju manje društvenih kontakata te im se pogoršava tjelesna kondicija. Kao rezultat toga, kod djece se javljaju mnoge bolesti i sve veća tjelesna težina.

U školi smo se na organizirani sportski dan odlučili za orijentacijsko trčanje.. Kombinirajući različite sadržaje naučene u školi, istovremeno smo osigurali druženje i zabavu.

Budući da većina učenika doživljava trčanje kao monotono i dosadno, ono kao oblik aktivnosti nije popularno kod učenika. Neki to rješavaju slušajući glazbu ili se jednostavno prepuštaju svojim mislima. Ali pravih je trkača malo, a navike trčanja su im obično razvijene od ranije.

Uz orijentacijsko trčanje usmjerili smo ih, koliko god je to moguće, na aktivnost koja ih motivira, daje im osjećaj slobode i istovremeno ih educira.

2. ORIJENTACIJSKO TRČANJE

Orijentacijsko je trčanje rekreativna aktivnost u kojoj se osoba kreće po nepoznatom terenu, uglavnom kroz šumu. Sudionik mora, što je prije moguće, pretrčati ili prehodati zadanu rutu, uz pomoć mape, karte ili kompasa. [2] Orijentacijsko se trčanje može obaviti i u gradskim parkovima ili u blizini škole. Kontrolne točke mogu biti predmeti u prirodi, razni natpisi na panoima ili zgradama; lozinke koje moraju točno prepisati; mjesta na kojima žigom potvrde, da su pronašli točku. [3]

To je aktivnost, koja kombinira tjelesnu i mentalnu aktivnost. Može biti samo ugodna i opuštena rekreacija u prirodi, ali može biti i vrhunski sport. [1]

2.1. TRČANJE OPISANOM RUTOM

Među svim oblicima i mogućnostima, odlučili smo izvesti orijentacijsko trčanje kao trčanje opisanom rutom. Kod ove vrste trčanja ruta nije označena na karti, već učenici na startu dobivaju upute koje opisuju rutu kojom moraju trčati ili hodati. Prema potrebi, učenici mogu dobiti mapu kako bi im pomogla na putu ali nije neophodna, jer moraju sami slijediti opise puta. Na uputama se nalaze i kontrolne točke koje je potrebno pronaći uz obavljanje različitih zadataka. Staza je kružna što znači da su start i cilj na istome mjestu.

Trči se u grupama od dva do pet učenika u koje se učenici sami podijele, ali u grupi nikad ne može biti samo jedan učenik. Opis zadane rute vodi učenike od jedne kontrolne točke do druge, što u prirodi mogu biti različiti objekti. Na putu odgovaraju na razna pitanja čime je razbijena monotonija trčanja. Posvećujući se svojim zadacima i istovremeno pronalazeći različite kontrolne točke, trčanje postaje vrsta zabave.

Učenici započinju trčati u intervalima od 2 do 5 minuta - ovisno koliko je udaljen konačni cilj i koliko je učenika u grupi. Minutu prije početka učenici stižu na početnu točku gdje grupa dobije upute i opis zadane rute. Učenici ispunjavaju list

potrebnim podacima i pripremaju se za početak. Na cilj učenici grupe moraju doći zajedno. Vrijeme se zaustavlja kada posljednji u grupi stigne na cilj, odnosno kada preda list.

2.2. MEĐUPREDMETNA NASTAVNA VEZA

Uza sve navedene sadržaje i aktivnosti, naše orijentacijsko trčanje namijenjeno je i interdisciplinarnom povezivanju predmeta. U tu svrhu, povezali smo učitelje različitih struka i upoznali ih s našim namjerama. Odaziv je bio vrlo dobar, jer su svi bili voljni sudjelovati i pripremiti zadatke koje su učenici dobili na kontrolnim točkama.

Svaki nastavnik (kemija, biologija, fizika) pripremio je set pitanja za učenike od 1. do 4. razreda, različitih stupnjeva težine. Kada su učenici stigli na pojedinu kontrolnu točku gdje su ih čekali nastavnici, mogli su birati između lakih, srednjih i teških pitanja. Svaki točan odgovor donio im je određeni broj bodova. Pitanja iz lakog skupa nosila su 1 bod, srednjeg 3 boda, a za teška pitanja dobivalo se 5 bodova. Ako je odgovor bio pogrešan, nisu dobili bodove. Na kraju smo zbrojili bodove. Ovisno o rezultatima, učenici su sami mogli odlučiti žele li da učitelj u školi uvaži rezultat ili ne, npr: ako se učenik nalazi između dvije ocjene.

Skup pitanja za 1. godinu:

Biologija:

Lagano: Kako izmjerimo otkucaje srca u mirovanju odnosno minimalan broj otkucaja srca?

- odmah nakon buđenja, mjereći nekoliko puta zaredom
- prije početka vježbanja
- odmah nakon vježbanja
- prije nego što odemo spavati

Umjereno: Što je aerobna vježba? Vježba pri kojoj tijelo koristi energiju:

- samo iz masti
- samo od proteina
- uz prisutnost kisika
- u nedostatku kisika

Teško: Kako organizam reagira na produljenu tjelesnu aktivnost?

- disanje je mirno, otkucaji srca se smanjuju
- krv cirkulira sporije kroz kardiovaskularni sustav
- disanje se ubrzava, povećava se broj otkucaja srca
- disanje je mirno, koža je blijeda i vlažna

Kemija:

Lagano: Koji mineral nedostaje tijelu kada dolazi do mišićnih grčeva?

- cink
- kalcij
- magnezij
- natrij

Umjereno: Koja je funkcija krvožilnog sustava u našem tijelu?

- a. prenosi kisik (O₂) i hranu
- b. prenosi ugljični dioksid (CO₂)
- c. brine o regulaciji tjelesne temperature
- d. opskrbljava tijelo kisikom (O₂) i hranom te uklanja ugljični dioksid (CO₂)

Teško: Koji izraz u žargonu koristimo za bolove u mišićima? Imenuj. Tada se u tijelu odvija kemijska reakcija i stvara se nova tvar. Koja tvar nastaje?

Fizika

Lagano: Staza oko jezera duga je 5000 m. Prelazimo je za sat vremena. Kolika je naša brzina?

- a. 2,5 km / h
- b. 5 km / h
- c. 4 km / h
- d. 10 km / h

Srednje: Automobil se kreće jednakomjerno ubrzanim gibanjem. Brzinu od 108 km/h postiže nakon 10 s. Koliki je put prešao u tih 10 sekundi?

- a. 1080 m
- b. 300 m
- c. 108 m
- d. 150 m

Teško: Koliko visoko moramo podići željeznu kuglicu mase 7,6 kg da bi se njena potencijalna energija povisila za 19 J. Pri zadatku uvažite $g = 10 \text{ m / s}^2$.

- a. 14,44 m
- b. 1,9 m
- c. 4 m
- d. 0,25 m

3. ZAKLJUČAK

U modernoj se školi povećava potreba za interdisciplinarnom integracijom. Ovaj trend slijedimo i u našoj školi. Postigli smo to da učitelji budu više uključeni u događanja i organizaciju sportskog dana, te je tako lakše sudjelovati u samoj izvedbi. Suvremeni je trend povećanje tehnološke pismenosti, odnosno upotrebi IKT-a i na sportskom danu. Naš slijedeći zadatak bit će da učitelje na kontrolnim točkama zamijenimo s QR kodovima. Svi potrebni podatci i odgovori učenika postat će odmah dostupni i zabilježeni na računalu.

4. POPIS LITERATURE

- [1] Vahčič, N. in Mlakar, M. (2001). Orientacijski tek (Priručnik). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Ljubljana
- [2] Kristan, S. (1994). Osnove orientiranja v naravi. Radovljica: Didakta.
- [3] Zorman, J. (2016). Orientacijski tek v osnovni šoli (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Ljubljana

Stručni rad

RAZREDNIŠTVO TIJEKOM KARANTENE

Martina Bizjak, prof. tjelesne i zdravstvene kulture

Srednja gradbena, geodetska in okoljevarstvena šola Ljubljana,
Slovenija

Sažetak

Nitko nije bio spreman za situaciju nastalu pojavom novog koronavirusa. To je sa sobom donijelo dodatne stresne situacije i opterećenja za sve - učenike, roditelje i nastavnike. Nitko nije imao iskustva suočavanja s takvim okolnostima, te su se svi "preko noći" morali prilagoditi novom načinu života i rada. Kako je to utjecalo na pojedince? Roditelje? Kakav su stres doživljavali pojedinci u nedostatku socijalnih kontakata? Članak govori o osobnom iskustvu učiteljice razredne nastave, reakcijama učenika i roditelja.

Ključne riječi: učenje na daljinu, koronavirus, stres, socijalni kontakti, karantena

1. UVOD

U vrijeme koronavirusa obrazovanje se iz školskih klupa prenijelo u domove pojedinaca i odvijalo se putem nastave na daljinu. Kako je učenje na daljinu utjecalo na učenike i koliko je važno da se ono odvija u školi? U početku je bilo dosta problema. Učenici dolaze iz različitih sredina; neki nisu imali radne uvjete, neki nisu htjeli raditi, neki se nisu pronašli, neki pak nisu imali tehničku podršku, internetsku vezu, neki su dolazili iz neorganiziranih obitelji u kojima je bilo i nasilja. Mjere izolacije tijekom koronavirusa također su imale i pozitivne posljedice, jer su učenici razvijali i neke nove vještine, suočavali se s frustracijama te promjenom okoliša. Nekima je posao od kuće odgovarao i bili su još uspješniji i susretljiviji. Napravili su više i bolje, uglavnom zato što su mogli bolje organizirati svoje vrijeme, bez vremenskih pritisaka i rokova za dovršavanje određenih zadataka i projekata.

2. MINDFULNESS- OSVJEŠĆIVANJE, USREDOTOČENA SVJESNOST

Zbog okolnosti u kojima se nalazimo, osvješćivanje je izuzetno važno i pokazalo se vrlo učinkovito u suočavanju sa stresom koji je nastao u ovoj izvanrednoj situaciji.

Osvješćivanje je temeljna komponenta ljudske svijesti i mentalne sposobnosti koja se može razviti i ojačati na više načina. Istodobno, riječ pažnja podrazumijeva i skup vježbi i tehnika pomoću kojih razvijamo ovu svijest. [1]

Uz pomoć osvješćivanja postajemo svjesniji iskustava, a prihvaćanjem iskustava gradimo otpornost na stres i normalne reakcije na njega. Misli ne možemo zaustaviti, ali kontakt s njima možemo prekinuti.

Isto tako, budnost ne dolazi sama od sebe. "Biti u trenutku" važan je element osvješćivanja. Dobro je biti svjestan trenutnog aspekta života, upravo onakvog kakav jeste: ovdje i sada. Napuštajući rasuđivanje, oslobađamo se svoje povijesti, svojih očekivanja i iskrivljenog razmišljanja. Na taj način svijet možemo gledati otvorenije, s više odobravanja, što nam pomaže da živimo u trenutku. [2]

Kako potaknuti takvo razmišljanje kod učenika koji su se u trenutku našli u potpuno novoj situaciji, isprva zacijelo uplašeni, jer ne znaju što očekivati? Kako postići da učenici mogu pogledati u sebe u ovom trenutku i živjeti za ovaj trenutak, te da im ta unutarnja spoznaja pomogne u organizaciji života?

3. UČIONICA

Na satovima nastave u učionici na daljinu ili putem društvenih mreža (npr. aplikacija *Zoom*), na mnogim je razinama bilo dosta tema posvećenih osjećaju u ovoj izvanrednoj situaciji. Razgovori s učenicima koji su u početku imali prilično problema s ispunjavanjem zadataka i obradom materijala, odvijali su se putem videokonferencije. Odjednom su se učenici našli u situaciji, da su sami morali obraditi nastavne materijale, posvetiti se različitim načinima rada i drugačijim pristupom. U početku se cijeli razred sastajao putem videokonferencije, no s vremenom se pokazalo znatno učinkovitijim kada je na videokonferenciji bio prisutan manji broj učenika, do pet ili sasvim pojedinačno. Što su se više otvarali, bili su spremniji za razgovore, savjete i ohrabrenje. Trebala im je podrška. U učenju na daljinu, emocionalne i socijalne vještine bile su prepoznate. Svi smo zajedno učili i pomagali jedni drugima. Učenici su se međusobno pomagali i savjetovali. Krajnji rezultat je bio da su svi učenici u odjeljenju uspješno završili školsku godinu bez popravnih ispita, što gledano kroz višegodišnju statistiku, do sada nije bio slučaj.

Kako se nositi s tim? Važno je prihvatiti činjenicu da je trenutna situacija za sve ista. Potrebno je naučiti prihvatiti okolnosti ovdje i sada, shvatiti da ih ne možete promijeniti ili popraviti, niti na njih utjecati. Ovo je u datom trenutku najučinkovitija strategija: prihvaćanjem priznati da je ovo novonastala izvanredna situacija. Slijedeći je korak pronaći rješenje za ovu situaciju i postići najbolje rezultate. Prije svega, potrebno je ukazati na prednosti i nedostatke koji su se ukazali kroz nastavu na daljinu.

Prednosti koje učenici ističu su:

- vrijeme za učenje može svatko sam svojevrijem rasporediti (jedan dan više, drugi dan manje),
- možete raditi kad god želite - ujutro, tijekom dana, navečer,
- sami mogu odrediti odmore - kada i koliko dugo,
- mogu se povezati s kolegama iz razreda/godine za zajedničko rješavanje zadataka,
- možete spavati duže ujutro,
- sav je materijal dostupan u svakom trenutku u virtualnim učionicama,
- ne gubite vrijeme na vožnju do škole.

Nedostaci koje učenici ističu su:

- nedostaje kontakt sa školskim kolegama,
- gradivo je lakše pratiti u školi,
- nedostaje učiteljevo objašnjavanje gradiva,
- ponekad ne razumiju zadatke, i ne znaju što učiniti.

S obzirom na poznate činjenice, svi su tražili najbolju opciju koja im u određenom trenutku najbolje odgovara. Neki su pokušali nekoliko puta, te na kraju uspjeli, što se pokazalo i pri uspješnom završetku školske godine. Započeli su sustavno, postupno i posvetili se trenutnoj situaciji, koju su njenim smirivanjem na kraju ipak kontrolirali.

Razgovori putem videokonferencija bili su namijenjeni savladavanju straha pred javnim nastupanjem, izražavanju vlastitog mišljenja, razvijanju pozitivnog stava prema školi te promatranje sebe, svojih osjećaja i misli. Važno je bilo da učenici shvate kako mogu imati utjecaja na svoje raspoloženje, kao i da o tome razmišljaju.

Odzivi roditelja na kraju predavanja:

"Pozdrav, što se tiče učenja na daljinu, nisam se bavila sinom, sve za školu je napravio sam. Na početku corone, samo mi je rekao, da ima više posla kod kuće za školu, nego kad je u školu fizički išao. Ostali školski kolege su se također malo žalili, ali s vremenom se i to smirilo, uz vašu pomoć i sin je sve radio normalno. Osobno mislim, da je bolje za djecu, da imaju socijalni kontakt s drugom djecom. Sviđaju mi se obaveze koje bi dijete trebalo imati (rano ustajanje za školu, trening nakon škole, učenje...). Vama profesorice, hvala na strpljenju i informacijama koje ste nam stalno posredovali, vi ste uistinu „super“ žena i prije svega majka, što mom sinu i meni puno znači. Želim vam ugodan ljetni odmor."

"Pozdrav, škola na daljinu na kraju je bila uspješna, jer smo uz vašu pomoć sina probudili iz osjećaja da je stalno na nekom odmoru. Hvala na pozivima i ohrabrenju. Pozdrav."

"Poštovani, nisam se mnogo uključivao u obaveze svog sina. Bilo mu je doduše potrebno objašnjavanje iz matematike i engleskog jezika. Tjedan dana imali smo problema s internetom, što je i prijavljeno. Više puta je isticao, da mu se ne sviđa takav način rada i da bi radije bio u školi. Novi način rada bio mu je stran, ali on ga je ipak usvojio i radio koliko je bilo potrebno. Ako je imao problema s komunikacijom s bilo kim od učitelja, obratio se vama. Iskreno hvala za svu pomoć, brigu i podršku i stvarno izuzetno brze odazive na sva pitanja."

"Zdravo, karantena je došla potpuno neočekivano. Imam troje djece kod kuće. Imali smo problema s računalima, ali škola je bila vrlo obazriva te smo ubrzo dobili još jedno dodatno računalo. Učitelji su bili vrlo korisni i vrlo susretljivi. Hvala vam za svu pomoć. Lijep pozdrav."

"Pozdrav, mom sinu nije bila potrebna pomoć pri učenju na daljinu. Domaće zadatke obavljao je samostalno, jednako kao i uvijek. Nemam primjedbe u vezi s informacijama, koje nam je pružala škola, jer smo bili obaviješteni o tekućim stvarima, pravodobno i kontinuirano. Lijepe praznike."

4. ZAKLJUČAK

Vrijeme nastave provedeno u vrijeme koronavirusa bilo je svojevrstan izazov. Međutim, radom i suradnjom svih sudionika, školska je godina završila vrlo uspješno. Bilo je puno novih saznanja, puno se vremena posvećivalo individualnim pristupima. Neki su pojedinci čak bili uspješniji u takvom radu, nego inače. Želja nam je i u budućnosti primijeniti novostečene spoznaje o tome što je važno a što nije, kao i spoznaje o našim osjećajima u određenim trenucima.

5. POPIS LITERATURE

- [1] Bajt, M., Žugman, K., Cerar, K. (2016). Projekt Čuječnost v šolah – naši začetki. Društvo za razvijanje čuječnosti. V. Orel., M. (ur.), Mednarodna konferenca MINDfulness 2016 »Bodite čuječni, poučujte čuječno, poučujte čuječnost« (str. 67-74). Ljubljana: EDUvision.
- [2] Burch, V., Penman, D. (2016). Čuječnost za zdravje. Ljubljana, Slovenija: Učila.

Stručni rad

TOMBOLA, DIDAKTIČKA IGRA?

Silvija Permoser, profesorica razredne nastave

OŠ Raka

Sažetak

Igra je najvažnija aktivnost djeteta. Motivirana je iznutra i potiče je znatiželja. Djeca kroz igru najviše uče. Na nastavi također aktivnosti možemo oblikovati tako da su za učenika opuštene i zabavne, a da istovremeno uče. Tombola je igra koja je razvijena kao društvena igra. Unatoč tome, učitelji u njoj vide mogućnosti za razvijanje tombole kao didaktičke igre. U 1. razredu možemo je uspješno koristiti u svim predmetima.

Ključne riječi: tombola, didaktička igra, opuštanje, učenje

1. UVOD

Igra je sastavni dio djetetovog života i »osim zadovoljavanja osnovnih fizioloških potreba, najvažnija je aktivnost djece.« [1, str. 11] Igru shvaćamo kao slobodnu, spontanu, kreativnu aktivnost, koja je motivirana iznutra. Potiče je znatiželja. Dijete se kroz igre koje odabere zabavlja i istovremeno stječe iskustvo, razvija vještine, znanje i osobnost. [1]

Učitelji smo svjesni da je igra važan dio djetetovog razvoja, ne samo predškolskog, već i školskog djeteta. Osim spontane igre, kojoj je namijenjeno vrijeme tijekom odmora, učitelji potičemo i didaktičku igru jer s njima želimo postići određene odgojno-obrazovne ciljeve. »Didaktička igra je igra s određenim ciljem i zadatkom te pažljivo odabranim pravilima i zanimljivim sadržajem. Važno je da su ciljevi skriveni i da ih učenici nisu ni svjesni. Korištenjem takvih igara učitelji nastavu čine zanimljivijom, opuštenijom i dinamičnijom. « [6, str. 5]

Tombola kao igra je popularna aktivnost u slobodno vrijeme, koju igraju i u Sloveniji i širom svijeta. Igru možemo naći na policama svih trgovina igračaka.

2. TOMBOLA

SSKJ (Rječnik slovenskog književnog jezika) kaže da je tombola »igra na sreću u kojoj o dobitcima odlučuje izvlačenje brojeva". [11] Pertot [6, str. 31] kaže da se tombola razvila u periodu »od sredine 18. do sredine 19. stoljeća ... kao javna ili obiteljska igra pod talijanskim imenom tombola. ... O dobitku, koji nije novčani, već materijalni, odlučuje podudaranje zapisanih brojeva s izvučenim brojevima.«

Tombola je igra u kojoj svaki igrač ima svoju karticu sa nasumičnim brojevima od 1 do 99. Igrači na svojoj kartici moraju žetonima pokrivati izvučene brojeve, koje voditelj igre vadi iz vrećice u kojoj je 99 brojeva. Izvučeni brojevi stavljaju se na tablicu. Prvi koji pokrije sve brojeve na svojim karticama je pobjednik.

Tombola kao društvena igra pozitivno utječe na međusobnu povezanost, a osim toga, kroz jednostavnu igru jačamo svoje sposobnosti razmišljanja.

Ali, može li tombola biti i didaktička igra?

Tombola kao didaktička igra, prikladna je za učenike 2. razreda na satima matematike. Cilj koji možemo postići igrom je čitanje i brojanje brojeva do 100.

Učitelji često razmišljamo šire i izlazimo izvan zadanih okvira pojedinačne igre. Možemo li osnovno pravilo igre primijeniti i na didaktičku igru koja bi postigla drugi cilj?

2.1. TOMBOLA KAO DIDAKTIČKA IGRA

Učenici vole didaktičke igre. Prihvataju ih kao igru i kroz njih uče na opušten i zabavan način. Znanje stečeno na ovaj način trajnije je i kvalitetnije.

Moji učenici, prvašići, ljubitelji su i spontanih i didaktičkih igara. Od svih didaktičkih igara tombola im je najdraža. Njihovo oduševljenje nad igranjem navedene igre potaknulo me na istraživanje putem interneta i razmišljanje o tome koje ciljeve bih mogla ostvariti pomoću ove igre.

U nastavku ću vam predstaviti par igara koje sam izvodila u 1. razredu. Svaki učenik imao je svoju karticu sa sličicama, brojevima ili riječima. U lončiću smo imali sve listiće sa sličicama, brojevima ili riječima pojedinačne igre. Zajedno smo odredili tko će izvlačiti pojedinačne listiće. Obično su odabrali mene jer su svi željeli sudjelovati u igri.

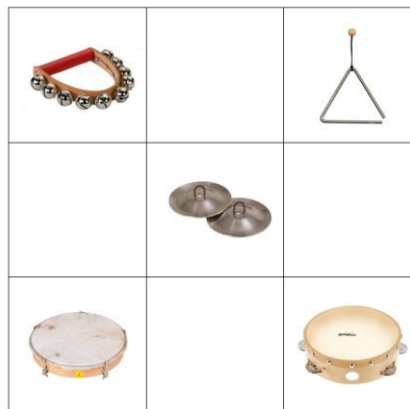
Slika 1: Igranje tombole [7]

Važno je da na raspolaganju imamo toliko kartica koliko ima učenika, jer svi učenici žele biti uključeni u igru. Kartice sam plastificirala kako bih ih mogla koristiti više puta.

Za pokrivanje polja, učenici su obično koristili link kocke. Na tomboli Riječi, učenici su zbog lakše preglednosti izvučene riječi bojali. Igru koristim u različitim predmetima, u različitim dijelovima nastave (motivacija, utvrđivanje znanja).

ORFFOVI GLAZBENI INSTRUMENTI

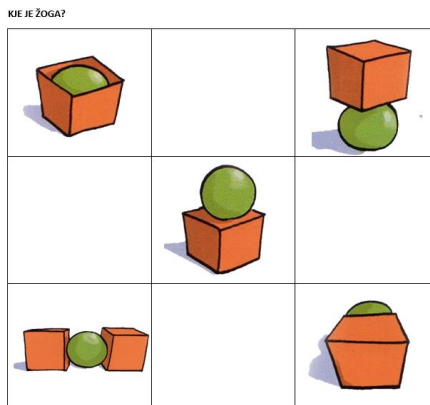
Uz spomenutu igru u predmetu glazbene umjetnosti, željela sam da učenici prepoznaju i koriste imena za Orffove glazbene instrumente.

Slika 2: Kartica za tombolu Orffovi glazbeni instrumenti [5]

PRIJEDLOZI

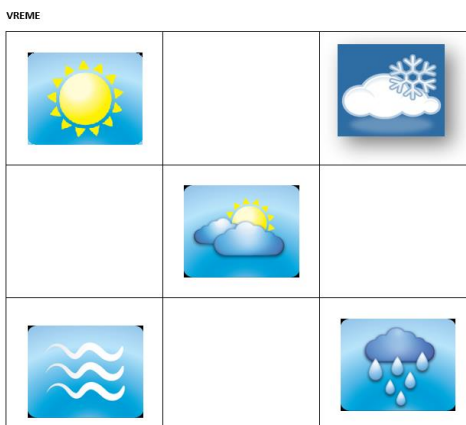
Svrha igre je da učenici prepoznaju prijedloge, odnosno definiraju položaj predmeta u odnosu na drugi predmet. U matematici sam igru koristila na kraju sata, kao test znanja. Kod slovenskog jezika smo igru na kraju školske godine nadogradili. Učenici su zapisali rečenice. Odgovore su stvarali u cijelim rečenicama na pitanje Gdje je lopta?.

Slika 3: Kartica za tombolu Prijedlozi [2]

VRIJEME

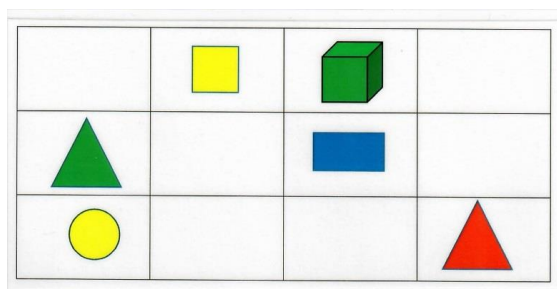
Uz spomenutu igru u predmetu upoznavanje okoliša, željela sam da učenici prepoznaju i imenuju simbole vremenskih stanja.

Slika 4: Kartica za tombolu Vrijeme [4]

GEOMETRIJSKI LIKOVI I TIJELA

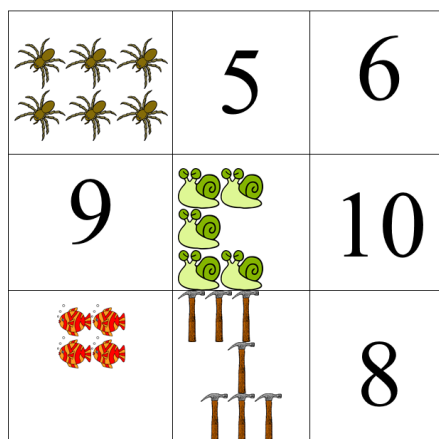
Igru sam najprije koristila kao test znanja prije učenja geometrijskih likova i tijela, a kasnije i kao utvrđivanje znanja na kraju školskog sata. Svrha igre je da učenici razlikuju geometrijske likove od geometrijskih tijela te prepoznaju i koriste nazive za osnovne geometrijske likove i tijela.

Slika 5: Kartica za tombolu Geometrijski likovi i tijela [3]

BROJEVI DO 10

Igru sam najprije koristila u glavnom dijelu sata matematike. Kasnije sam je u završnom dijelu koristila za utvrđivanje brojeva, čitanje i brojanje brojeva do 20.

Slika 6: Kartica za tombolu Brojevi do 10 [8]

BROJEVI DO 20

Igrom sam željela da učenici na matematici čitaju brojeve do 20. Prvo sam je koristila za čitanje brojeva. Kasnije sam igru nadogradila i tražili smo najmanji i najveći broj na kartici te brojeve poredali prema veličini.

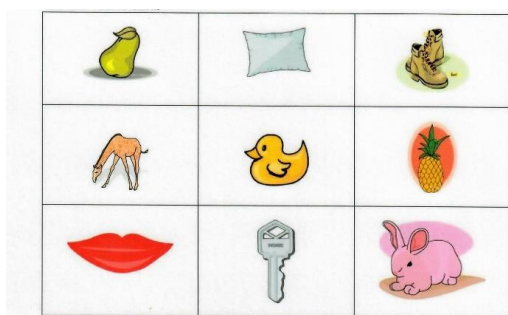
ŠTEVILA DO 20

8		19	16	14
18	20	15	12	10
13	5		17	

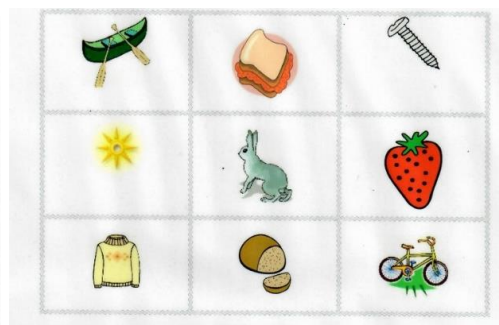
Slika 7: Kartica za tombolu Brojevi do 20

PRONAĐIMO ISTI GLAS

Igru sam najprije koristila u glavnom dijelu sata, jer je učenicima trebalo više vremena da prepoznaju glasove. Svrha igre je da učenici prepoznaju prvi, odn. posljednji glas izvučene riječi te zatim na svojoj kartici pronađu riječ s istim prvim, odn. posljednjim glasom. Kasnije sam igru koristila na kraju sata za utvrđivanje stečenog znanje.

Slika 8: Karta za tombolu Prvi glas [10]
Posljednji glas [9]

Slika 9: Kartica za tombolu

ČITANJE RIJEČI

Kroz igru sam željela da učenici prepoznaju poznate riječi, čitaju kraće riječi s poznatim slovima. U ovoj su se igri najizrazitije pokazale različite sposobnosti učenika. Neki su uspjeli pronaći samo prvo slovo izvučene riječi, drugi prvi slog, a treći su bez poteškoća našli sve izvučene riječi. Učenici su si međusobno pomagali u pronalaženju riječi, a pojedinci su redovito trebali moju pomoć.

ALENKA	NEJA	JAKA	IMAVA	JATA
VLAK	KIT	LEJA	META	TETA
JELKA	LOK	NIKA	JANA	ANITA
NIT	VEJA	IVA	ATA	MAT

Slika 10: Riješena kartica za tombolu Riječi

Kartice za tombolu su dobro pomagalo za utvrđivanje brzog čitanja, prepoznavanja riječi, prepoznavanja i utvrđivanja brojeva. Kao i za sve didaktičke igre, za pripremu ove nam također treba vremena, ali isplati se. Ako malo pretražimo internet, vidimo da su mnogi učitelji već podijelili svoje ideje. Možemo ih samo nadograditi, preoblikovati na svoj način. Na internetskoj stranici Učiteljska.net [12], našla sam i alat u Excelu za izradu kartica za tombolu.

Učenici su se tijekom igre zabavljali, bili su opušteni, surađivali su i usput su učili.

3. ZAKLJUČAK

Tombola mi se kao didaktička igra pokazala jako uspješnom. S pravilima spomenute igre možemo oblikovati zadatke za različite predmete i teme. Učenici su uvijek bili motivirani za igru. Usvojili su ciljeve koje sam planirala opisanim igrama. Njihova se motivacija uz različite sadržaje nije smanjila. Dokazali su se i u suradnji te pomoći školskom kolegi.

4. POPIS LITERATURE

[1] Čas, M. in Kranjc, M., 2015. Otroška razigranka. Velenje: Modart.

[2] Free beginner Prepositions of Place Worksheets [online] Dostupno na: <https://www.teacherspayteachers.com/Product/FREE-Beginner-Prepositions-of-Place-Worksheets-4145690> [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[3] Kokalj, T., 2019. Tombola liki in telesa. [online] Dostupno na: https://www.facebook.com/groups/484622181874304/?post_id=818837165119469 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[4] Mušič, P., 2012. Opazujemo vreme. [online] Dostupno na: https://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=7379 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[5] Orffov inštrumentarij. Melodija Glasbila d.o.o. [online] Dostupno na: <https://www.melodija.si/orffov-instrumentarij> [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[6] Petrot, S., 2009. Igre na srečo nekoč in danes. Diplomsko delo. [online] Dostupno na: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/pertot-sasa.pdf> Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede: Ljubljana. [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[7] Rojc, J., 2007. Geometrijski liki – tombola. [online] Dostupno na: https://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=2623 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[8] Saje, A., 2008. Bingo – Števila do 10. [online] Dostupno na: https://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=4285 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[9] Saje, A., 2009a. Igra BINGO – zadnji glas. [online] Dostupno na: https://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=4405 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[10] Saje, A., 2009b. Prvi glas besede. [online] Dostupno na: https://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=4360 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[11] Slovar slovenskega knjižnega jezika, [online] Dostupno na: www.fran.si [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[12] Šinkovec, J., Večernik, M., Holy, N. in Kerman, M., 2009. Orodje za tombolo [online] Dostupno na: https://uciteljska.net/ucit_search_podrobnosti.php?id=4486 [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

[13] Učni načrti za osnovno šolo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport [online] Dostupno na: <https://www.gov.si/teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/> [datum posjeta stranice: 8. 7. 2020].

Izvori fotografija: osobni arhiv

Stručni rad

UČIONICA U PRIRODI

Silvija Permoser, profesorica razredne nastave

OŠ Raka

Sažetak

Učitelji smo svjesni problema da djeca vani provode manje vremena nego u prošlosti i da je suvremeni način života utjecao na njihov motorički razvoj. Znamo da je priroda ta koja nam omogućuje život i pomaže nam da živimo. Djeca se vole igrati. Neka njihov životni svijet bude veliko igralište. Svatko tko je znatiželjan u prirodi pronalazi odgovore na svoja pitanja ZAŠTO. Ako mu u tome pomažemo i vodimo, usmjeravamo, dijete će u prirodi pronaći blago. Zato nastava u prirodi. Zato učionice izvan škole.

Priroda je bogata učionica. Iskoristimo je i istražujemo s učenicima. Za brojna gradiva nastavu možemo organizirati u prirodi, gdje ćemo pronaći nastavna pomagala, ohrabrenje i pomoć. Nastavom u prirodi ćemo ujedno zadovoljiti njihovu osnovnu potrebu za kretanjem, njihov socijalni razvoj i motivaciju za učenje. Kretanje potiče razvoj mozga, pa učenici bolje čitaju, pišu i računaju.

S učionicom u prirodi im na nenametljiv način približavamo zdrav način života.

Ključne riječi: priroda, kretanje, zdravlje, učenje, motivacija

1. UVOD

Današnji način života se po mnogo čemu razlikuje od života u prošlosti. Suvremena tehnologija donijela nam je sve informacije svijeta na dlanu, a nas udaljila od kretanja.

U Sloveniji su mjerenja za karton sportskog odgoja (ŠVK), koji je u slovenskom školskom sustavu prisutan od 1987. godine, veliki pokazatelj tjelesnog i motoričkog razvoja djece. Mediji nas upoznaju sa sve lošijim motoričkim sposobnostima djece u posljednjih trideset godina. Usporedba mjerenja u 1990. i 2016. godini, koju je napravio prof. dr. Strel, govori nam kako su se dječaci u odnosu na 2016. godinu pogoršali u pet kategorija: skok u dalj iz mjesta, pretklon, izdržaj u visu zgibom, trčanje na 60 m i trčanje na 600 m. Djevojčice su se odnosu na 1990. godinu pogoršale u tri kategorije: skok u dalj iz mjesta, izdržaj u visu zgibom i trčanje na 600 m. [5]

I u našoj školi otkrili smo da sposobnosti učenika opadaju, pa smo se 2014. godine uključili u projekt Zdrav životni stil (ZŽS). Svrha projekta Zdrav životni stil bila je približiti kretanje učenicima i utjecati na motoričke sposobnosti djece; jer je suvremeni način života negativno utjecao na motorički razvoj djece. Projekt je svakom djetetu osigurao 2 sata dodatnog kretanja tjedno. I bio je usmjeren na razvijanje osnovnih motoričkih sposobnosti i poticanje zdravog životnog stila. [2]

Isto kao Dr. Strel na općoj generaciji djece u Sloveniji, učitelji tjelesnog u našoj školi smo također otkrili da su djeca s dodatnim satima kretanja u sklopu projekta Zdrav životni stil poboljšala rezultate na mjerenjima za ŠVK. Strel je objasnio da je projekt ZŽS također velik broj djece (čak 50% djece uključene u ZŽS) potaknuo i da se uključe u popodnevne sportske aktivnosti. [6]

Zdrav životni stil »ne znači samo dulji i kvalitetniji život, već i bolji uspjeh u učenju. Redovito trčanje u šumi, igra slobodnog kretanja ili šutiranje lopte na igralištu nije samo "gubljenje vremena" ili "sagorijevanje kalorija«. To ne samo da poboljšava našu fizičku kondiciju, već ima i blagotvoran učinak na naše intelektualne sposobnosti. Tjelovježba vjerojatno potiče oslobađanje određenih tvari u mozgu, koje jačaju živčane stanice i poboljšavaju rad mozga. Prema istraživanjima, dodatni sati tjelesnog odgoja ili svakodnevna vježba doprinose tome da djeca bolje čitaju, pišu i računaju.« [3]

2. UČIONICA U PRIRODI

2.1. RAZLOZI ZA IZVOĐENJE PROJEKTA UČIONICA U PRIRODI

U jesen 2018. godine smo se uključili u Mrežu šumskih škola i vrtića, koja potiče kretanje u prirodi u neposrednoj okolini škole. Dakle, učenje u šumi, kraj potoka ili na travnjaku trebalo bi biti dio svakodnevnog nastave u školama. Učionice na otvorenom omogućuju razvoj socijalnih vještina, iskustva, suradnje, radoznalost, spontanih individualnih inicijativa ... Mreža šumskih škola i vrtića nije samo učenje o prirodi u prirodi, već i premještanje učionice u prirodni okoliš – vani i npr. učiti pjesmicu na travnjaku, ponavljati tablicu množenja pod drvetom ... [1]

Na isti način nastavu na otvorenom opisuje Darja Skribe – Dimec [4, str.81], koja osim kretanja naglašava važnost učenja, igranja ili stvaranja na svježem zraku. Skribe - Dimec u nastavi na otvorenom odvajaju neposrednu uporabu školske okoline (učitelj pripremi one aktivnosti koje se mogu izvoditi samo vani) i posrednu uporabu školske okoline (učitelj na otvorenom podučava isto kao u učionici). Nastava na otvorenom može različito trajati (od nekoliko minuta do cijelog dopodneva).

Znači, kretanje djece je važno sa najmanje tri aspekta. Prvo je svakako zdravlje, drugo je razvoj mozga, a provođenje vremena na svježem zraku svakako je vrijedno spomena.

Spomenute čimbenike i sama primjećujem kod učenika, zato sam si zacrtala razredni projekt UČIONICA U PRIRODI. Učenicima 1. razreda sam učenjem izvan učionice željela omogućiti vrijeme u prirodi i na svježem zraku kao što su navikli u vrtiću te zadovoljiti njihove osnovne potrebe za kretanjem, razvijati stvarno iskustvo učenja u prirodi, njihov socijalni razvoj i povećati motivaciju za učenje.

2.2. PREZENTACIJA PROJEKTA UČIONICA U PRIRODI

Već u prvom tjednu rujna sam s prvašićima počela izvoditi projekt Učionica u prirodi. Učenici su brzo naučili osnovna pravila, koja vrijede u skupini i pri izlasku iz učionice. Odgojiteljica i ja posvetile smo posebnu pozornost pravilima ponašanja u prometu, jer se naša škola nalazi uz državnu cestu.

Ovisno o vremenskim uvjetima, zdravlju učenika i drugim čimbenicima, odgojiteljica i ja odlučile smo se gdje ćemo izvoditi aktivnosti: u školskom dvorištu, u šumi, na travnjaku ili na seoskom kolniku pored dvorca. U nastavnim programima pojedinih predmeta za 1. razred je puno aktivnosti koje se mogu izvoditi u prirodi, a ne samo u učionici i za njih nam ne treba puno pomagala.

U nastavku ću istaknuti par aktivnosti, odn. nastavnih tema koje sam izvela s prvašićima u »UČIONICI U PRIRODI«:

- sport: trčanje u prirodi, poligon u prirodi, elementarne igre i igre kretanja, prirodni oblici kretanja;
- likovna umjetnost: prostorni dizajn (ptičje gnijezdo, sklonište za patuljke), kiparenje, crtanje nakon promatranja;
- glazbena umjetnost: igranje s prirodnim materijalima, pjevanje pjesama;
- slovenski jezik: rastavljanje na slogove, određivanje prvog, posljednjeg glasa, imenovanje predmeta i pojava u prirodi;
- matematika: prepoznavanje i crtanje linija, likova, razvijanje numeričkih prikaza, oblikovanje matematičkih uzoraka;
- upoznavanje okolice: prometni znakovi, sigurno u prometu, promatranje promjena u prirodi kroz godišnja doba, šuma u jesen, travnjak u proljeće,...

Učenici su bili puno aktivniji u nastavi na otvorenom nego u učionici. Priroda, promet ili drugi posjetitelji šume bili su uznemiravajući faktor u vođenju skupine i učenju, ali učenici su se brzo skoncentrirali i nastavili sa zadanim radom. Puno aktivnosti smo mogle izvoditi kretanjem, ali istodobno je potrebno istaknuti da do pojedinih lokacija (šuma, travnjak,...) treba doći, tako da su učenici bili aktivni i na taj način. Učenicima su se svidjele aktivnosti na otvorenom. I sami su predlagali što bi mogli raditi vani. Puno puta su njihove ideje bile konstruktivne, zato smo ih odgojiteljica i ja uzele u obzir. Učenici su bili motivirani za rad, među njima su jačali socijalni kontakti. Nesvjesno su se kretali i oni učenici koji su inače izbjegavali sportske aktivnosti u dvorani za tjelesni odgoj.

3. ZAKLJUČAK

Učionicu u prirodi sam koristila i za vrijeme nastave na daljinu, a još više smo je koristili nakon povratka u školu; nakon 18. 5. 2020. Upute NIJZ-a, kojima su htjeli spriječiti širenje virusa, mene i stručnu suradnicu potaknule su da u prirodi budemo još više nego što smo inače bili.

Zdrav životni stil je nešto što se ne može naučiti samo iz teorije. Praktični dio je također nužan. Učionica u prirodi omogućuje da učenici uče i ujedno se kreću i borave na svježem zraku. Na taj način učitelji izravno utječemo na njihovo fizičko i psihičko zdravlje.

Za kraj bih željela citirati dr. T. Bergant [3], koja kaže: »Tko je kao dijete stekao zdrave prehrambene navike, zavolio vježbanje i bio okružen ljudima koji ga vole, lakše će prevladati izazove suvremenog života: nedostatak vremena, stalnu žurbu, sate sjedenja na poslu i kod kuće, vožnju autom na udaljeni posao, nervozu i loše raspoloženje, koje neki zadovoljavaju cigaretama i alkoholom.«

4. POPIS LITERATURE

[1] Gozdni vrtec, gozdna šola. Mreža gozdnih vrtcev in šol Slovenije. Dostupno na: <http://www.gozdnivrtec.si/sl/mreza-gozdnih-vrtcev-in-sol> [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[2] Predstavitev projekta: Zdrav življenjski slog, 2010. Zavod za šport RS Planica (posodobljeno 27. 5. 2010). Dostupno na: <https://www.zsrs-planica.si/2010/05/27/predstavitev-projekta-zdrav-zivljenjski-slog/> [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[3] Ratej, M., 2018. Dr. Tina Bregant, spe. pediatrije, spec. FRM. VAL 202 zManost Dostupno na: <https://val202.rtvlo.si/2018/10/dr-tina-bregant/> [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[4] Skribe – Dimec, D., 2014. Pouk na prostem. V: Mršnik, S. in Novak, L. ur. Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi: Spoznavanje okolja/Naravoslovje in tehnika. [e-knjiga]. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo (pp. 79-83). Dostupno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/2577/1/Skribe_Pouk_na_prostem.pdf [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[5] Teran Košir, A., 2017. Novosti na področju športnega kartona: le klik do podatkov in nasvetov, SPORTAL [online]. Dostupno na: <https://siol.net/sportal/sportal-plus/novosti-na-podrocju-sportnega-kartona-le-klik-do-podatkov-in-nasvetov-438127>. [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[6] Teran Košir, A., 2013. Kaj prinašajo meritve iz športnovzgojnega kartona? SPORTAL (posodobljeno pred dvema letoma). Dostupno na: <https://siol.net/sportal/rekreacija/kaj-prinasajo-meritve-iz-sportnovzgojnega-kartona-331683>. [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

[7] Učni načrti za osnovno šolo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Dostupno na: <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/> [datum posjeta stranice: 10. 7. 2020].

Stručni rad

SIGURNO NA SUNCU

Maja Škerjanec

Osnovna škola Brinje Grosuplje

Sažetak

Sunce je izvor života na Zemlji, a sve češće i alternativni izvor energije. Međutim, sunce nam i prijete. Pretjerano izlaganje ultraljubičastom zračenju štetno je. Važno je biti svjestan opasnosti sunčevih zraka te načina i postupaka pomoću kojih se možemo zaštititi od opasnog zračenja.

Odgoj djece s tog aspekta važan je jer pridržavajući se jednostavnih smjernica u ranoj dobi možemo pridonijeti zdravom suživotu sa suncem.

Ključne riječi: UV zrake, zaštita, zdravlje.

1. UVOD

Tople sunčeve zrake pružaju osjećaj zadovoljstva. Svjesni smo da bez sunca život na Zemlji ne bi bio moguć. Solarnu energiju iskorištavamo na različitim razinama svakodnevnog života. U posljednjim desetljećima zbog ljudskog ponašanja naša se atmosfera promijenila i sve više UV zraka prodire na Zemljinu površinu i do čovjeka. Prekomjerna izloženost UV zrakama štetna je i moramo s time upoznati i djecu kako bi se štitila od njih.

2. UV ZRAKE

Najčešći su uzrok svih vrsta raka kože UV zrake.

Riječ je o UV zrakama skupine A i skupine B. Kontinuirano intenzivno izlaganje suncu, koje rezultira i opeklinama, povećava rizik od razvoja melanoma, najopasnijeg oblika raka kože, ali i od nemelanomskih rakova kože [1]

3. PROJEKT

Budući da smo svjesni štetnih posljedica pretjeranog izlaganja suncu, naša škola pridružila se nacionalnom projektu „Sigurno sa suncem“ koji se godinama održava pod pokroviteljstvom Nacionalnog instituta za javno zdravstvo (NIJZ). U projekt smo uključili učenike od četvrtog razreda jer u razredu vodimo „školu u prirodi na moru“ gdje je rizik od prekomjernog izlaganja suncu i veći nego inače. U sklopu projekta dobili smo i mnogo korisnog materijala (od toga je većina besplatno dostupna na mreži) uz pomoć kojeg smo uspjeli započeti podizanje svijesti među učenicima. Na satima razredne zajednice učenike smo upoznali s opasnostima prekomjerne izloženosti štetnom zračenju i s mjerama kojima se mogu zaštititi. U učionicama i po cijeloj školi objesili smo plakate koji upozoravaju na pravilno ponašanje kad smo izloženi suncu. Djecu smo motivirali da tu temu predstave roditeljima te da se i kod kuće ponašaju što odgovornije.

4. MJERE ZAŠTITE

Kako je prije svega važna prevencija, mjere zaštite usmjerene su na nju.

4.1. OGRANIČENJE IZLAGANJA SUNCU

Koliko god je moguće, trebamo izbjegavati sunce između 10.00 i 16.00.

U školi u prirodi plivanje smo ograničili na vrijeme prije 10.30 i nakon 16.00 (uzimajući u obzir dodatne mjere zaštite koje će biti predstavljene u nastavku).

4.2. POVLAČENJE U HLAD

Između 10.00 i 16.00 povlačimo se u hladovinu, a ako je nema, osiguramo si je sami. Za to vrijeme održavamo lekcije i provodimo slobodno vrijeme na otvorenom. Srećom, u Poreču, koji posjećujemo tijekom nastave u prirodi, postoji mnogo prirodne hladovine, tako da svoje aktivnosti možemo obavljati neometano.

Stvaramo individualni hlad odgovarajućom odjećom, pokrivalom za glavu i zaštitom za oči.

Učenike motiviramo na nošenje sunčanih naočala, majica i šešira.

Učenici svjetlije kože češće nose majice za plivanje. Kad izađu iz mora, svi učenici moraju biti u hladu ili navući majice i kape. Nošenje šešira obvezno je na pješačenju.

4.3. KEMIJSKA ZAŠTITA

Dodatna su zaštita razne kreme za sunčanje. Nanosimo ih prije izlaganja suncu i nakon svakog kupanja. Učenici si međusobno pomažu, a time postizemo i ishod neovisnosti (učenik sam pronađe pomoć i ne čeka roditelja ili učitelja), suradnju i brigu jednih za druge.

4.4. TEKUĆINA

Treba paziti i na nadoknadu izgubljene tekućine. Zbog toga svaki učenik ima svoju bocu s vodom. Učenici imaju bocu sa sobom na plaži i na pješačenju, a učitelji ih potiču da cijelo vrijeme piju.

4.5. SOLARIJ

Ta je tema namijenjena starijim učenicima, a s učenicima četvrtog razreda samo razgovaramo o tome kako je potrebno biti oprezan kod uporabe solarija.

5. DODATNE AKTIVNOSTI

Kako bismo učenike dodatno osvijestili o izloženosti opasnim UV zrakama, u Poreč smo donijeli materijal za izradu narukvica i privjesaka. Kuglice koje su osjetljive na UV zračenje imale su posebnu važnost. One postaju obojene kad su izložene UV zrakama.

Nakon ručka, za vrijeme stanke, učenici su izrađivali proizvode koje su kasnije upotrebljavali. Ako je učenik na primjer napravio narukvicu, ona ga je na izletu ili na plaži, kad je učenik bio izložen UV zrakama, dodatno upozoravala na opasnost i potrebu za zaštitom.

6. ZAKLJUČAK

Svijest o štetnosti sunca vrlo je važna. Educirajući i pružajući primjer možemo pomoći da naša djeca što sigurnije žive sa suncem. Reakcije roditelja naših učenika također su bile vrlo pozitivne što pokazuje da su učenici ozbiljno shvatili upozorenja i upute te ih prenijeli u krug obitelji.

7. POPIS LITERATURE

1. Arko, J. (2017.). Sonce je zdravo, ko smo razumni, in škodljivo, ko pretiravamo.
URL: <https://www.primorske.si/plus/zdravje/sonce-je-zdravo,-ko-smo-razumni,-in-skodljivo,-ko-> (15.7.2020)

Stručni rad

MOTIVACIJA U TJELESNOM ODGOJU

Maja Škerjanec

Osnovna škola Brinje Grosuplje

Sažetak

Kretanje je vrlo važno za zdrav razvoj djece i adolescenata. Velik broj djece za vrijeme školovanja nema drugih sportskih aktivnosti osim tjelesnog odgoja iako je preporuka za djecu u tom razdoblju sat vremena kretanja dnevno. Učitelji se bave motiviranjem djece i uvijek traže nove načine kako bi se djeca kretala. Uz pomoć moderne tehnologije često uspiju.

Ključne riječi: moderna tehnologija, kretanje, zdravlje.

1. UVOD

Razvoj djeteta znači pojavljivanje i razvoj njegovih sposobnosti, karakteristika u motoričkom (tjelesnom), kognitivnom (mentalnom) i emocionalnom (društvenom) području. Ta područja nisu odvojena i kontinuirano utječu jedno na drugo. Istraživanja potvrđuju da skromna uključenost u motoričko područje ima odvrćajući učinak na mentalno i emocionalno područje razvoja [1].

Upravo je zato zadatak škole brinuti se za tjelesnu aktivnost djece, barem u dijelu koji je u nastavi namijenjen za kretanje. To je sve teži zadatak za učitelje, barem kod učenika od 10. godine nadalje. Mlađa djeca održavaju primarnu potrebu za kretanjem, a tijekom godina kretanje za njih postane nešto suvišno, pogotovo kad „moraju“ nešto učiniti u određenom trenutku (na primjer na tjelesnom odgoju). Svoje vrijeme provode za računalom i uz telefon, a zbog nedostatka kretanja sve vrste napora počinju im biti preteške – i fizički i psihički.

2. MOTIVACIJA ZA KRETANJE

Moderna tehnologija privlači djecu pa je zato učitelji primjenjuju za rad u školi. Kad učenici mogu upotrebljavati telefon u školi, odmah su spremniji sudjelovati. Aktivnosti za razvoj izdržljivosti nisu popularne kod učenika i zato je motivacija posebno važna. Postoji nekoliko načina primjene moderne tehnologije za te aktivnosti, a u ovom ću članku navesti nekoliko primjera koji su se pokazali učinkovitima u mojem radu.

3. UPORABA TELEFONA

3.1. DULJE TRČANJE

Kod trčanja za izdržljivost učenicima je dopušteno da slušaju glazbu na telefonu (ili na drugim odgovarajućim uređajima – na primjer MP3). Slušaju glazbu koja im se sviđa, koja ih motivira i odvraća pozornost od trčanja, što im olakšava izvođenje vježbe.

3.2. BROJ KORAKA

Uporaba telefona dobra je motivacija i kad imaju zadatak prijeći određeni broj koraka. Pomoću aplikacije na telefonu mjere broj koraka i tako imaju stalnu kontrolu nad time koliko su zadatka već ispunili.

3.3. ODREĐENO VRIJEME

Kod zadatka pri kojem učenici moraju trčati određeno vrijeme (na primjer 15 minuta) mogu pomoći aplikacije koje im omogućuju da na svojem telefonu prate koliko su daleko trčali te ne trebaju trčati na atletskoj stazi (što je stvarno dosadno) da bi mogli izmjeriti udaljenost.

Ta je metoda izvrstan način praćenja napretka. Učenik može sam vidjeti je li napredovao, je li u određenom vremenu pretrčao više ili manje nego u prethodnoj vježbi. Informacije koje sam vidi na telefonu doživljava drugačije nego ako mu ih pruži učitelj. Osim toga, oni koji žele mogu vježbati izvan škole i uspoređivati svoje rezultate.

4. UPORABA ŠTOPERICE

Uporabom obične štoperice učenike se može motivirati na različite načine.

4.1. PREDAJA ŠTAFETE

Učenici trče u malim skupinama, na primjer po pet, a svaki od njih minutu je voditelj sa štopericom u rukama. Nakon minute štopericu predaje drugome. Tako učenici trče pet minuta bez većih problema, a inače ih je za to teško motivirati.

4.2. FARTLEK

Fartlek je igra brzine. Uz pomoć štoperice učenici sami kontroliraju vrijeme za brže ili sporije trčanje ili hodanje.

Zadatak može biti sljedeći: dvije minute laganog trčanja, 30 sekundi brzog trčanja, jedna minuta hoda. Sve se ponavlja triput.

To učenicima pruža osjećaj kontrole nad vježbom i zato je radije izvode nego kad čekaju učiteljev znak koji označuje promjenu pokreta.

4.3. TRČANJE NA VRIJEME

Zadatak je učenika trčati određeno vrijeme (na primjer 15 minuta). Ako učenik procjeni da neće moći 15 minuta stalno trčati, dobije štopericu kojom mjeri vrijeme trčanja. Može i hodati, ali tada zaustavlja vrijeme. Kad nastavi trčati, ponovo uključuje štopericu. Tako može trčati 15 minuta prema svojim sposobnostima.

5. ZAKLJUČAK

Svi smo svjesni da je kretanje važno za čovjeka. Neki se kreću jer znaju da je to potrebno za zdravlje, drugi zato što osjećaju potrebu, treći zbog društva dok trče... Postoji više razloga i vrlo su različiti.

Važno je znati kako motivirati one koji ne mogu pronaći razlog za kretanje. Kod mladih poticaj može biti uporaba telefona. I zašto ga ne bi iskoristili? Putovi su različiti, no važan je cilj, a to je kretanje.

6. POPIS LITERATURE

1. Oražem Grm, B (2018.). Otrok in gibanje v prostem času: Zagotovilo za skladen razvoj. URL: <https://www.zdravje.si/otrok-gibanje-v-prostem-casu> (13.7.2020)

Stručni rad

UPORABA IKT-A U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA

Lea Opravž Ostreljč

Osnovna šola XIV. divizije Senovo

Sažetak

U članku su predstavljeni programi i aplikacije koje koristimo na nastavi engleskog u našoj osnovnoj školi. Uporabom ikt-a sredstava i kvalitetnim međukulturnom suradnjom uspjelo nam je podići motivaciju učenika za učenje stranog jezika, a posljedično se je podigla i razina znanja engleskog jezika.

Ključne riječi: Aplikacije, programi, IKT, engleski, osnovna škola.

1. UVOD

Osnovna škola Senovo manja je seoska škola koju trenutačno pohađa oko 280 učenika. Učenici koji pohađaju našu školu u većini slučajeva slovenske su narodnosti, a imamo i nekoliko učenika imigranata koji su u većini slučajeva iz zemalja bivše Jugoslavije pa i iz Albanije. Njihove su se obitelji u Senovo preselile prije više godina, kada je u Senovu i dalje radio rudnik. A danas, kada je uz rudnik izgrađeno i dosta industrijskih pogona u Senovu, ono je postalo mjesto s nižim socijalnim standardom. Osnovna škola XIV. divizije Senovo je tehnološki vrlo dobro opremljena IKT tehnologijom. Naši učenici imaju na raspolaganju multimedijски vrlo dobro opremljene učionice. Svaka učionica u školi ima interaktivnu ploču s projektorom, računalom i televizorom, a svim učenicima je na raspolaganju i 26 tablet računala, koja po potrebi donosi učitelj u razred. U cijeloj školi na raspolaganju je i besplatna internetska mreža, kako bismo mogli nesmetano koristiti tablete ili pametne telefone u obrazovne svrhe. Nastava informatike, multimedije, a povremeno i drugih predmeta odvija se u računalnoj učionici, gdje je učenicima na raspolaganju 16 računala visokih performansi.

Mi, učitelji naše škole, redovito se educiramo i brinemo za jačanje naših digitalnih kompetencija, jer nam je od iznimne važnosti prenositi znanje našim učenicima. Svjesni smo da je nova tehnologija naša saveznica, učenike motivira, a nama često olakšava posao. Trudimo se i da bi u naš posao (a posebno na odjelu za strane jezike) uveli što više rada s vršnjacima iz cijelog svijeta. Čini nam se kako je važno da su učenici svjesni izvorne, komunikacijske funkcija jezika i da je on koristan alat za dostizanje mnogih ciljeva. Komunikacijsku funkciju jezika dostižemo uključivanjem u međunarodne projekte: na primjer naši učenici sudjeluju u međunarodnim kampovima itd.

2. PROGRAMI I APLIKACIJE PRIMJERNI ZA UPORABU NA NASTAVI ENGLESKOG

U nastavku ću opisati nekoliko računalnih programa i aplikacija koje koristimo pri našem izravnom radu s učenicima. Koristimo ih na sasvim uobičajenim satovima, kada učenicima predstavljamo novo nastavno gradivo, a također i prilikom rada na međunarodnim projektima. Moram još spomenuti da IKT ne koristimo na svim satovima, već samo kad se ukaže potreba ili kada vidimo dobru priliku da bi uporabom IKT-a motivirali svoje učenike, provjerili njihovo znanje ili se povezali s razredom iz inozemstva.

2.1 MYSTERY SKYPE

Mystery Skype bio je prvi program koji smo počeli koristiti, još prije nego što je naša škola kupila tablet računala i još prije nego što smo učenicima dozvolili uporabu bežične mreže. Za njegovu uporabu smo računalo povezali s interaktivnom pločom, kamerom i mikrofonom. Mystery Skype je igra koju igraju dva razreda iz različitih dijelova svijeta. Povezuju se putem Skype-a i cilj igre je da samo s postavljanjem »da« ili »ne« pitanja utvrde iz koje zemlje je drugi razred. Iza svega toga naravno stoje oba učitelja (slovenskog razreda i razreda iz druge zemlje) koji se prethodno dogovaraju o točnom datumu i satu zajedničkog »druženja«. Učitelje za igru Mystery Skype nalazimo na portalu Microsoft i Education. Prije nego što stvarno provedemo prvi sat Mystery Skype-a, učenicima prvo objašnjavamo pravila tijekom samog Skype poziva (kada trebaju govoriti, a kada trebaju šutjeti i slušati), kakvo pitanje trebaju postavljati i kako koristiti geografski atlas kojeg ispred sebe mora imati svaki učenik. Kasnije smo umjesto atlasa počeli koristiti i tablet računala, što je veoma skratilo vrijeme koje su učenici potrošili da bi utvrdili iz koje zemlje je drugi razred učenika. A to nikada nije bila samo igra. Sa svakom učiteljicom ili učiteljem iz inozemstva smo se dogovorili za barem još jedan ili dva sata koje smo potom proveli zajedno. Ili smo združili

učenike u male skupine koje su imale specifičnu zadaću ili smo im pak dali zadaću da od učenika iz strane države saznaju određene informacije i kasnije ih predstave u razredu.

Tijekom same igre učenici su aktivni. Aktivno slušaju, traže podatke na internetu, atlasu i govore. Time gube strah od govora na stranom jeziku i shvaćaju njegovu praktičnu komunikacijsku funkciju. Aktivni su kako u samostalnom radu tako i u timskom radu. Često se događa da je to samo početak prijateljstva između naših učenika i učenika iz stranih zemalja te da se ova veza koja je počela na Mystery Skype-u nastavi i godinama nakon toga.

Fotografija 1: Mystery Skype u 7. razredu (Foto: Lea O. Opravž)

2.2. KAHOOT I FORMATIVE

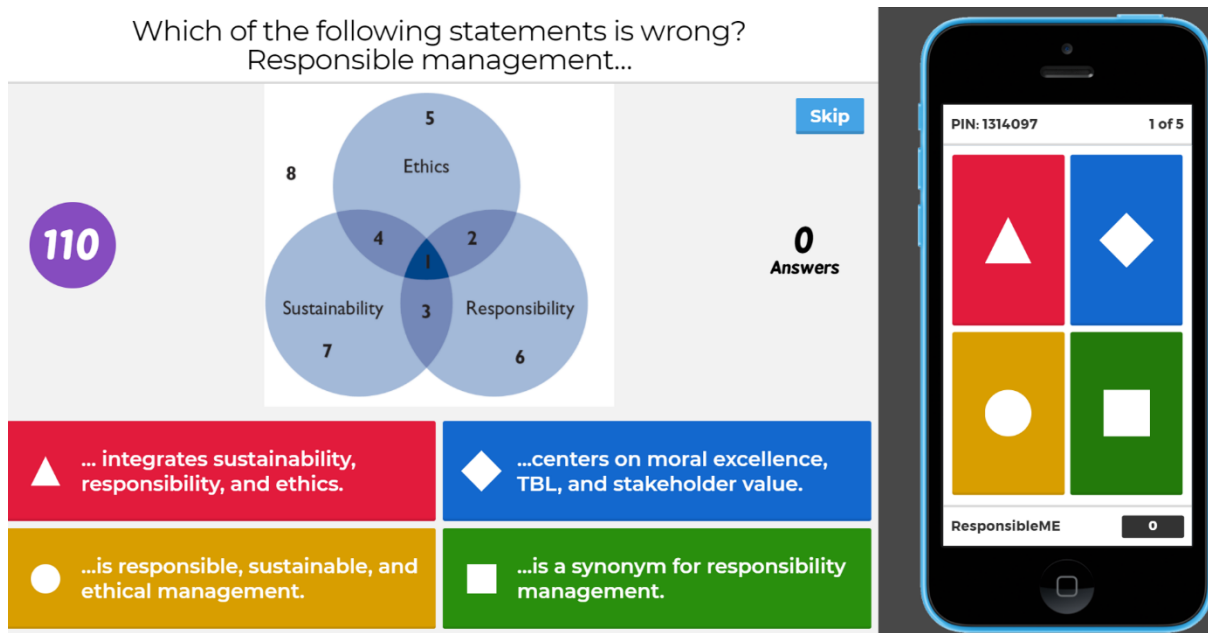
Sljedeće aplikacije koje poboljšavaju digitalne kompetencije učenika su Kahoot i Formative. Obje su dosta slične, zato je njihov opis tj. usporedba združena u ovom poglavlju.

Kahoot i Formative su besplatni aplikacije gdje se učenici na zabavan način uče i utvrđuju novo naučeno gradivo. Kahoot je dostupan bez registracije korisnika, a kod aplikacije Formative potrebno je prethodno se registrirati. Mi, učitelji sastavljamo kvizove u koje ne uključujemo samo tekst, već i fotografije, snimke s Youtube-a te ponudimo dva, tri ili četiri moguća odgovora. Alat Formative učitelju nudi upravo sve tradicionalne vrste pitanja i odgovora na koje smo navikli iz škole – esejska pitanja, kratka pitanja i odgovori, točno-netočno, crtanje na listu, odabir odgovora, odabir više pravilnih odgovora... ukratko, bez ograničenja. Za obje aplikacije potrebno nam je računalo, priključeno na interaktivnu ploču i zvučnike. Učenicima je potreban pametan telefon ili tablet računalo, a mogu se pridružiti igri i preko prijenosnog ili stolnog računala. Aplikaciju Kahoot učenici mogu besplatno prenijeti na svoje uređaje, a mogu je igrati i preko web stranice Kahoot. Učenici se pridružuju igri pomoću šifre. Za Formative kviz učenici se pridružuju kvizu na web stranici <https://goformative.com> pomoću specijalne lozinke, koja je za svaki kviz drugačija. Pri Kahoot-u vrijeme koje učenici imaju za odabir svojeg odgovora može biti ograničeno ili pak neograničeno. Učenici čuju ili vide pitanje na interaktivnoj ploči, na svom uređaju biraju samo odgovor. Kao razliku smo primijetili da Formative nema vremenska ograničenja, dok je kod Kahoota to uključeno. Na to možemo gledati kao prednost, budući da vremenskim ograničenjem učenike potičemo na brzo razmišljanje, ili pak kao slabost, jer ovo vremensko ograničenje može utjecati na učenike upravo u suprotnom smjeru. Oba kviza smo već pokušali igrati međudržavno, s udaljenim razredom, istodobno, i možemo potvrditi da radi odlično. Jedina teškoća na koju smo tu naišli je ako na školi ne postoji širokopojasna bežična veza, zbog čega učenika sustav povremeno izbacuje iz igre. Tako da sada ovaj problem rješavamo tako što se za sat Kahoot-a ili Formative-a selimo u učionicu za koju znamo da ima odličnu bežičnu vezu.

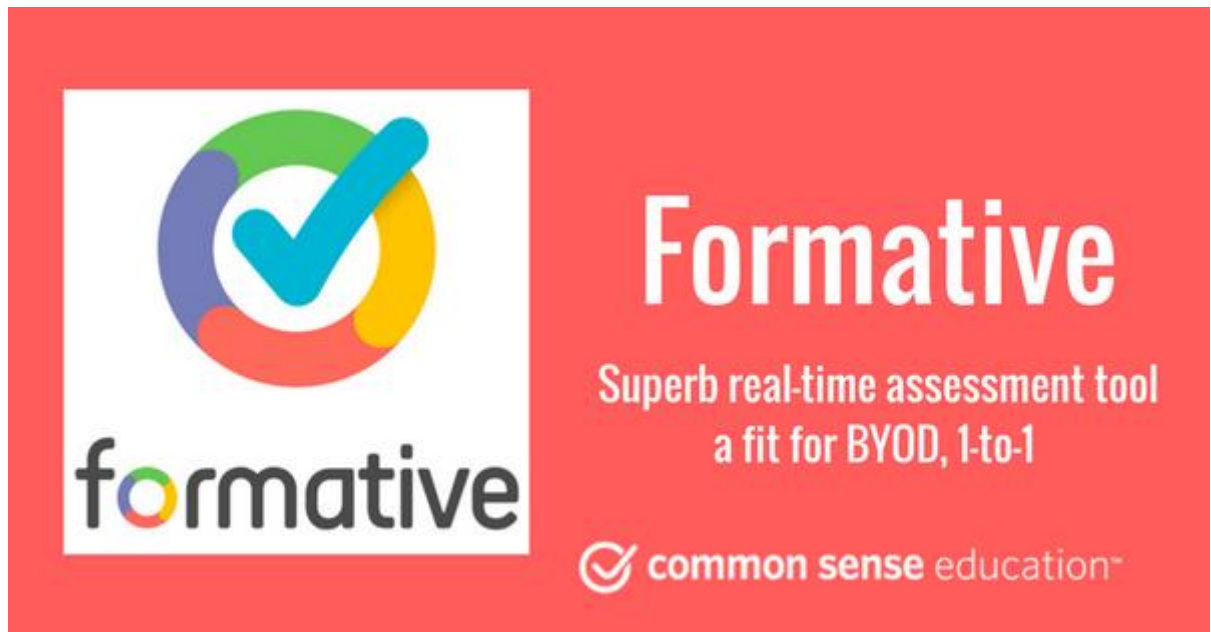
Na kraju kviza učitelji dobivaju povratnu informaciju za svakog učenika, kod kojih je odgovor bio uspješan, a kod kojih ne, tako da to možemo upotrijebiti i za planiranje svojeg daljnjeg rada. Povratne informacije učenici prilikom rješavanja Kahoot-a dobivaju odmah nakon odgovora, dok u Formative-u učenici povratne informacije ne dobivaju odmah, već ih o njima može naknadno obavijestiti učitelj.

Oba alata čine nam se jednostavni za uporabu, kako za učitelja, tako i za učenika. Kahoot je primjereniji za brzo provjeravanje znanja, a Formative je više namijenjen temeljitijem pregledu znanja učenika.

Aplikaciju Kahoot u našoj školi koristimo od 2. do 9. razreda i zbog njene jednostavnosti je vrlo preporučljiva i za mlađe učenike.

Slika 1: Kahoot (vir: <http://responsiblemanagement.net/kahoot-quizzes-textbook-principles-of-responsible-management/>)

Slika 2: Formative (vir:

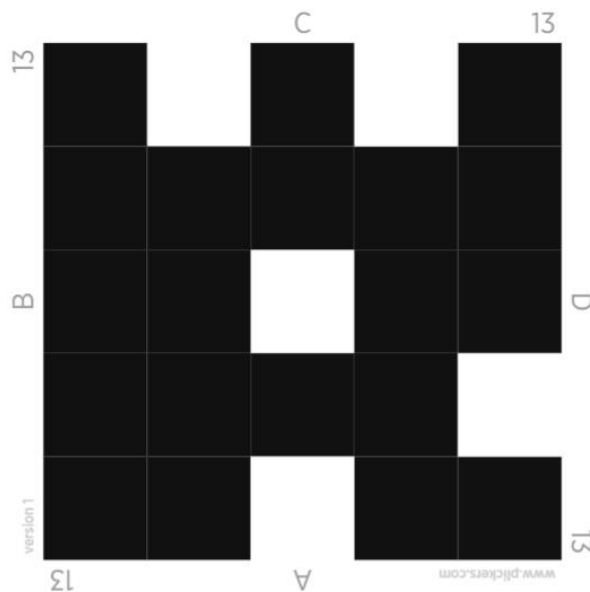
<https://www.commonsense.org/education/website/formative>)

2. 3. PLICKERS

Plickers je besplatna aplikacija koju koristimo za utvrđivanje znanja ili za razna natjecanja. Mogu sudjelovati samo učenici jednog razreda, a možemo uključiti i pojedince ili razrede iz drugih zemalja. Za Plickers nam je potrebno računalo na kojem je instalirana aplikacija i koje je povezano s interaktivnom pločom i zvučnikom. Učenicima nije potreban pametan telefon ili tablet računalo. Svaki učenik dobiva samo karticu s QR kodom, koje dobivamo kada instaliramo aplikaciju na računalo. Plickers je kviz, jer učitelj postavlja pitanje i kaže dva, tri ili četiri moguća odgovora. Učenici se odlučuju koji je pravilan odgovor i okreću svoju QR karticu tako da je slovo pravilnog odgovora na vrhu njihove kartice. Učitelj potom koristi svoje tablet računalo ili pametni telefon i preko aplikacije Plickers i kamere skenira sve podignute QR kodove učenika. U trenutku dobiva sve njihove odgovore na tabletu. Nakon završenog kviza, učitelj može vidjeti spisak imena učenika i sve njihove točne ili netočne odgovore. Iz ovog dobiva povratnu informaciju o tome kakav je napredak pojedinog učenika i koja su njegova/njena slaba područja.

Kviz se može izvoditi i između različitih zemalja. Oba učitelja se upisuju pod istim korisničkim imenom i istodobno provode kviz. Po našim iskustvima je najbolja kombinacija preko Skype veze. Jedino je potrebno paziti da se ista QR kartica ne dodijeli za dva učenika. Na kraju ponovno dobivamo rezultate sa spiskom imena

za sve učenike iz obiju zemalja. Vjerojatno bismo mogli uključiti u kviz i više zemalja, ali za sada to još nismo probali.

Slika 3: Plickers kartica s QR kodom (vir: <http://physiquechimiecollege.eklablog.com/plickers-a122933458>)

Fotografija 2: Plickers kviz v 6. razredu (Vir: Facebook)

2. 4. ADOBE SPARK VIDEO

Adobe Spark Video besplatan je program koji najlakše koristimo na računalu. Namijenjen je obradi videa i kreiranju raznih prezentacija. Prilično je jednostavan za uporabu, budući da na raspolaganju ima različite prethodno podešene prijedloge, gdje s lakoćom možete ubacivati svoje fotografije, dodavati omiljenu glazbu i snimati svoje komentare ili objašnjenja. Na satovima engleskog učenici koriste Adobe Spark Video aplikaciju za izradu raznih projekata ili prezentacija. Za neke učenike je to malo teže, jer nisu navikli na ovakve poslove. Učenik uvijek ima mogućnost napraviti klasičnu prezentaciju zapisima rukom, ili plakat, ali ako neko ipak želi kreirati digitalnu, interaktivnu prezentaciju, nudi mu se sva potrebna pomoć. U prvom redu u razredima imamo uređenu pomoć unutar razreda. To bi značilo da se nakon nastave učenici (učenik s vještinom rada u aplikaciji i učenik kojem je potrebna pomoć) nađu u knjižnici gdje imaju mogućnost korištenja računala te tamo zajedno izrade prezentacije. Ako im ne ide, mogu se obratiti učiteljima ili školskom informatičaru. Učenicima se prezentacije preko Adobe Spark Videa posebno sviđaju, budući da ih mogu dijeliti/objavljivati i na svojim društvenim mrežama.

Slika 4 : Adobe Spark Video (vir: <https://teachingforward.net/social-stories-videos/>)

2. 5. VIRTUAL FIELD TRIPS

Virtualni izleti preko Skype-a su predavanja i prezentacije stručnjaka s određenog područja. Na portalu Mycrosoft i Education nalazi se spisak stručnjaka iz raznih zemalja koji su spremni predstaviti učenicima određenu tematiku ili čak mjesto odnosno izložbu. Ova predavanja uvijek su na engleskom i besplatna su. Odvijaju se tako da se prije predavanja učitelji dogovaraju s izabranim stručnjakom

što točno odnosno o čemu će predavati vašem razredu i obavezno ga upozoravaju i na razinu znanja engleskog jezika svojih učenika. Već smo doživjeli da određeni predavači govore previše stručno i prebrzo da bi ih naši učenici mogli razumjeti. Učenici obično prije i nakon virtualnog izleta dobivaju radni list, s kojim provjeravaju svoje znanje i poznavanje date tematike prije i nakon virtualnog izleta. Možemo odabrati razne tematike. Našim učenicima se najviše svidio gospodin Ranjitsinh Disale iz Indije, koji je našim učenicima petog razreda predstavio svoj tematski park s dinosaurima. Gospodin Dizale nas je pozvao putem Skype-a i kada je bio u parku, preko njegove kamere smo svi zajedno posjetili njegov tematski park i saznali puno toga novog o dinosaurima, čuli njihovo glasanje i preko prstiju gospodina Dizala pritiskali smo na tipke na informacijskim pločama i vrištali smo kada smo se zajedno s gospodinom Dizalom vozili vlakom po prapovijesnoj Indiji. S učenicima šestog razreda smo na sličan način upoznavali piramide u Egiptu i puno smo naučili o tradicionalnom kulinarstvu Argentine. U sljedećoj školskoj godini idemo još i u Brazil na otkrivanje Amazona.

Učenici sami razmišljaju gdje bi na sličan način mogli odvesti učenike iz stranih zemalja i na ovaj im način predstavili ljepote naše zemlje.

Fotografija 3: Gospodin Dizale iz Indije (Vir: Facebook)

3. ZAKLJUČAK

Mislim da mi, učitelji, učenicima nudimo puno više nego što smo dobili sami u vrijeme našeg školovanja. Živimo u 21. stoljeću, tehnologija je napredovala, a time smo dobili mogućnost predstaviti učenicima gradivo na više načina. Bila bi šteta ako ne bismo koristili tehnologije koja je i našim učenicima tako bliska. Naravno, ona mora biti korisna, ne smije se koristiti prečesto i mora biti strogo nadzirana.

Postoji puno pozitivnih učinaka uključivanja IKT-a u nastavu. Učenici na ovaj način puno dobivaju, posebno pri stranom jeziku. Sama nastava postaje zanimljivija, a učenici su motiviraniji. Puno nauče, a uopće nisu ni svjesni da uče. Već dok ulazim u učionicu s kutijom tablet računala, zasvijetle im oči u očekivanju što će se zanimljivo danas događati. Učenici na ovaj način dobivaju veću mogućnost komuniciranja na engleskom. Istina je da im je prvo potrebno neko vrijeme da se ohrabre i da progovore, a kada shvate da ih osoba na drugoj strani stvarno razumije, otvara im se cijeli novi svijet. Raduju se također kada krenu otkrivati da i učenici iz Brazila i Bangladeša prave gramatičke greške, a prije svega su ponosni na sebe da su se već toliko naučili da oni više ne prave takve greške.

Preko modernih tehnologija u razredu pristupaju ljudima i mjestima na drugim krajevima svijeta, razgovaraju s njima, upoznavaju ih i razumiju, čime se smanjuje i njihova netrpeljivost prema drugim kulturama.

Da zaključimo izjavom Alberta Einsteina: »Jedini izvor znanja su iskustva« (Class VR, 2017). Pitanja koja se pri tome javljaju nama, učiteljima, je kako prenijeti nova iskustva na učenike unutar fizičkih ograničenja same učionice? Odgovor na to mogu ponuditi moderni mediji i tehnologije preko zanimljivih sadržaja koji kod učenika, uz pravilnu uporabu, povećavaju motiviranost, razinu suradnje prilikom nastave, potičući njihovu predstavu i razvijajući kreativnost. S obzirom da je prilikom uporabe ovakve tehnologije uključeno više osjetila, također je i razina pamćenja nastavnog gradiva puno veća nego kod klasične nastave.

4. POPIS LITERATURE

- [1.]Class, VR. (2017). WHITE PAPER: A Guide To AR & VR In Education
URL: <http://www.classvr.com/virtual-reality-downloads/> (20. 6. 2020)
- [2.]Dale, E. (1969). Audiovisual methods in teaching. (str 37 – 38). New York.
Dryden Press
- [3.]Gerlič, I. (2009). Nove tehnologije in šola bodočnosti. V nova vizija tehnologij prihodnosti, Mednarodna konferenca InfoKomTeh 2009, 283-288.
Ljubljana: Evropska hiša.
- [4.]Sulčić, V. (2008). E-izobraževanje v visokem šolstvu. Koper: UP, Fakulteta za management.

Stručni rad

SURADNJA IZMEĐU ŠKOLE I MUZEJA

Maja Grbec Švajncer, uni. dipl. soc. kul. In prof. zgodovine

OŠ 8 talcev, Logatec

Sažetak

U mjestu Logatec od godine 1998. djeluje Ratni muzej Logatec. Posjeduje bogatu zbirku starina i izdaje knjige iz povijesti. Od godine 2003. učenici devetog razreda Osnovne škole 8 talcev tri nastavna sata povijesti odrade s obilaskom tog muzeja. Obilazak je na kraju školske godine i tematski se usklađuje s razdobljem raspada Jugoslavije i nastankom samostalne Slovenije i rata, koji se je odvijao u tom razdoblju. To razdoblje u Ratnom muzeju Logatec posebno je bogato predstavljeno, uz činjenicu što je muzejski pedagog vrlo dobar poznavatelj tog događaja. Fokus je na razgovoru koji slijedi nakon uvoda, a koji traje oko sat vremena. U članku ću predstaviti glavne značajke predstavljanja povijesti učenicima na takav način.

Ključne riječi: Ratni muzej, učenici devetog razreda, raspad Jugoslavije

1.UVOD

Povezivanje kurikuluma i muzeja danas je vrlo aktualno. Suradnja između osnovne škole od 8 talaca i Ratnog muzeja Logatec traje praktički od osnutka spomenutog. Suradnja je započela 2003. Muzej nudi školi obrazovni program koji slijedi ciljeve učenja, plan i program iz predmeta povijesti. Ponekad su muzei dolazili isključivo iz muzejskih predmeta, uglavnom u svrhu prezentacije. Danas se učenici sve više uključuju u ovaj proces. Aktivno sudjelovanje mladih je vrlo važno. I naravno, sadržaji predstavljeni u muzejima povezani su s nastavnim planovima. Lidija Tavčar opisuje obrazovni rad škola i muzeja: „Obrazovni rad u muzejima i galerijama slijedi ciljeve muzeja i galerija, a u školi ciljeve škole. Naravno, neki su od tih ciljeva slični - ako ne i isti - dok su drugi komplementarni. Stoga se obrazovni rad u obje vrste ustanova nadopunjuje. Ali on se može nadopuniti samo ako se školsko obrazovanje razlikuje od onog u muzejima i galerijama. Da su jednaki, mogao bi se samo ponoviti, a ne nadopuniti. No, s obzirom na ovaj nalaz, mora se priznati da je utjecaj škola na rad u muzejima i galerijama bio mnogo veći od utjecaja muzeja na rad u školama. [5].

Ratni muzej Logatec je posebnost našega kraja. Djelovati je započeo godine 1998. Tadašnji je umirovljeni general Slovenske vojske ostvario cilj s kojim je započeo već u vremenu obnašanja službe u Slovenskoj vojsci, a to je postaviti povijesnu zbirku, koja predstavlja ratnu i vojnu povijest Slovenaca i našega teritorija od razdoblja kamenog doba do danas. Ratni muzej Logatec ima skromne prostorne mogućnosti. Jedan cijeli zid izložaka prekrivaju odlikovanja, jer ih ima više od 3.000 u zbirci i zato se ova zbirka odlikovanja svrstava među najbogatije na svijetu.

Slika 1: Zid s medaljama u Ratnom muzeju Logatec

Iznimno temeljito je predstavljeno razdoblje rata za Sloveniju godine 1991. Niti jedna državna ili zasebna slovenska zbirka ne posjeduje sva odlikovanja, znakove i oznake iz razdoblja 1991.-1994., kao upravo Ratni muzej Logatec. To je bilo moguće jer je umirovljeni general koji vodi muzej i prima učenike, u prvim godinama nove slovenske vojske bio na visokom položaju u toj vojsci.

Sve gore navedeno je razlog zašto posjet zbirci znači za učenike najdirektniji susret s poviješću. Zatim se materijal objašnjava živom riječju istaknutog sudionika u događajima 1991., također poznatog kao autor i organizator vojnog rada proglašenja slovenske neovisnosti 26. lipnja 1991. u Ljubljani.

2.POSJETA MUZEJU KAO DOPUNA OBRADI NASTAVNOG SADRŽAJA

Kad smo odlučili surađivati s Ratnim muzejom, planirali smo tri sata kako bismo postigli ciljeve kurikulumu. Nastavni plan za deveti razred vrlo je opsežan, a s učenicima vrlo površno i s teškoćama odrađujemo planirane i predviđene sadržaje. Nastavni planovi su prepuni, to je činjenica. Povijesno razdoblje, koje uključuje neovisnost Slovenije, dolazi krajem 9. razreda. Posljednji mjesec devetogodišnje osnovne škole prepun je opterećenja za učenike povezano s pronalaskom njihove budućnosti u srednjoj školi i stresan je zbog svega što taj prijelaz znači. Stoga je pažnja učenika usmjerena na završetak škole i što je bliži posljednji dan nastave, to je manje sadržaja na pojedinim predmetima. Na satima povijesti to je upravo razdoblje tranzicije iz Jugoslavije u samostalnu Republiku Sloveniju.

Tik pred kraj školovanja pozornost učenika pada. Kako ih motivirati i potaknuti zanimanje za tako važnu tematiku kao što je u nastavi povijesti raspad Jugoslavije i osamostaljenje Slovenije? Na to pitanje smo na Osnovnoj školi 8 talcev u mjestu Logatec pokušali odgovoriti u skladu s već iskušanim didaktičkim metodama, koje ne ostaju pri predavanju gradiva, ali naglašavaju aktivno sudjelovanje učenika. Upravo u nastavi povijesti je to posebno moguće, ako imamo mogućnosti za direktno suočavanje s poviješću. Pri tome mislim na predmete, koji pričaju o njoj, i aktivne sudionike koji pripovijedaju o razmatranom razdoblju. U tematici osamostaljenja Republike Slovenije in i obrani njezinog suvereniteta godine 1991., to je posebno moguće jer je to razdoblje vrlo blizu i postoje živi svjedoci.

To je bio razlog zbog kojeg smo dio obrade nastavnog sadržaja o osamostaljenju prenijeli u Ratni muzej Logatec.

U Ratnom muzeju su spremni slušati želje učitelja koji vodi grupu i spremni su pripremiti program koji je u skladu s nastavnim planom ili je nadogradnja nastavnog plana. Stvorili smo pravo partnerstvo s Ratnim muzejom. Svi nastavnici koji vode učenike u muzej slažu se s programom, sadržaj učenja prilagođen je željama učitelja. Posjeta muzejskoj zbirci omogućuje vam da iskustvo rata doživite na drugačiji, osobniji način nego u učionici.

3. ZAŠTO ZADNJI DEVETI RAZRED?

Bilo je nekoliko razloga za odabir 9. razreda kao najprikladnijeg za susret uživo s poviješću.

Prvi je izbor teme. Razdoblje neovisnosti Slovenije najjasnije je predstavljeno u Ratnom muzeju Logatec, a to je tema kojoj također želimo dati poseban naglasak. Priča o ratu za Sloveniju u učionici ne može imati iste učinke kao susreti s predmetima, uniformama, dokumentima i fotografijama. Izloženi letak, koji su izbacivali nad Slovenijom, kako će nas uništiti, učenicima govori više od silnih riječi koje bi mogli izreći u učionici.

Drugi razlog je punoljetnost učenika, ako ovaj izraz koristim za njihovu razinu zrelosti u usporedbi s učenicima nižih razreda. Izravni susret s poviješću, o stvarima o kojima se raspravlja u muzeju zahtijeva više od uobičajenog hodanja učenika pokraj predmeta koji ih ostavljaju više ili manje hladne. Učenici u posljednjim razredima osnovne škole spremaju se ući u život koji se više ne odvija iza zidova osnovne škole pa su stoga njihovi horizonti širi i lak za prihvaćanje slike koja nije ograničena na obične satove osnovne škole.

Treći razlog je objašnjenje koje učenici dobivaju kad posjete muzej. Ovo nije monotono, vječno ponavljano i također, umorno za riječ tumača kustosa koji je prisiljen raditi svoj posao, već živa riječ nekoga tko ima želju dio svog iskustva i pogleda prenijeti na mlađu generaciju. Upravo to učenici i nastavnici koji prate učenike ističu kao najviše važno što pruža posjeta muzej.

Učenici devetog razreda posjećuju Ratni muzej Logatec svake godine na dan državnog testa znanja (NPZ - slovenski jezik, matematika i treći predmet). Jedan odjel svakodnevno obilazi muzej. Od škole do muzeja učenici putuju pješke, a to je otprilike pola sata. Put ih iscrpljuje, a onda ih u muzeju čekaju još tri školska sata. Na raspolaganju je nekoliko stolica, ali dio učenika mora stajati. Nakon dobrog sata počinje se smanjivati pažnja među onima koji moraju stajati. U svakom su trenutku prisutna dva nastavnika.

Posjeta je podijeljena na dva dijela. Prvi dio posvećen je riječima domaćina, a to je prezentacija zbirke i naglasak na neka posebno važna razdoblja za Slovence. Drugi dio je prepušten inicijativi učenika. Postavljaju pitanja na koja dobivaju odgovore. Kad domaćin procijeni da pažnja učenika opada, napravi kratki odmor u kojem poslužuje napolitanke, bombone i vodu. Nakon ove kratke pauze, koja traje oko pet minuta ili manje, slijedi upoznavanje s odabranim predmetima. Svaki učenik može zadržati rimski novčić, vojnu tikvicu s fronta Isonzo, sablju i pušku te slovensku kacigu iz 1991. Taj opipljiv susret s poviješću opet povećava razinu zanimanja, pa slijede nova pitanja i različiti pogledi učenika. Za većinu posjeta događa se da posjet treba prekinuti nakon tri školska sata protiv volje učenika jer bi željeli ostati.

U usporedbi s posjetima drugim muzejima, interes učenika povećava se opipljivim susretom s poviješću. U drugim muzejima, zabranjeno je dirati predmete, a Ratni muzej Logatec ima nekoliko predmeta namijenjenih učenicima koje drže u rukama i na taj način osjećaju povijest.

Tako se, primjerice, uvijek iznenade kad navuku neprobojni prsluk i kacigu Slovenske vojske, koliko je vojna oprema teška. Mač, koji se vrti poput igračke u filmovima, u stvari je težak teret u ruci. Ova specijalnost, povijest materijala, može se postaviti kao glavni razlog zašto učenici prihvaćaju povijest u ratnom muzeju Logatec drugačije i s većim zanimanjem nego na nastavi povijesti u školi.

4. DOSADAŠNJA PRAKSA I TIJEK ZBIVANJA

Dosadašnja praksa pokazala je da je suradnja muzeja sa školom vrlo uspješna. Kao što kaže John Dewey, povezivanje škole s institucijama poput muzeja i knjižnica vrlo je dobrodošlo. Škola i muzej trebali bi biti dio aktivnog učenja. Ova je međuinstitucionalna suradnja temeljna za učenje. U školi postoji puno krajnje nebitnih sadržaja za učenje koji su prepuni naučenih činjenica. Muzeji prikupljaju izvore prošlosti, kulturnu baštinu. Svrha veze škole i muzeja je bolje obrazovanje. Muzej pruža podršku učitelju u postizanju ciljeva učenja kurikuluma. Muzeji se često spominju u nastavnim planovima. Naravno, ne smijemo zaboraviti pažljivo pripremiti učenike da posjete muzej [9].

Muzeji se nude kao pomoć u postizanju ciljeva kurikuluma (ažuriran i revidiran 2011.) i igraju važnu ulogu u obrazovnom procesu. Znanje stečeno u školi nadograđuje se i produbljuje, jer je iskustveno učenje važan dio procesa učenja. Interpretacija muzejskog pedagoga u obliku priče, u kojoj je prisutno i osobno iskustvo, kao u Ratnom muzeju Logatec, dobar je primjer oživljavanja povijesti i njenih predmeta i dobar je primjer ostvarivanja ciljeva učenja izvan škole i uz pomoć muzeja. Za sate povijesti vrlo je važno da škola surađuje s vanjskim ustanovama, jer učenici razvijaju vještine pronalaženja i prikupljanja novih informacija [3, str. 41].

Učenici uče vještine kritičkog razmišljanja kroz posjete muzeju. Uče cijeniti izvore. Izvori su raznoliki, pisani, materijalni, elektronički, informacije se prenose i usmeno. Svaka vrsta resursa ima svoje prednosti i ograničenja. U Ratnom muzeju Logatec učenici se upoznavaju s materijalnim izvorima i usmenim izvorom svjedočenja opisa rata za neovisnu Sloveniju. Učenici uspoređuju izvore jer je potrebno slijediti nastavni plan i program i upute za učenike kako bi razvili vještine kritičkog prosuđivanja i korisnosti informacija i povijesnih izvora. Učenici trebaju oblikovati neovisne zaključke, mišljenja, stavove i tumačenja pojava, događaja koji su se dogodili u povijesti. Ratni muzej ima mnogo materijalnih i pisanih izvora, od kojih svaki ima i svoju priču.

5. IMA LI SMISLA NASTAVITI, ŠTO PROMIJENITI, POBOLJŠATI?

Praksu suradnje s muzejom potrebno je nastaviti. Sve dosadašnje ocjene poznavanja povijesti u Ratnom muzeju Logatec, kako učenika tako i nastavnika u pratnji vrlo su pozitivne. Uglavnom se odnose na domaćinovu (kustos) sposobnost komuniciranja s učenicima i njegovo poznavanje povijesti što je i razumljivo, jer je autor nekoliko knjiga i smatra se utemeljiteljem ratne i vojne povijesti u Sloveniji. Takav je bio naslov njegove knjige iz 1991. godine.

Slika 2: Znakovi Slovenske vojske u Ratnom muzeju Logatec.

Jedini problem - prema dosadašnjem iskustvu - je umor učenika. Nešto ranije prošli su zahtjevan test znanja, što je za njih bilo stresno, potom su morali pješke prijeći relativno dug put, a zatim su morali stajati tri nastavna sata povijesti. Ipak, to nije prepreka koja posjet muzeju ne bi učinila pozitivnim.

Manje grupe bi sigurno povećale aktivno sudjelovanje učenika u učenju o povijesti. Možete potražiti vezu s drugim školskim predmetima. U sljedećoj školskoj godini mogli bismo pokušati fotografirati zanimljive eksponate i prikazati ih u likovnom obrazovanju. Tehnikom kamišibaja (japanskom tehnikom pripovijedanja sa slikama) i pripremom dovršene priče mogli bismo obogatiti školski događaj povodom kulturnog praznika i na taj način uspostaviti vezu s nastavom slovenskog jezika. Promjene i inovacije zasigurno bi bile dobrodošle, mada dosadašnja iskustva i odgovori nedvojbeno potvrđuju da je koncept pravi i to ćemo nastaviti raditi i dalje.

6. LITERATURA:

- [1.] Program osnovna šola, Zgodovina. (2011). Učni načrt. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ
- [2.] Švajncer, J. (2016). Vojni muzej Logatec, Zakladi zgodovine. Logatec: Vojni muzej Logatec
- [3.] Učni načrt, Izbirni predmet zgodovina. (2008). Odkrivajmo preteklost mojega kraja. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ
- [4.] Brodnik, V. in drugi (2013). Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Zgodovina. Ljubljana: ZRSŠ
- [5.] Tavčar L., (2009). Homo spectator. Uvod v muzejsko pedagogiko. Ljubljana: Pedagoški inštitut / Digitalna knjižnica
- [6.] Nagode, S. in Hladnik Rupnik, T. (2018). Kamišibaj v šoli in doma. Ljubljana: Osnovna šola 8 talcev
- [7.] Nagode, K. in Kompan, B. (2007). Raziskovalna naloga: Vojna za samostojno Slovenijo v Logatcu – po ustnih virih. Logatec: OŠ 8 talcev
- [8.] Švajncer J. (1993). Obranili domovino. Ljubljana: Viharnik
- [9.] Dewey, J. (1938). Experience&Education. New York: The Macmillan company

Stručni rad

**ŠKOLSKI „BISERI“ IZ HRVATSKOG JEZIKA
2009.-2019.**

mr. sc. Vesna Nosić, prof. savjetnica
Gimnazija „Matija Mesić“ Slavonija 1 br. 8, HR-35000 Slavonski Brod

Sažetak

Stručni članak sadrži prikaz izvannastavnog školskog projekta Školski „biseri“ iz Hrvatskog jezika 2009.-2019. koji je realiziran u Gimnaziji „Matija Mesić“ u Slavanskom Brodu u 2019./2020. školskoj godini.

Projekt sadrži 160 primjera pogrešnih, a ujedno duhovitih odgovora učenika od prvog do četvrtog razreda iz područja književnosti i jezika. Primjeri imaju trodijelnu strukturu: pitanje, pogrešan odgovor/pogrešne odgovore i točan odgovor. Marija Živić i Nikolina Živić, učenice 4. I razreda opće gimnazije, prepisale su i lijepo grafički oblikovale izabrane primjere. Projekt je predstavljen na hamer-papirima i postavljen u predvorju škole. Izloženi projekt izazvao je veliko zanimanje učenika.

Ključne riječi: Hrvatski jezik, književnost, jezik, „biseri“, humor, smijeh.

1. UVOD

„Nastava, odnosno nastavni proces predstavlja važan dio čovjekova života, a u tome životu humor i smijeh zauzimaju znakovito mjesto. Ukupno razredno-nastavno ozračje, odnosno školsko ozračje umnogome ovisi o naslanjanju nastavnika i učenika na humor u organizaciji nastavnog procesa“ (Matijević, Radovanović, 2011. : 381). Humor povezan s nastavnim sadržajima oplemenjuje nastavu.

Rad je podijeljen u tri dijela:

Prvi dio, **Značajke školskih „bisera“**, navodi različite oblike humora koji se mogu ugraditi u nastavni sat, a zatim ukratko objašnjava obilježja školskih „bisera“ iz Hrvatskog jezika.

Drugi dio, **Projekt Školski „biseri“** iz Hrvatskog jezika 2009.-2019., opisuje izvannastavni školski projekt.

Treći dio, **Prilog: Primjeri školskih „bisera“ iz Hrvatskog jezika 2009.-2019.**, donosi 160 najzanimljivijih primjera pogrešnih, ali duhovitih odgovora učenika od prvog do četvrtog razreda iz područja književnosti (105) i jezika (55).

2. ZNAČAJKE ŠKOLSKIH „BISERA“

U nastavni sat mogu se ugraditi različiti oblici humora: anegdota, karikatura, vic, zagonetka, strip i dr. Humoristički sadržaj može se ugraditi u svaku etapu nastavnog sata.

Humor i smijeh česti su sadržaji u nastavnim satima ponavljanja gradiva i analiza pismenih provjera iz Hrvatskog jezika. Pojedini učenici tada daju svoje pogrešne usmene ili napisane odgovore, tzv. „bisere“ koji uvijek izazovu spontan i iskren smijeh. Odrasli su nenaučenog gradiva ili su pak izraz humorističke nadarenosti ponekih učenika. Predmetna nastavnica podržava „kulturu učenja iz pogrešaka“ [5, str. 381]. Podučava učenike da imaju razumijevanja i poštovanja prema autoru školskog „bisera“. Smijemo se „biseru“, a ne autoru; autoru se potihom divimo. Trenuci smijeha i radosti u učionici su nezaboravni! Stoga predmetna nastavnica redovito zahvali učenicima na njihovom doprinosu: humoru i smijehu kojim su oplemenili nastavni sat.

Školski „biseri“ o kojima je riječ uvijek se pojavljuju u kontekstu određenog školskog gradiva. Svaki „biser“ je individualan i jedinstven, neočekivan i nepredvidiv, koncizan i zapamtljiv, ali kratkotrajan. Najčešće predstavlja iznenađujuću verbalnu asocijaciju ili varijaciju cijele jedne riječi ili dijela jedne riječi. Zamjena jedne riječi drugom ili pak jednog ili nekoliko glasova drugim/drugima mijenja smisao riječi, a time i cjelokupnog odgovora, što često rezultira komičnim učinkom. Zamjenu jedne riječi drugom donosi primjer naslova Čehovljeve drame „Višnjik“ u „Šljivik“ dok primjer zamjene jednog slova drugim sadrži ime kineskog filozofa *Konfucija* u *Konfuzije*.

Varijacija jednog dijela riječi nalazi se u primjeru naziva glasovne promjene *ispadanje suglasnika* koju učenici pogrešno nazivaju *ispuštanje/otpuštanje/izbacivanje/odbacivanje suglasnika*.

3. PROJEKT ŠKOLSKI „BISERI“ IZ HRVATSKOG JEZIKA 2009.-2019.

Pogrešne, a ujedno duhovite odgovore iz Hrvatskog jezika predmetna nastavnica skupljala je od 2009. do 2019. godine. Na poticaj učenika četvrtih razreda izabrala je 160 najzanimljivijih primjera iz područja književnosti (105) i jezika (55). Izabrane primjere složila je kronološki po razredima i područjima. Primjeri imaju tročlanu strukturu: pitanje, pogrešan odgovor/pogrešne odgovore i točan odgovor. Marija Živić i Nikolina Živić, učenice četvrtog razred opće gimnazije, prepisale su odabrane primjere za izvannastavni projekt. Lijepo grafički oblikovan projekt predložen je na tri hamer-papira i postavljen u predvorju škole. Izloženi projekt izazvao je veliko zanimanje i smijeh mnogih učenika.

4. ZAKLJUČAK

I pogrešan odgovor može biti koristan. No, on ne predstavlja učenikov neuspjeh nego uspjeh ako učenik iz njega nauči gradivo. Pogreške su sastavni dio (školskog) života. Pogriješiti se smije! „Onaj tko nikad nije pogriješio, nikad nije pokušao naučiti ništa novo“ (mudremisli.net/albert-einstein-citati-izreke-misli-poslovice, 25. 4. 2020.).

Humor ima svoje mjesto u nastavi. „Utemeljen na smijehu humor kao moćan odgojni adut pomaže učitelju u stvaranju poticajnog ozračja u nastavi, razvijanju kvalitetnijeg odnosa s učenicima i pojašnjenju obrazovnih sadržaja“ (Dramac, Lazzarich, 2016. : 95.). Razborito upotrijebljen humor, humor primjeren nastavnim sadržajima, doprinosi kvaliteti nastavnog procesa. Stoga humor treba češće koristiti u nastavi.

5. LITERATURA

- [1.] Critchley, S. (2007.). *O humoru*. Zagreb : Algoritam.
- [2.] Dramac, I.; Lazzarich, M. (2016.). *Smiješna strana obrazovanja – humor u poučavanju*, *Život i škola*. 62 (3) : 87.-96.
- [3.] Hadžić, F. (1998.). *Anatomija smijeha : studije o fenomenu komičnoga*. Zagreb : V.B.Z.
- [4.] Matijević, M. (1994.). *Humor u nastavi : Pedagoška i metodička analiza*. Zagreb : UNA-MTV.
- [5.] Matijević, M.; Radovanović, D. (2011.). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb : Školske novine.
- [6.] mudremisli.net/albert-einstein-citati-izreke-misli-poslovice, 25. 4. 2020.

6. PRILOG: PRIMJERI ŠKOLSKIH „BISERA“

1. RAZRED, KNJIŽEVNOST

1. Odredi vrstu rime i vrstu stiha u pjesmi „Bezimenoj“ G. Krkleca.

- Rima je promjenjiva, a stih je slobodan.
(Rima je ukrštena, a stih je jedanaesterac.)

2. Odredi vrstu rime: aa.

- Glatka rima.
(Parna rima.)

3. Opiši svoj doživljaj pjesme „Isus čita novine“ N. Šopa.

- Pjesma je ganujuća.
(Pjesma je ganutljiva.)

4. Navedi vrste rime.

- Slučajna rima/uparena rima/naslagana rima/raštrkana rima/razbacana rima.
(Parna, ukrštena, obgrljena, isprekidana rima.)

5. Pojasni vezani stih.

- To je stih koji nije slobodan nego je povezan slovima.
(Stih vezan rimom.)

6. Što je bugarštica?

- Bugarska strofa.
(Stara hrvatska narodna pjesma dugoga stiha, najčešće balada.)

7. Kako se naziva strofa romanskog podrijetla od šest stihova?

- Šestina, sekstina.
(Sestina.)

8. Kako se naziva ujedinjena anafora i epifora?

- Sinklopa.
(Simploka.)

9. Što je sinestezija?

- Sinestezija je pjesnička figura u kojoj se piše jedno, a izaziva drugo.
(Sinestezija je stilsko izražajno sredstvo u kojoj jedno osjetilo izaziva pojavu drugog/drugih osjetila.)

10. Što je tercina?

- To je stih od tri samoglasnika.
(To je strofa sastavljena od tri rimovana jedanaesterca s rimom aba, bcb itd.)

11. Napiši četiri vrste stopa u kvantitativnoj versifikaciji.
 - Dvostopa, trostopa, pentostopa, heksostopa.
(Pirihij, spondej, jamb, trohej i dr.)
12. Napiši tri strofe grčkog podrijetla koje se javljaju u hrvatskoj književnosti.
 - Pentan, elegijski distrikt, kejska strofa.
(Elegijski distih, alkejska strofa, safička strofa.)
13. Navedi naslov epigrama A. G. Matoša: „Mani se svog idealizma,
Što ne živiš od patriotizma?“
 - Djed u luku.
(„Djed unuku“.)
14. Što je fabula?
 - Niz događaja u rečenici.
(Fabula je niz kronološki poredanih događaja u književnom djelu.)
15. Navedi, a zatim objasni pripovjedača prema licu koje pripovijeda.
 - Pripovjedač u prvoj osobi – direkt priča priču; pripovjedač u trećoj osobi – indirekt priča priču.
(1. Pripovjedač pripovijeda priču u 1. licu izravno.
2. Pripovjedač pripovijeda priču u 3. licu neizravno.)
16. Napiši vrste pripovjedača prema licu koje pripovijeda.
 - Povjerljivi pripovjedač, nepovjerljivi pripovjedač, pripovjedač sveznalica, sveznalački pripovjedač, vanjski pripovjedač, unutarnji pripovjedač.
(1. Pouzdani, autorski ili sveznajući pripovjedač.
2. Nepouzdan pripovjedač.)
17. Što sadrži invokacija?
 - Zaziv muze da pomogne pjesniku napisati ep i zaziv čitatelju da pročita ep.
(Pjesnik zaziva muzu ili Božju pomoć u pisanju epa i donosi kratki sadržaj.)
18. Ep započinje iznošenjem situacije iz već razvijene radnje. Kako se naziva ta epska tehnika?
 - In media stres/in medias tres.
(In medias res.)
19. Dopiši. Epsko pjesničko djelo većeg opsega naziva se ____ .
 - Epopjev.
(Ep.)
20. Što znači ime Uliks?
 - Uliks je vrsta ptice.
(Latinsko ime za Odiseja.)
21. Kako se naziva bajka H. C. Andersena koje govori o tkalcima varalicama?

- „Zlatarevo novo ruho“.
(„Carevo novo ruho“.)
22. Koju književnu vrstu odlikuje načelo ekonomičnosti u igradnji kompozicije?
- Ekonomiju.
(Novelu.)
23. Dopiši. Termin roman dobiva značenje slično današnjem od pojave romana _____.
- „Svileni vitez don Quijote“/ „Blistavi vitez Manche“/ „Don Quijote od Monaca“.
(„Bistri vitez don Quijote od Manche“.)
24. Kakav nadimak ima baka Magda iz romana „Zlatarovo zlato“ A. Šenoe? Zašto?
- Papratnjača – prodaje listove biljke paprati.
(Paprenjarka – peče i prodaje kolače paprenjake.)
25. Kakav je bio odnos Grge Čokolina prema Dori Krupić (roman „Zlatarovo zlato“ A. Šenoe)?
- On ju voli pa čak i ubija.
(Čokolin je želio oženiti Doru, ali njezin otac to nije dopustio. Otrovao je Doru po nalogu Klare Grubarove.)
26. Roman D. J. Salingera „Lovac u žitu“ uzorak je za novi tip suvremene proze. Kako se naziva ta proza?
- Trapez proza/traperice u prozi/proza u jeansu.
(Proza u trapericama, jeans-proza.)
27. Kakva je fabula u modernom romanu?
- Malo je ima pa je malo nema.
(Reducirana.)
28. Kako se naziva pročišćenje osjećaja kod gledatelja u tragediji?
- Kartaza.
(Katarza.)
29. Objasni postupak „deus ex machina“.
- To je vođa sa mašine.
(Rasplet radnje u drami rezultat je „intervencije bogova“.)

30. Navedi vrste komedije.

- Komedija karaktera, komedija intrige, komedija situacije, komedija konfiguracije, komedija konzervacije.
(Komedija konverzacije. Komedija konzervacije i komedija konfiguracije ne postoje.)

31. Objasni situaciju „quid pro quo“.

- To je situacija jedan na jedan; jedan lik ide na drugi lik.
(Situacija u kojoj jedan lik misli na jedno, a drugi na drugo. To je produljeni nesporazum u kojem gledatelj vidi ono što ne vide likovi pa je prizor smiješan.)

32. Kako glasi čuvena Skupova rečenica?

- „Quid pro quo.“
- „Ljubav je ljubav, zlato je zlato.“
(„Amor nije amor, zlato je amor.“)

33. Kako se naziva književnoznanstvena vrsta u kojoj autor piše o značajnim ličnostima i događajima u kojima je sudjelovao ili im je bio suvremenik?

- Mamoar.
(Memoari.)

34. Kako se zove kineski filozof koji je priredio „Knjigu pjesama“?

- Konfuzije.
(Konfucije.)

35. Nastavnica: Navedi naslove indijskih epova.

Učenik: Samo malo... (Učenici šapću.)

Nastavnica: I?

Učenik: Sjetio sam se: „Maha baha“.

(Mahabharata.)

36. Kako se nazivaju Homerovi epovi?

- Homerovi epovi.
(„Ilijada“ i „Odiseja“.)

37. Zašto Ahilej više ne želi sudjelovati u Trojanskom ratu?

- Zbog pete – boli ga peta.
(Agamemnon je uzeo Ahilejevu ropkinju Brizeidu pa se Ahilej naljutio i odustao od ratovanja.)

38. Zašto se Ahilej vratio u bitku?

- Zato što mu je bilo dosadno.
(Da bi osvetio svog prijatelja Patrokla kojega je ubio trojanski junak Hektor.)
39. Zašto su poginuli Eteoklo i Polinik (Sofoklo, „Kralj Edip“)?
- Zato što su stanovnike Tebe napali arijevci.
(Trebali su naizmjenice vladati gradom Tebom, ali Eteoklo nije htio predati grad bratu Poliniku, izašli su na dvoboj i ubili jedan drugoga.)
40. Kako se zovu Edipove kćeri?
- Antigona i Ismeta.
(Antigona i Ismena.)
41. Kada je Antigona pokopala brata Polinika (Sofoklo, „Kralj Edip“)?
- U četvrtom činu.
(Nakon što je kralj Kreont zabranio da se Polinikovo tijelo pokopa.)
42. Zašto je Edip tragički junak?
- Zato što je on bio jedan veliki problem.
 - Zato što je on bio problematičan tip.
(Edip je žrtva vlastite nesretne sudbine: počinitelj zločina, istražitelj, sudac, izvršitelj presude i osuđenik.)
43. U kojem razdoblju prestaje poganska rimska književnost?
- U raspadnom razdoblju.
(U razdoblju propadanja.)
44. Tko je Euklionu ukrao blago (komedija „Škrtac“ T. M. Plauta)?
- Telemah.
(Sluga Strobil. Telemah je Odisejev sin.)
45. Što je Vergilije htio učiniti s rukopisom „Eneide“?
- Iskrižati ga.
(Spaliti rukopis jer nije bio zadovoljan njegovim stilom.)
46. Što piscu, prema Horaciju, treba osim talenta?
- Olovka i papir.
(Znanje, strpljivost i mukotrpan rad.)
47. Djelo „Metamorfoze“ napisao je _____.
- Olivije.
(Publije Ovidije Nazon.)
48. Tko u Ovidijevim „Metamorfozama“ priča priču o „Piramu i Tizbi“?

- Predilja/krojačica/neka ženska.
(Prelja.)

49. Navedi naslov Ovidijeve zbirke pisama što ih mitološke junakinje pišu svojim ljubavima.

- „Mitoze“.
(„Metamorfoze“.)

50. Kakav naslov ima francuska srednjevjekovna junačka pjesma?

- „Pjesan o Ronaldu“.
(„Pjesan o Rolandu“.)

51. Kako se nazivaju srenjovjekovni pjesnici ljubavne poezije?

- Trubači.
(Trubaduri i minnesangeri.)

52. Tko je Beowulf?

- Beowulf je viteški čovjek koji ima osobine feudalca i viteza.
(Beowulf je legendarni engleski junak ratnik, geatski knez.)

1. RAZRED, JEZIK

1. Dopiši. Nejezične sustave proučava _____.

- Silabika/sfragistika/semitologija.
(Semiologija.)

2. Kako se dijele zatvornici?

- Na sonante i koksonante.
(Na sonante ili zvonačnike i šumnike.)

3. Kako se dijele glasovi po načinu tvorbe?

- Na slivnike, zapornike i tjesnačnike.
(Na slivenike, zapornike i tjesnačnike.)

4. Kako se dijele usnenici?

- Na jednousnenike i dvousnenike.
(Na dvousnenike i zubno-usnenike.)

5. Kako se nazivaju srednjojezični suglasnici?

- Zupčanici.
(Nepčanici.)

6. Odredi glasovne promjene u primjeru sladak – slatka.
 - Stapanje suglasnika po zvučnosti.
(Nepostojano a, jednačenje suglasnika po zvučnosti.)
7. Odredi glasovnu promjenu u primjeru momak – momka.
 - Umetnuto a.
(Nepostojano a.)
8. Prepoznaj glasovnu promjenu u primjeru kazalište – kazališni.
 - Ispuštanje suglasnika/izbacivanje suglasnika/odbacivanje suglasnika/otpuštanje suglasnika.
(Ispadanje ili gubljenje glasova.)
9. Prepoznaj glasovnu promjenu u primjeru svat+ba.
 - Podudaranje glasova po zvučnosti.
(Jednačenje glasova po zvučnosti.)
10. Prepoznaj glasovnu promjenu u primjeru mog – moga.
 - Dodavanje samoglasnika.
(Navezak.)
11. Označi naglasak u navedenim riječima, a zatim napiši odgovarajuće pravilo.
 - lāv, krūg
 - U jednosložnim riječima naglasak je na samoglasniku.
 - Jednosložne riječi mogu imati samo jedan naglasak.
(Jednosložne riječi mogu imati samo silazne naglaske.)
12. Odredi glasovnu promjenu u primjeru cvijet – cvjetati.
 - Pretvorba ije u je/jednačenje ije u je/nepostojano i.
(Smjenjivanje ije u je.)
13. Što je slovopis i kako se još naziva?
 - Slovopis ili pisanje je pisanje slova.
(Slovopis ili grafija je sustav pisanih znakova, tj. slova uređen prema potrebama nekog jezika.)
14. Što je slovo?
 - Slovo je osnovni građevni element pisanog jezika.
 - Slovo je gradivna jedinica jedne riječi.
(Slovo je pisani znak za glas.)
15. Dopiši: slovopis ili ____.

- Rukopis.
(Ortografija.)
16. Tko opisuje svoje osjećaje u pjesmi?
- Lirski pripovjedač u pjesmi opisuje svoje osjećaje.
(Lirski subjekt.)
17. Razumiješ li kralja Edipa?
- Da. Suosjećam se sa Edipom.
(Da. Suosjećam s Edipom.)
18. Je li te se svidjela pjesma?
- Pjesma mi se svidjela na prvo čitanje.
(Pjesma mi se svidjela već pri prvom čitanju.)
19. Možeš li zamisliti situaciju iz romana?
- Situaciju iz romana mogu si zamisliti u glavi.
(Situaciju iz romana mogu zamisliti.)

2. RAZRED, KNJIŽEVNOST

1. Što piše na vratima pakla u Danteovom „Paklu“?
- „Oni koji uđu, nikad ne nađu izlaz.“
 - „Onaj koji uđe, nikad ne izađe.“
(„Tko uđe, nek se kani svake nade.“)
2. Kako je Dante podijelio pakao?
- Na katove/na slojeve.
(U devet krugova.)
3. Tko je bio zaljubljen u Lauru de Noves?
- Kanconijer.
(Francesco Petrarca. „Kanconijer“ je zbirka pjesama.)
4. Kako se naziva ep L. Ariosta koji predstavlja vrhunac renesanse u Italiji?
- „Bistri Orlando“.
(„Bijesni Orlando“.)
5. Tko je bio don Quijote?
- Seljački plemić.
(Seoski plamić.)
6. Kako se naziva don Quijoteov perjanik?

- Sančo Pančo.
(Sancho Panza.)
7. Kada je umro don Quijoteov?
- Pred sam kraj svog života.
8. Kako se nazivaju dvije vrste renesansnih komedija?
- Učena komedija i komedija u trapericama.
(Učena komedija i komedija umijeća.)
9. Što piše na zastavi „Globe teatra“?
- Dobro došao u klub.
 - („Totus mundus agit histrionem.“
Prijevod: „Cijeli svijet glumi.“/„Cijeli svijet je pozornica.“)
10. Što je blank verse?
- Prazan stih/vrsta stiha u kojem se ostavlja praznina za smijeh.
(Bijeli stih, 10-erac ili 11-erac s jednosložnom ili dvosložnom riječju na kraju; najčešći stih engleske poezije.)
11. Kako se naziva prvi glavni predstavnik humanizma u Zadru?
- Petar Kršovina.
(Petar Kršava.)
12. Što su „Plandovanja“ I. Bunića Vučića?
- Najveći kancijoner hrvatske književnosti 17. stoljeća.
(Najveći kanconijer hrvatske književnosti 17.stoljeća.)
13. Kako se naziva drama T. de Moline kojom autor uvodi lik don Juana?
- „Seviljski razbojnik“/„Seviljski ubojica“/„Serijski ubojica“/„Serijski varalica“.
(„Seviljski varalica i kameni gost“.)
14. Kako se nazivaju melodrame I. Gundulića?
- „Arijadna“, „Armida“, „Dijana“, „Prozerpina ugrobljena“, „Prozerpina udrobljena“.
(„Prozerpina ugrabljena“.)
15. Kako završava Werther svoj život (roman „Patnje mladog Werthera“ J. W. Goethea) ?
- Smrću, ubio se pištoljem.
 - Ubio se revolverom.
(Ubio se hicem iz pištolja.)

16. Kakav naslov ima pjesma W. Wordswortha u čitanci?

- „Suncovrati“.
(„Sunovrati“.)

17. Kako se zove roman u stihovima A. S. Puškina?

- „Evgenij Ognjeni“/„Eugenij o njegi“.
(„Eugenij Onjegin“.)

2. RAZRED, JEZIK

1. Što proučava morfologija?

- Morfone.
(Vrste riječi i njihove oblike.)

2. Kako se dijele morfemi po položaju?

- Korijenske, natkorijenske i potkorijenske.
(Korijenske, prefiksne i sufiksne morfeme.)

3. Kako se naziva hrvatski naziv za sufiks?

- Nadometak.
(Dometak.)

4. Nastavnica: Navedi padeže u hrvatskome jeziku.

Učenik: Nominativ, genitiv, dativ... Ne mogu se sjetiti sljedećega.

Nastavnica: Pokušaj se sjetiti.

Učenici: (Šapću.) Akuzativ, vokativ.

Učenik: Da, vokuzativ.

5. Napiši dativ jednine prezimena književnika: Goethe, Leopardi, Hugo.

- Goetheou, Leopardima, Hugiu.
(Goetheu, Leopardiju, Hugou.)

6. Po čemu se razlikuju upitne i odnosne zamjenice?

- Upitne zamjenice nešto upituju, a odnosne se odnose između dvije rečenice.
(Upitne zamjenice upotrebljavaju se u pitanjima, a odnosne uvode zavisnu rečenicu u zavisnosloženoj rečenici.)

7. Što je perfektivizacija?

- Pravljenje/proces pretvaranja/pretvorba/prebacivanje glagola iz nesvršenih u svršene.
(Tvorba perfektivnih ili svršenih glagola.)

8. Što je imperfektivizacija?

- Kada glagol prelazi u imperfekt.
(Tvorba nesvršenog ili imperfektivnog glagola.)
9. Od kojih se glagola pretežno tvori glagolski prilog sadašnji?
- Nesavršenih.
(Nesvršenih.)
10. Čime je Amor pogodio Petrarcu?
- Amor je Petrarcu pogodio s lukom i strijelom.
(Amor je Petrarcu pogodio strijelom iz luka.)
11. Tko su bili petrarkisti?
- Pjesnici koji su uzimali Petrarčinov stil.
(Pjesnici koji su slijedili Petrarčin stil.)
12. Napiši ideju djela.
- Važnije je gledati u unutrašnjost čovjeka nego izvanjskost.
(Važnije je gledati čovjekovu nutrinu nego vanjštinu.)

3. RAZRED, KNJIŽEVNOST

1. Kakav naslov ima pjesma P. Preradovića o jeziku?
- „O rodu, o jeziku“/„O rodu jezika“.
(„Rodu o jeziku“.)
2. Kada je Novica Cerović krenuo iz Stoca?
- Po noćnom mraku.
(Noću.)
3. Kako se nazivaju pučki igrokazi J. Freudenreicha?
- „Crna krojačica“, „Grobničari“.
(„Crna kraljica“, „Graničari“.)
4. Kako se zove putopis A. Nemčića?
- „Putopisnice“.
(„Putositnice“.)
5. Kako se zove razdoblje u kojem je djelovao A. Šenoa?
- Proturomantizam.
(Predrealizam.)
6. Napiši naslove pripovjedaka A. Šenoe.

- „Kanarinčeva ljubavnica“, „Profesor Luka“, „Karanfil s pjesnikova raskršća“, „Tulipan s putnikova groba“.
(„Kanarinčeva ljubovca“, „Prosjak Luka“, „Karanfil s pjesnikova groba“.)
7. Kakav naslov ima zbirka novela I. S. Turgenjeva?
- „Lovački zapisnik“.
(„Lovčevi zapisi“.)
8. Tko je umro „u bijegu“ na usputnoj željezničkoj postaji?
- Akakije Akakijevič Bašmačkin.
(Lav Nikolajevič Tolstoj.)
9. Tko je autor romana „Ana Karenjina“ ?
- Tolstojevski.
(Lav Nikolajevič Tolstoj.)
10. Tko je autor romana „Zločin i kazna“ ?
- Mihail Fjord Dostojevski.
(Fjodor Mihajlovič Dostojevski.)
11. Kako se zove najpopularniji roman E. Brontë?
- „Orkanski valovi“/„Orkanske visine“.
(„Orkanski visovi“.)
12. Kakav je odnos imao Ante Stipančić prema sinu Jurju (roman V. Novaka „Posljednji Stipančići“) ?
- Ante Stipančić razbacivao se svojom imaštinom.
(A. Stipančić uložio je gotovo cijelo imanje da bi odškolovalao sina.)
13. Kako završava životna priča Lucije Stipančić (V. Novak, „Posljednji Stipančići“) ?
- Na kraju života dočekala ju je smrt.
 - Svoj život Lucija završava smrću.
(Lucija je umrla od tuberkuloze.)
14. Kako glasi naslov religiozne pjesme S. S. Kranjčevića koja govori o uzaludnosti Kristove žrtve?
- „Eli! Eli! Lama! Lama!“
(„Eli! Eli! Lamâ azâvtani?!“.)
15. Kako se nazivaju četiri najpoznatije drame A. P. Čehova?
- „Galeb“, „Ujak Vanja“, „Tri sestre“ i „Šljivik“.

(„Višnjik“.)

16. Napiši naslove Matoševih domoljubnih pjesama.

- „U sokolovom gnijezdu“/„Iz sokolovog gnijezda“/„Sokol bez gnijezda“.
(„Gnijezdo bez sokola“.)

17. Napiši naslove pjesama A. G. Matoša iz „Književnog vremeplova“.

- „Djevojčice nisu igračke“/„Djevojčica nosi igračke“.
(„Djevojčici umjesto igračke“.)

18. Kako se nazivaju zbirke kajkavske poezije D. Domjanića?

- „Popivci i popevke“.
(„Kipci i popevke“.)

19. Kako je naslovljena pjesma Dragutina Domjanića u kojoj on iznosi svoj pjesnički program?

- „Ugledna dosada“/„Umjetna dosada“.
(„Otmjena dosada“.)

20. Tko je napisao pjesmu „Zvonimirova lađa“?

- Vladimir Nadzor.
(Vladimir Nazor.)

3. RAZRED, JEZIK

1. Koja vrsta složene rečenice nestaje sklapanjem nizanjem?

- Nabrajalačka.
(Rečenični niz.)

2. Kako se naziva nova informacija i iskazu?

- Novitet.
(Novo.)

3. Što se događa s prijanom Lovrom na kraju pripovijetke?

- On umire od strane ljubavi. Zakolje se.
(Lovro umire zbog zabranjene ženidbe. Prerezao si je grkljan britvom.)

4. S kime je živjela Lucija Stipančić?

- S majkom i tuberkulozom.
(S majkom. Bolovala je od tuberkuloze.)

5. Kakav je bio materijalni status Leona Jungmana („Tena“, Josip Kozarac) ?

- On je bio imućno-materijalna osoba.
(On je bio imućan.)
6. Što se događa s Ivicom Kičmanovićem na kraju romana?
- Ivica je pukao.
(Ivica se slomio i zapalio registraturu u kojoj je izgorio.)
7. Kakvu je tjelesnu manu imao Ferkonja?
- Ferkonja je imao čoravo oko.
(Ferkonja je bio slijep na jedno oko.)
8. Što je Teni značila njezina ljepota?
- Tenina ljepota je njezin „as u rukavu“.
(Ljepota Teni daje prednost pred drugim djevojkama u selu.)
9. Kako je Marmeladov provodio vrijeme?
- Marmeladov se opijao u rakijarnici.
(Marmeladov se opijao u krčmi.)
10. Okarakteriziraj lik Đure Andrijaševića(roman „Bijeg“ M. Cihlara Nehajeva).
- Đuro dolazi u Senj kao intelektualni pojedinac. Muče ga problemi unutar sebe. On je potlačeni lik koji se nije uklopio u sredinu u kojoj živi. Njegovu situaciju neki likovi komentiraju ovim rječnikom...
(Đuro dolazi u Senj kao intelektualac. Muče ga problemi. Nije se uklopio u sredinu u kojoj živi. Njegovu situaciju neki likovi komentiraju ovim riječima...)

4. RAZRED, KNJIŽEVNOST

1. Što je jesenjinština?
- Djelo o jeseni.
(Dekadentan, boemski i pesimističan odnos prema svijetu koji je nastao u Rusiji nakon samoubojstva S. A. Jesenjina.)
2. Što je radio Gregor Samsa prije preobrazbe(F. Kafka, „Preobrazba“)?
- Bio je putnički trgovac/putujući putnik/trgovac na putu/putni trgovac.
(Trgovački putnik.)
3. Kako se zove ciklus romana M. Prousta?
- „Tragedija za izgubljenim vremenom“.
(„U traganju za izgubljenim vremenom“.)
4. Čime započinju pripovjedačeva sjećanja u romanu „Combray“ M. Prousta?

- Kada jede kolače ispod lipe.
(Kada jede kolač madeleine i pije lipov čaj.)
5. Što je mala madeleine (M. Proust, „Combray“)?
- Naivna i lijepa djevojka.
(Kolačić koji je tetka Leonie davala dječaku kada bi unedjelju ujutro došao u njezinu sobu pozdraviti je.)
6. Navedi značajke reforme kazališta L. Pirandella.
- Likovi ulaze kroz publiku, Pirandello uvodi aplauz na kraju predstave, uvodi stanku za publiku i udobnije stolice.
(Isprepliće prostor pozornice i prostor publike, npr. glumci ulaze kroz gledalište. Ostalo nije točno.)
7. Što Otac traži od Redatelja u drami „Šest lica traži pisca“ L. Pirandella?
- Traži da režisira priču njegove obitelji.
(Traži da režira priču o njegovoj obitelji.)
8. Kako se naziva roman J. Joycea za kojeg je potreban „idealni čitatelj koji pati od idealne nesаницe“?
- „Filigranovo bdijenje“.
(„Finneganovo bdijenje“.)
9. Dopiši. Glavni predstavnici teatra apsurdna su _____.
- Breket i Eugenesko.
(Samuel Beckett i Eugene Ionesco.)
10. Napiši naslove dviju najpoznatijih drama E. Ionesca.
- Stolice i gospođa ćelavica / Pjevačica ćelavica.
(Stolice i Ćelava pjevačica.)
11. Napiši naslove pripovjedaka I. Andrića.
- „Put Alije Đerzalije“.
(„Put Alije Đerzeleza“.)
12. Napiši naslove romana I. Andrića.
- „Omer-paša Lotos“, „Travanjska kronika“.
 - („Omer-paša Latas“, „Travnička kronika“ i dr.)
13. Napiši naslove zbirke pjesama T. Ujevića.

- „Lelek srebra“, „Još jedan kamen studenac“, „Žedan kamen na stepenici“, „Srebreni lelek“.
(„Lelek sebra“, „Žedan kamen na studencu“.)

14. Tko je napisao pjesmu „Moj križ svejedno gori“?

- Josip Papučić.
(Josip Pupačić.)

15. Nastavnica: Kako se zove najvažniji roman V. Desnice?

Učenik: „Proljeće Ivana Goluba“.

Nastavnica: Netočno. Promisli.

Učenik: Ne znam kako se zove ptica u prezimenu.

Nastavnica: Ptica se zove galeb, a roman „Proljeća Ivana Galeba“.

16. Kako se zove roman A. Šoljana koji govori o putovanju Istrom?

- „Kratki život“/„Kratko putovanje“.
(„Kratki izlet“.)

4. RAZRED, JEZIK

1. Kako se naziva osnovno značenje riječi?

- Osnovno – denotacija.
(Denotacija.)

2. Kako se naziva preneseno značenje riječi?

- Preneseno – konotacija.
(Konotacija.)

3. Dopuni sinonimski niz.

- a) noć b) tama c) zvijezde d) Mjesec
(Mrak, tmina, tmica, crnilo.)

4. Kako se nazivaju riječi koje su prešle iz aktivnog u pasivni leksik iz unutarjezičnih razloga?

- Anarhizmi.
(Arhaizmi.)

5. Pojam neologizam prevedi na hrvatski jezik.

- Mnogotvorenica/novonastalica.
(Novotvorenica.)

6. Kako se zovu posuđenice iz grčkog jezika?

- Grčizmi.
(Grecizmi.)

7. Odredi vrstu prilagodbe posuđenice kišobran.

- Preuređenica.
(Prevedenica.)

8. Kako se nazivaju posuđenice koje su potpuno uklopljene u hrvatski jezik?

- Ustaljenice.
(Usvojenice.)

9. Što su barbarizmi?

- Riječi koje upotrebljavaju barbari.
(Nepotrebne tuđe riječi za koje postoje istoznačne riječi u hrvatskom jeziku.)

10. Koja znanstvena disciplina proučava frazeme?

- Frazematika/frazemistika.
(Frazeologija.)

11. Nastavnica: Što znaš o frazemima?

Učenik: Postavili ste mi čisto retoričko pitanje.

Nastavnica: Molim?!

Učenik: Postavili ste mi pitanje na koje nema odgovora.

12. Nastavnica: Učiš li?

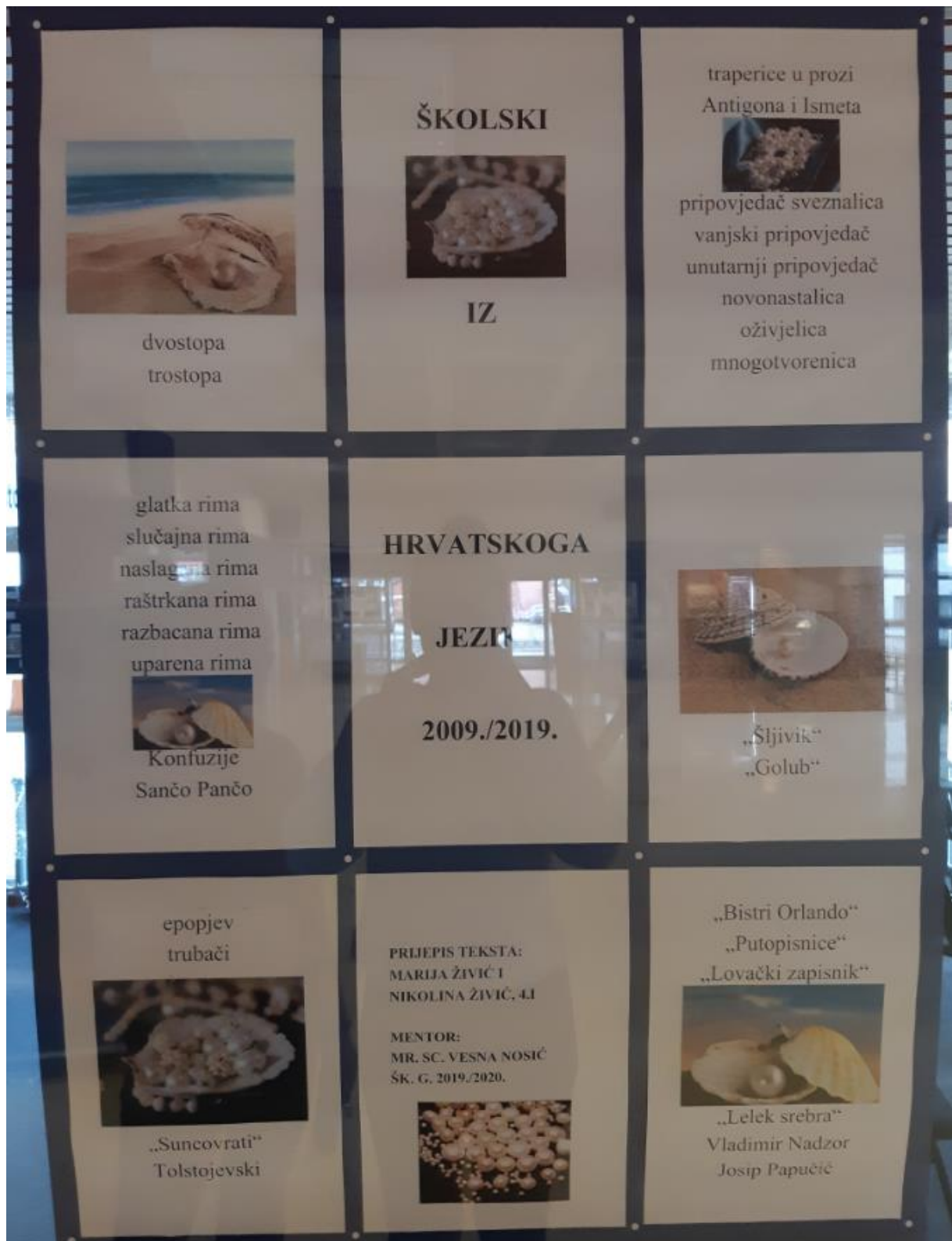
Učenik: Ne.

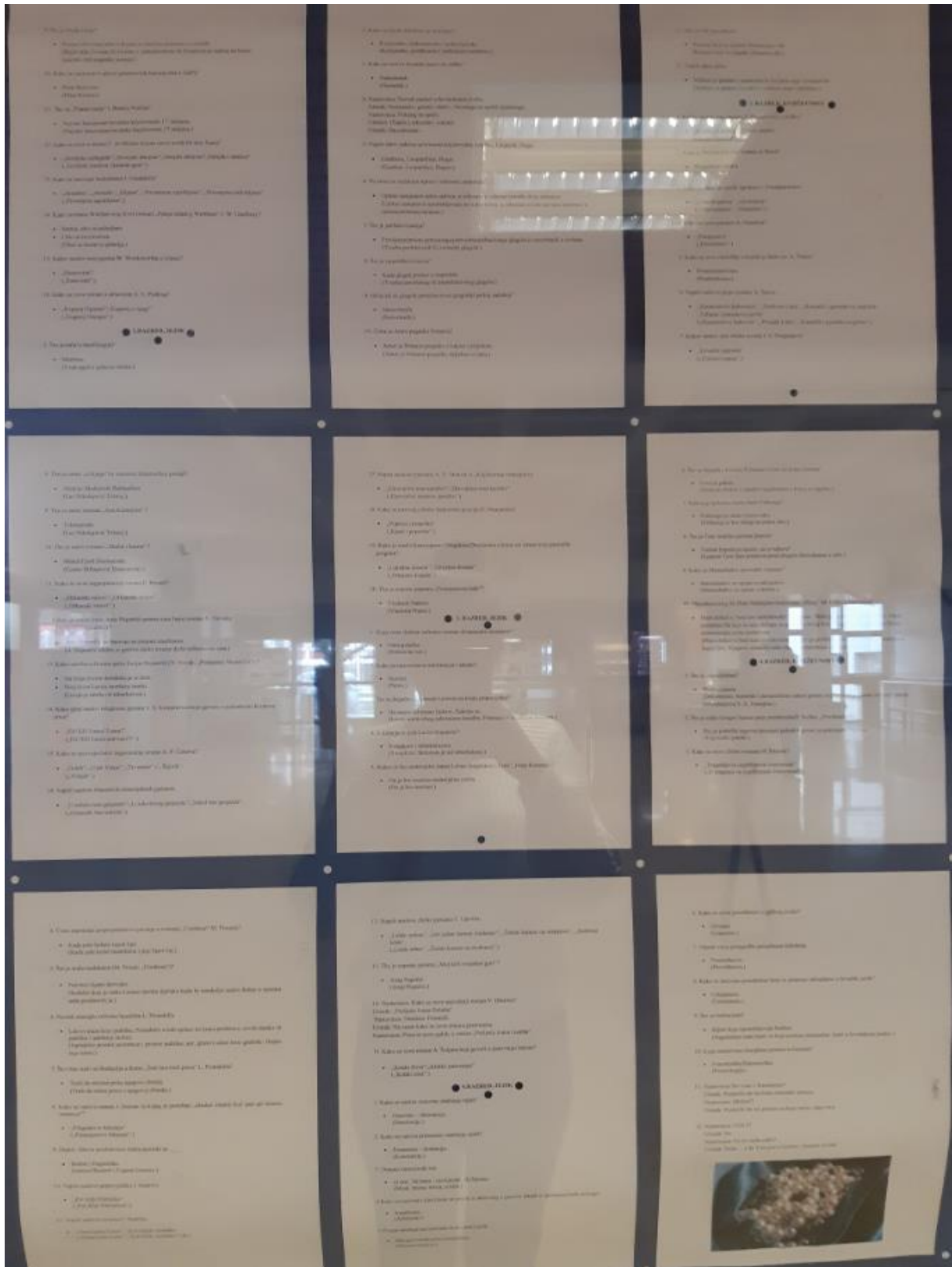
Nastavnica: Pa što onda radiš?

Učenik: Ništa... a da Vam pravo kažem - nemam ni kad!

7. PRILOG: FOTOGRAFIJE

Stručni rad

KAZALIŠTE KAO IZVANNASTAVNA AKTIVNOST

Alenka Juršnik, prof.

OŠ Karla Destovnika Kajuha Šoštanj, Šoštanj, Slovenija

Sažetak:

Dramske grupe održavaju se u gotovo svim školama u Sloveniji. To je aktivnost koja se nudi u školama i koju učenici dobrovoljno pohađaju. Gluma ima mnogo pozitivnih učinaka na djecu. Oni se mogu transformirati u koga god žele, riješiti se nervoze, razgovarati o neugodnim temama, ojačati samopouzdanje, razviti kreativnost, kritičko razmišljanje ... U članku je predstavljen rad engleske dramske grupe iz 2011. godine u Osnovnoj školi KDK Šoštanj koja se sastojala od učenika i učenica posljednje trijade.

Ključne riječi: dramska grupa, kazalište, škola

1. UVOD

Na pitanje „Što je kazalište?“ može se odgovoriti na više načina. Kazališni terminološki rječnik [10] daje različita objašnjenja pojmu „kazalište“. Prvo navodi da je kazalište „aktivnost u kojoj glumci ili drugi izvođači igraju uloge, predstavljaju (izmišljenu) dramsku priču, djeluju i izražavaju se svojim tijelom ispred neposredno prisutnih gledatelja koji sudjeluju u tome.“ Sljedeće definicije objašnjavaju kazalište kao zgradu, instituciju, kao dramatični opus pojedinog tvorca i kao pretjerano emocionalno ponašanje. Prema Aristotelu, kazalište čine glumac, ideja i gledatelj. Naravno, mora postojati sukob u ideji, što je i njezina suština.

2. KAZALIŠTE U OBRAZOVNOM SUSTAVU

Razlikujemo izravnu inscenaciju i kazalište kao instrument kurikularnih tema. O izravnoj inscenaciji radi se u dramskim grupama i sekcijama, a ponekad je poduzimaju i nastavnici i učenici u razredu. Za dobar nastup potrebna je velika učiteljeva želja, njegova domišljatost, kao i uspješno interdisciplinarno povezivanje (na primjer, u likovnoj umjetnosti učenici mogu napraviti scenu i kostime, u glazbenoj umjetnosti uče pjesme, u sportu vježbaju plesne pokrete...). Kazalište kao instrument nastavnih tema podijeljeno je na različite nastavne metode koje nastavnici uglavnom koriste za motiviranje djece i veću raznolikost pouka (lutke, igre uloga ...).

Danas kazalište ima različite funkcije u slovenskim školama. Osim što predstavlja dio temeljnog ljudskog prava na obrazovanje i sudjelovanje u kulturnom polju, ono također služi razvoju individualnih vještina (kreativnost, samoinicijativa, kritičko razmišljanje ...) i podizanju kvalitete obrazovanja. Učenici također uče uvažavati kreativni izraz, ideje, iskustva i osjećaje [1].

U našem školskom sustavu još puno toga ovisi o učiteljima koji sami odlučuju hoće li koristiti kazališne tehnike, te od ponude i rasporeda škole koja nudi dramske grupe ili ne.

2.1. KAZALIŠTE KAO IZVANNASTAVNA AKTIVNOST

Dramske grupe vode predani učitelji koji vole kazalište. Obično je cilj uprizoriti predstavu. Dobro je da roditelji i njihova djeca budu svjesni sljedećih činjenica prije ulaska u dramsku grupu [3]:

- Dramska grupa uključuje ne samo glumce, već i scenografsku ekipu, šaptače, kostimografe i ostale koji osiguravaju da predstava bude besprijekorna.
- Djeca se također mogu razočarati u dramskom klubu. Ne mogu svi učenici dobiti glavnu ulogu u predstavi. Moraju naučiti prihvatiti kritike i razočaranja koja ih uostalom prate cijeli život.
- Potrebno je puno vremena za vježbu i pripremu kazališne predstave. Jako je neugodno ako bilo koji od učenika nedostaje, jer je svakog od njih teško zamijeniti u predstavi.

Posebna je motivacija učenika da će na kraju uprizoriti predstavu koju će vidjeti i drugi, bilo da su to roditelji ili vršnjaci. Kontakt s publikom bit će im posebno iskustvo, pa ih mentor mora poticati u svakom trenutku. Predstava također pomaže inhibiranim učenicima da steknu bolju sliku o sebi. „I upravo to, omogućiti djetetu da pokaže sve svoje posebne sposobnosti, da traži i potiče svoju individualnost i kreativnost – to su sigurno glavni ciljevi svakog odgajatelja ili učitelja“[5]. Učitelj koji priprema predstavu mora u svakom trenutku biti svjestan da radi s djecom, a ne s profesionalnim glumcima. Opuštenost i spontanost, kao i radost zbog same glume, moraju biti prisutni među učenicima u svakom trenutku. Pogreška je nekih ljudi da insceniraju predstavu čitanjem teksta, a onda podijele uloge, uvježbavaju i na kraju uprizore predstavu. Prije nego što učitelj počne obrađivati tekst s učenicima, mora posvetiti mnogo sati improvizaciji, prostoru i liku (Korošec, net.). Mentor mora za dramsku predstavu odabrati dramski tekst, koji je napisan na takav način da se može izvoditi na pozornici. Trebao bi odabrati tekst omladinske dramatike za učenike, jer je prikladniji od neomladinske drame. Tekst treba sadržavati elemente replika i elemente režije odnosno glavni i sporedni tekst (didaskalije). Razlikuje se od ostalih ne-dramatičnih žanrova po sljedećim značajkama: umjetnost, inscenacija, dijaloška komponenta i zamišljanje prostora. Određeni tekstovi sadrže samo neke elemente, a dramski tekst sadrži sva obilježja [9]. Dramski tekst osnova je za učitelja i učenike jer ga mogu transformirati tako da ga je lakše postaviti na određenoj pozornici.

Kazalište pruža djeci mogućnost da istražuju, razgovaraju, suoče se s problemima i izraze svoje emocije u prihvaćajućem okruženju. Djeca mogu kroz kazalište istražiti vlastitu kulturnu vrijednost. To omogućuje mnogim učenicima kreativno razmišljanje i odgovarajuće reagiranje na situaciju u kojoj se nalaze. Kroz kazalište učenici također uče kritički razmišljati i rješavaju različite probleme koji su važni za sva područja učenja. Oni također uče preuzeti različite odgovornosti i donositi različite odluke [2]. Kad jedan od učenika prihvati određenu odgovornost, ali se je ne pridržava, ostali sudionici su ljuti na njega, što je za njega najveća kazna. Zato učenici naporno rade i pažljivo svoja zaduženja.

Mentor dramskog kluba ima veliku odgovornost. Mora pripremiti djecu da počnu izražavati svoje emocije, želje i strahove, a istodobno ih vodi kroz proces i pruža im sigurnost i povjerenje. Uostalom, on mora zajedno s djecom napraviti konačni proizvod – predstavu. Izuzetno je zanimljivo koliko odgovornosti polažemo na mentore u odnosu na to koliko obrazovanja im nudimo [11].

2.2. DRAMSKA GRUPA U OŠ KDK ŠOŠTANJ

U školskoj godini 2011/12. ja i kolegica krenuli smo na vrlo uzbudljivo putovanje. Odlučili smo uprizoriti kazališnu predstavu sa učenicima na temelju američkog glazbenog filma *Grease* iz daleke 1978. Budući da oboje učimo engleski, sljedeća logična ideja bila je da će predstava biti na engleskom jeziku. Već tijekom ljetnih praznika dramski smo tekst preveli i prilagodili ga znanju učenika posljednje trijade. U rujnu smo pozvali učenike na sastanak na kojem smo gledali neke prizore iz filma, razgovarali, dali mišljenja i ideje. Svako je razmislio o tome kakvu ulogu želi i odigrao je na audiciji. Sjećam se da je zanimanje djevojka bilo iznimno, a ja i kolegica malo smo više ohrabрили dječake tijekom nastave engleskog jezika ili dok su bili na dužnosti u školskom hodniku. Mislili smo da je najteži dio iza nas kad smo odabrali glumce i dobili svoju prvu dramsku grupu. No, tada je najteži ali izuzetno lijep dio školske godine tek počeo.

Sljedeći je težak zadatak bio odrediti vrijeme vježbanja, jer su djeca imala nekoliko drugih aktivnosti, a neka su bila vezana i za školski autobus. Sve se nekako smirilo i počele su prve probe. Puno smo se smijali, improvizirali,

razgovarali, ukratko, sve se odvijalo u vrlo opuštenoj atmosferi. Svidjelo im se jer smo se upoznali u drugačijem svjetlu. Nas dvoje s učiteljicom smo upoznali njih, a oni nas. Povezali smo se. Nije im bilo teško doći na probe u subotu ujutro, kad bi inače još slatko spavali. Najteži dio predstavljao je ples, posebno dječacima. Bili su tako ljubazni, pomagali su jedni drugima i poticali se međusobno, pokazivali su, ohrabrivali jedni druge i nisu bili nepristojni jedni prema drugima. Mentorice smo se međusobno povezale. Učiteljica za likovnu umjetnost zajedno je s djecom napravila auto od kartona i sve što je bilo potrebno za pozornicu. Učiteljica za glazbenu umjetnost pripremila je zbor za pjevanje pjesama iz filma i školski orkestar koji je pratio pjevače. Dan predstave se približavao, bio je prosinac i učiteljicu i ja najviše smo se brinuli je li se netko razbolio. Kako je naša škola prilično velika, igrali smo čak dvaput u četvrtak ujutro, a popodne je kulturni centar bio rezerviran za roditelje i sve ostale mještane. Upravo nastup popodne koji je odigran besprijekorno je najviše značio djeci. Svi smo bili ponosni. Glasni pljesak i danas odjekuje u našim sjećanjima. Studenti su se zaista dokazali i pokazali svaki svoj talent. Snimili su i DVD, koji su roditelji vrlo rado kupili za simboličnu cijenu i pridonijeli školskom fondu.

Slika 1. Dio orkestra

Slika 2. DVD-i

Slika 3.Engleska dramska skupina u osnovnoj školi KDK Šoštanj, prosinac 2011

2.3. VAŽNOST KAZALIŠNIH PREDSTAVA MLADIH

Dječje i kazališne predstave imaju u sebi važnu poruku ili skrivenu lekciju. Predstava educira djecu na poseban način. Djeca se uranjaju u lik i doživljavaju ga kao da se predstava događa njima osobno.

Draga Potočnjak u svom prilogu ocrta ulogu kazališta u rješavanju tabu tema raznim primjerima kazališnih predstava. „Kazalište kao umjetnost važno je prvenstveno zbog kontakta uživo, snažnih iskustava i identifikacije koju pruža gledateljima“ (2001).

Pomoću kazališnih predstava mogu se riješiti i objasniti razne neugodne teme za djecu, o kojima je inače teško razgovaraju i potisnu ih u sebe. Nasilje u obitelji, razvod, smrt, seksualnost i slično teme su koje djeca pokušavaju sakriti što je moguće dublje u sebe, pa je važno voditi razgovor prije i poslije predstave. „Potvrđeno je da upravo razgovorom i širenjem sadržaja kazališne predstave za mlade postižu još veći učinak. Kazalište je najučinkovitije kada se gledatelju postavi mnogo pitanja i asocijacija za vrijeme gledanja i doživljavanja. Obično su ta pitanja slična onima koja sebi postavljamo u životu, pa je nužan dijalog ili razmjena mišljenja nakon predstave. Svaka predstava također govori o nama“ [7].

Važan sastavni dio kazališta je i iskustvo gledanja dobre predstave. Pružanje ovog iskustva ponekad je i problem jer postoje velike razlike u kvaliteti i dostupnosti predstava za djecu [6]. Problem današnjeg vremena i gledanja predstava nastaje kada učenici više ne znaju uvažavati kazališni bonton i na taj se način ponašaju neprimjereno tijekom predstava, na primjer zviždanje, pričanje, mljackanje itd. Neki učitelji stoga izbjegavaju predstave jer se stide ponašanja svojih učenika [8]. Učenici se moraju dobro pripremiti za predstavu, reći im nešto zanimljivo o potonjoj ili ih upozoriti na što moraju obratiti pažnju. Ako predstavu vide samo kao izlet i zabavu, ponašat će se u skladu s tim.

3. ZAKLJUČAK

Stvaranje predstava iziskuje ogromnu količinu energije, motivacije i tolerancije od mentora. Smatram da bi dramske grupe trebale djelovati u školama, jer učenici mogu samo imati korist od kazališta (u samopouzdanju, empatiji, izražavanju, kreativnosti ...). Definitivno ću i sama pokrenuti još koji projekt.

4. LITERATURA

- [1.] Bucik M. in Požar Matijašič, M. (ur.). (2008). *Kultura in umetnost v izobraževanju – Popotnica 21. stoletja: Predstavitev različnih pogledov o umetnosti in kulturni vzgoji v izobraževanju*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- [2.] Farmer, D. (2011). Learning Through Drama in the Primary Years. URL: https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=qH90NqbPwxUC&oi=fnd&pg=PR10&dq=david+farmer+learning+through+drama&ots=E_58zuUtvx&sig=7pVC5hH5J6PEymiiXqEnfTVjSg&redir_esc=y#v=onepage&q=david%20farmer%20learning%20through%20drama&f=false (19. 7. 2020)
- [3.] Haynes, K. (2008). What Drama Education Can Teach Your Child. URL: [http://www.education.com/magazine/article/What Drama Education Can Teach/](http://www.education.com/magazine/article/What+Drama+Education+Can+Teach/) (19. 7. 2020)
- [4.] Korošec, H. *Novo razumevanje vloge gledališča v vzgoji in izobraževanju*. URL: <http://www.gledaliskapedagogika.net/#!/helena-korosec-2/cxfy/>
a. (7. 1. 2016)
- [5.] Majaron, E. (2006). *Animacija lutk in otrokovo gibanje*. U: Borota, B. et. al., *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk. Koper: UP, Pef Koper*
- [6.] McCaslin, N. (2006). *Creative Drama in the Classroom and Beyond*. URL: <https://www.pearsonhighered.com/samplechapter/0205451160.pdf>
a. (19. 7. 2020)
- [7.] Potočnjak, D. (2011). *Pot nasilja – iz družine v šolo in nazadnje v svet skozi gledališče*. U: *Skozi umetnost o medsebojnih odnosih*. Ljubljana. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Skozi_umetnost_o_medosebnih_odnosih.pdf (13. 1. 2016)
- [8.] Polončič Ruparčič, A. (2008). *Učitelj učitelju: Priprava na ogled predstave in gledališki bonton*. URL: <http://veza.sigledal.org/prispevki/ucitelj-ucitelju-priprava-na-ogled-predstave-in-gledaliski-bonton> (19. 7. 2020)
- [9.] Saksida, I. (1998). *Slovenska mladinska dramatika*. Maribor: Založba Obzorja.
- [10.] Sušec Michieli, B., Podbevšek, K., Humar, M., Lokar, S., Molka, V., Moder, J., ... Žagar Karer, M (2007). *Gledališki terminološki slovar*. Ljubljana: Založba ZRC.
- [11.] Šmalc, m. *Učitelj na odru*. Ljubljana. URL: <http://www.gledaliskapedagogika.net/#!/matja-malc/c1ofk> (22. 2. 2016)

Stručni rad

ČITAM. ČITAŠ LI? ČITAJ!

Alenka Juršnik, prof.

Osnovna škola Karla Destovnika Kajuha Šoštanj, Šoštanj, Slovenija

Sažetak

Pad čitanja među mladima glavni je izazov za cijelu zajednicu. Zabrinjavajuće je da se ovaj fenomen proširio i na najmlađe osnovnoškolce, za koje se smatralo da su visoko motivirani čitatelji. U članku su opisani uzroci i moguće posljedice smanjenja čitanja među osnovnoškolcima. Usredotočen je na čitanje literature, zašto je to posebno važno za mlade, te na slobodno čitanje, tj. čitanje radi zabave. U njemu su opisane aktivnosti koje smo provodili u Osnovnoj školi Šoštanj kako bismo povećali popularnost čitanja kvalitetne dječje i omladinske literature u cijeloj vertikali, od najmlađih do najstarijih učenika.

Ključne riječi: čitanje, značenje čitanja, promocija čitanja, škola, upad čitanja.

1. UVOD

1.1. ŠTO JE ČITANJE?

Čitanje je puno više od prepoznavanja i povezivanja slova. Dijete koje bismo željelo odgajati u čitatelja prolazi kroz različite faze čitanja: presilabičko čitanje, slovkanje, neodlučno čitanje, tečno čitanje, izražajno čitanje, zadovoljstvo u čitanju, promišljeno čitanje, kritičko čitanje, interpretativno čitanje [5].

Osim dešifriranja pojedinih slova, riječi i zatim rečenica, potonji se moraju međusobno povezati i dobiti značenje i smisao. Informacije iz teksta trebaju biti povezane s vlastitim iskustvom i reflektirane. Treba čitati različite tekstove iz različitih područja života. Učenici stoga moraju biti svjesni na koji se način mogu probijati kroz različite vrste tekstova: način interpretiranja grafike, način orijentiranja s legendom, kako brzo čitati novinski članak, način pažljivog čitanja domaće zadaće. Međutim, ne želimo upasti u zamku, u nastojanju da čitanje razvijemo kao vještinu te u svrhu funkcionalne i informacijske pismenosti, odrastanja generacija koje ne čitaju beletristiku (dovoljno) i zato ostaju maštovito siromašne, polupismene u dubokom, osnovnom smislu. [3].

1.2. ZAŠTO ČITATI BELETRISTIKU?

Činjenica jest da je čitanje literature od najveće važnosti. Kod nas se značenjem, učincima i posljedicama (ne)čitanja najopširnije bavi dr. Meta Grosman, koja navodi slijedeće funkcije i učinke čitanja [1]:

Kad čitamo književno djelo, čitamo o tuđim iskustvima, što nam omogućava opću svijest o mogućim ljudskim iskustvima, njihovim dimenzijama i posljedicama. Kad čitamo, istodobno upoznajemo metode pripovijedanja koje kasnije možemo koristiti u artikuliranju svojih iskustava. Upravo potonje, to jest formulacija vlastitih iskustava, od sve je veće važnosti, jer omogućuje ljudima neku vrstu „samoanalize“ odnosno osmišljavanja svog životnog iskustva.

Moguća funkcija literature je i u tome što čitatelj „traži sebe“ (ibid.), jer književnost nudi obilje osobnih tema i iskustava s kojima se čitatelj može poistovjetiti. Potraga za identitetom, kriza identiteta, razvoj identiteta literarnih likova stalne su teme književnih djela.

Također je važno shvatiti značenje pripovijesti za tzv. narativnu spoznaju, što je jedan od dva načina spoznaje akcije i mišljenja, što nam omogućuje poseban oblik uređenja iskustva, gledanja na svijet. Narativnu spoznaju ljudi koriste kako bi povezali različite kompozicije iskustva ili djelovanja u smislenu cjelinu. Ispričavanje/zamišljanje priče apsolutno je potrebno za smislenu rekonstrukciju prošlih događaja. Također nam omogućava kreativno razmišljati o stvarnosti i (maštovito) zamišljati nepostojeće.

Oni koji čitaju beletrističke knjige stoga su osjetljiviji na nova znanja, imaju bolji vokabular i kreativniji su u rješavanju problema. Beletristika je onaj oblik književnosti koji karakterizira vrlo bogat jezik. Dok čitamo priču, u mislima crtamo slike i događaje, što pojačava maštu i poboljšava moždane funkcije.

1.3. PREPREKE

Čini se da i odrasli i djeca uvijek negdje žure: od škole do glazbene škole, pa do treninga, od tamo na tečaj ..., a zatim ispred televizora, računala, igraće konzole ili čak svog pametnog telefona. U konkurenciji naizgled neograničenih i atraktivnih mogućnosti mladi ljudi sve manje biraju knjigu, a kamoli beletristiku.

Pad čitanja (ne samo beletristike) i proživljavanja slobodnog vremena na druge načine globalni je trend, a slovenska djeca također koriste različite medije kojima posvećuju različite razine pozornosti. Vjerojatno su se djeca navikla na brzo mijenjajuće događaje, akciju, gledanjem televizije i igara, koje im nedostaju prilikom čitanja knjiga. Ali samo prigovaranje zbog nedostatka vremena za čitanje, zabrana mladim ljudima da gledaju televiziju i koriste Internet i nametanje čitanja kao dodatni posao (obavezno čitanje petnaestak minuta dnevno kod kuće) nažalost neće djecu učiniti čitateljima.

Postići da bi tinejdžeri voljeli čitati i književnost mnogo je teže nego što se čini na prvi pogled. Ne možemo samo propisati čitanje. Preduvjet za uspjeh je motivacija. Dobro čitati i voljeti čitati idu ruku pod ruku. Ako se suoči iskustvo

televizijskih pripovijesti (recimo, beskrajnih serija) s beletrističkim iskustvom, može primijetiti, kako kaže Igor Saksida u [4]: „Prve odgajaju ukočenu pažnju, a druge aktivno sudjelovanje u stvaranju stvarnosti; prve teže objedinjavanju percepcije svijeta u potrošačkim vrijednostima, dok su druge način za formiranje vlastite suštine“. Zurimo u televiziju, gledamo knjigu i čitamo je. Ispred ekrana nalazimo se u položaju pasivnog gledatelja, a tijekom čitanja smo u aktivnom položaju čitatelja. To je i razlog zašto je čitanje sve manje popularno – jer zahtijeva napor od čitatelja.

1.4. MOTIVACIJA ZA ČITANJE

Promicanje čitanja važan je zadatak škole i osnovni cilj opismenjivanja je znati kako dobro čitati. Sigurno da svi koji se kod nas bave čitanjem ističu važnost motivacije. To je ujedno i glavni faktor učenja i uvelike povećava, ako ne osigurava, pamćenje nastavnih odnosno naučenih materijala. Moderne knjižnice za mladež nastoje povećati funkcionalnu pismenost i istovremeno čitanje literature jer čitanje kvalitetne literature za mladež i, naravno, druge kvalitetne književnosti u adolescenciji ima dalekosežne učinke na mladog čitatelja i njegov svestrani razvoj, pogotovo društveni, osobni, jezični, kao i za razvoj imaginativne aktivnosti. Premalo je poticati čitanje samo unutar nastavnog predmeta slovenskog jezika.

Prema nalazima istraživanja i praktičnom iskustvu, kultura čitanja započinje u krugu obitelji. Stručnjaci ističu važnost takozvane obiteljske pismenosti: obiteljsko čitanje temelj je formiranja interesa za čitanje, a istodobno se uz pomoć djece razvija i pismenost i sposobnost čitanja odraslih. U uvodu svoje knjige Strategije motiviranja za čitanje (2015: 17) Montserrat Sarto naglašava da je potrebno odvojiti didaktiku od odgoja i motiviranost za čitanje smatra odgojnim procesom. Da je samo podučavanje dovoljno, gotovo bi svi koji su završili školu postali „autonomni čitatelji“ (ibid.). Ali iz prakse znamo da to nije slučaj, jer mnogi odrasli nikada ne prerastu u čitatelje: teško dosežu dubinu književnih tekstova, ne razumiju sadržaj članka, pa čak ni upute za lijekove. Dakle, sama nastava nije dovoljna. Čitanje je značajan intelektualni napor na koji se treba mentalno prilagoditi i pripremiti. Stoga je motiviranje za čitanje pokušaj rješavanja problema edukacijom čitatelja.

Učitelji i knjižničari iz prakse znamo da djeca i adolescenti ne vole književnost. Čitaju odlomke u čitankama i knjige za čitanje kod kuće, ali čitanju odolijevaju, pošto to vide kao dodatni školski rad i opterećenje. Stoga im je potrebno utrti put koji će ih odvesti do literature i razviti kod učenika svih razina potrebu za dobrom knjigom.

2. PROMOCIJA ČITANJA U OŠ KDK ŠOŠTANJ

U školi motiviramo i razvijamo interes za čitanje, ohrabrujemo vlastitim primjerima i omogućavamo slušanje teksta na nekoliko načina. Učenike ohrabrujemo, da čitaju više, ne samo kod materinjeg jezika, nego u svim predmetima i aktivnostima u osnovnoj školi. Predstavit ću nekoliko načina.

Već nekoliko godina suradnici provode noć čitanja s učenicima trećih razreda. Učenici stižu u školu kasno popodne. Svatko donosi i svoju najdražu knjigu, koju čitaju prije spavanja i predstavljaju razrednicima. Nakon večere posjećuju ih stomatolozi, koji igraju važnu ulogu u podizanju svijesti o važnosti dentalne higijene. Oni za njih igraju igru i čitaju knjigu. Održana je i predstava s psima u teretani. Prije odlaska u krevet, učiteljice su također pročitale zanimljivu knjigu i uspavanku.

Slika 1. Nastup stomatologa

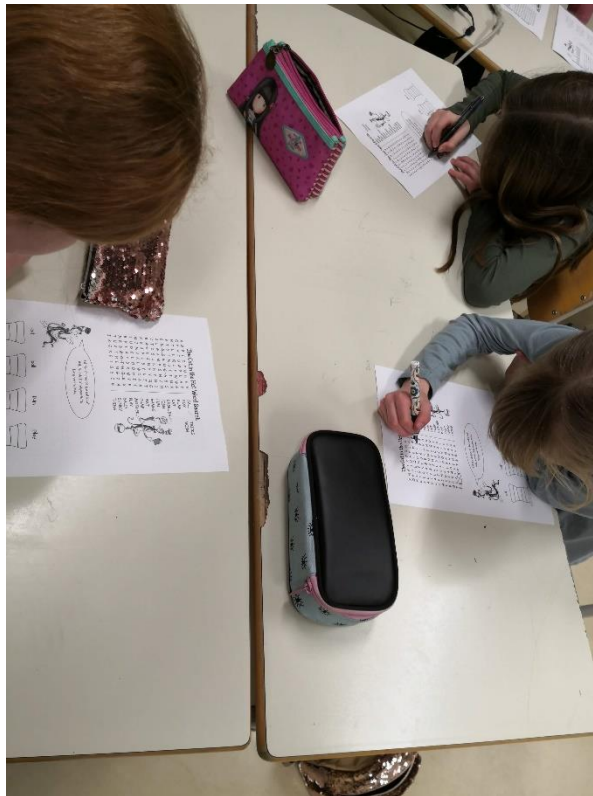

Slika 2.Točka sa psima

Slika 3.Čitanje prije spavanja

U petom razredu učiteljica engleskog i ja održali smo književnu večer kako bismo potaknuli učenike da čitaju i na engleskom jeziku. Čitali smo knjigu pod nazivom *The Cat in the Hat*. Bilo je vrlo zanimljivo za djecu. Čitanje je praćeno aktivnostima vezanim za razumijevanje teksta i ponovno stvaranje. Na kraju, uslijedio je omiljeni dječji dio: kino - gledanje istoimenog animiranog filma uz obavezne kokice.

Slika 4.Reprodukcija: pojedinačni ili grupni rad

Škola također organizira takmičenja za Kajuhovu, englesku i njemačku značku za čitanje. Mentorice trudimo se da odaberemo zanimljive knjige za učenike, ali također im ostavljamo izbor, vodimo ih i definitivno ih bodrimo i potičemo na čitanje. Na kraju školske godine pripremamo događaj na koji pozivamo poznatog umjetnika koji priprema kratki program i djeci uručuje osvojene nagrade.

Slika 5. Posjet poznatog slovenskog kulturnjaka Andreja Rozmana Roze

Naša škola sudjeluje u projektu Odrastanje uz knjigu. Sedmoškolci svake godine posjete gradsku knjižnicu. Tamo razgledavaju studijski odjel, a posebno odjel za mlade, slušaju bajke i upoznavaju zanimljive radove za mlade. Oni mogu postati članovi omladinske knjižnice i posuđivati knjige. Na kraju, svaki učenik dobije jednu knjigu.

3. ZAKLJUČAK

Istraživanje, a posebno praksa, pokazuju drastičan pad čitanja književnih djela među mladima u posljednja dva trimestra osnovne škole. Nedovoljno čitanje ili nečitanje očituje se na više razina: od mentalne (nedostatak empatije ...), jezične (loš vokabular, slaba sposobnost izražavanja ...) do društvene (loše osnovana društvena mreža ...). U Osnovnoj školi KDK Šoštanj učitelji pokušavaju što više približiti čitanje učenicima. Mnogo je aktivnosti za promicanje, povećanje popularnosti i ubrzanje čitanja kroz čitavu vertikalnu i horizontalu.

Ako želimo biti uspješni u čitanju, moramo shvatiti sadržaj onoga, što smo pročitali. Pri tome moramo imati dobro znanje, savladati tehniku čitanja, biti usredotočeni na čitanje, odvojiti važno od nebitnog ... Ovisi o nama, koliko ćemo čitati i kakva će biti naša kultura čitanja. Misao Ernesta Hemingwaya ne treba zanemariti: „Nijedan prijatelj nije vjeran kao knjiga.“ [2].

4. LITERATURA

- [1.] Grosman, M. (2004). Zagovor branja. Bralec in književnost v 21. stoletju. Ljubljana: Sophia.
- [2.] Misli, citati, izreki – Ernest Hemingway. URL: https://www.kresnik.eu/misli-citati-izreki-ernest-hemingway_clanek_1215.html (19. 7. 2020).
- [3.] Pennac, D. (1996). Čudežno potovanje. Knjiga o branju. Ljubljana: J. Pergar.
- [4.] Saksida, I. (1994). Izhodišča in modeli šolske interpretacije mladinske književnosti: priročnik za knjižno vzgojo. Trzin: Different.
- [5.] Sarto, M. (2015). Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev. Medvode: Malinc.
- [6.] Stanislav J (2018). Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij. URL: http://www.eduvision.si/Content/Docs/Zbornik%20prispevkov%20EDUvision_2018_SLO.pdf#%5B%7B%22num%22%3A604%2C%22gen%22%3A0%7D%2C%7B%22name%22%3A%22XYZ%22%7D%2C68%2C771%2C0%5D (19.7.2020).

Stručni rad

OSNOVNI TEHNIČKI ELEMENTI RUKOMETA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Aleš Dolinšek, prof.,

Alenka Juršnik, prof.

Osnovna škola Karla Destovnika Šoštanj, Šoštanj, Slovenija

Sažetak:

Članak opisuje osnovne tehničke elemente potrebne za igranje rukometa u osnovnoj školi (hvatanje lopte, dodavanje lopte, vođenje lopte, pucanje u gol ...). Predstavili smo i uvođenje rukometnih elemenata po satima i u izborni predmet „Rukomet“.

Ključne riječi: izborni predmet „Rukomet“, osnovna škola, rukomet, tehnički elementi rukometa

1. UVOD

Školski tjelesni odgoj kontinuirani je proces obogaćivanja znanja, razvijanja sposobnosti i karakteristika te važno sredstvo oblikovanja osobnosti i odnosa među pojedincima. Redovnim i visokokvalitetnim sportskim vježbanjem doprinosimo skladnom biopsihosocijalnom razvoju mladih, opuštanju, neutralizaciji negativnih učinaka višesatnog sjedenja i drugih nezdravih navika. Uz stalnu brigu o zdravom razvoju, educiramo ga i podučavamo kako će svoje slobodno vrijeme obogatiti sportskim sadržajima u svim razdobljima svog života. Zdravim načinom života moći će se brinuti o svom blagostanju, zdravlju, vitalnosti i životnom optimizmu. Dio tjelesnog odgoja posvećen je i rukometu.

2. RUKOMET U OSNOVNOJ ŠKOLI

Učenici osnovne škole s rukometom se prvi put susreću u 4. razredu. U to vrijeme još u obliku elementarnih igara, igara s prilagođenim pravilima, i u obliku malog rukometa koji se nastavlja u 5. i 6. razredu.

MALI RUKOMET		
4. razred	5. razred	6. razred
Praktični sadržaji		
Elementarne igre, štafete, igre s prilagođenim pravilima koje uključuju osnovne tehničke elemente rukometne igre		
Osnovni tehnički i taktički elementi: hvatanje lopte, vođenje lopte, dodavanje laktom, otkrivanje igrača bez lopte.	Osnovni tehnički i taktički elementi: hvatanje lopte, dodavanje laktom, dodavanje s dugim zamahom iznad glave od poda, vođenje lopte, prodiranje s loptom, šut s dugim zamahom iznad glave od poda, otkrivanje igrača bez lopte, pokrivanje napadača bez lopte.	
Elementarne igre, štafete, igre s prilagođenim pravilima	Igra malog rukometa 1 + 3 i 1 + 4 uz osobnu obranu.	
Teoretski sadržaji		
Osnovni pojmovi koji se odnose na tehniku i taktiku malog rukometa. Osnovna pravila malog rukometa i sportsko ponašanje		

Tablica 1: Praktični i teorijski sadržaji u drugoj trijadi [1]

U trećoj trijadi učenici upoznaju se s rukometom, iako s određenim ograničenjima i prilagodbama, kao što su osobna obrana i pojedini osnovni tehnički elementi prikladni za dob djece.

RUKOMET		
7. razred	8. razred	9. razred
Praktični sadržaji		
Izboljšanje osnovnih tehničkih in taktičnih elementov: dodavanja (laktom, s dugim zamahom iznad glave od poda), šut, hvatanje i dizanje lopte, otkrivanje, pokrivanje i praćenje napadača s loptom i bez lopte		
Upoznavanje s nekim složenijim tehničkim i taktičkim elementima (dodavanje iz naleta, šut iz skoka, protunapad 2 : 1, osnovni grupni tehničko-taktički elementi za napad protiv zonske obrane).		
Igra s osobnom obranom na svojoj polovici igrališta s prilagođenim pravilima.		
Zonska obrana (postavljanje obrane, spriječavanje šutiranja na gol).		
Teoretski sadržaji		
Osnovna pravila rukometa i osnovni sudački pojmovi. Pojmovi koji se odnose na tehniku i taktiku rukometa. Sportsko ponašanje.		

Tablica 2: Praktični i teorijski sadržaji u trećoj trijadi [1]

Osim tjelesnog odgoja, učenik može odabrati predmet „Odabrani sport“ u trećoj trijadi ako se škola odluči za taj sport. Svrha jednogodišnjeg predmeta „Odabrani sport“ je produbiti sadržaj pojedinog sporta. Namijenjen je svim učenicima, a ne samo onima koji se odabranim sportom već bave u interesnim aktivnostima u školi ili izvan nje. Škola nudi jedan od sportova osnovnog programa: atletika, gimnastika s ritmičkim izrazom, ples, košarka, odbojka, rukomet, nogomet ili plivanje.

U predmetu „Odabrani sport - rukomet“ nadograđuju se stečena znanja iz tjelesnog odgoja, a dodaju se neki osnovni tehnički i taktički elementi.

Praktični sadržaji	Teoretski sadržaji
<ul style="list-style-type: none"> - izboljšanje osnovnih tehničkih elementov: dodavanja, šut, hvatanje i dizanje lopte, , otkrivanje, pokrivanje i praćenje napadača s loptom i bez lopte - Upoznavanje s nekim složenijim tehničkim i taktičkim elementima (dodavanje iz naleta, šut iz skoka, protunapad 2 : 1, osnovni grupni tehničko-taktički elementi za napad protiv zonske obrane). - igra: s osobnom obranom na svojoj polovici igrališta, zonska obrana. 	<ul style="list-style-type: none"> - pravila igre - sudački znakovi
Nivo znanja	
<ul style="list-style-type: none"> - uspješna upotreba osnovnih i zahtjevnijih tehničkih i taktičkih elemenata u igri s osobnom obranom na svojoj polovici igre s golmanom i šest igrača i igre sa zonskom obranom i protiv duboke zonske obrane s vratarom i šest igrača 	

Tablica 3: Odabrani praktični i teorijski sadržaji „Odabranog sporta - rukomet“ [2]

2.1. OPIS OSNOVNIH ELEMENATA KOJI OMOGUĆUJU IGRANJE RUKOMETA I RUKOMETA PO PRILAGOĐENIM PRAVILIMA

Držanje lopte:

Lopta se može držati jednom ili obje ruke. Kada držimo loptu s obje ruke, palčevi se gotovo dodiruju pod kutom od 60-90 stupnjeva. Oni formiraju svojevrsni „šator“, a dlan s prstima „čašicu“. Prsti su otvoreni i drže loptu.

Dizanje lopte s tla:

Loptu dižemo s tla savijajući noge u koljenima u stojećem položaju, spuštajući težište i dohvaćajući loptu rukama. Podignemo je objema rukama. Torzo je uspravan, pogled usmjeren prema naprijed. Važno je pravilno držati loptu nakon što je podignete s tla.

Vođenje lopte:

Gurajte loptu prema dolje prstima i dijelom dlana. Prsti „leže“ na lopti i guraju je prema dolje. Lagano savijte ruku u laktovima i gurajte loptu pokretom lakta i zgloba. Loptu trčimo ispred sebe i odbijamo je u visinu pojasa ili malo iznad te visine.

Ako je lopta vođena u pokretu, dlan je lagano gurnut prema naprijed u smjeru kretanja, a ne vertikalno prema dolje kao u vođenju na mjestu.

Hvatanje lopte:

Kod hvatanja lopte najvažniji je položaj ruku i tijela. Ruke su ispružene ispred tijela u visini i širini ramena, lagano savijene u laktovima, a dlanovi su prstima usmjereni u smjeru leta lopte i tvore tzv. „lijevak“. Prsti su ispruženi, palci se gotovo dodiruju i tvore kut između 60 i 70 stupnjeva. Ova metoda hvatanja koristi se prilikom hvatanja lopti koje lete iznad visine struka. Kada hvatate lopte dodavane ispod visine struka, ruke su lagano savijene u laktovima, dlanovi su otvoreni prema lopti, prsti su usmjereni prema dolje, a mali prsti se dodiruju. Kad lopta sleti na dlan vaše ruke, potrebno je izvesti tzv. „amortizaciju“ s pokretima u ručnom zglobu i laktovima. U idealnom slučaju, „amortizacija“ prilikom hvatanja treba biti izvedena na način da se omogući da se lopta odmah prebaci u položaj za predaju ili udarac bez nepotrebnog spuštanja ruku ili povlačenja lopte prema prsima.

Dodavanje laktom:

Korisno je za prijenos lopte na kraće udaljenosti. Nakon hvatanja, prebacite loptu najkraćim putem u položaj bacanja. Položaj nogu je dijagonalan (ispred je noga koja je suprotna od ruke s kojom bacamo). Stopalo prednjeg stopala usmjereno je ravno, a

stražnje je blago postrance. Tijelo je lagano okrenuto u stranu (uvijeno), ruka s kojom bacamo je u zamahu. Lakat je malo ispred lopte i podignut iznad visine ramena. Lopta leži na dlanu, a zapešće okrenuto prema van. Kod bacanja igrač mora lakat držati što dalje prema naprijed, a potom ispružiti ruku za loptu.

Dodavanje s dugim zamahom iznad glave od poda:

U igri igrači ga koriste prilikom prijenosa lopte sa veće udaljenosti. Tehnika izvođenja slična je dodavanju laktom, osim što u ovom dodavanju u većoj mjeri sudjeluju i mišići u ramenom zglobu i torzu. Dijagonalni napadački položaj prije bacanja izraženiji je. Naginjanje trupa je također izraženije, a mišići na prednjem dijelu trupa su istegnuti. Ruka je u zamahu prije izbacivanja, rame ruke s kojom bacamo je u visokom položaju, kao i lakat, koji je lagano savijen. Dlan s loptom okrenut je malo prema van. Suprotna ruka ispružena je ispred tijela i lagano je savijena u laktu – pomaže u boljoj uravnoteženosti dodavača lopti.

Prije bacanja težište je na stražnjoj nozi, a tijekom bacanja prenosi se na prednju nogu. Nakon što lopta napusti ruku, zamah s rukom nastavlja se opuštено, istodobno čineći korak naprijed sa stražnjim stopalom.

Dodavanje iz naleta:

Dodavanje iz naleta najčešće se koristi u napadu na zonsku obranu. Svrha ovog prolaza je privući pažnju branitelja naglašenim trčanjem prema голу i izrazito naznačenim udarcem prema голу, a zatim loptu proslijediti najbolje postavljenom suigraču s lijeve ili desne strane.

Šut s dugim zamahom iznad glave od poda:

Kinematska struktura pokreta kod ovog šuta gotovo je ista kao u slučaju dodavanja s dugim zamahom iznad glave od poda. Taktike su, naravno, potpuno različite. Šut i dodavanje razlikuju se otprilike po dvije karakteristike:

– šut se izvodi silom zahvaćajući sve potencijale mišićno-koštanog sustava, a pri dodavanju je snaga bacanja ograničena; to znači da igrač postiže najveće moguće kutne brzine u svim zglobovima koji su uključeni u šut (kuk, rame, lakat i zglob);

– na kraju bacanja, kada igrač prstima daje posljednji impuls lopti, loptu dodirne prstima i na taj način uzrokuje njezinu rotaciju, što olakšava hvatanje igrača koji prima loptu (lopta se okreće centrirano prema natrag). Kretanje zapešća prema naprijed relativno je usporeno i ima tendenciju pomicanja prstiju ispod lopte prije šuta. Prilikom udarca snažno završava bacanje prstima i dlanom – „presavija“ loptu, pomicanje zgloba prema naprijed je silovito, a prsti ostaju iza lopte.

Šut iz skoka:

Ovaj udarac igrači provedu nakon što se odgurnu nogom suprotnom od ruke koja baca. Koljeno zamahnute noge igrač podiže prema gore i lagano u stranu, omogućujući odvrtnje trupa. Prije guranja noga usmjerena je nožnim prstima točno prema cilju. Tijekom guranja, igrač izvodi kontra-zamah rukom u bacanju, nalik na šut od poda, sa suprotnom rukom lagano savijenom ispred tijela. Tako je igrač okrenut suprotnim bokom i ramenom prema cilju prije bacanja. Ruka zamaše naprijed opušteno, a rame i bok prate pokret. Slijetanje je na potisnu nogu. Prilikom šuta iz skoka igrač se može, ovisno o namjeni, malo više gurnuti u visinu ili u daljinu. Udarci iz skoka najčešće se uzimaju nakon zaleta, a mogu biti jedno-, dvo- ili trostupanjski. Zalet se može izvesti ravno ili u polukrugu, pri čemu igrač čini prve korake zaleta bočno ili polubočno okrenut prema cilju i samo posljednji korak usmjerava točno prema cilju.

Otkrivanje:

Otkrivanje je tehnički-taktički element koji omogućuje igraču da bez ometanja primi loptu. Aktivnosti se sastoje od zaustavljanja i promjene smjera, brzine i ritma pokreta. Odvajamo otkrivanje prema igraču koji drži loptu i dalje od igrača koji drži loptu.

Pokrivanje i praćenje napadača:

Obrambeni igrač nalazi se u položaju za pokrivanje kada je između napadača i svojeg gola. Igrači pokrivaju svoje protivnike u obrambenom položaju. Obrambeni položaj znači da su stopala u izuzetno širokom položaju (na taj način se povećava oslonac na površini i omogućava brža i učinkovitija reakcija), dok su noge savijene u svim zglobovima, težište je na prednjem dijelu stopala, tijelo je lagano nagnuto prema naprijed, ruke su podignute do visine ramena i lagano savijene u lakatnom zglobu. Razlikujemo tzv. paralelni položaj gdje su stopala postavljena paralelno, i tzv. dijagonalni položaj gdje se jedna noga pomiče naprijed.

3. ZAKLJUČAK

Članak smo napisali kako bismo pomogli učiteljima tjelesnog odgoja u učenju rukometa u osnovnoj školi. Kao rukometni trener primjećujem nepoznavanje osnovnih tehničkih elemenata koje bi osnovnoškolci mogli steći na satovima sporta ili u izbornom predmetu „Rukomet“.

4. POPIS LITERATURE

- [1.]Portal gov.si. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf (21. 7. 2020)
- [2.]Portal gov.si. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/1-letni/Sport_izbrani_sport_izbirni.pdf (21. 7. 2020)
- [3.]Dolinšek, A. (2009). Metodika učenja in treniranja rokometu pri igralcih starostne kategorije od 10 do 12 let : diplomski rad. Sveučilište u Ljubljani, Fakulteta za sport.

Stručni rad

ODGOJ ZA ZANIMANJA U PRILAGOĐENOM PROGRAMU OSNOVNE ŠKOLE S NIŽIM OBRAZOVNIM STANDARDOM

Valerija Jazbec, profesorica socijalne pedagogike
Osnovna škola dr. Mihajla Rostoharja Krško, Slovenija

Sažetak

Osnovnu školu s prilagođenim programom i nižim obrazovnim standardom pohađaju učenici kod kojih se je u postupku profesionalnog usmjeravanja djece s posebnim potrebama pokazala lakša teškoća u duševnom razvoju, ali i učenici za koje komisija za profesionalno usmjeravanje ocijeni da je takvo usmjeravanje od najveće koristi za dijete. Prilikom tog usmjeravanja roditelje najviše brine (pored socijalne stigme) da će se djetetu onemogućiti daljnje školovanje i zaposlenje. Svrha ovog priloga je rasvijetliti aktivnosti u osnovnoj školi s prilagođenim programom i nižim obrazovnim standardom u smislu pripreme na daljnje školovanje i rad. Teži se tome da se različiti poslovi i zanimanja djeci približe na što više iskustveni način.

Ključne riječi: lakša teškoća u duševnom razvoju, zanimanja, školovanje

1. UVOD

U osnovnu školu s prilagođenim programom i nižim obrazovnim standardom (dalje u tekstu: OŠ NIS) učenici se obično usmjeravaju onda kada se iskaže da u redovnoj osnovnoj školi ne postižu standarde znanja i ne napreduju unatoč svim oblicima pomoći koju školski sustav predviđa. Tada se pokreću postupci utvrđivanja teškoća i usmjeravanja tih učenika. Ti učenici najčešće imaju lakšu teškoću u duševnom razvoju ili se pak iz različitih razloga utvrdi da je za njih najbolje da program školovanja nastave u OŠ NIS. Čest je slučaj da lakšu teškoću u duševnom razvoju prate i pridružene teškoće (autistička teškoća, motoričke teškoće, teškoće na području govora, vida i sluha, dugotrajna bolest, teškoće u ponašanju i emotivne teškoće). Spadaju u dio populacije djece s posebnim potrebama [5].

Za ove se učenike smatra da će uspješno završiti program osnovne škole koji je za njih lakši i da će školovanje nastaviti u dvogodišnjem strukovnom programu. U životu bi trebali postati dovoljno samostalni u stvaranju socijalnih kontakata, traženju i zadržavanju zaposlenja, u skrbi za sebe i obitelj. Stoga je nužno da je program u školi koncipiran na način da se učenika što bolje pripremi za život. A to uključuje i odgoj za stjecanje zanimanje.

1.1. PRILAGOĐENI OBRAZOVNI PROGRAM ODGOJA I OBRAZOVANJA S NIŽIM OBRAZOVNIM STANDARDOM (OŠ NIS)

U Sloveniji, učenicima koji ne mogu savladati program u redovnoj osnovnoj školi, omogućuje se školovanje u prilagođenom programu. Tu so standardi znanja sniženi, a sadržaji su tako prilagođeni da učenici mogu stjecati opće znanje i spretnosti koje im omogućuju normalno funkcioniranje u životu. Na popisu predmeta nalaze se opći predmeti. Specifični predmeti u zadnjim godinama školovanja spojeni su u prirodoslovlje i društvene znanosti i učenici upoznaju samo osnovne sadržaje tih područja koje će moći u životu i koristiti. Obvezno osnovno školovanje traje devet godina. U okviru školovanja imaju i dva predmeta koji se ne ocjenjuju, ali su unatoč tome itekako važni za funkcionalnu i emotivno/socijalnu pismenost u životu: računalno opismenjavanje i socijalno učenje. U 8. i 9. razredu predviđeno je čak 10 tehničkih dana koji su namijenjeni praktičnom radu i odgoju za stjecanje zanimanja [4].

2. ODGOJ ZA STJECANJE ZANIMANJA U DJECE S LAKŠOM TEŠKOĆOM U DUŠEVNOM RAZVOJU

Od velike je važnosti da se odgoj za stjecanje zanimanja planira na način da učenici dovoljno rano upoznaju svoja vlastita jaka područja, interese i mogućnosti i da razviju spretnosti koje će im trebati prilikom traženja zaposlenja i stvaranju uvjeta života. Tu spadaju i vještine komunikacije, radne navike, upornost. Isto tako moraju upoznati i različite vrste poslova i radnih okruženja te osnovne radne postupke s kojima će se susretati u nastavku školovanja i prilikom zapošljavanja. Isto tako, s ovim se osobinama učenika moraju upoznati i zaposleni stručni radnici kako bi u suradnji s učenicima i roditeljima istima mogli dati najbolje savjete oko izbora škole i zanimanja.

2.1 ODGOJ ZA STJECANJE ZANIMANJA NA NASTAVI

Nastava je koncipirana vrlo praktično. U školi koja provodi prilagođeni program ima puno mogućnosti (što je i nužno) za drugačije oblike rada u okviru školskih predmeta. Ne samo učenje domaćinstva i tehnike, već se i učenje matematike, prirodnih i društvenih predmeta može odvijati u školskom voćnjaku, vrtu, okolini škole, u učionicama i u lokalnom okruženju. Tako se uvjeti za što više praktičnog rada osiguravaju u skladu s opremljenošću prostorija i okruženjem. Na ovaj se način odgoj za stjecanje zanimanje odvija za cijelo vrijeme školovanja djeteta s posebnim potrebama.

Za vrijeme prve tri godine školovanja u prilagođenom programu učitelji koriste slikovni i filmski materijal, razgovor, igre uloga, didaktičke igre (slagalice na temu zanimanja i alata, vrsnog reda slika, igre uloga ...).

Za vrijeme drugog trogodišta kod predmeta domaćinstvo sve više vremena provode u kuhinji za nastavu domaćinstva, gdje se upoznaju s različitim kuhinjskim poslovima – pripremaju voće, povrće, kuhaju puding, peku kekse i kolače, čitaju recepte, važu, pripremaju stol, pospremaju za sobom. Uče se šivati, izrađuju jednostavne šivane proizvode, glačaju. U učionicama zalijevaju cvijeće i skrbe se za male životinje. Pripremaju i čiste svoj radni prostor i skrbe se za čistoću. Sudjeluju u radovima u školskom voćnjaku i na vrtu. Pomažu u čišćenju grana iz voćnjaka, beru jabuke, a kasnije ih i operu, melju i rade sok. Pripremaju svoje vrtne gredice, siju i sade povrće, uklanjaju korov. Uređuju vrt sa biljem i beru i suše ljekovito bilje.

Slika 1: Rad u kuhinji za nastavu domaćinstva

Slika 2: Rad na vrtu

Krajem drugog trogodišta počinje nastava tehnike i tehnologije koja je izrazito praktično usmjerena. Učenici dobivaju znanja o materijalima i radnim postupcima i to na način da se s teorijom upoznaju putem prakse. U tehničkoj se učionici upoznaju s redom, alatima, radnim pomagalicama, zaštitnim sredstvima, pojedinim fazama izrade određenog proizvoda, planiraju vremenski okvir. Od velike je važnosti i aspekt komunikacije na nastavi i stoga se učenici upućuju da potraže pomoć kada im je ona potrebna, da zatraže savjet, obavijeste o problemima. To su vještine koje će im trebati i u radnom okruženju kod obavljanja zanimanja.

U zadnjem trogodištu dane aktivnosti (prvenstveno tehničke dane) planiramo tako da budu što više profesionalno usmjereni. Tako se u tehničkoj učionici dva ili tri dana odvija proizvodni rad u kojem se radni postupak dosljedno izvodi po fazama pa sve do završnog proizvoda. Učenici izrađuju uporabne predmete od drveta, metala ili drugih materijala. Na kraju školske godine pripremaju izložbu, a nakon toga proizvode odnesu doma.

Slika 3: Proizvodni rad u školskoj radionici

Slika 4: Posjeta lokalnom poduzeću

Dani aktivnosti usmjereni su i u lokalno okruženje. Učenici posjećuju obližnje poljoprivredna gospodarstva, upoznaju se s poljoprivrednim poslovima, životinjama, strojevima, ali i pomažu. Između ostalog beru jagode, grožđe, pomažu oko domaćih životinja na poljoprivrednom gospodarstvu. Svake godine posjećuju barem dvije srednje škole u kojima zaposlenici i srednjoškolci pripreme radionice vezane uz zanimanja za koje

se na tim školama obrazuju. Tu izrade poneki proizvod koji mogu odnijeti doma (pripreme peciva, jogurt, sladoled, proizvode od drveta, metala, predmete za uređenje stola, dekoracije). Srednju školu predstavljaju im đaci koji se u njoj školuju i učitelji, a između ostalog pokazuju im i prostorije i radionice.

Konkretna radna okruženja učenici upoznaju i kroz suradnju s lokalnim proizvođačima. U obližnjoj tvornici vide kako se dovija rad na tekućoj traci, u drugom poduzeću upoznaju obradu većih komada metalnih proizvoda, a u trećem gledaju proizvodnju pokućstva itd. U slastičarnici upoznaju posao slastičara i konobara, a u rasadniku se susreću s masovnim pripremanjem različitih sadnica.

2.2 POTPORNE AKTIVNOSTI SAVJETNIČKE SLUŽBE U ŠKOLI PRI ODGOJU ZA STJECANJE ZANIMANJA

Odgoj za stjecanje zanimanja odnosno profesionalna orijentacija također je i dio savjetničkog rada u školi [1].

U okviru profesionalne orijentacije savjetnička se služba u odgoj za stjecanje zanimanja intenzivnije uključuje u zadnjem trogodištu školovanja. U tom se razdoblju više pozornosti treba posvetiti upoznavanju vlastitih interesa učenika, njegovih želja, razvijanju radnih navika, upoznavanju radnih postupaka, upoznavanju radnih okruženja. Savjetnička služba stoga, između ostalog, koordinira suradnju sa srednjim školama koje se nalaze u blizini i koje provode programe u koje se učenici mogu uključiti te suradnju s lokalnim obrtnicima gdje upoznaju radna okruženja.

Savjetnička služba organizira radionice u okviru razrednih sati. Učenicima predstavlja internetske stranice gdje dobivaju više podataka o zanimanjima i školama te im pomaže da podatke sažmu u razumljive sheme. Najviše koriste mrežnu stranicu Moja izbira.si [2].

Svaki učenik oblikuje svoju mapu o izboru zanimanja. Mapa sadrži istraživanje vlastitih interesa, sposobnosti, poslova koji se učeniku sviđaju, poslove koje učenik upoznaje za vrijeme školovanja, slike i programe srednje škole, moguća zaposlenja. Učenik prikuplja i fotografije svojih aktivnosti u svezi s upoznavanjem zanimanja i srednjih škola, radne listove, ispise, tiskane sadržaje s interneta, kratke upitnike.

Dragocjen izvor informacija učenicima su oni učenici koji su završili školovanje u OŠ NIS i nastavili ga u srednjoškolskih programima pa se stoga organiziraju i takvi susreti.

Roditeljima se na primjeren način moraju predstaviti odgovarajuće informacije. Savjetnička služba priprema roditeljske sastanke na kojima roditeljima pojašnjava shemu obrazovanja, moguće programe u koje se učenik može uključiti, mogućnosti nastavka školovanja, nazive koji se stječu u pojedinim programima, potrebe za zapošljavanjem na tržištu rada.

Roditeljima trebaju i podsjetnici u pogledu informativnih dana u srednjoj školi i upisa te svih drugih aktivnosti.

Na roditeljskom sastanku predstavljaju se i lokalni poslodavci koji bi mogli zapošljavati učenike, invalidska poduzeća te Zavod za zapošljavanje i njegove aktivnosti u traženju zaposlenja.

U okviru Zavoda za zapošljavanje radi rehabilitacijski savjetnik kojemu se roditelji (učenici, đaci) mogu obratiti u slučaju da se u nastavku školovanja ili traženju zaposlenja

pokažu problemi [6]. On provodi oblik produbljenog profesionalnog savjetovanja - informira i savjetuje o pravima invalida, utvrđuje potrebe za zapošljavanje, mogućnosti i sposobnosti osobe za uključivanje u osposobljavanje i zaposlenje, utvrđuje potrebe za produbljenim oblicima tretmana u okviru profesionalne rehabilitacije. Također provodi postupke za utvrđivanje invalidnosti i/ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju, vodi profesionalnu rehabilitaciju i izrađuje ocjenu mogućnosti zapošljavanja za pojedinu osobu. Ako roditelji znaju za ovu mogućnost, u budućnosti će djetetu lakše potražiti pomoć. Ali, ponekad i sami roditelji imaju problema sa zapošljavanjem, trajno su nezaposleni ili pak obavljaju povremene i loše plaćene poslove. Takve informacije koje dobiju u školi roditeljima mogu biti korisne i prilikom traženja mogućnosti zaposlenja za sebe.

Zbog specifičnosti posebnih potreba jedni učenici imaju lošiju prognozu u pogledu nastavka školovanja (autistička teškoća u različitim oblicima, lošije mogućnosti prilagođavanja, druge pridružene teškoće) i traženja zaposlenja, drugima je potrebno nešto više vođenja (tu je potrebno više rada s vođenjem roditelja i učenika). Trenutno je u Sloveniji za razdoblje od siječnja 2018. do prosinca 2021. godine aktivan projekt „Prehod mladih s posebnim potrebama na trg dela“ (u prijevodu: Prelazak mladih s posebnim potrebama na tržište rada) [3]. To je projekt koji je nastao u svrhu utjecaja na veću socijalnu uključenost mladih s posebnim potrebama (to su naši učenici) i oblikovanja jedinstvenog potpornog okruženja kao među elementa između škole i tržišta rada za opunomoćen ulazak mladih s posebnim potrebama na tržište rada. Cilj je smanjiti nezaposlenost spomenute populacije. Roditelji i učenici informaciju o projektu dobivaju u školi, a na vlastitu želju mogu se uključiti i u taj oblik savjetovanja u pogledu školovanja i zapošljavanja.

3. ZAKLJUČAK

Učenik koji završi deveti razred prilagođenog programa odgoja i obrazovanja s nižim obrazovnim standardom, nema priznat isti stupanj obrazovanja koji ima, učenik koji uspješno završi redovnu osnovnu školu. Unatoč tome može nastaviti školovanje u dvogodišnjem programu srednje škole (niže strukovno obrazovanje). Nakon završetka tih programa učenici stječu sljedeće nazive: pomoćnik u biotehnici i opskrbi, pomoćnik u tehnološkim procesima, obrađivač drveta, pomoćnik u tehnologiji gradnje, zaposlenik na preoblikovanju tekstilija. Ako uspješno završi niže strukovno obrazovanje, može školovanje nastaviti u prvom razredu strukovnog obrazovanja (traje 3 godine) i tako stječe zanimanje – kao učenici koji uspješno završe redovni program osnovne škole.

U suvremenom se društvu zanimanja svaki dan mijenjaju, nastaju i nastaju nova zanimanja. Tako i učenici s lakšom teškoćom u duševnom razvoju dobivaju nove mogućnosti za zapošljavanje. Njihovo zaposlenje ovisi o puno različitih čimbenika, ali ipak će se baviti osnovnim djelatnosti pa je stoga dobro da za vrijeme školovanja imaju što više mogućnosti praktičnog rada i što više konkretne, iskustvene informacije.

A redovna škola, u usporedbi s OŠ NIS, ne može ponuditi toliko i takve sadržaje u kojima bi učenici stjecali konkretna iskustva s radom, a na čijoj se osnovi i stvarno oblikuju interesi i želje i pokazuju realne mogućnosti. Ali, i roditelji te djece trebaju više vođenja, konkretne informacije, upute. Zato je za osobe s posebnim potrebama odgoj za zanimanja još posebice važan.

4.LITERATURA

- [1] Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar Golobič, K., Bečaj, J., Pečjak, S., Resman, M., Bezič, T. ... Šmuk, B. (2008.). Programske smjernice. Savjetnička služba u osnovnoj školi. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za školstvo.
- [2] Moja izbor. URL: <https://www.mojaizbira.si/> [20. 6. 2020.]
- [3] Prelazak mladih. URL: <https://prehodmladih.si/> [20. 6. 2020.]
- [4] Prilagođeni obrazovni programi odgoja i obrazovanja s nižim obrazovnim standardom (NIS). URL: <https://www.gov.si teme/osnovnosolsko-izobrazevanje-za-otroke-s-posebnimi-potrebami/> [20. 6. 2020.]
- [5] Zakon o profesionalnom usmjeravanju djece s posebnim potrebama /ZUOPP-1/ (2011). Službeni list RS, broj 58/2011., 40/2012.-ZUJF, 90/2012., 41/2017.-ZOPOP (6. 8. 2011.). URL: <https://zakonodaja.sio.si/predpis/zakon-o-usmjeravanju-otrok-s-posebnimi-potrebami-zuopp-1/> [20. 6. 2020]
- [6] Zakon o rehabilitaciji za zapošljavanje i zapošljavanju invalida/ZPIZ-2/ (2011.). Službeni list RS, broj 16/07. – službeni pročišćeni tekst, 87/11., 96/12. – ZPIZ-2 i 98/14. URL: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3841> [20. 6. 2020.]

Stručni rad

TIMSKI RAD U ODJELU POSEBNOG PROGRAMA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Valerija Jazbec, profesorica socijalne pedagogike,
OŠ dr. Mihajla Rostoharja Krško

Sažetak

Odjeli posebnog obrazovnog programa uključuju učenike s umjerenim, težim i teškim intelektualnim poteškoćama i mnogim povezanim poremećajima (autistični poremećaj, poremećaj kretanja, poremećaji emocija i ponašanja, poremećaji govora i jezika, kronične bolesti, oštećenje vida, oštećenje sluha). Prema pravilniku o razrednom odjelu, osim učitelja, često radi i skrbnik njegovatelj (asistent u nastavi). Akt o sistematizaciji radnih mjesta sadrži zadatke oba djelatnika, koji ne definiraju njihove konkretne kompetencije u praksi. Zbog toga može doći do nesigurnosti u njihovom odnosu. Ako je cilj učinkovit tim u kojem se članovi osjećaju ugodno, tada je ključno razumjeti čimbenike koji utječu na timski rad, odrediti potrebe, vrijednosti i pravila tima te razumjeti međuljudske procese u timu.

Ključne riječi: timski rad, posebne potrebe, njegovatelj, odnosi u timu, škola

1. TEŠKA PITANJA U TIMU S NEJASNIM KOMPETENCIJAMA

U složenosti današnje škole timski je rad ključan za stvaranje dobrih uvjeta za učenje i život u školskom prostoru. U tom kontekstu najčešće spominjemo timove pojedinih stručnjaka slične razine i iste, slične ili različite struke.

U navedenim timovima, radnim timovima ili usmjerenim prema zadacima, postoje pojedinci s različitim iskustvima, osobinama i osobnim potrebama. Ovdje pojedinci djeluju prilično ravnopravno bez obzira na raspodjelu uloga u timu.

U odjelima posebnog programa odgoja i obrazovanja, prema pravilniku, učitelj (specijalni pedagog) i njegovatelj rade zajedno, povremeno, za pojedinog učenika i poseban asistent. U praksi je to hijerarhijski raspored uloga u kojem se jednom ili drugom akteru (ili oboje) nešto teže snaći.

Skupina učenika u odjelu obično je vrlo raznolika u pogledu izraženih posebnih potreba, pa je ovdje potrebno puno individualiziranog planiranja, koordiniranog djelovanja odraslih na odjelu, dobro promišljene promjene aktivnosti i prilagođavanje situaciji.

U timu se postavljaju se pitanja poput: Što je moj posao? Što mogu učiniti? Trebam li čekati da mi se kaže što da radim? Trebam li svom suradniku stalno govoriti što da radi? Mogu li mu reći da učini to i to? Zar ne može biti samoinicijativan? Ne razumije me? Zašto me ne doživljava? Što da kažem roditeljima?

Što se češće postavljaju takva pitanja, lošija je atmosfera u timu, odnosi su napetiji. To se odražava na obavljenom radu, na sastancima u širim timovima, na učenicima, a nakon svega vanjsko okruženje također dobiva neke informacije o unutarnjoj klimi. Ravnateljstvo i savjetodavna služba prepoznaju te probleme u samom procesu rada, a oni se obično još više otkrivaju tijekom godišnjih razgovora uprave sa zaposlenicima.

1.1. UOČENE PREPREKE ZA TIMSKI RAD U ODJELU

U procesu praćenja (ne)zadovoljstva u timskom radu nastavnika i njegovatelja na odjelu ističu se neke prepreke koje slično navodi i A. Polak (2007):

- **Nejasno definirane uloge u timu:** Neki njegovatelji odgovorno obavljaju dogovorene i nedogovorene zadatke u timu, ponekad čak prekorače svoje kompetencije (prekomjerna pomoć djetetu u školskom radu ili prilikom brige o sebi, neredovito informiranje roditelja), dok drugi preuzimaju potpuno pasivnu ulogu u timu (sjedi pored učenika, njegova aktivnost ograničena je isključivo na upute učitelja, a također provjerava je li zadatak zaista njegov zadatak).

- **Područje komunikacije:** Njegovatelji i učitelji različito su osjetljivi na način i koherentnost verbalne i neverbalne komunikacije. Tu spadaju neprimjerena upotreba i razumijevanje komunikacijskih razina (informacija, objašnjenje, upozorenje, ohrabrenje, zamolba, zahtjev, prijedlog, dozvola), neprikladne emocionalne reakcije u komunikaciji, prepoznavanje i razumijevanje parakomunikacije.
- **Međuljudske prepreke (barijere):** Posebno kod učitelja, barijera djeluje u prostoru između nepovjerenja prema njegovatelju i vlastite introverzije.
- **Osobne prepreke:** Percepcija straha, bojazni, osobne prijetnje, nepoštivanje, nerazumijevanje javlja se nešto češće kod njegovatelja nego kod učitelja.
- **Prepreke vezane uz status:** Asistenti posebno ističu nezadovoljstvo vlastitim statusom, razlike u radnom vremenu, plaćama i mogućnostima napredovanja.

Promatranje neformalnih okupljanja i poruka također potvrđuje činjenicu da prenošenje nerazumijevanja ili sukoba u timu drugim suradnicima produbljuje osjećaj nezadovoljstva u timu.

2. CILJ: USPJEŠAN TIM U KOJEM SE DOBRO OSJEĆAM

U potrazi za rješenjima u užim skupinama zaposlenika (ravnateljstvo, savjetodavna služba, voditelj aktiva) jasno se oblikuje opći cilj koji je zajednički svima: Uspješan (učinkovit) tim u kojem se pojedinac osjeća dobro. Cilj uključuje svijest o zadacima koje je potrebno obaviti i svijest o potrebi za dobrobiti članova tima. Uzimajući u obzir različite osobine ličnosti pojedinaca u timu, različita iskustva i prepreke, ima smisla sustavno uvesti neko znanje o radu timova među zaposlenicima.

2.1 SVRHA RADIONICA O TIMSKOM RADU U ŠKOLI

Sadržaj radionica koje škola planira za zaposlenike na temu timskog rada mora odgovarati potrebama polaznika. Na razini škole, naravno, nema potrebe da svi timovi rade isto, iako ih uprava usmjerava na osnovna pravila ili zadatke. Svrha radionica je usvajanje znanja o potrebama pojedinaca u timu, o ulogama u timu, važnosti osobina ličnosti i osvještavanje važnosti komunikacijskih vještina.

2.2.PLAN IZRADE RADIONICE

Radionice smo planirali za vrijeme školskih praznika prije početka nove školske godine, a zatim tijekom jesenskih i zimskih praznika u sklopu stručnog usavršavanja zaposlenika. Za svaku smo radionicu pripremili dnevni i vremenski okvir koji je uvijek na početku bio predstavljen sudionicima. Organizirali smo prostor za grupni rad (socijalne igre opuštanja, upoznavanja, debate, posredovanje osnovnih informacija, razgovor) i rad u malim skupinama (kutići) s mogućnošću gibanja. Sudjelovalo je 12 do 16 polaznika, od kojih je 8 bilo učitelja i 6 njegovatelja, a na vlastiti zahtjev pridružili su se učitelj u prilagođenom obrazovnom programu i učitelji za djecu s posebnim potrebama. Važan čimbenik koji je doprinio dobroj atmosferi bila je pripremljena zakuska i mogućnost opuštenog uvodnog razgovora.

2.3. PRIMJER RADIONICE ZA TIMSKI RAD

2.3.1 VRIJEME I SADRŽAJ RADIONICE

PRVI SUSRET (od 9.00 do 10.30)
a. Dogovorena pravila (današnjeg) tima: Osnovna pravila komunikacije, međusobno poštovanje, intimnost timskog rada, dogovor
b. Grupno: <ul style="list-style-type: none"> – Sjedalo na mojoj desnoj strani je prazno – po dva susjeda su par po završetku igre
c. Rad u paru: <ul style="list-style-type: none"> – Ogledalo (neverbalno) – Osobno predstavljanje u paru (ime, što rado radim, koje su moje vrline, što mi se sviđa kod ljudi, u budućnosti bih rado postao ...). U grupi svatko predstavlja svoj par u prvom licu.
d. Individualno <ul style="list-style-type: none"> – Svatko dobi list sa pitanjem ŠTO OČEKUJEM U TIMSKOM RADU? – osoba šalje anonimno, na narednom susretu predstavim odgovore
d. Frontalno, razgovor: komunikacija, potrebe, osjećaji, prepreke
e. Slika vatrogasca

Prije početka prvog sastanka okvirno sam definirala što je tim ili tandem i objasnila da svi zaposlenici rade u različitim timovima s različitim zadacima. Da bi tim bio što uspješniji, dobro je znati čimbenike koji utječu na naše ponašanje, i obrnuto, na većinu tih čimbenika možemo utjecati sami kad ih dobro poznajemo.

2.3.2. BRIGA ZA DOBRU ATMOSFERU NA RADIONICI

U prvom dijelu radionice nudili smo dobru atmosferu i oslobodili napetosti različitim igrama s jedne strane, a istovremeno te aktivnosti su omogućile međusobno upoznavanje na drugačiji, neformalni, zabavan način [2]. Igre su bile razlog za smijeh i smanjenje suzdržanosti koja nam je bila potrebna za nastavak radionice.

2.3.3. DEFINIRANJE OČEKIVANJA POJEDINCA U VEZI S

TIMSKIM RADOM

Željela sam iskrene odgovore na pitanje, kakva su očekivanja članova tima. Imali su priliku to zapisati pojedinačno i anonimno. Rezultate sam im priopćila na sljedećem sastanku. Pokazalo se da su očekivanja vezana za gore opisane prepreke u timu [1]. Te uglavnom pokrivaju socijalno, emocionalno područje međuljudskih odnosa u timu, a manji dio tehničko područje (timski zadaci, uloge, ciljevi, vodstvo).

Sudionici tima zapisali su svoja očekivanja za timski rad sljedećim riječima:

- iskrenost, otvoreni razgovor, ako nešto pođe po zlu, razgovaramo o problemima (10) i predlažemo rješenja (3),
- slušamo jedni druge i razmatramo (5), razumijevanje (2),
- ljubaznost, empatija, prihvaćanje različitosti (6),
- da nema nervoze i žurbe u radom s djecom, strpljenje (3)
- pomažemo jedni drugima (također i mentalno) (8)
- nemojte odmah ogovarati ili osuđivati (2) - nikad ne znamo kako se osoba osjeća, s kojim problemima se suočava,
- stjecanje iskustva
- spremnost za rad, fleksibilnost (2)
- koherencija, suradnja (10), komplementarnost, zajedničko planiranje i dolaženje do zajedničkih ideja (2)
- vodstvo koje uvažava i poštuje sudionike (1)
- međusobno poštovanje (3)
- pristup timskom radu s predanošću
- poštivanje sporazuma i pravila
- podjela i podizanje svijesti o ulogama (2)
- praćenje zajedničkih ciljeva (tako da svi u timu znaju što želimo zajedno postići), povezanost
- malo humora (2), puno smijeha, opuštenosti (2), dobro raspoloženje (2), pozitivna atmosfera (2)

2.4. RAZGOVOR O DJELOMIČNO POZNATIM I NOVIM PRONALASCIMA

U trećem dijelu radionice željela sam u razgovoru sa sudionicima identificirati neke od čimbenika koji utječu na naše ponašanje u timu. Uz pitanja i djelomična objašnjenja, usmjerila sam ih prema faktorima po područjima:

- Ljudi ulaze u timski rad s određenim osobinama ličnosti, nazovimo to osobnošću. Što bi kolektivism, individualizam mogao značiti u ovom slučaju?
- Što može utjecati na takav stav? Sudionici su nabrojali dob, financijsku sigurnost, odgoj, obrazovanje, zanimanje, putovanja (iskustvo!).
- Želimo raditi u timu u kojem ćemo biti uspješni i osjećati se dobro. Koje su naše potrebe koje treba zadovoljiti? Definirali smo ih kao prijedloge:

a. Potrebe za sigurnošću: Ako potrebe nisu zadovoljene, osoba se osjeća nesigurno ili ugroženo. Povrh svega, sigurnost u timu osigurava poštivanje pravila koja vrijede u timu. Potrebe za sigurnošću su potreba za stabilnošću, međusobnom ovisnošću, za zaštitom, sloboda od straha, potreba za strukturom, redom, pravilima itd.

b. Potreba za prihvaćanjem: To je slobodno izražavanje straha, razočaranja i nesigurnosti, bez straha da će biti odbačen i ismijan. Osjećaj prihvaćanja važan je za suočavanje s problemima i sukobima koji prate timski rad. Pojedinač se osjeća odbačenim kada njegova potreba nije zadovoljena.

c. Potrebe za potvrđivanjem i priznavanjem: To su potrebe za samopoštovanjem, za samopouzdanjem, majstorstvom i sposobnostima, neovisnošću i slobodom. Zadovoljavanje tih potreba jača osjećaj samopouzdanja, vlastite vrijednosti, moći, sposobnosti, dostatnosti te vlastite korisnosti i nužnosti. Ako ove potrebe nisu zadovoljene, pojedinac se osjeća inferiornim i nemoćnim.

d. Potreba za samoaktualizacijom: Je potreba najvišeg reda koja usmjerava čovjeka prema shvaćanju da se ostvari u okviru vlastitih mogućnosti.

Što se događa ako te potrebe nisu zadovoljene, ako pojedinac izgubi osjećaj sigurnosti, prihvaćanja, potvrđivanja? Sudionici su spomenuli osjećaj nesigurnosti u vezi s tim da li je učinio nešto ispravno ili pogrešno, tugu, bijes, pasivnost, nekritičko izvršavanje zadataka, usamljenost, čak i eskaliranje u agresivnost u komunikaciji.

- Što se događa ako te potrebe nisu zadovoljene, ako pojedinac izgubi osjećaj sigurnosti, prihvaćanja, potvrđivanja? Sudionici su navodili osjećaj nesigurnosti u vezi s tim da li je sam učinio nešto ispravno ili pogrešno, tugu, bijes, pasivnost, nekritičko izvršavanje zadataka, usamljenost, čak i eskaliranje u agresivnost u komunikaciji.
- Kako komuniciramo u timu? Sudionici su naveli komuniciranje, ispitivanje, potvrđivanje, usmjeravanje, naređivanje, slaganje. Posebnu pozornost posvetili smo području neverbalne komunikacije i njezinoj koordinaciji s verbalnom, što smo pokazali i na primjerima igranja uloga. Shvatili smo da je nekomunikacija ujedno i komunikacija. Polje parakomunikacije (stenjanje,

smijeh, uzvici ...) i njegova snažna poruka također su bili zanimljivi svima, jer su pojedinci pronašli različite (posebno neprimjerene) načine parakomunikacije u sebi, među suradnicima i u privatnom okruženju. Slučajeve smo spontano popratili humorom i na taj način nadvladali bilo kakve neugodne osjećaje.

- Kada smo razgovarali o potrebi za sigurnošću, spomenuli smo pravila u timu. Tko ih određuje, postavlja? Sudionici su u početku smatrali da je pravila postavila institucija. Na neki su način izrazili i želju za osjećajem sigurnosti. Lakše je ako pravila postavlja netko izvana, jer je pojedinac na taj način isključen iz odgovornosti da nešto ne radi dobro. U razgovoru smo došli do činjenice da institucija postavlja samo određeni okvir pravila u smislu akta o sistematizaciji radnih mjesta [3] i određenih zadataka u odjelu ili na razini škole. Ali svaki je tim specifičan. Tu specifičnost određuju pojedinci svojim iskustvom, ulogama i zajedničkim zadacima. Stoga je ispravno da svaki tim oblikuje svoja vlastita pravila, s kojima se slažu svi članovi tima.

Prvu radionicu smo završili zrcalnom slikom dviju skupina, što je izazvalo poprilično mnogo smijeha. Neki sudionici i nakon završetka radionice ostali su u prostoru i izrazili zadovoljstvo sa sadržajem i načinom rada, a fraza „To smo trebali!“ olakšala je pripreme za nastavak radionica.

2.5. NASTAVAK RADIONICA

Sadržaj sljedećih radionica su međuljudski procesi u timu, primjeri neslaganja i dilema te njihovo rješavanje u igrama uloga, poticajni načini komunikacije, rješavanje sukoba, definiranje odgojno-obrazovne uloge učitelja u timu, njegovateljske, zaštitne uloge njegovatelja i njihovo ispreplitanje. Sve teme nisu bile iscrpljene. Uvijek se u nekom smislu odnose na potrebe pojedinaca u timu i potrebe radnog procesa u školi. Sudionici, međutim, više puta ističu potrebu za humorom, smijehom, opuštenošću, dobronamjernošću i pozitivnom atmosferom. Iako to izražavaju kroz smijeh, vjerujem da je to nužna komponenta bilo kojeg odnosa.

3.ZAKLJUČCI

Polaznici su po prvi puta došli na radionicu pomalo rezervirano, sa svojim različitim osjećajima i očekivanjima. Bilo bi previše idealno očekivati da će svi s oduševljenjem prisustvovati sljedećim radionicama, jer su mnogi ljudi također prepoznali prepreku koju su morali svladati, što potiče promjenu u sebi samome. Brinući se za ugodnu atmosferu, promišljenim igrama i metodama opuštanja, mogu reći da nije uočen veći otpor. Ako ništa drugo, pojedinci su se „došli igrati“.U radionicama nismo dali prostora raznim složenim teorijama, već smo se oslanjali na već djelomično poznate inserte koji su sudionike u praksi inače zbunjivali te nove informacije stavili u kontekst, pojasnile. Obrazovni uvjet za njegovatelja u odjelu je četverogodišnja srednja škola i teško je očekivati da svi polaznici imaju ista prethodna znanja ili informacije. U prošlosti u pedagoškim studijskim programima nije bilo dovoljno naglaska na timskom radu, pa pozdravljam sve oblike učenja timskog rada na pedagoškim i izvan-pedagoškim poljima studija. Bez obzira na izobrazbu, svaki član tima može osjetiti poteškoće, nelagodu, prepoznajući da je nešto dobro ili nije dobro u timskom radu. Već neko osnovno znanje o međuljudskim odnosima, komunikaciji, timskom radu, omogućava pojedincu da se postavi u novi (timski) odnos, mogućnost promjene i napredovanja. Svi timovi još uvijek razvijaju vještine zajedničkog planiranja, definiranja i provedbe zadataka, evaluacije. U tome im treba pomoć i ohrabrenje. Spoznanje da svaki pojedinac doprinosi k dobrom osjećaju svih sudionika te obavljenom zadatku olakšava uvjete rada i suživota u zajednici.

4.LITERATURA

- [1.]Polak, A. (2007). *Timsko delo v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Modrijan.
- [2.]Virk-Rode, J., Belak-Ožbolt J. (1991). *Razred kot socialna skupina in socialne igre*. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- [3.]Pravilnik o sistemizaciji delovnih mest v OŠ dr. Mihajla Rostoharja Krško (2019). Interni akt.

Stručni rad

IMENA

METODIČKI MODEL NASTAVNOG SATA

VESNA NOSIĆ

Gimnazija "Matija Mesić"

Slavonija I 8, HR – 35000 Slavonski Brod

Sažetak

Rad je prikaz pripreve i izvođenja nastavne jedinice Imena koja se obrađuje u okviru nastavnog predmeta Hrvatski jezik u nastavnom programu gimnazija u četvrtom razredu. Nastavna jedinica nalazi se u predmetnom području jezik u nastavnoj cjelini / temi Onomastika.

Priprava i izvedba nastavne jedinice sadrži sljedeće elemente: nastavnu cjelinu/temu, nastavnu jedinicu, tip nastavnog sata, metodički sustav, cilj nastavne jedinice, ključne pojmove, odgojno-obrazovna postignuća / ishode učenja: kognitivno područje, psihomotoričko područje i afektivno područje, unutarpredmetnu i međupredmetnu korelaciju, nastavne izvore, sredstva i pomagala, nastavne oblike, nastavne metode i metodičke postupke, literaturu za učenike i nastavnike, dramsku igru i plan ploče.

Prikaz izvedbenog dijela nastavne jedinice sadrži tri dijela: uvodni dio (5 minuta) kojega čini: doživljajno-spoznajna motivacija (dramska igra Baka i Anica, 1. dio), emocionalno-intelektualna pauza, objava doživljaja, najava teme nastavne jedinice, najava ishoda nastavnog sata; središnji dio (30 minuta): obrada novoga gradiva, rješavanje zadataka na nastavnom listiću i čitanje riješenih zadataka; zaključni dio (10 minuta): sinteza (ponoviti i objasniti osnovne pojmove iz onomastike, navesti nove primjere, zadavanje domaće zadaće te izvedba dramske igre Baka i Anica, 2. dio).

Metodički kreativan i dinamičan nastavni sat, osmišljen raznovrsnim oblicima i metodama te nastavnim sredstvima i pomagalima, naveo je učenike da marljivo rade tijekom cijelog sata. Dramska igra s ginjol-lutkama dodatno je motivirala učenike.

Gledanjem i slušanjem, čitanjem i pisanjem, kao i rješavanjem različitih zadataka, učenici su postupno usvojili pojmove iz područja onomastike, razvrstali nove primjere, a zatim su povezali pravopisnu normu s pisanjem imena.

Ključne riječi: antroponimi, antroponomastika, onomastika, toponimi, toponomastika.

1.UVOD

Nastavna jedinica Imena obrađuje se u nastavnom predmetu Hrvatski jezik u nastavnom programu gimnazija u četvrtom razredu. Ova nastavna jedinica nalazi se u predmetnom području jezik u nastavnoj cjelini/temi Onomastika.

Rad donosi prikaz pripreve i izvođenja nastavne jedinice Imena na nastavnom satu održanom u Gimnaziji "Matija Mesić" u Slavonskom Brodu.

Cilj nastavne jedinice je objasniti osnovne pojmove iz onomastike, tj. podjelu imena koju čine: antroponimi (hrvatska osobna imena, prezimena i nadimci, patronimi, matronimi, etnonimi) i toponimi (imena mjesta, voda, gora i planina), hrvatski egzoni, etnici i ktetici; navesti primjere; razvrstati nove primjere; primijeniti pravopisnu normu u pisanju imena.

Predviđena su sljedeća **odgojno-obrazovna postignuća / ishodi učenja**:

1. **kognitivno područje**: učenici će znati definirati, objasniti i razlikovati osnovne pojmove iz onomastike, prepoznati i razvrstati nove primjere antroponima i toponima, primijeniti pravopisnu normu u pisanju imena
2. **psihomotoričko područje**: učenici će moći grafički prikazati antroponimiju i toponimiju (mentalna mapa), istražiti podrijetlo i značenje svojega imena i imena članova obitelji, istražiti koja su imena i prezimena česta u hrvatskom jeziku, razvijati sposobnost zapažanja, uspoređivanja, razlikovanja i zaključivanja
3. **afektivno područje**: učenici će moći uočavati i osvještivati vrijednost poznavanja i primjene osnovnih pojmova iz područja onomastike, kao i primjenu pravopisne norme u pisanju imena.

Nastavni sat pripada satu obrade novoga gradiva te lingvističko-komunikacijskom sustavu.

Na satu su korišteni ovi **nastavni izvori, sredstva i pomagala**: dramski tekst, nastavni listić sa zadacima, listić s osnovnim pojmovima iz onomastike, LCD projektor i računalo, ginjol-lutke i zastor, živa riječ nastavnika i učenika. Primijenjeni su sljedeći **nastavni oblici**: čelni, u paru, individualni oblik, **nastavne**

metode: metoda pokazivanja, metoda razgovora, metoda čitanja, metoda slušanja, metoda pisanja, metoda rada na tekstu, metoda upućivanja.

Uspostavljena je **unutarpredmetna korelacija:** međuovisnost predmetnih područja – suodnos nastave jezika (pravogovor, pravopis, gramatika, leksikologija i stilistika), nastave književnosti (teorija i povijest književnosti) i jezičnog izražavanja (različite tekstne vrste), kao i **međupredmetna korelacija** (svi predmeti).

Priprava sadrži izvore / literaturu za učenike i nastavnike.

Nastavni sat strukturiran je na sljedeći način:

UVODNI DIO (5 minuta)

1. doživljajno-spoznajna motivacija (dramska igra Baka i Anica, 1. dio)
2. emocionalno-intelektualna pauza
3. objava doživljaja
4. najava teme nastavnog sata
5. najava ishoda nastavnog sata

SREDIŠNJI DIO (30 minuta)

1. obrada novoga gradiva
2. rješavanje zadataka na nastavnom listiću [3 77.-78.]; Tipovi zadataka preuzeti su od autorice udžbenika; nove zadatke napisala je V. Nosić.)
3. čitanje riješenih zadataka

ZAKLJUČNI DIO (10 minuta)

1. sinteza: ponoviti i objasniti osnovne pojmove iz onomastike, navesti nove primjere
2. zadati domaću zadaću
3. prikazati dramsku igru Baka i Anica, 2. dio.

UVODNI DIO

U uvodnom dijelu nastavnog sata prikazana je dramska igra Baka i Anica, 1. dio koja je poslužila kao doživljajno-spoznajna motivacija. Tekst dramske igre napisala je V. Nosić.

Baka: Jesi li štogod novog naučila danas u gimnaziji, Anice?

Anica: Jesam, bako. Učili smo imena.

Baka:Imena? Šta se tud ima učiti? Valda svako zna kako se zove on, a kako njeko drugi?!

Anica:Učili smo slojeve iz kojih potječu hrvatska imena.

Baka:Kake slojeve? Ma de, nemoj smatat. Valda se hrvatska imena daju po katoličkom

kalendaru ili po starijima u kući, a ne po nekakim slojevima? De da ti baka rastumači: ja sam Ana, ti si Anica. Dali su ti ime po meni. To je taki red u nas. Znaš, dite. Nikake slojeve mi nismo tražili kad smo dicitovali imena.

Anica:Imena se, bako, nalaze u slojevima. To smo danas učili. Slušaj: strinino ime Vesna došlo je iz slavenskog sloja, ime bratića Domagoja iz hrvatskog narodnog sloja, a ime našeg susjeda Marija je posuđeno iz jednog stranog jezika.

Baka:Mario je posudito ime?! A otkalen?

Anica:Iz talijanskog jezika.

Baka:To sam mogla i očekivat. Snaša Manda furtom nješta posuđuje po selu. Nije čudo da je

i ditetovo ime posudila iz stranjskog jezika.

Anica:Pa i ime našeg premijera Plenkovića je posuđeno.

Baka:Znam to. A otklen?

Anica:Iz ruskog jezika.

Baka: Iz ruskog? K'o da se ni mog'o lipo zvat Andrija kako se naš svit zove nego po ruski– Andrej. E, moj svitu! Svašta ću još naučiti od tebe, sinko. Eto, fala, unuko, na poduki. Za danas mi je dosta škole. Odo' ja kuvat gra'. Tud mi neće trebat doškolavanje.

Nakon emocionalno–intelektualne pauze učenici su izrazili svoj doživljaj dramske igre: iznenađenost zanimljivim tekstom. Najavljena je i projicirana tema nastavnog sata, a zatim su najavljeni ishodi nastavnog sata: učenici će naučiti osnovne pojmove s primjerima iz imenoslovlja, zatim će razvrstati nove primjere te na kraju primijeniti pravopisnu normu u pisanju imena.

U uvodnom dijelu sata od **nastavnih oblika** korišten je čelni oblik rada, a od **nastavnih metoda**– metoda pokazivanja, metoda govorenja, metoda slušanja i metoda pisanja.

SREDIŠNJI DIO

U središnjem dijelu nastavnog sata nastavnica je u tri dijela objasnila osnovne pojmove iz imenoslovlja; izlaganje je pratila projekcija: uz svaki pojam nalazila se definicija i primjer. Učenici su dobili nastavne listiće sa zadacima; zadatke su rješavali u tri dijela, a potom su čitali rješenja.

U središnjem dijelu sata od **nastavnih oblika** rabljen je čelni oblik rada, rad u paru i individualni oblik rada, a od **nastavnih metoda**–metoda izlaganja, metoda pisanja, metoda čitanja i metoda upućivanja.

ZAKLJUČNI DIO

U zaključnom dijelu nastavnog sata učenici su dobili nastavne listiće; na svakom listiću nalazio se jedan pojam iz onomastike. Učenici su objasnili zadane pojmove, a zatim su svakom pojmu dali novi primjer.

Pri kraju sata učenicima je zadana domaća zadaća: trebaju riješiti 6. zadatak na nastavnom listiću i zadatke u radnoj bilježnici na 31. i 32. stranici.

Na samom kraju sata prikazana je dramska igra Baka i Anica, 2. dio.

Anica: Bako, možeš li mi pomoći napisati zadaću?

Baka: Ja?! Šta trebaš?

Anica: Trebam napisati i objasniti desetak obiteljskih nadimaka u našem selu.

Baka: Dobro. Piši: Šestoprstini (on ima šest prstiju na jednoj ruci), Sikerini (dida Pera najbolje oštri sikere), Laprdanovi (pokojni dida volio je pričat bezveze), Živinarovi (to je naš veterinar, on liči našu živinu), Guskini (imaju najviše

gusaka u selu), Gazda Janjini (baba Janja oduvik je glavna u kući), Licitarovi (oni prave i prodaju licitarske svaštarije) pa ondak Zvonarevi (to smo mi – moj čovik zvoni u našoj crkvi). Je l' to dosta il' da krenem dalje po selu?

Anica:Dosta mi je to. Puno hvala, bakice. Imat ću lijepu zadaću, autohtonu.

Baka:Kaku? Auto...auto...? De mi ponovi.

Anica:Autohtonu, bako. To znači izvornu.

Baka:Pa naravno. Obiteljski selski nadimci i ja, mi smo sto posto izvorni... šokački.

LITERATURA/IZVORI:

1. ZA UČENIKE:

- Dujmović-Markusi, Dragica; Pavić-Pezer, Terezija. 2014. Fon-Fon 4, udžbenik. Profil. Zagreb.

2. ZA NASTAVNIKE:

- Dujmović-Markusi, Dragica; Pavić-Pezer, Terezija. 2014. Fon-Fon 4, udžbenik. Profil. Zagreb.
- Dujmović-Markusi, Dragica; Bogdanović, Mirjana; Mlačić-Brakus, Ljiljana. 2014. Fon-Fon 4, priručnik za nastavnike hrvatskoga jezika. Profil. Zagreb.

Struktura nastavnog sata predočena je u tablici; sadrži sljedeće elemente: etape nastavnog sata i njihovo trajanje, sadržaj nastavne situacije, nastavne oblike, nastavne metode i metodički postupke, aktivnosti učenika te nastavna sredstva i pomagala.

ETAPE NASTAVNOG SATA I NJIHOVO TRAJANJE	SADRŽAJ NASTAVNE SITUACIJE	NASTAVNI OBLICI	AKTIVNOSTI UČENIKA	NASTAVNI IZVORI, SREDSTVA I POMAGALA
		NASTAVNE METODE		
		METODIČKI POSTUPCI		
<p>1.UVODNI DIO (5 minuta)</p> <p>doživljajno- spoznajna motivacija</p> <p>emocionalno- -intelektualna pauza</p> <p>objava doživljaja</p> <p>najava nastavne jedinice</p>	<p>PRIKAZATI DRAMSKU IGRU BAKA I ANICA, 1.dio</p> <p>-Kako vam se svidjela dramska igra?</p> <p>-Zanimljiva je, posebno bakin govor.</p> <p>-O čemu su baka i Anica</p>	<p>metoda pokazivanja čelni oblik</p> <p>metoda razgovora</p> <p>metoda razgovora</p>	<p>Učenici gledaju dramsku igru.</p> <p>Učenici objavljaju svoje doživljaje dramske igre.</p> <p>Učenici iznose svoja</p>	<p>živa riječ nastavnice i učenice ginjol-lutke i zastor</p> <p>živa riječ nastavnice i učenika</p> <p>živa riječ nastavnice i</p>

	<p>razgovarale?</p> <p>-O osobnim imenima.</p> <p>NAJAVITI I NAPISATI NASLOV NASTAVNE JEDINICE</p>	<p>metoda slušanja čelni oblik</p>	<p>zapažanja.</p>	<p>učenika</p>
	<p>-Dakle, razgovarale su o imenima. Imena su naslov naše današnje nastavne jedinice.</p>	<p>metoda govorenja metoda slušanja metoda pisanja čelni oblik</p>	<p>Učenici pišu naslov nastavne jedinice.</p>	<p>LCD projektor i računalo/grafoskop i prozirnica/ploča i kreda</p>
<p>najava ishoda nastavne jedinice</p>	<p>NAJAVITI ISHODE NASTAVNE JEDINICE</p> <p>Danas ćemo naučiti osnovne pojmove iz imenoslovlja i navesti osnovne primjere.</p>	<p>metoda govorenja metoda slušanja čelni oblik</p>	<p>Učenici slušaju.</p>	<p>živa riječ nastavnice</p>

<p>2.SREDIŠNJI DIO</p> <p>(30 minuta)</p> <p>obrada novoga gradiva</p>	<p>Nakon toga ćemo razvrstati nove primjere i povezati pravopisnu normu s pisanjem imena.</p> <p>OBJASNITI OSNOVNE POJMOVE IZ ONOMASTIKE</p> <p>Onomastika ili imenoslovlje je dio leksikologije koji proučava imena.</p> <p>Onomastik je naziv za vlastito ime. Apelativ je opća imenica.</p> <p>Antroponomastika proučava imena ljudi.</p> <p>Toponomastika proučava zemljopisna imena. Imena se dijele u dvije skupine: antroponime (imena ljudi) i toponime (zemljopisna imena).</p>	<p>metoda izlaganja metoda slušanja metoda čitanja metoda pisanja čelni oblik</p>	<p>Učenici slušaju, čitaju i zapisuju osnovne pojmove.</p>	<p>živa riječ nastavnice</p> <p>LCD projektor i računalo/grafoskop i prozirnica/ ploča i kreda</p>
---	---	---	--	--

<p>obrada ANTROPONIMA</p>	<p>PODIJELITI UČENICIMA NASTAVNE LISTIĆE</p> <p>Preuzmite nastavne listiće. Radit ćete u paru. Pročitajte i riješite prvi zadatak. Imate 5 minuta za rad. (Kada učenici završe s radom, nastavnica proziva učenike da pročitaju rješenja zadatka.)</p> <p>-Tko želi izložiti rezultate rada svoga para o IMENIMA?</p>	<p>metoda upućivanja metoda rada na tekstu metoda čitanja metoda pisanja rad u paru</p>	<p>Učenici uzimaju nastavne listiće.</p> <p>Učenici rješavaju 1. zadatak.</p>	<p>nastavni listići živa riječ nastavnice</p>
<p>obrada imena</p>	<p>PROČITATI RIJEŠENI ZADATAK</p>	<p>metoda govorenja čelni oblik</p>		<p>živa riječ nastavnice</p>

<p>obrada nadimaka</p>	<p>-Individualni odgovori</p> <p>-Zapišite u bilježnicu osnovne slojeve iz kojih potječu hrvatska imena.</p> <p>-Ljudi su u prošlosti uz imena dobivali i nadimke. Nadimci su predstavljali "prijelaz" od imena prema prezimenu. Nadimci se dijele na osobne i obiteljske.</p> <p>-Riješite drugi zadatak na nastavnom listiću. Radite u paru. Imate 4 minute za rad. (Kada učenici završe s radom, nastavnica proziva učenike da pročitaju rješenja zadataka.)</p> <p>-Tko želi izložiti rezultate svoga para o PREZIMENIMA?</p>	<p>metoda čitanja individualni oblik</p> <p>metoda govorenja metoda slušanja metoda čitanja metoda pisanja čelni oblik</p> <p>metoda izlaganja metoda slušanja metoda čitanja metoda pisanja čelnik oblik</p> <p>metoda upućivanja metoda rada na tekstu metoda čitanja metoda pisanja rad u paru</p>	<p>Učenici čitaju rješenja 1. zadatka.</p> <p>Učenici slušaju, čitaju i zapisuju.</p> <p>Učenici slušaju, čitaju i zapisuju.</p>	<p>Živa riječ učenika</p> <p>Živa riječ nastavnice LCD projektor i računalno/grafoskop i prozirnica/ploča i kreda</p> <p>Živa riječ nastavnice LCD projektor i računalno/grafoskop i prozirnica/ploča i kreda</p> <p>Živa riječ nastavnice nastavni listić</p>
<p>obrada prezimena</p>	<p>PROČITATI RIJEŠENI ZADATAK</p>	<p>metoda govorenja čelni oblik</p>		<p>Živa riječ nastavnice</p>
<p>obrada toponima</p>	<p>-Individualni odgovori</p> <p>-A sada riješite treći zadatak na nastavnom listiću. Radite u paru. Imate 3 minute za rad.</p> <p>(Kada učenici riješe dobiveni zadatak, nastavnica proziva jednog učenika.)</p> <p>-Tko će pročitati odgovore svog para o ZEMLJOPISNIM POJMOVIMA?</p>	<p>metoda čitanja individualni oblik</p> <p>metoda upućivanja metoda rada na tekstu metoda čitanja metoda pisanja rad u paru</p> <p>metoda govorenja čelni oblik</p>	<p>Učenici čitaju rješenja 2. zadatka.</p> <p>Učenici rješavaju 3. zadatak.</p>	<p>Živa riječ učenika</p> <p>Živa riječ nastavnice nastavni listić</p> <p>Živa riječ nastavnice</p>

<p>obrada toponima</p>	<p>PROČITATI RIJEŠENI ZADATAK</p>			
	<p>-Individualni odgovori</p>	<p>metoda čitanja individualni oblik</p>	<p>Učenici čitaju rješenja 2. zadatka.</p>	<p>živa riječ učenika</p>
	<p>-A sada riješite treći zadatak na nastavnom listiću. Radite u paru. Imate 3 minute za rad.</p>	<p>metoda upućivanja metoda rada na tekstu metoda čitanja metoda pisanja rad u paru</p>	<p>Učenici rješavaju 3. zadatak.</p>	<p>živa riječ nastavnice nastavni listić</p>
	<p>(Kada učenici riješe dobiveni zadatak, nastavnica proziva jednog učenika.)</p> <p>-Tko će pročitati odgovore svog para o ZEMLJOPISNIM POJMOVIMA?</p>	<p>metoda govorenja čelni oblik</p>		<p>živa riječ nastavnice</p>

<p>obrada ekonima, hidronima, oronima</p> <p>obrada etnika, ktetika, egzonima</p>	<p>PROČITATI RIJEŠENI ZADATAK</p> <p>-Individualni odgovori</p> <p>-Ekonimi ili ojkonimi su imena naseljenih mjesta. Hidronimi su imena voda, a oronimi imena gora i planina. Imena stanovnika naseljenih mjesta zovu se etnici, posvojni pridjevi izvedeni iz imena naseljenih mjesta zovu se ktetici, a egzonim je hrvatsko ime za naseljeno mjesto izvan Hrvatske. Tu su i primjeri.</p> <p>-Riješite četvrti i peti zadatak na nastavnom listiću. Zadatke će svatko sam rješavati. Imate 5 minuta za rad.</p> <p>(Kada učenici završe s radom,</p>	<p>metoda čitanja individualni oblik</p> <p>metoda izlaganja metoda slušanja metoda čitanja metoda pisanja čelni oblik</p> <p>metoda čitanja metoda pisanja individualni rad</p>	<p>Učenici čitaju rješenja 3. zadatka.</p> <p>Učenici slušaju, čitaju i zapisuju.</p> <p>Učenici rješavaju 4. i 5. zadatak.</p>	<p>živa riječ učenika</p> <p>živa riječ nastavnice</p> <p>LCD projektor i računalo/grafoskop i prozirnica/ploča i kreda</p> <p>nastavni listić</p>
---	---	--	---	--

	<p>nastavnica proziva učenike da pročitaju odgovore.)</p> <p>-Tko želi pročitati odgovore?</p> <p>PROČITATI RIJEŠENE ZADATKE</p> <p>-Individualni odgovori</p>			<p>živa riječ nastavnice</p>
		<p>metoda čitanja individualni oblik</p>	<p>Učenici čitaju rješenja 4. i 5. zadatka.</p>	<p>živa riječ učenika</p>
<p>3. ZAKLJUČNI DIO (10 minuta)</p> <p>sinteza</p>	<p>PONOVITI I OBJASNITI OSNOVNE POJMOVE</p> <p>-Ponovit ćemo i objasniti osnovne pojmove iz onomastike.</p>	<p>metoda upućivanja čelni oblik</p>		<p>živa riječ nastavnice</p>

domaća zadaća	<p>PODIJELITI UČENICIMA LISTIĆE S POJMOVIMA</p> <p>-Preuzmite listiće. Na svakom listiću zapisan je jedan pojam kojega učenik treba objasniti i dati novi primjer.</p> <p>-Individualni odgovori</p>		<p>Učenici uzimaju listiće s pojmovima.</p>	<p>listići s pojmovima iz onomastike</p>
	<p>ZADATI DOMAĆU ZADAĆU</p>	<p>metoda čitanja metoda govorenja individualni oblik</p>	<p>Učenici objašnjavaju pojmove i daju nove primjere.</p>	<p>živa riječ učenika</p>
	<p>-Za domaću zadaću riješite 6. zadatak na nastavnom listiću i zadatke u radnoj bilježnici na 31. i 32. stranici.</p>	<p>metoda govorenja metoda slušanja metoda pisanja čelni oblik</p>	<p>Učenici zapisuju zadatke za domaću zadaću.</p>	<p>živa riječ nastavnice</p>
	<p>PRIKAZATI DRAMSKU IGROBAKA I ANICA, 2. DIO</p>	<p>metoda pokazivanja čelni oblik</p>	<p>Učenici gledaju dramsku igru.</p>	<p>živa riječ nastavnice i učenice ginjola-lutke i zastor</p>

2.ZAKLJUČAK

Metodički kreativan i dinamičan nastavni sat, osmišljen raznovrsnim oblicima i metodama te nastavnim sredstvima i pomagalicama, naveo je učenike da marljivo rade tijekom cijelog sata. Dramska igra s ginjol-lutkama dodatno je motivirala učenike.

Gledanjem i slušanjem, čitanjem i pisanjem, kao i rješavanjem raznih zadataka, učenici su postupno usvojili osnovne pojmove iz područja onomastike, razvrstali nove primjere, a zatim su znalački povezali pravopisnu normu s pisanjem imena.

3.LITERATURA

- [1.]Anić, V. (1991.). Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb : Novi Liber.
- [2.]Barić, E. i suradnici. (1999.). Hrvatski jezični savjetnik. Zagreb : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena i Školske novine.
- [3.]Dujmović–Markusi, D. (2014.). Fon-Fon 4, udžbenik hrvatskoga jezika za četvrti razred gimnazije. Zagreb : Profil.
- [4.]Dujmović–Markusi, D.; Bogdanović, M.; Mlačić–Brakus, LJ. (2014.). Fon. Fon 4, priručnik za nastavnike hrvatskoga jezika. Zagreb : Profil.
- [5.]Jozić, Ž. i suradnici. (2013.). Hrvatski pravopis. Zagreb : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Čakovec: Zrinski.
- [6.]Rosandić, D. (2005.). *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb : Školska knjiga.

Nastavni listić (Imena)

Zadaci

1. Povežite pojam na lijevoj strani s nizom imena na desnoj strani pa ćete saznati osnovne slojeve iz kojih potječu hrvatska **IMENA**.

1. sloj posuđenih imena	Dijana, Mišela, Elvis, Majk
2. sloj pomodnih imena	Tanja, Katja, Dionizije, Bruno
3. sloj hrvatskih narodnih imena	Hasan, Muhamed, Nadira, Fikreta
4. sloj orijentalnih imena	Borna, Hrvoje, Vjera, Zvonimir
5. sloj slavenskih imena	Eva, Marija, Petar, Stjepan
6. sloj kršćanskih imena	Morana, Vuga, Zdeslav, Ladislav

2. Povežite niz prezimena na lijevoj strani s pojmom na desnoj strani pa ćete saznati osnovne slojeve iz kojih potječu hrvatska **PREZIMENA**.

1. Karlovčan, Zagorec, Mađar, Horvat	nadimci
2. Čutura, Obad, Žeravica, Debelić	imena mjesta, pokrajina, zemalja
3. Stipić, Perić, Marić, Anić	zanimanja
4. Kovačević, Lončarević, Puškarić	osobna imena

3. Razvrstajte sljedeća imena u tablicu pa ćete dobiti **ZEMLJOPISNE POJMOVE**.

Velika Kopanica, Sava, Velebit, Tihi ocean, Gundinci, Sljeme, Donji Andrijevc, Drava, Papuk

imena mjesta	imena gora/planina	imena voda

4. Ispravite pogreške u pisanju vlastitih imena.

aleksandar veliki, karlo debeli, rikard lavljeg srca, sulejman prvi veličanstveni, janko polić kamov, marija jurić zagorka, karlo treći, onaj koji nosi svoj kanu, pavao ritter vitezović, katarina velika

5. Izvedite **ETNIKE** i **KTETIKE** od navedenih riječi.

	etnik	ktetik
Split		
Osijek		
Rijeka		
Prag		
Rim		

6. Riješite premetaljke pa ćete dobiti osnovne pojmove iz **IMENOSLOVLJA**.

1. O, MATA, NISKO! _____
2. ONI, MIRO _____
3. TAPIR, ON, MI _____
4. ANTO, MIR, PONI _____
5. TAMNI MIRO _____
6. TONE, MINI _____
7. HRID, ONI, MI _____
8. ENO MIKI! _____
9. K TENI _____
10. K TETKI _____

**Nastavni listić (Imena)
Rješenja**

1. Povežite pojam na lijevoj strani s nizom imena na desnoj strani pa ćete saznati osnovne slojeve iz kojih potječu hrvatska **IMENA**.

1. sloj posuđenih imena	Tanja, Katja, Dionizije, Bruno
2. sloj pomodnih imena	Dijana, Mišela, Elvis, Majk
3. sloj hrvatskih narodnih imena	Borna, Hrvoje, Vjera, Mislav
4. sloj orijentalnih imena	Hasan, Muhamed, Nadira, Fikreta
5. sloj slavenskih imena	Morana, Lada, Zdeslav, Ladislav
6. sloj kršćanskih imena	Eva, Marija, Petar, Stjepan

2. Povežite niz prezimena na lijevoj strani s pojmom na desnoj strani pa ćete saznati osnovne slojeve iz kojih potječu hrvatska **PREZIMENA**.

1. Karlovčan, Zagorec, Mađar, Horvat	imena mjesta, pokrajina, zemalja
2. Čutura, Obad, Žeravica, Debelić	nadimci
3. Stipić, Perić, Marić, Anić	osobna imena
4. Kovačević, Lončarević, Puškarić	zanimanja

3. Razvrstajte sljedeća imena u tablicu pa ćete dobiti **ZEMLJOPISNE POJMOVE**.

Velika Kopanica, Sava, Velebit, Tihi ocean, Gundinci, Sljeme, Donji Andrijevc, Drava, Papuk

imena mjesta	imena gora/planina	imena voda
Velika Kopanica	Velebit	Sava
Gundinci	Sljeme	Tihi ocean
Donji Andrijevc	Papuk	Drava

4. Ispravite pogreške u pisanju vlastitih imena.

Aleksandar Veliki, Karlo Debeli, Rikard Lavljeg Srca, Sulejman Prvi Veličanstveni, Janko Polić Kamov, Marija Jurić Zagorka, Karlo Treći, Onaj Koji Nosi Svoj Kanu, Pavao Ritter Vitezović, Katarina Velika

5. Izvedite **ETNIKE** i **KTETIKE** od navedenih riječi:

	etnik	ktetik
Split	Splićanin, Splićanka	splitski
Osijek	Osječanin, Osječanka	osječki
Rijeka	Riječanin, Riječanka	riječki
Prag	Pražanin, Pražanka	praški
Rim	Rimljanin, Rimljanka	rimski

6. Riješite premetaljke pa ćete dobiti osnovne pojmove iz **IMENOSLOVLJA**.

1. O, MATA, NISKO!	<u>onomastika</u>
2. ONI, MIRO	<u>oronimi</u>
3. TAPIR, ON, MI	<u>patronimi</u>
4. ANTO, MIR, PONI	<u>antroponimi</u>
5. TAMNI MIRO	<u>matronimi</u>
6. TONE, MINI	<u>etnonimi</u>
7. HRID, ONI, MI	<u>hidronimi</u>
8. ENO MIKI!	<u>ekonimi</u>
9. K TENI	<u>etnik</u>
10. K TETKI	<u>ktetik</u>

Plan ploče

Imena
<ul style="list-style-type: none"> - onomastika ili imenoslovlje – dio leksikologije koji proučava imena - onomastik – naziv za vlastito ime (Anica) - apelativ – opća imenica (zadaća) - antroponomastika – proučava imena ljudi - toponomastika – proučava zemljopisna imena
<p>PODJELA IMENA</p> <p>– imena se dijele u dvije skupine:</p>

- a) **antroponimi** – imena ljudi
- b) **toponimi** – zemljopisna imena

1. ANTROPONIMI

– ljudi su u početku imali samo **osobna imena** – kasnije se pojavljuju **nadimci** – u 16. st. javljaju se **prezimana**

1. Imena

– osnovni slojevi iz kojih potječu hrvatska imena:

1. **slavenski sloj**: Buga, Vesna, Lada, Ladislav
2. **kršćanski sloj (hebrejska, grčka, latinska imena)**: David, Sara, Marija, Pavao
3. **sloj hrvatskih narodnih imena**: Tomislav, Višeslav, Vjera, Zdravka
4. **orientalni sloj (arapska, perzijska, turska imena)**: Osman, Aida, Alma
5. **sloj posuđenih imena**: Nataša, Igor (ruska), Bruno, Mario (talijanska)
6. **sloj pomodnih imena**: Mišela, Šeherezada, Elvis, Marčelo

2. Nadimci

– nadimci se uglavnom nadijevaju po nekoj istaknutoj osobini, često su podrugljivi i šaljivi
dijele se na:

- a) **osobne (individualne)**: Debeli, Dugi, Cvikeraš, Bucka
- b) **obiteljski**: Zvonarovi, Kovačevi

3. Prezimana

– prezimana su stalna, nepromjenljiva, nasljedna i zakonski obvezatna
– najčešći **slojevi/izvori iz kojih potječu hrvatska prezimana**:

1. **osobna imena majke ili oca**: Anić, Marković, Šimić
2. **zanimanja**: Kovač, Mlinarić, Lončar
3. **nadimci**: Debelić, Brzica, Naglić
4. **imena pokrajina, gradova, zemalja**: Posavac, Ogulinec, Mađar

– **patronimi** – prezimana nastala od očevog imena: Mato – Matić

– **matronimi** – prezimana nastala od majčinog imena: Mara – Marić

– **etnonimi – imena naroda i etničkih skupina**: Talijani, Baski

2. TOPONIMI

– **podjela toponima**:

1. **ekonimi ili ojkonimi** - imena naseljenih mjesta: Osijek, Oprisavci
2. **hidronimi** - imena voda (rijeka, jezera, mora i sl.): Kupa, Modro jezero, Tih ocean
3. **oronimi** - imena gora, planina: Dinara, Dilj gora

– **etnici** - imena stanovnika naseljenih mjesta: Osječanin, Beravčanin

– **ktetici** – posvojni pridjevi izvedeni iz imena naseljenih mjesta: osječki, beravački

– **egzonimi** – hrvatsko ime za naseljeno mjesto izvan Hrvatske: Wien – Beč

Stručni rad

DAROVITI UČENICI I MATEMATIKA

Jasmina Petek Pelc

OŠ Ljudski vrt Ptuj

Sažetak

Matematički daroviti učenici trebaju raznoliko ohrabrenje i učitelja kojem je izazov raditi sa darovitim učenicima zbog njihovog optimalnog razvoja. Ovi učenici koriste razne strategije, metode i načine u rješavanju izvornih problema. Oblike i metode rada prilagođavam učenicima koji pokazuju talent za matematiku. Uključujem ih u dodatne sate, zanimljive aktivnosti i pripreme za natjecanja.

Izvodim i individualni rad za talentirane i znatiželjne učenike, gdje učenicima pripremam zanimljive radionice iz matematike. U ovom radu predstavljam radionice na kojima su učenici naučili palindromne brojeve, trokutaste brojeve i Rubikovu kocku.

U našoj školi organiziramo i natjecanje u logici, logično čudovište, natjecanje u zabavnoj matematici, natjecanje iz matematike i natjecanje u znanju matematike za Vegove nagrade. Prošle školske godine prisustvovali smo na festivalu matematike u Varaždinu na poziv VI. Osnovne škole iz Varaždina. Posebnost ovog natjecanja je u tome, što se natječu ekipe od četiri učenika. Naši učenici sudjelovali su na natjecanju prvi put i postigli odlične rezultate.

Ključne riječi: palindromni brojevi, trokutasti brojevi, Rubikova kocka, festival matematike

1. UVOD

U nastavi matematike nastavnici često troše najviše vremena i pažnje na prosječne učenike, a manje na rad sa slabijim i talentiranim učenicima. Posebno se ovo posljednje često zanemaruje. Kako otkriti darovitog učenika? "Istraživanja pokazuju, da daroviti učenici imaju određena sposobnosti, koje nemaju drugi učenici ili su izraženije kod darovitih učenika [1]." Edukacija darovitih učenika provodi se u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnoj školi, koji u članku 11. kaže [5]: „Daroviti učenici su učenici, koji pokazuju visoko nadprosječne sposobnosti razmišljanja ili izvanredne uspjehe u pojedinim područjima učenja, u umjetnosti ili sportu. Škola ovim učenicima osigurava odgovarajuće uvjete za odgoj i obrazovanje, prilagođavajući njihove sadržaje, metode i oblike rada i omogućujući im uključivanje u dodatnu nastavu, druge oblike individualne i grupne pomoći i druge oblike rada. "

Ali kako otkriti matematički darovitog učenika? Matematička darovitost ne provjerava se samostalno u procesu evidentiranja darovitog učenika, pa moraju učitelji matematike sami otkriti i identificirati darovitog učenika. Učenici nadareni za matematiku, imaju neke osobine koje ih izdvajaju od njihovih vršnjaka. Nastavnici matematike moraju obratiti pažnju na određene karakteristike koje su zajedničke tim darovitim učenicima. Ti učenici [2]:

- razvili su logično i divergentno mišljenje,
- znaju rasuđivati i donositi kritičke prosudbe,
- imaju originalan pristup rješavanju problema, pokazuju visoku razinu kreativnosti u pronalaženju neobičnih rješenja,
- su znatiželjni, radoznali, brzo uče, imaju dobro pamćenje, pažljivo promatraju, razumiju matematičke ideje i veze,
- analitički pristupaju radu te su sustavni i pouzdani u radu,
- lako prepoznaju obrasce, pravila i karakteristike,
- znaju, kako koristiti svoje znanje čak i u neobičnom kontekstu,
- koncentriraju se dulje vrijeme, bave se dugoročnim aktivnostima, ustraju u pronalaženju rješenja, vješti su u postavljanju pitanja i sposobni su slijediti crvenu nit istraživanja,
- imaju velike aspiracije, posljedično visoku motivaciju i uživaju u postignućima.

"Ako je dijete nadareno za matematiku, ne mora postati najbolji matematičar u školi, dobitnik zlatne Vegove nagrade, kreativno rješavati probleme, znanstvenik iz matematike ... Matematički daroviti učenici su heterogena skupina, među njima postoje velike individualne razlike i potrebe. Sve to stoji, ali za njih su potrebni razni poticaji (intelektualni, motivacijski, kreativni ...) [4]. "Nastavnici koji rade s darovitim učenicima uglavnom su zaslužni za njihov uspjeh i napredovanje u matematici. Moraju oslušivati želje i potrebe koje imaju daroviti učenici i zadovoljiti ih, jer samo tako oni mogu napredovati i razvijati svoje potencijale. Moramo osposobiti ove učenike da razlikuju, individualiziraju, neovisno istražuju i otkrivaju, te razvijaju kreativnost i više taksonomske vještine.

2. DAROVITI UČENICI I MATEMATIKA

Oblike i metode rada prilagođavam učenicima koji pokazuju talent za matematiku. Nastava matematike mora biti diferencirana i individualizirana, ne samo u rješavanju problema, već i u interpretaciji nastavnog materijala, koji treba biti dublji za darovite učenike. Često pronalazim i pripremam dodatne zadatke za darovite učenike koji je nužno slijediti od konkretnih podataka do općih izvedenica. U rješavanju zadataka koriste se raznim strategijama, metodama i načinima koji se ogledaju u izvornom rješenju.

Učenici često pripremaju čitave lekcije, od objašnjavanja materijala do konsolidacije znanja. Ponekad rade seminarski rad na određenu temu ili prezentaciju pomoću MS Power Point. Također vole sastavljati matematičke probleme, koje potom razmjenjuju i rješavaju. Pri tome jedni drugima daju povratne informacije.

U svim tim aktivnostima učenici razvijaju različite umrežene vještine: kritičko mišljenje, argumentaciju, rad s resursima i istraživanje, suradnju, komunikaciju, kreativnost i korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT). U geometriji vole koristiti program za crtanje dinamičnih slika Geogebra, a vole istraživati i grafičke funkcije s programom Desmos.

Uključujem darovite učenike u dodatnu nastavu, individualni rad, zanimljive aktivnosti iz matematike, pripreme za natjecanja i kreativne radionice. Dodatnu i dopunsku nastavu vodim jedan sat tjedno, tako da se u učionici često događa da talentirani učenici pomažu učenicima koji su vrlo slabi u pogledu učenja. U sklopu astronomske večeri, koju je vodila učiteljica fizike i matematike, pripremam zanimljive matematičke kreativne radionice.

3. KREATIVNE RADIONICE

3.1. PALINDROM

U mrežnom rječniku slovenskog knjižnog jezika možemo pročitati, da je palindrom riječ ili rečenica, koja ima isto ili različito značenje, ako se čita naprijed ili natrag [3]. Tražili smo palindrome na slovenskom i engleskom jeziku. Učenike smo podijelili u četiri skupine. U skupini su učenici tražili riječi koje se čitaju isto s lijeve ili desne strane. Brzo su pronašli sljedeće riječi: oko, ata (tat)a, Ana, tat (lopov), ded (djed), radar ... Također su napisali rečenicu: "Perica reže raci rep". Zatim smo postavili izazov učenicima, gdje su morali istražiti prirodne brojeve koji se s lijeva i desna čitaju na isti način. Tražili su palindromne brojeve.

Palindromni broj je broj, koji je zapisan kao broj u zadanoj bazi, jednako se čita s lijeve i desne strane. Palindromni broj je, dakle, broj zapisan simetrično u zadanoj numeričkoj osnovi ($a_1, a_2, a_3, \dots, a_3, a_2, a_1$). Učenici su vrlo brzo shvatili, da su brojevi s dvije identične znamenke palindromni brojevi. Otkrili su da postoji devet dvoznamenkastih palindromnih brojeva. Zatim su pretraživali, istraživali i zapisali troznamenkaste palindromne brojeve, kojih je 90. Pitala sam ih, jesu li jednoznamenkasti brojevi također palindromni brojevi. Otkrili su, da su svi jednoznamenkasti brojevi također palindromni brojevi.

Posljednji su izazov postavili učenici sami. Tražili su palindrome na engleskom. Vrlo brzo su pronašli riječi na stranom jeziku, a to su palindromi: dad, mom, lewel, wow, non, eye, race car ...

Nakon radionica naučili su više o povijesti palindroma. Riječ palindrom dolazi od grčke riječi *palindromos*, gdje *palin* znači leđa, a *dromos* znači put ili smjer. Stari grčki pjesnici već su se bavili palindromima. Poznat je i natpis na kamenoj ploči s područja Pompeja. Za natpis je karakteristično čitanje istog sa sve četiri strane.

3.2. TROKUTASTI BROJEVI

U matematici je trokutasti broj broj koji se može predstaviti uzorkom točaka u obliku jednakostraničnog trokuta. Učenici su istražili, koji se prirodni brojevi mogu predstaviti kao trokutasti brojevi. Učenici su započeli istraživanje prvo utvrdivši s krugovima, koliko krugova može biti smješteno u nizu i koliko krugova je u svim tako dobivenim uzorcima, tako da zajedno tvore trokutasti uzorak. Prvo su istražili koliko ima trokutastih brojeva do broja 10. Otkrili su da brojevi 1, 3 i 6 govore koliko je točaka crtano u obrascu jednakostraničnih trokuta sa stranicama 1, 2 i 3. Iz nacrtanih obrazaca zaključili su, da postoje tri trokutasta broja do 10. Zatim su istražili koliko trokutastih brojeva ima do 100. Opet su si pomogli crtajući krugove i otkrili su, da ih ima 13.

Nakon radionice upoznali su se s poviješću brojeva poligona. Informirali smo ih da još postoje četverostrani brojevi, petokraki brojevi... Ove brojeve karakterizira činjenica, da spajaju aritmetiku i geometriju. Bili su poznati već u staroj Grčkoj. Pitagora ih je već spomenuo u svojoj čuvenoj Pitagorejskoj školi.

3.3. RUBIKOVA KOCKA

Na inicijativu učenika, koje podučavam matematiku, proveli smo radionicu, na kojoj smo naučili sastaviti Rubikovu kocku. Radionicu smo izveli tako, da su učenici, koji znaju kako sastaviti čarobnu kocku, učili učenik koji su ju željeli naučiti sastaviti. Donijeli su i razne verzije Rubikove kocke. Rubikova kocka, izvorno poznata kao Čarobna kocka, trodimenzionalna je mehanička zagonetka koju je 1974. godine izumio Ernő Rubik. Osnovna Rubikova kocka ($3 \times 3 \times 3$) ima 6 strana: crvena, plava, bijela, žuta, zelena i narančasta. Svaka od ovih strana ima 9 manjih dijelova. Učenici, koji su vodili radionicu, predstavili su strategije kako sastaviti čarobnu kocku. Predstavili su razne video upute koje će nam pomoći sastaviti čarobnu kocku.

Pripremili su i zanimljivu prezentaciju o čarobnoj kocki te ponudili puno zanimljivosti:

- već se prodalo više od 300 milijuna komada Rubikove kocke u različitim izvedbama
- 1982. godine organizirano je 1. Svjetsko prvenstvo u rješavanju Rubikovih kocaka, na kojem svaki natjecatelj mora sastaviti 5 kockica s različitih pozicija
- svjetski rekord postavljen je u travnju 2015., za sastavljanje Rubikove kocke potrebno je 5,25 sekundi
- za sastavljanje kocke potrebno je najmanje 20 poteza

Postoji nekoliko varijanti Rubikove kocke, i to džepna ili mini kocka ($2 \times 2 \times 2$), obična Rubikova kocka ($3 \times 3 \times 3$), Rubikova osveta ($4 \times 4 \times 4$), Rubikov profesor ($5 \times 5 \times 5$), V-kocka 6 ($6 \times 6 \times 6$), V-kocka 7 ($7 \times 7 \times 7$), koja je službeno najveća kocka, s kojom se natječe na natjecanjima, i Ower-the-top kocka ($17 \times 17 \times 17$), koja je trenutno najveća dostupna kocka.

Učenici šestih i sedmih razreda veliki su obožavatelji Rubikove kocke, posebno dečki. Zanimljivo je i da su Rubikovu kocku također naučili sastavljati učenici koji su vrlo slabi u matematici i učenici koji nisu previše zainteresirani za matematiku.

4. FESTIVAL MATEMATIKE U VARAŽDINU

U četvrtak, 25. travnja 2019. u Varaždinu je održan 5. Festival matematike. Tema festivala bila je "Turizam u Varaždinskoj županiji". Kroz zanimljive matematičke zadatke učenici su upoznali glavne značajke turizma u ovoj regiji. Ciljevi Festivala matematike su promocija i popularizacija matematike te promocija logičkog razmišljanja, matematičkih sposobnosti, kreativnosti i inovativnosti učenika. Osnovna škola Ljudski vrt Ptuj s ogrankom Grajena sudjelovala je na Festivalu matematike u Varaždinu na poziv partnera VI. Osnovne škole iz Varaždina. U njemu su sudjelovali učenici od 2. do 9. razreda. Učenici naše škole natjecali su se u ekipnom radu. Učenici 8. i 9. razreda natjecali su se u kategoriji PURGER, a učenici 6. i 7. razreda natjecali su se u kategoriji HUSARI. Ekipe se morala sastojati od dva učenika osmog i dva devetog razreda, te od dva učenika šestog i dva sedmog razreda. Predstavljale su nas dvije ekipe u obje kategorije. Ekipe su imale 90 minuta za rješavanje zadataka koji su bili zadani od lakših prema težim. Učenici su morali sudjelovati u ekipi, dogovarati se i argumentirati rješenja ili kritički procijeniti ispravnost riješenih zadataka, ako je svaki učenik dobio različito rješenje.

Na natjecateljskom terenu morali su odabrati točan odgovor od četiri ponuđena. U zadacima su dobiveni bodovi samo za označene točne odgovore, a ne za postupak rješavanja. Ako su označili više odgovora ili ih uopće nisu označili, nisu dobili bodove. Natjecanje učenika na Festivalu matematike razlikuje se od natjecanja u kojem se natječu naši učenici. Do sada su učenici bili naviknuti na pojedinačna natjecanja gdje su se natjecali sami, ali ovaj put su se morali naći u timu i podijeliti zadatke. Najbolji učenik u ekipi nikako nije mogao riješiti sve zadatke jer nije bilo dovoljno vremena. Posebnost ovog natjecanja je u tome što

su sve ekipe rješavale zadatke u jednoj učionici, svaka za svojim stolom. Tijekom rješavanja zadataka, učenici su mogli međusobno surađivati i tražiti rješenja.

U natjecanju su učenici postigli odlične rezultate koji su bili rezultat dobrih priprema za natjecanje. Pripremali su se rješavanjem zadataka s prijašnjih festivala. Pri tome su morali prevesti zadatke na naš jezik. Zadaci na natjecanju prevedeni su na slovenski jezik.

5. ZAKLJUČAK

Rad sa darovitima učenicima odvija se u okviru redovnih sati matematike, a znanje matematike darovitih učenika nadograđuje se tijekom dodatnih predavanja, zanimljivih aktivnosti, priprema za razna natjecanja i unutar individualnih grupnih predavanja, gdje provodimo kreativne radionice. Učenici su jako uživali u kreativnim radionicama, jer nam na nastavi matematike nedostaje vremena za razne zanimljive teme koje učenici žele.

Daroviti učenici ne rado pasivno sudjeluju u nastavi, već se radije aktivno izražavaju. Žele riješiti zahtjevnije i zanimljivije zadatke, a prije svega privlače ih problematični zadaci iz svakodnevnog života. Dobra značajka darovitih učenika je i to što pomažu učenicima koji su slabiji u matematici.

6. POPIS LITERATURE

- [1] *Koncept. Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci.* (1999). URL: <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/koncept-dela-z-nadarjenimi-ucenci.pdf>. (15. 7. 2020)
- [2] Rogina, D. (2013). Delo z nadarjenimi učenci pri matematiki v tretji triadi osnovne šole. *Matematika v šoli*, XIX (št. ½), 18–30.
- [3] *Spletni slovar knjižnega jezika.* URL: <https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika>. (15. 7. 2020)
- [4] Švagan, M. (2012). Učenci, nadarjeni za matematiko. *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (str. 211–218). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- [5] *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli.* (2011). URL: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2011-01-3727?sop=2011-01-3727> (15. 7. 2020)

Stručni rad

UČENJE KROZ POKRET I IGRU

Andreja Kolarič

OŠ Gorišnica, Slovenija

Sažetak

Stručnjaci otkrivaju da tjelesna aktivnost ima pozitivan učinak na psihofizički razvoj, razvoj kognitivnih sposobnosti i, prema tome, na rad u školi. U tu svrhu počela sam uključivati dodatne fizičke aktivnosti u proces učenja, a istovremeno sam se pobrinula i za obogaćivanje predavanja i aktivno provođenje pauza.

Ključne riječi: kretanje, fizička aktivnost, učenje, aktivni odmori

1. UVOD

U posljednje vrijeme u našim se školama primjenjuju moderni pristupi poučavanju. Interaktivne ploče dolaze do izražaja, uvođenje tablica i telefona u učionicu. Stručnjaci nas upozoravaju na dva ključna problema koja nastaju u suvremenom načinu života. Prvo je da su današnja djeca znatno previše uključena u digitalni svijet, a drugo se odnosi na nedostatak kretanja. Djeca provode većinu dana u sjedećem položaju, pa pronalazak rješenja za takve probleme predstavlja poseban izazov za učitelje.

2. TEORIJA

Naše tijelo stvoreno je za kretanje. Dugo sjedenje negativno utječe na fizičko i psihičko blagostanje. Što je fizička, mišićna i motorička memorija razvijenija, to je bolja osnova za kasniju nadogradnju i pohranu sve apstraktnijih kognitivnih informacija. [5].

Raspored djece duži je iz godine u godinu tijekom osnovnog obrazovanja. Broj sati tjelesnog odgoja je skroman. Tijekom većine nastave, velika većina učenika nalazi se u pasivnom sjedećem položaju. Za fizičko, ali i mentalno zdravlje učenika u školi, pasivnost nije dobra dota za budućnost. Radno opterećenje učenika u učionici uglavnom je intelektualno, senzorno, emocionalno, često je monotono i snažno zauzima rad mozga koji je veliki potrošač kisika. Krvotok krvi također se usporava, brzina disanja i otkucaji srca se smanjuju, pa ima manje kisika, što posebno nedostaje mozgu. Vježbanje je, dakle, najprirodniji, najjednostavniji, najčešći i nezamjenjivi, te gotovo jedini način za poticanje cirkulacije krvi i na taj način povećanje količine kisika u mozgu. [1]

Osoba se treba kretati kako bi ojačala i održavala neuronske veze (sinapse) ili sjećanja. Pojačane su neuronske veze. Važno je znati, da kada tijelo neaktivno djeluje 20 minuta ili više, sposobnost neurona za međusobno komuniciraju opada. [3]

Redovna tjelesna aktivnost trebala bi biti sastavni dio odrastanja, jer pomaže u fizičkom, socijalnom i mentalnom razvoju. Pomaže u osiguravanju odgovarajuće tjelesne težine i tjelesnog razvoja. Kao što pokazuju različite studije, ona također poboljšava djetetove kognitivne sposobnosti - pamćenje, pažnja i sposobnost rješavanja problema.

Tjelesna aktivnost u učionici sigurno služi kao oslobađanje od stresnih situacija u učionici. Ovdje se možemo osloniti na Kondino stručno istraživanje koje kaže da pokret služi za smanjenje stresa. Ako djeca žive u stalnim stresnim situacijama, prednji cerebralni režanj neće primiti dovoljno cirkulacije krvi, da bi mogao učinkovito funkcionirati, jer je centar za preživljavanje u stražnjem moždanu udaru u stalnoj pripravnosti. [3]

Rezultati pokazuju, da su učenici, koji su bili fizički aktivni, bolje radili u nastavi. Vrsta tjelesne aktivnosti i njezin intenzitet nisu toliko važni. Tijekom fizičke aktivnosti povećava se dotok kisika u mozak, pa je lakše razmišljati, koncentracija se povećava i rađaju se nove ideje. Tijekom sportske aktivnosti oslobađa se hormon sreće koji izaziva osjećaj zadovoljstva, ispunjenosti i postignuća [5].

3. PRAKSA

Naučivši teoriju, otkrila sam, da će uključivanje pokreta donijeti mnoge pozitivne posljedice. Odlučila sam uključiti vježbu nekoliko puta dnevno, kako u samom procesu učenja, tako i tijekom odmora.

Nastojim uvesti što više pokretnih aktivnosti u sam proces učenja, tako da koristim razne pokretne igre tijekom rasprave o sadržaju učenja, kao i u fazi konsolidacije znanja. Rad organiziram tako, da učenici mogu stajati dok uče, kreću se tijekom izvođenja aktivnosti ili igraju razne igre s gibanjima.

3.1. FIT IGRE POKRETA

Izvodim igre pokreta kao dio redovnog pedagoškog procesa. Izvođenje gibalnih igara u kretanju preporučuje se na početku predavanja. Te su aktivnosti kratkotrajne i traju od 2 do 5 minuta jer nema potrebe za duljom vježbom pokreta ako je dovoljno intenzivna i pažljivo isplanirana. Suština pokretnih igara jest da

aktiviramo učenika s pokretom, da je u stanju ponovno aktivno sudjelovati u procesu učenja. Izvodim ih kad primijetim pad koncentracije kod učenika, kada su umorni ili postanu nemirni.

Vježbe izvodimo u tišini i što je brže moguće, ali naravno da moramo voditi računa o vlastitoj sigurnosti i sigurnosti drugih. S učenicima se unaprijed dogovaramo o pravilima. Nakon vježbe mirno sjede na stolici. U slučaju da svi učenici još ne sjede, učitelj počinje brojati od 5 do 1, a u 1 svi sjede.

Primjer: Upućujem studente, da lijevom kažiprstom dodirnu sve stolove u učionici. Vježba se nastavlja s novom poukom, učenici se penju na stolac, stupaju na pod i puze ispod stola. Vježbu ponove 5 puta. Nakon vježbe sjede na stolici.

Nekoliko primjera vježbi, koje smo radili sa učenicima:

- Učenici se dijele u parove. Okreću se leđima jedni drugima i naslanjaju se jedan na drugog. Načine 10 čučnjeva na signal učitelja. Zatim mijenjaju parove i vježbu ponove nekoliko puta.
- Učenici upisuju svoje ime s prstom na svaki stol i ispod stola,...
- Učenici plešu uz popularnu glazbu. Kad glazba prestane, učenici postaju okamenjeni. Učitelj ih zatim upućuje na to kako se kretati po sobi tijekom nastavka glazbe (trčanje na licu mjesta, skokovi na jednu nogu - također možemo istovremeno dodati vježbe s rukama).
- Studenti ustaju, hodaju po učionici i pronalaze par. Vježbe izvode par istovremeno, jedan učenik ih izvodi, a drugi je njegova zrcalna slika. Zatim prebacuju parove i ponavljaju aktivnost pet puta.
- Oni dodiruju pet djevojačkih torbica, prave 5 čučnjeva tijekom svakog dodira.
- Učenici su raspoređeni duž crte na tlu prema mjesecu rođenja (prema veličini, abecednim redom imena, ...). Na signal učitelja skaču preko crte, naprijed-natrag ili sa okretanjem.
- Svaki student dobiva drvenu kopču za pričvršćivanje na donji rub majice. Cilj igre je prikačiti svoj isječak razredniku prije nego što vam ga on preda.

3.2. UČENJE ZA VRIJEME POKRETNIH IGARA

Često sam koristila pokretne igre za konsolidaciju znanja, jer je ova metoda zanimljivija učenicima i, prije svega, zabavnija. Opisat ću nekoliko primjera.

Baloni u zraku, baloni između nas

Svaki učenik dobiva balon s upisanim brojem i mjernom jedinicom (npr. 17 cm). Na signal učitelja počinju odskakati balone (dlanom, koljenom, glavom). Kod drugog znaka moraju pronaći druga iz razreda koji ima istu količinu, ali napisanu s

drugom mjernom jedinicom (17 cm i 1 dm7 cm). Zatim zamjenjuju balone i nastavljaju igrati. Ista igra može se koristiti i za pronalaženje prethodnika i nasljednika broj, pri množenju i dijeljenju sa 10, 100 i 1000, prilikom pretraživanja sinonima i antonima, prilikom objedinjavanja brojnika,...

Hot - dog

Igra se odvija u troje. Jedan je učenik hot-dog, a druga dva su kruh, po jedan sa svake strane. Učenici se kreću po učionici i podižu ruku na signal učitelja. Oni koji dižu ruku su kobasica. Kobasica kaže odabrani broj, a kruh je prethodnik i nasljednik broja. Ista igra može se koristiti za učenje brojeva - prvi učenik odabire broj, drugi mu predstavlja decimalnu jedinicu, a treći svoju notu riječi. Ova se vježba može upotrijebiti za konsolidaciju mjernih jedinica, konsolidaciju imenica, traženje hiponima ... Mnogo je mogućnosti. Kada troja ispuni zadatak, učenici se ponovno miješaju, tvoreći druge troje, i na taj način nastavljaju igru. Nakon dva ili tri kruga, na signal učitelja svi pojure u bilježnice i zapišu sve podatke. Ako jedan student ostane, pridružuje se kobasicama i kruhu kao majoneza i sudjeluje u grupi.

Kokice

Igra se odvija u skupinama. Jedan je student kuhar, drugi su kokice i sjedeći na podu. Kuhar govori upute, račune Zadaća kuhara je i da skače i zaokruži oko čim više učenika. Oni koje kuhar zaokruži, moraju skočiti iz čučnjeva u zrak, ispružiti ruke preko glave i reći rješenje. Ispravnost rješenja provjerava cijela skupina.

3.3. FIZIČKE AKTIVNOSTI TIJEKOM ODMORA

Glavna pauza je idealna prilika za fizičku aktivnost. Ako studenti aktivno provode odmor, mozak im je spreman za daljnji rad. Budući da njihove aktivnosti moraju biti pod nadzorom, iskoristili smo ovo vrijeme za igru u učionici i u hodniku. Povremeno smo igrali i u teretani ili u dvorištu. Studenti jako vole ples. Plesali su uz računalniške animacije „Just dance“ ili sastavili vlastitu koreografiju za popularnu pjesmu.

Aktivnosti u hodniku

Učenici su u pauzama uglavnom boravili u učionicama, pa smo uveli razne igre kako bismo ih pozvali u školski hodnik, gdje su se opustili, aktivirali i družili. Koristili smo jednostavne, uglavnom otpadne materijale i izrađivali uređaje za igranje mnogih igara. Neke su uređaje učenici izradili sami, a povremeno su dodane nove upute postojećoj igri. Ovo su neke poznate igre i njihove verzije:

- mnoge verzije igre ristanc,
- tri ili četiri u nizu,
- golf,
- košarka,
- poligona od hopscota,
- čovječe, miči se - ovo je igra koju su napravili sami učenici. Kada baca kocku, igrač izvodi toliko ponavljanja pokreta, koliko je točaka na kocki.
- Za označavanje poda koristili smo obojenu ljepljivu traku, ali nije se dugo zadržala, pa smo po potrebi promijenili igre. Inače, s bogatim setom igara i ne previše dugim hodnikom, imalo je smisla mijenjati igre oko dva tjedna.

Slika 1: Igre u hodniku

4. ZAKLJUČAK

Vježbanje i sport sigurno pozitivno utječu na učinkovitost mozga, sposobnost učenja i koncentraciju, ali također puno doprinose dobrobiti i osjećaju sreće, smanjuju stres i poboljšavaju produktivnost i kreativnost. Rezultati pokazuju da su učenici koji su bili fizički aktivni, bolje radili u nastavi. Ispitne škole u Sloveniji već su učile sa i / ili bez fit pedagogije (eksperimentalna i testna skupina). Otkrili su, da su u eksperimentalnoj skupini, u kojoj učitelji intenzivno izvode fit pedagogiju, postigli 11% bolje rezultate nego u kontrolnoj skupini. [2]

Redovito vježbanje od malih nogu nadalje investicija je budućnosti, jer će se to isplatiti u odrasloj dobi. Oba roditelja, koji su djetetovi prvi učitelji, i škola, mogu utjecati na svijest o važnosti pokreta i zbog toga igraju važnu ulogu u integriranju tjelesne aktivnosti u život djece. Prikladnim pristupom ili podizanjem svijesti djece i njihovih roditelja nastavnici mogu značajno utjecati na kvalitetu slobodnog vremena i tako neizravno pridonijeti zdravom tjelesnom i kognitivnom razvoju.

5. LITERATURA

[1] Drev, A. Pomen rednega gibanja za otroke in mladostnike URL: na: http://www.zdravjevsoli.si/index.php?option=com_content&view=article&id=169 (6.12. 2018)

[2] Hosta, M. (2016). PEDAGOGIKA PLAYNESS Gibanje, igra in učenje. URL: https://www.devletka.net/resources/files/doc/novice/2017_18/lgra_gibanje_uenje_Playness_pedagogik (2. 11. 2018)

[3] Konda, B. (2016). Fit program Kako motivirati za učenje FIT Slovenija International, Ljubljana

[4] J. Prgič. (2018). Kinestetični razred: učenje skozi gibanje: priručnik z već kot 100 vajami in igrama. Samozaložba: Svetovno-izobraževalni center MI, Griže

[5] Zarnik Horvat, A. Vpliv fizične aktivnosti na psihično zdravlje URL: <https://www.aktivni.si/psihologija/fizicna-aktivnost-in-psihično-zdravlje/> (4. 12. 2018)

Stručni rad

POTICANJE POZITIVNIH EMOCIJA

"PRIMJER DOBRE PRAKSE"

Petra Ivanušič

OŠ Šmartno pri Litiji, PŠ Štangarske Poljane, Slovenija

Sažetak

Emocije - čitav niz onih lijepih i manje lijepih, "nevidljivih stvari" koji oboje naš dan u različite boje koje nas podsjećaju na sebe i svijet oko nas u našem subjektivnom pogledu. Pozitivne i negativne emocije – postoji izbor. U nastavku rada predstavljen je primjer promocije pozitivnih emocija kod učenika 1. i 2. razreda u kombiniranom odjelu u podružničkoj školi. Iako smo svjesni da su pozitivne emocije ključne za razvoj i dobrobit djece, primjećujem da previše djece prati negativne emocije i posljedično negativne radnje. Članak je osmišljen sa željom da pomogne učenicima prepoznati negativne emocije, preusmjeriti negativne radnje u pozitivne i tako utjecati na bolju emocionalnu dobrobit djece i posljedično steći pozitivnu klimu u učionici.

Ključne riječi: emocije, poticanje pozitivnih emocija, učenici 1. i 2. razreda, primjer dobre prakse

1. UVOD

Emocije su ključne za djetetov holistički razvoj. Dijete mora odrasti u okruženju ispunjenom ljubavlju i sigurnošću u kojem se osjeća prihvaćenim. Obrazovanje kod kuće i u školi vrlo je važno za razvoj dječjih emocija. Dijete izražava svoje emocije kroz trenutne situacije ili kroz cjelodnevno raspoloženje. Ako je dijete pretežno raspoloženo, a vršnjaci ga prihvaćaju, to je najvjerojatnije rezultat dobrog odgoja. Ako je djetetovo opće raspoloženje vrlo neprikladno za vršnjake i oni ga obeshrabruju, vjerojatno s njim ne odrasta ništa. Uzroci mogu biti u specifičnostima djetetovog temperamenta, neprikladnom odgoju i nedostatku ljubavi. Na razvoj emocija utječe i okolina, jer je čovjek društveno biće. Razvija se u društvenom i povijesnom okruženju od rođenja. Neposredno okruženje djeteta je obitelj; na obitelj utječu širi i promjenjivi utjecaji susjedstva, zajednice i društva. Ne treba zanemariti ni činjenicu da dobrobit također utječe na zdravlje naše djece. Što se dijete više može nositi sa stresom, to će se više brinuti za njegovo zdravlje.

2. EMOCIJE

Ljudi su uvijek bili zainteresirani za emocije i njihovo značenje i istražili kako utječu na pojedinca.

Rječnik slovenskog književnog jezika (2014) definira emociju kao mentalni proces ili stanje koje proizlazi iz odnosa čovjeka i okoline. Emocije su inače vrlo složeni procesi koji se sastoje od sljedećih odgovora: kognitivni, fiziološki, ekspresivni i bihevioralni [7].

Razlikujemo pozitivne i negativne emocije. Pozitivno može uključivati radost, sreću, ljubav, iznenađenje i nadu, dok negativno može uključivati ljutnju, mržnju, strah, tugu, zavist i gađenje. Pozitivne emocije izražavaju se kada smo zadovoljni sobom i možda u prisustvu drugih osoba, a negativne se pokazuju kada se osjećamo nelagodno.

Čak i kod djece u školi možemo više puta lako prepoznati pozitivne ili negativne emocije. Djeca u grupi često uživaju, oduševljena su. Obično je ta izražajnost karakteristična za čitavu skupinu, a iznimke se rijetko događaju. U školi također uočavamo reakciju djece na negativne emocije. Ako im netko oduzme omiljenu igračku ili igru, tužni su, neki ljuti, ali postoje i iznimke kada djeca svoj bijes izražavaju na vrlo neprirodan način. Kada izražavamo negativne emocije, u školi moramo biti sigurni da ih kroz izraze lica, a još više primjerom, mijenjamo u ugodan stav, ali također ih možemo pretvoriti u pozitivne emocije.

3. UTJECAJ ŠKOLE NA EMOCIONALNI RAZVOJ DJECE

Škola predstavlja "socijalni prostor" gdje se susreću kognitivno, socijalno i emocionalno učenje. Škola je, dakle, jedan od najvažnijih čimbenika socijalizacije, jer dijete u aktivnom odnosu s drugim ljudima stvara osobnost, razvija svoje ponašanje i iskustvo. U školi djeca razvijaju sposobnost opažanja, korištenja i izražavanja emocija, sposobnost regulacije vlastitih emocija i sposobnost korištenja emocija u rješavanju problema i odlučivanju putem izravne interakcije. Učenici obično ne uče u potpunosti u izoliranim situacijama, već u interakciji s učiteljem, u suradnji s vršnjacima i uz podršku svoje obitelji. Važna zadaća osnovne škole je promicanje djetetovog emocionalnog razvoja. Objašnjavajući principe osnovnih škola za poticanje razvoja djece iz Bijele knjige o obrazovanju, pišu da škola potiče dječji tjelesni, motorički, socijalni, kognitivni i emocionalni razvoj organiziranjem različitih aktivnosti. Osnovu vide u pravilno osmišljenom kurikulumu i nastavnom planu, kao i u učinkovitim lekcijama i drugim aktivnostima. Učitelj je središnja osoba u školi koja organizira i usmjerava djetetove aktivnosti. Ima dvije važne uloge. Prva se uloga odnosi na stil vođenja odjela u školi, učeničke aktivnosti i organiziranje „marginalnih obrazovnih situacija“. Podršku vodećoj ulozi mora temeljiti na jasnim, razumljivim i vidljivim osobinama djeteta, naime na većoj količini znanja i iskustava, brizi za sigurnost i dobrobit djece i na moralno dosljednom stavu. U konfliktnim situacijama potaknite djecu da kritički razmišljaju o opravdanosti ili neopravdanosti svojih postupaka. Druga se uloga odnosi na učitelja kao važnog objekta identifikacije i neraskidivo je povezana s prvom ulogom. Identifikacijom (obrambenim mehanizmom) dijete stječe prijeko potrebnu naklonost njemu važnih drugih ljudi i tako oblikuje svoj identitet. Važno je razgovarati s djetetom na način da se uživimo u njegov problem razumijevajući njegovo iskustvo i izražavanje. Jedna od vrlo učinkovitih tehnika koja nam može omogućiti da djetetu pridemo u razgovoru i razumijemo koji je njegov "stvarni" problem je "aktivna tehnika slušanja". Tek kada upoznamo djetetov stvarni problem, možemo (zajedno) pronaći prikladne i prihvatljive načine za rješenje problema. Unatoč nekim gore navedenim općim smjernicama za postupanje s djecom koja se nalaze u različitim poteškoćama i doživljavaju različite emocije, uvijek moramo prilagoditi strategije ponašanja specifičnom djetetu i specifičnoj situaciji. Adekvatna pomoć djetetu s "emocionalnim" problemima prvenstveno ovisi o pronalaženju "pravih" odgovora na to koji je stvarni problem djeteta, koji cilj treba slijediti u vezi s djetetovim problemom, kako postići taj cilj i kako konkretno pomoći djetetu " [7].

4. PRIMJER DOBRE PRAKSE U KOMBINIRANOM ODJELJENJU 1. I 2. RAZREDA - "NASMIJMO SE – VOLIMO JEDNI DRUGE"

Emocionalna pismenost među vršnjacima izuzetno je važna za socijalizaciju pojedinca. Razumijevanje i oslušivanje reakcija sebe i svoje okoline vodi do razumijevanja društva i njegovih zakona, a prije svega dovodi do duševnog mira čak i tijekom najnaprednijih iskustava. Nije dobro potiskivati emocije, što znači da ih je bolje izraziti. Nije važno gdje ih iskazujemo i na koji način.

Učenici su ujutro išli u školu u vrlo različitom raspoloženju. Većina učenika je u školu došla sretna, nasmijana; dosta učenika ljuta, tužna, zabrinuta i „kisela“ lica. Zbog tjeskobnih, bijesnih i uznemirenih učenika ujutro su izbijale svađe.

Dugo sam razmišljala o tome kako obogatiti lekcije učenika ili unijeti aktivnosti u učionicu koje će ujutro učenike smiriti i opustiti. Kako ih pripremiti za prihvaćanje i suočavanje s najtežim emocijama. Svjesna sam da im je potrebna pažnja, fokus, koncentracija, poslušnost dok rade u školi; prije svega, oni trebaju imati dobar odnos sa sobom - što uključuje i njihove misli i emocije.

I tako se dogodilo. Rezultat je bio projekt koji sam vodila sredinom školske godine, točnije od rujna do ožujka. Projekt je podijeljen na II. razine.

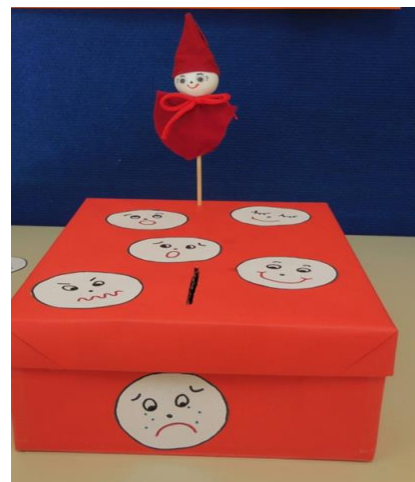
I. RAZINA: Prvo sam u školu donijela slikovnice Jane Bingham, koje predstavljaju osnovne emocije (strah, bijes, radost, tuga). S knjigama sam željela upoznati učenike s razumijevanjem i savladavanjem nove situacije, s emocijama i osjećajima s kojima se susreću.

Svaku bajku čitali smo tjedno, nakon čega su slijedile aktivnosti u prepoznavanju emocija. Zadaci koji su uslijedili nakon čitanja slikovnice uvijek su išli istim redoslijedom:

- saznati koje su emocije učenici prepoznali u bajci,
- utvrditi mogu li zaokružiti sliku oblika koji je pokazao određenu osnovnu emociju u bajci,
- utvrditi mogu li i znaju kako glumiti emocije mimikrijom lica i tijela,
- prepoznati ili prepoznati situacije u kojima doživljavaju temeljne emocije u svom svakodnevnom životu,
- nacrtati doživljaj određene temeljne emocije.

Bajke su se pokazale vrlo bogatim sadržajem za učenje učenika u razredu. Osim učenja novih umjetničkih tekstova, učenici su naučili i socijalne vještine, vrijednosti, razumijevanje ponašanja, opušteno i smireno. Oni su također igrali važnu ulogu u području emocija, jer su učenici naučili empatiju koju su postigli proživljavajući bajke.

II. RAZINA: Izradila sam kutiju patuljaka. Okvir za patuljačko raspoloženje predstavljen je odjelu tijekom indukcijskog razdoblja. Za to vrijeme učenici su se naviknuli na novo školsko okruženje, nove

Slika 1. Kutija patuljaka

razrednike, učitelje, školska pravila te prihvaćaju i navikavaju se na različite emocionalne reakcije razreda koji dolaze u novo društveno okruženje.

U učionici sam pripremila kutiju ukrašenu slikama emocija iz koje je "izvirio" nasmijani patuljak, učenici su je samo znatiželjno promatrali nekoliko dana, a kasnije sam predstavila kutiju.

Ujutro, kad su učenici stigli u školu, čekao ih je patuljak. Oni bacaju karticu (obrazac) u okvir s osjećajem trenutne temeljne emocije. Svaki je učenik pripremio karte s različitim raspoloženjima, koje smo pripremili kada smo učili o okolini. Ako je dobro raspoložen, loš, ljut, tužan, uplašen. Nakon uvodnog jutarnjeg pozdrava, gledamo u patuljka i razgovaramo s učenicima kakvo je raspoloženje za školu danas, uključujući učitelja. Razgovarajmo o njihovim emocijama ili trenutnom raspoloženju:

- Što ih je dovelo do takvih emocija? Zašto su ljuti, sretni ...?
- Što osjećaju o negativnom ili pozitivnom osjećaju?
- Kako možete svoju emociju pretvoriti u pozitivnu?
- Što biste mogli promijeniti na putu do škole da biste se osjećali drugačije?
- Tko bi im mogao pomoći u poboljšanju raspoloženja?
- Kako možemo utjecati na raspoloženje?
- Kako razrednici mogu poboljšati raspoloženje?
- Kako učenici i učitelj mogu savjetovati učenika koji je ljut, prestrašen ...?

Nakon razgovora, veseli patuljak izviri iz okvira, crta osmijeh na licima učenika i obavezno briše sva tužna i ljuta lica, osigurava da se svi razumijemo tijekom nastave, slušamo učitelja, aktivno surađujemo, pomažemo razrednicima i nadasve se smiješimo. Ponekad sam ponavljala igru s čarobnom patuljastom kutijom, čak i kad su učenici odlazili kući ili do odjela produženog boravka.

Koristila sam i patuljačku čarobnu kutiju kad sam htjela istražiti "svidja li im se u školi ili ne" i posvetila mu razgovor. Možemo navesti i konkretan primjer koji se tog dana dogodio u školi i kada učenici odlaze kući pitali smo ili pomoću emocionalne kartice odlučuju da li im se određena aktivnost u školi svidjela ili ne.

Slika 2. Kartice s temeljnim emocijama

Pomoću okvira patuljaka ispunila sam ključne točke učenja koje sam sebi postavila na početku projekta: upoznati trenutnu emociju, pripremiti se ili naučiti učenike da moraju poštovati i razumjeti vlastite emocije kao i osjećaje i raspoloženja drugih. Izgradite suosjećanje i empatiju učenika.

5. ZAKLJUČAK

Profesionalci u području obrazovanja sve su više sjedinjeni u mišljenju da su pozitivne emocije od velike važnosti za uspješno učenje. Zbog toga je važno da učitelj u svom radu stalno traži nove ideje, pristupe i alate koji će kod učenika potaknuti pozitivne emocije i tako omogućiti napredak svakog pojedinca. Dopustite mi da završim članak razmišljanjem koje je jedan učenik dao u knjizi o strahu koji je postao slogan našeg razreda: „Hrabar nije onaj koji nije u strahu ni od čega; hrabar je onaj koji strah preuzima! ”

6. LITERATURA

- [1.]Akin, T., Cowan, D., Palomares, S. in Schilling, D. (2000). *Pomoč otrokom pri spoprijemanju z žalostjo, strahom in jezo*. Ljubljana: Educy.
- [2.]Bingham, J. (2007). Vsak je kdaj srečen. Murska Sobota: Pomurska založba.
- [3.]Bingham, J. (2007). Vsak je kdaj jezen. Murska Sobota: Pomurska založba.
- [4.]Bingham, J. (2007). Vsak je kdaj prestrašen. Murska Sobota: Pomurska založba.
- [5.]Bingham, J. (2007). Vsak je kdaj jezen. Murska Sobota: Pomurska založba.
- [6.]Goleman, D. (1997). *Čustvena inteligenca. Zakaj je lahko pomembnejša od IQ*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [7.]Smrtnik Vitulić, H. (2007). *Čustva in razvoj čustev*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Stručni rad

DVOSTRUKO IZNIMNE DJECE

Nataša Satler, master profesor specijalne i rehabilitacijske pedagogije

Osnovna škola Kungota, Slovenija

Sažetak

U Sloveniji obrazovni sustav posvećuje puno pažnje djeci i adolescentima s posebnim potrebama, ali ne i djeci i adolescentima s različitim talentima. Međutim, postoji posebno područje dvostruko iznimne djece - oni se prema istraživanjima najčešće zanemaruju, neki stručnjaci [1] otkrivaju da je oko 36% djece sa specifičnim poteškoćama u učenju također talentirano. Dvostruko iznimna djeca imaju problema, koja kombiniraju različite nedosljednosti i teško prihvaćaju različitosti školskih postignuća u pojedinim područjima učenja.

U radu s dvostruko izuzetnom djecom vrlo je velik problem ispravno prepoznati djetetove probleme i talente. Često prođu neopaženo barem prve godine škole.

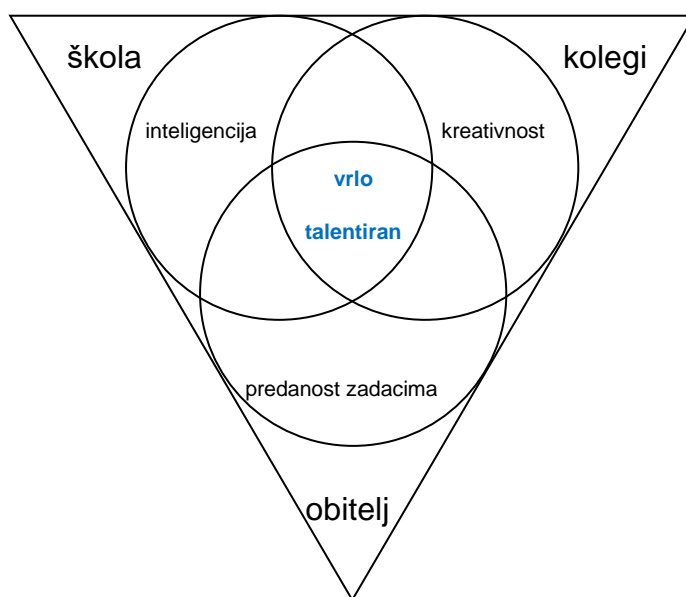
Ključne riječi: talent, djece sa specifičnim poteškoćama u učenju , dvostruko izuzetna djeca, samopoštovanje.

1. DVOSTRUKO IZNIMNE DJECE

Talent nije jednoliko definiran u literaturi. Jedna od najčešće korištenih definicija u svijetu je ona napisana u američkom Zakonu o nadarenom obrazovanju iz 1978. Prema toj definiciji, nadarena ili talentirana su ona djeca i adolescenti koji su pokazali visoka postignuća u predškolskoj, osnovnoj ili srednjoj školi. ili potencijale na intelektualnom, kreativnom, posebno akademskom, menadžerskom ili umjetničkom području i koji pored redovnog školskog programa zahtijevaju posebno prilagođene programe i aktivnosti. Ova definicija najprije naglašava da su nadareni ili talentirani ljudi koji imaju stvarna visoka postignuća, kao i oni koji imaju potencijala za takva dostignuća, u sljedećim područjima:

- opća intelektualna sposobnost,
- specifične akademske sposobnosti,
- kreativno ili produktivno razmišljanje,
- sposobnost vođenja,
- sposobnost za likovnu i izvedbenu umjetnost [7].

Na razvoj djetetovog talenta utječe niz čimbenika, kao što je prikazano na slici 1. Ovaj takozvani model trostruke međuovisnosti razvio je E. J. Moenks 1995 godine [3].

Slika 1: Model trostruke međuovisnosti prema E. J. Moenksu

Dvostruko iznimne djece i adolescenti posebna su skupina djece koja su obdarena i imaju poteškoća u učenju ili funkcioniranju. Većina njih pripada skupini u kojoj se brišu i talent i deficit. Dakle, takvo dijete ne samo da ne dobiva odgovarajuću pomoć u prevladavanju deficita, već i ne dobiva dodatne poticaje i smjernice za izražavanje potencijala talenta. Profesija je počela proučavati dvostruko iznimnu djecu u drugoj polovici 20. stoljeća.

Kod nas definicija talenta ili talent prema dva kriterija: talentirani ili talentirani su ona djeca i adolescenti koji zapravo imaju visoka postignuća, a također i oni koji imaju potencijalne mogućnosti za takva postignuća [7].

Magajna [4], koja se bavi istraživanjem i radom s djecom s poteškoćama u učenju ili manjkom na pojedinim područjima učenja, u Sloveniji je počela koristiti termin dvostruko iznimna djeca. U stranoj literaturi, međutim, nalazimo izraze dvostruko izvanredne ili osmišljene ili jedinstveno darovite.

Talentirano dijete ili adolescent može imati problema sa samopoštovanjem budući da se njegove individualne potrebe razlikuju od zahtjeva socijalnih. Konkretno, dvostruko iznimna djeca imaju problema, koja kombiniraju različite nedosljednosti i teško prihvaćaju različitosti školskih postignuća u pojedinim područjima učenja. Stoga često prikrivaju svoje nedostatke ili slabosti [2].

Sam talent riječi sadrži ideju o daru koji dijete nosi u sebi, odnosno o potencijalu koji je sakrio. Izvana se djetetov talent ogleda u njegovom ponašanju i aktivnostima. Karakteristike i motivacijska nadarena djeca su manje uočljive, ali podjednako važne za razvoj njihovih potencijala [5].

Po definiciji daroviti učenici sa specifičnim teškoćama u učenju ili težim oblicima ovih poremećaja, koji se nazivaju i deficiti u pojedinim područjima učenja, oni s visokim općim intelektualnim sposobnostima, talentima u određenim akademskim područjima ili posebnim vizualnim prostornim sposobnostima, kinestetskim sposobnostima, dobri su na terenu. upravljanje itd. a istovremeno imaju specifične kognitivne probleme neurofiziološke prirode koji ih ometaju u stjecanju i automatizaciji vještina i znanja u određenim školskim područjima [6].

Danas je poznato da određeni postotak djece ima visoke intelektualne sposobnosti i istovremeno teškoće u učenju, deficit, poremećaji i / ili prepreke. Darovito je između 3% i 5% djece s posebnim potrebama (Nielsen, 2006. nakon Magajne, 2005.). Oko 36% djece sa specifičnim teškoćama u učenju je darovito (Baum, Owen, 1988; nakon Magajna, 2012).

Nadareno dijete, posebno nadareno dijete s posebnim potrebama, često kombinira nedosljednosti (asinkronost tjelesnog, socijalnog i intelektualnog razvoja, asinhronost intelektualnog razvoja, posebne emocionalne karakteristike i osobine, poteškoće u prilagođavanju školskom programu, problemi u odnosima s vršnjacima) ogleđa u njegovom ponašanju, aktivnostima, emocionalnom iskustvu i motivacijskoj orijentaciji. Darovito dijete ranjivije je na području mentalnog zdravlja zbog većeg stupnja prilagođavanja potrebnog za upravljanje sukobom između njegovih individualnih potreba i ciljeva i potreba socijalnog okruženja. Osobito su u riziku oni talentirani koji nisu dovoljno uspješni u školi ili. nisu prepoznati kao talentirani i nemaju odgovarajuće prilagođene nastavne planove. Zbog svoje dvojne iznimnosti, ova skupina nadarenih ima složene obrazovne potrebe, ali istraživanja pokazuju da u praksi često ostaju nepriznata. Čak i ako nastavnici djece ne vide da je učenik sposoban pokazati i postići više nego što to zapravo čini u školi, tim je učenicima teško prihvatiti varijacije u školskim postignućima u pojedinim područjima učenja. U svojoj potrebi za savršenstvom i najboljim dostignućima (perfekcionizam) i u nastojanju da zadrže samopoštovanje (često su pretjerano kritični i nerealni), ti osjetljivi, emocionalno osjetljivi studenti pribjegavaju prikrivanju svojih nedostataka. slabosti [2].

2. GRUPE DVOJNO IZNIMNE DJECE

Baum i Owen [1] navode tri skupine dvostruko iznimne djece, u smislu njihovog funkcioniranja u školskoj situaciji i teškoća s prepoznavanjem.

- U prvoj skupini su djeca kod kojih se uočava natprosječna sposobnost učenika apstraktnog razmišljanja, logičkog rasuđivanja, dubinskog znanja iz područja njegovog interesa. No, sporije usvajanje osnovnih školskih vještina pripisuje se djetetovoj površnosti i lijenosti. U ovoj skupini djece talent se otkriva, ali ne i deficit.
- U drugoj skupini su djeca, gdje prvo primjećujemo njihov deficit i stoga smo pravilno orijentirani i obrazovani prema programu s prilagođenom provedbom i dodatnom stručnom pomoći. Poteškoće u funkcioniranju dvostruko iznimne djece smanjuju rezultate kako u školskom radu, tako i u procjeni njihovih intelektualnih sposobnosti. Stoga je u ovoj skupini dvostruko iznimne djece otkriven deficit, a ne dječiji talent.
- Treća skupina dvostruko iznimne djece najbrojnija je, a istovremeno i najskrivanija ili je teško ispravno prepoznati. Djetetove visoke intelektualne sposobnosti pokrivaju deficit i krajnji je rezultat potpuno prosječno postignuće u učenju i ne razmišljamo o poteškoćama u učenju. U ovoj skupini dvostruko iznimne djece ne otkrivaju se ni talenti ni nedostaci.

Žagar i kolege [7] navode da se kod nadarenih učenika koji ne uspiju učestalo naći sljedeće karakteristike koje ometaju školski rad:

- nedostatak interesa za školu i sudjelovanje u školskim događanjima;
- strah od ispitivanja;
- nisko samopoštovanje, nedostatak samopouzdanja;
- nemogućnost kreativnog djelovanja u grupnom radu;
- nije moguće motivirati učenika uobičajenim poticajima (dobre ocjene, nagrađivanje marljivost, entuzijazam učitelja itd.);
- slaba pažnja;
- hiperaktivnost;
- emocionalna i socijalna nezrelost.

3. ZAKLJUČAK

Uspjeh u učenju vrlo je važan za učenike, jer se na temelju njega formiraju stavovi učenika prema učenju i prema školi, a samim tim i prema učenju samopouzdanja. Dugotrajni neuspjesi u školi snažno utječu na djetetovo učenje samopoštovanja. Učenici sa specifičnim teškoćama u učenju često doživljavaju neuspjeh i kao rezultat toga imaju osjećaj nesposobnosti i nesposobnosti, što može dovesti do gubitka motivacije za učenje i otpora prema školi. Konkretno, dvostruko iznimna djeca imaju problema, koja kombiniraju različite nedosljednosti i teško prihvaćaju različitosti školskih postignuća u pojedinim područjima učenja. Dakle, takvo dijete ne samo da ne dobiva odgovarajuću pomoć u prevladavanju deficita, već također ne dobiva dodatne poticaje i smjernice za iskazivanje potencijala talenta, što zauzvrat dovodi do djetetova niskog samopoštovanja u učenju.

U Sloveniji je vrlo malo istraživanja na polju učenja samopoštovanja koja su dvostruko izuzetna.

4. POPIS LITERATURE

- [1.] Baum S. M., Owen S. V. (2005). *To be Gifted & Learning Disabled*, Creative Learning Press, USA.
- [2.] Božič, J. (2013). Prikaz različnih emocionalnih in prilagoditvenih težav nadarjenih otrok in mladostnikov s specifičnimi motnjami učenja (študije primerov). V: *Nadarjeni učenci s posebnimi potrebami*. Zbornik prispevkov. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.
- [3.] Krafft, T., Semke, E. (2008). *Odkrijmo in razvijmo otrokovo nadarjenost*, Mladinska knjiga, Ljubljana.
- [4.] Magajna, L. (2005). Zgodnje odkrivanje nadarjenih – izkušnje in problemi. V: *Inteligentnost, ustvarjalnost, nadarjenost: zbornik razprav/ 5. dnevi slovenskih psihologov*. Ljubljana: Društvo psihologov Slovenije.
- [5.] Magajna, L., Božič, J. (2012). Vloga šolskega psihologa pri prepoznavanju in obravnavi rizičnih skupin nadarjenih učencev. V: *Vloga psihologa v vzgoji in izobraževanju nadarjenih*. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.
- [6.] Reid, G. Kavkler, M., Viola, S. G., Košak Babuder, M., Magajna, L. (2007). *Učenci s specifičnimi učnimi težavami: skriti primanjkljaji – skriti zakladi*, Bravo društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami, Ljubljana.
- [7.] Žagar, D., Artač, J., Bezič, T., Nagy, M., Purgaj, S. (1999). *Koncept odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli*. Univerza v Ljubljani. Filozofska fakulteta.

Stručni rad

PROBLEMATIZACIJA SPOLNE SPECIFIČNE SOCIJALIZACIJE

univ. dipl. ped., Tamara Jerič Miholič, prof. soc., mag. prof. inkluz. ped.

OŠ Ivana Cankarja Ljutomer

Sažetak

U ovom članku raspravljam o problemu roda u vezi s rodno specifičnom socijalizacijom. Vjerujem da je primarna socijalizacija jedan od ključnih procesa u životu svakog pojedinca jer oblikuje socijalni rod i našu rodnu ulogu. Polazim od stava da je nejednakost između muškaraca i žena prisutna i danas i da je za njezino smanjivanje ključno biti svjestan utjecaja vlastitog ponašanja i ponašanja djelatnika u vrtiću i školi. Među faktorima socijalizacije važnu ulogu dajem prosvjetnim djelatnicima (profesionalcima), jer su upravo radnici u vrtiću i školi ti koji svojim latentnim ponašanjem značajno utječu na formiranje muške i ženske seksualne uloge u djece odnosno učenika. Vjerujem da bismo podizanjem svijesti i problematizacijom teme rodno specifične socijalizacije mogli dati važan doprinos razbijanju rodnih stereotipa i poduzimanju malih koraka prema rodnoj ravnopravnosti.

Ključne riječi: spol, nejednakost, socijalizacija

1. UVOD

Na prvi pogled tema socijalizacije specifične za rod čini se svakodnevnom, „neproblematičnom“. Djevojčicu obično bez oklijevanja oblačimo u ružičastu haljinu, dok na dječaka stavljamo plavu odjeću. Djevojčici kupujemo razne igračke kao što su lutke, kuhinje, češljevi, dok za dječaka imamo veliki izbor vojnika, životinja i kockica. Ne razmišljamo o tome jer je to normalno, očekivano. Istovremeno, kao majka, više sam puta postavila pitanje: „Jesmo li se stvarno rodili kao dječak / djevojčica, ili jednostavno postajemo jedno pod utjecajem socijalnih čimbenika?“.

Iako se danas naglašava ravnopravnost muškaraca i žena, vjerujem da se odvija samo na deklarativnoj razini, jer nam socijalizacija specifična za rod pokazuje kako kroz proces „udruživanja“ postoji snažna razlika između spolova i s njom različita očekivanja od žena i muškaraca. Djelatnici vrtića i škola važan su čimbenik koji utječe na kasniji život pojedinca u društvu, jer kako kaže De Beauvoir [2], mi odrasli imamo „čarobnu moć“ u svojim rukama koje zapravo nismo ni svjesni.

2. SPOL

Da bi sve bilo jasnije, sagledajmo prvo definicije roda. Razlikujemo biološki i socijalni spol. Biološki spol predstavlja anatomske razlike među spolovima i daje dvije mogućnosti: muško / žensko. Društveni rod, s druge strane, karakterizira psihološke i emocionalne karakteristike pojedinca: ponašanje, uvjerenja, vrijednosti, seksualna orijentacija i seksualni identitet. Tu dolazi do izražaja kultura koja zbog svih pravila, očekivanja i navika utječe na percepciju roda [6]. Definicije roda nisu problematične sve dok ne osvjetlimo „odnose moći“ između biološkog i društvenog spola. Iako se spol dodjeljuje novorođenčetu na temelju bioloških dokaza, u budućnosti se ta biologija razvija na kulturi i u kulturi. Spolna uloga pojedinca stoga se oblikuje na temelju kulture. Kao rezultat toga, nije moguće znati „biološku“ istinu koja bi bila izvan kulturološkog diskursa [6].

2.1. PROBLEMATIZACIJA SPOLA

Izvorni grijeh u raj u počinila je žena kad je kušala zabranjeno voće i zavela Adama. Od tada pa nadalje zbog toga ispašta. Na temelju toga neki sociolozi i antropolozi s pravom vjeruju da nikad nije postojalo i nikada neće postojati društvo u kojem žena ne bi imala niži položaj od muškarca [3, str. 589]. Kada govorimo o društvenoj strukturi i odnosima moći, rod je vrlo važna kategorija društva i društvenoga, jer se pokazao kao jedan od najjačih, najupornijih i najdosljednijih struktura u povijesti. Kao rezultat toga, dominacija muškaraca u društvu prihvaćena je kao nešto što ne treba posebno opravdavati [1]. Iako je danas pristup svim razinama obrazovanja omogućen za oba spola podjednako, pitanje rodne nejednakosti nije nestalo. Danas su razlike suptilnije i prije svega povezane s različitim očekivanjima djevojčica i dječaka i različitim stavovima odraslih prema djeci u odnosu na spol.

3. SOCIJALIZACIJA

Socijalizacija je proces u kojem pojedinci uče kulturne norme društva u kojem žive [3]. Proces socijalizacije dijele se na primarnu, sekundarnu i tercijarnu socijalizaciju [5]. Ako pojam socijalizacije povežemo s pojmom roda, koji je u prvom planu moje problematizacije, mogu reći da je primarna socijalizacija svojevrsno oblikovanje postojećeg biološkog roda na temelju društveno poželjnih očekivanja.

3.1. PRIMARNA SOCIJALIZACIJA

Primarna socijalizacija uključuje dva važna procesa: internalizaciju društvene kulture i strukturiranje ličnosti. Da se nije dogodila internalizacija kulture, društvo bi prestalo postojati [3].

Vrijeme primarne socijalizacije temelj je na kojem se gradi čitav život [4].

Ova je faza izrazito „obiteljska“ jer traje od rođenja do adolescencije, uglavnom unutar obitelji. No, obitelj nije jedini faktor koji je važan za ovo razdoblje. Među važnim čimbenicima ovog razdoblja spadaju i stručni djelatnici škole, vrtića.

3.2. PRIMARNA SOCIJALIZACIJA I OBLIKOVANJE SPOLA

Ann Oakley autorica je koja je istraživanjem naglasila da su rodne uloge kulturno uvjetovane. Naime, ljudi uče ponašanje u društvu, a to je društvo koje "određuje" kakva će biti uloga žene i kakva će biti uloga muškarca. Ako a priori postoje biološke osnove za muško i žensko ponašanje, prevladavaju ih kulturni čimbenici. Kultura modernih društava ima snažan utjecaj na formiranje rodni uloga. Autori [3] navode četiri glavna načina koji se odvijaju kroz proces socijalizacije. To su:

1. Na definiranje rodne uloge utječe manipulacija. Za ovaj način navodi se primjer kako majka posvećuje više pažnje djevojčinoj frizuri i kosi u odnosu na dječaka.
2. Drugi način je vođenje, što znači da su djeca od rođenja usmjerena na razne predmete, gdje su prvi od njih igračke. Djevojčice karakterizira igračka lutaka, kroz koju se ističe uloga žena kao majki i domaćica. Za dječake su najkarakterističnija igračka auto i kockice, puške s kojima se dječaci od početka potiču na praktično, natjecateljsko i agresivno ponašanje.
3. Treći način je verbalni apel. Pritom imajmo na umu tipične rečenice: "Dječaci ne plaču!" I "Djevojčice su naporene!". To vodi djecu da se poistovjećuju sa svojim spolom i oponašaju ulogu odraslih koji su već internalizirali ove verbalne apele.
4. Posljednji način koji se aktivno odvija socijalizacijom je izlaganje raznim aktivnostima. Naime, djevojčice i dječaci potiču se na razne aktivnosti; djevojčice na aktivnosti kućanskih poslova, a dječaci na odgovornost za cijelu obitelj kroz ekonomsku superiornost [3].

Dodjeljivanje rodni uloga je, dakle, društveni konstrukt, kakav nastaje unutar pojedine kulture; usvajamo ih kroz udruživanje. To je proces kroz koji prolazi svaki pojedinac rođen u civiliziranom društvu.

4. UTJECAJ ODRASLIH NA OBLIKOVANJE SPOLNE ULOGE

Činjenica je da mi odrasli, a samim tim i djelatnici u području obrazovanja, imamo određene moći u smanjenju rodni nejednakosti.

Zbog autoriteta, kojeg uglavnom predstavljaju profesionalci ili obrazovno osoblje, sasvim je normalno da nam djeca / učenici žele ugoditi. Zbog toga imamo „moć“ utjecati na djecu, na primjer, pomoću odabranih igračaka, koje se prečesto čine same po sebi očitim. Da bi se prevladala rodna nejednakost, koja je već izgrađena i učvršćena pomoću rodno uvjetovanih igračaka (na primjer, za djevojčice, lutke, za dječake, automobili), potrebno je potaknuti djecu na zajedničku igru (koja neće biti odvojena po spolu). Prostor u igraonici i učionici može se organizirati vrlo fleksibilno i atipično prema spolu. Kutak za "djevojčice" i posebno kutak za "dječake" ne bi trebali biti imenovani. Čak i kada se formiraju skupine djece, poželjno je da se seksualno miješaju kako bi dijete steklo iskustvo ravnopravne suradnje sa suprotnim spolom. Rad s materijalima možemo usmjeriti na isti način; djevojčice se potiču na korištenje čekića i čavala, dok se dječake potiče na šivanje i glačanje.

U stvari, djeca preuzimaju tradicionalne rodne uloge već unutar obitelji, gdje se rodni stereotip prvo očituje. Ako to ne pokušamo razbiti u vrtiću i školi, rodna nejednakost će sama eskalirati.

Prosvjetni djelatnici imaju veliku moć u rukama za ublažavanje spolni razlika. Ali potrebno je graditi u početku i zaposliti oba spola. Na polju obrazovanja ženska radna snaga je visoko koncentrirana, a muška radna snaga izuzetno rijetka. Međutim, opet smo na početku, na razini primarne socijalizacije, koja tako snažno "obilježava" djecu u rodno specifičnim ulogama da rijetko koji muškarac odabere takva zanimanja. U Sloveniji se i dalje suočavamo s polarizacijom radne snage prema spolu u nekim ključnim zanimanjima.

Žnidaršič Žagar [8]a ističe područje obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi kao tipične ženske profesije. Razina feminizacije u tim profesijama najviša je u Europi (upravo tamo).

Prečesto nismo svjesni da rodna nejednakost dovodi do razlike. Pitam se nije li ovo novi sladunjavi oblik kategorije osoba s posebnim potrebama? Ne, žene kao i muški spol nemaju nedostatak. Zašto onda nejednakost? Zašto smo prihvaćeni kao inferiorni, slabiji, emocionalniji spol? Je li emocionalnost inferiorna kada, s druge strane, podučavamo individualni senzibilitet i toleranciju? Čini se da je naše društvo zalutalo – zatočeno u zatvorenoj petlji.

Promjene su potrebne na svim razinama društva: obitelj, mediji, politika, posao ... Jesu li to sva područja koja treba mijenjati? Je li to uopće moguće? Je li moguće izbrisati jake tradicionalne uzorke i postaviti nove?

5.ZAKLJUČAK

Tema socijalizacije koja se odnosi na spol izuzetno je važna, ali nema jednoznačan odgovor. Hoćemo li mi muškarci i žene zaista imati potpuno iste mogućnosti, teško je pitanje na koje najvjerojatnije nikada nećemo dobiti pravi i jedinstveni odgovor.

Percepcija nejednakosti i njeno razbijanje prvo ovisi o svakom pojedincu. To ovisi o njegovoj svjesnosti, životnim pogledima i ciljevima te putu kojim se kreće da bi prevladao nejednakost na bilo kojem području života. Ako želimo prevladati nejednakost, dokazat ćemo se i istaknuti kao izuzetak koji će potvrditi naše pravilo: svi imaju priliku ostvariti svoj cilj bez obzira na spol: bilo žena u vojsci ili muškarac kao učitelj. Muškarcima je doista lakše prodrijeti na žensko "područje", no neosporna je činjenica da ništa na svijetu ne sprječava žene da budu vojnici, hrabre osobe, natjecateljskog duha, agresivne. Put do cilja zaista varira između spolova, ali važno je da taj put bude, ovdje i sada.

Vjerujem da je prevladavanje rodno specifične socijalizacije, a time i rodna nejednakost, tvrd i složen proces koji je čvrsto ukorijenjen u sve pore našeg društva. Neće ga biti lako svladati. Ali kroz članak smo vidjeli da prosvjetni djelatnici mogu sami nešto učiniti. Već shvaćanje važnosti našeg utjecaja korak je bliže razbijanju tradicionalnih rodnih uloga.

6.LITERATURA

- [1.] Antić Gaber, M. (2015). Strukturiranje slovenske družbe in spol kot strukturirana in strukturirajoča struktura. V Humer, Ž., Gaber, S., Podreka, J., Rožman, S., Selišnik, I., Šori, I., Tašner, V., Zgaga, P., Antić Gaber, M. (ur.): *Zahtevna razmerja: spol, strukturne ovire in priložnosti* (str. 7-20). Ljubljana. Znanstvena založba Filozofske fakultete
- [2.] Beauvoir, S. (1999). *Drugi spol (1)*. Ljubljana. Delta
- [3.] Haralambos, M. in Holborn, M. (1999). *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana. DZS
- [4.] Južnič, S. (1989). *Politična kultura*. Maribor. Založba Obzorja
- [5.] Počar, M., Andolšek, S., Popit, T., Barle Lakota, A. (2009). *Uvod v sociologijo*. Ljubljana. DZS
- [6.] Prijon, L. (2012). *Podrejenost žensk v zahodni družbi: Mit, realnost ali kliše?* Ljubljana. Založba Vega
- [7.] Turnšek, N. (2008). *Subjektivne teorije o otroštvu in vzgoji*. Ljubljana. Pedagoška fakulteta
- [8.] Žnidaršič Žagar, S. (2009). Problematika neenakomerne zastopanosti žensk in moških v poklicih vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. V Lesar, I., Antić Gaber, M., Hlebec, V., Pušnik, M., Tašner, V. (ur.): *Brez spopada: kultur, spolov, generacij* (str. 153-165). Ljubljana. Pedagoška fakulteta

Stručni rad

PRIMJER DOBRE PRAKSE U RADU S UČENIKOM S MALIM POREMEĆAJIMA NA RAZINI PROCESA SLUČAJA

Mojca Mlakar

Osnovna šola Adama Bohoriča Brestanica

Šolska cesta 29, 8280 Brestanica, Slovenija

Sažetak

Diferencirana nastava koristi učenicima s posebnim potrebama ako su prilagođeni njihovim specifičnim potrebama učenja. Pri planiranju koristimo podatke iz individualnih planova i orijentacije učenika.

Ključne riječi: diferencijacija, igra, druženje

1. UVOD

Kao i svi učenici, i oni s posebnim potrebama jedinstveni su pojedinci. U radu je prikazan rad učenika sa oštećenjem sluha. Učenici s individualiziranim nastavnim planom i programima imaju koristi od diferencirane nastave. Prilagođavam lekcije njezinim specifičnim potrebama učenja. Koristim podatke iz individualnog plana za studenta. Učenik ima lakše poteškoće u analizi i izražavanju informacija u obliku smislenih govornih poruka. Ne čuje dobro razlike između glasova, teže ih je povezati u slogove i riječi. Što čuje, to prihvaća i polako obrađuje, što otežava praćenje usmenih uputa. Učenik ima ometenu sposobnost čitanja, pisanja i pisanja. Učenik sjedi u blizini učitelja i učenika koji je spreman pomoći joj. Provjeravam učenikovo razumijevanje uputa i objašnjavam joj upute ako je potrebno. Složene upute dijelim na manje, jednostavne korake. U radu koristim vizualne ilustracije, konkretni materijal i kartice s ključnim informacijama i postupcima za rješavanje zadataka. Tako mu pomaže pamćenje pojmova s karticama. Sažetak prezentiram studentima na konkretniji način. Koristim što više multisenzornih i aktivnih oblika učenja. Pomažem studentici u organizaciji alata i rada i podučavam je odgovarajućim strategijama organizacije i planiranja. Potičem učenicu da se uključi u izvannastavne aktivnosti u kojima će se kroz kontakte s vršnjacima moći razvijati i stjecati iskustvo u socijalnim situacijama. Prilagođujem joj domaću zadaću prema sadržaju i količini. Dijelim duže i složenije pitanja ili upute na kraće jedinice. Pojednostavljujem dulje tekstove i često ih opremim slikovnim materijalom radi lakšeg razumijevanja.

2. AKTIVNI PROCES

2.1. KRATAK OPIS

Učenicima objašnjavam svrhu lekcije. Studenti su više predani poučavanju ako znaju zašto nešto rade. Objašnjavam svoja očekivanja za lekciju. Na početku predavanja kažem učenicima što se točno očekuje od njih. Sa studentima provjeravam jesu li upute dovoljne i jasne.

2.2. CILJEVI:

- naučiti studente različitim postupcima smirivanja, opuštanja,
- pobuditi zanimanje učenika za igru,
- usmjeriti studente na druženje,
- usmjeriti učenike na veću samoinicijativu (uključenost u igru na vlastitu inicijativu),
- ponoviti i konsolidirati pojmove vezane za sadržajni skup žive prirode.

2.3. POSTUPCI I VJEŠTINE:

- aktivno sudjelovati u svim fazama igre,
- razvijaju vještine timskog rada,
- razviti odgovarajuću međusobnu komunikaciju,
- kroz igru učvršćuju znanje o sadržaju skupa žive prirode.

2.4. TIJEK SATA

Na početku lekcije aktiviramo misaone procese. Studenti su podijeljeni u parove, parove. Učenik s posebnim potrebama uparava se s razrednikom s kojim sjedi i spreman joj je pomoći. Učitelj daje jasne i sažete upute za tijek igre. Upute su projicirane na ploči. Igra se odvija na takav način da kad učitelj izgovori osnovnu frazu ili riječ, na primjer "morski sisavci" ili "ehinodermi", učenici "prenose" riječi iz određenog skupa sadržaja dok se netko ne zaglavi ili dok ne planira određeno vrijeme igre.

Slijedi formiranje grupa. Uz pomoć igre Abeceda dijelimo učenike u grupe. Učenici uzimaju kriške papira s slovima abecede na njima - postoji toliko različitih slova koliko i grupa. Nečujno u svojim mislima biraju riječ koja započinje slovom sa sloga i povezana je s prirodom, poput dinosaura nakon slova D. Zatim se kreću po učionici i izgovaraju samo svoju riječ kako bi pronašli druge koji imaju riječi s istim početnim slovom. Skupina slova D može se sastojati od dinosaura, djeteline, djeteline, zemljane gliste ... Konačno, svaka se skupina predstavlja s drugima izgovaranjem odabranih riječi na određeno slovo. Ovom metodom učenici stvaraju grupni identitet. Stvara se pozitivna atmosfera i pojedinci se međusobno povezuju. Kad se formiraju grupe (grupe tvore neparan broj članova), članovi iste skupine sjede zajedno. Učitelj daje upute za rad usmeno i ujedno ih projicira na ploču. Svaki učenik najprije napiše tablicu s ploče u svoju bilježnicu. Tada članovi iste skupine sjede za zajedničkim stolom. U uputama dodajem objašnjenje što točno učenici trebaju učiniti kad ispune zadani zadatak. Predviđam u koje vrijeme moraju riješiti zadatak. Objašnjavam što će se dogoditi ako zadaci ne budu izvršeni u određenom vremenu. Učenici ponavljaju upute susjedu na klupi. Što ćete prvo učiniti? Zatim? Kada ćete završiti? Ako ne završite? Svaka skupina dobiva svoj zadatak, specifični organski sustav morskih organizama. To je oblik heterogenog grupnog rada. Prva skupina obraća pažnju na organski sustav lokomotornog sustava, druga skupina na gastrointestinalni trakt, treća na dišni sustav, četvrta na ekskrecijski sustav, ... Informacije se prikupljaju kroz igre, didaktički materijal, konceptne kartice. Prije nego što započnemo igru zajedno, pregledavamo pravila igre (tablica 1) i raspravljamo o nejasnoćama. Pravila igre sastavni su dio didaktičkog materijala koji učenici imaju sa sobom tijekom provođenja igre. Isto vrijedi i za kazneni udarac (tablica 2). Kad drugi započnu igru, prilazim učeniku s posebnim potrebama i objašnjavam upute. Ja se brinem za "prijatelja za početak". Ovo je razrednica čiji je posao brinuti se o učenicima s posebnim potrebama kako bi ona bila "na pravom putu".

Tablica 1: Pravila igre

1. Učenici se dijele u skupine s neparnim brojem članova.
2. Unutar grupe studenti su podijeljeni u dva tima s istim brojem učenika. Jedan učenik je sudac koji vodi utakmicu, čita karte i zaustavlja penale.
3. Kada grupa dođe do broja s brojem, sudac čita ono što je napisano na listu i stavlja ga u hrpu ovoj grupi (ako su podaci pročitani s lista podaci prikupljeni od strane grupe (određeni organski sustav), članovi to zapisuju u tablicu).
4. Kada grupa dođe na teren sa ?, sudac sastavlja pitanje vezano za ovu kartu (ako grupa odgovori pravilno, zarađuje kartu, ako ne, ulaznica se vraća sugu na hrpu).
5. Kad grupa dođe na teren sa !, kockaju kockice 2 puta zaredom.
6. Kada grupa stigne na teren STOP, sudac čita zadatak sa kaznenog listića. Ako svi članovi ne izvrše zadatak, sudac uzima kartu s njihove gomile i protivnički tim ima priliku izvršiti zadatak i zaraditi kartu, inače se karta stavlja na gomilu sugu.
7. Kada grupa dođe na teren tamnice, članovi grupe ne bacaju dva puta. Izuzetak je karta za zaustavljanje broj 4, koju članovi grupe ne bacaju 5 puta.
8. Kada dvije skupine dođu do ciljnog polja, vraćaju se na početak i nastavljaju igru. Igra se završava dok se ne pročitaju i distribuiraju svi ključni informativni listovi ili dok ne prođe vrijeme određeno za igru.
9. Pobjedi grupa koja sakupi više ulaznica. Pobjedničku skupinu određuje sudac.

Tablica 2: Kazneni spis

KORAK 1: Previše sjedenja loše je za vaše zdravlje, zato plivajte. Napravite pet ljuljački.
STOP 2: Radar je uhvatio vašu brzinu glisera, pa se vratite na dva polja.
KORAK 3: Zaronili ste pregluboko. Postalo vam je kisika, pa se vratite tri cilindra za cilindar.
STOP 4: Progoni vas divovska meduza. Vi ste njezin plijen. Trčiš iza njenih rešetaka. Ne bacaš 5 puta.
KORAK 5: Morski pas vam se približava. Da ne postanete njegova poslastica, vratite mu mamac na početno polje.
STOP 6: Napada vas divovska hobotnica. Vaše jedino rješenje je sakriti se od njezinih šipki u špilji u kutiji s oznakom !.

Smjernice koje omogućuju sudjelovanje u grupi: slušamo jedni druge, svi aktivno sudjelujemo, svi smo jednaki, poštujemo mišljenja drugih. Prije nego što započnu igru, s učenicima ponovno provjeravam jesu li upute, pravila igre dovoljno jasna i jasna. Kroz igru se dobivaju informacije o željenom organskom sustavu za određenu skupinu morskih životinja. Kad pronađu informacije napisane na konceptnim karticama, kopiraju ih u tablicu u bilježnici. Igra se završava kada istekne zakazano vrijeme za pokretanje igre. Adekvatno vrijeme igre također je važno jer omogućava učenicima da budu uporni u aktivnosti. Slijedi izvješćivanje po skupinama. Na početku svake nove aktivnosti potrebno je najprije definirati uloge i odgovornosti svakog učenika, definirati ciljeve, a zatim i aktivnosti koje iz njih slijede na smisleni način. U prezentaciji moraju sudjelovati svi članovi grupe. Ova aktivnost razvija suradnju i potiče članove tima na rješavanje zajedničkih zadataka. Kad se skupine prijave, članovi grupe dolaze do odbora i u planiranu tablicu pišu rješenje koje se odnosi na organski sustav pojedinih morskih organizama. Na taj su način odgovori vidljivi svim učenicima, koji ih zapisuju ili kopiraju s ploče u bilježnicu. Zajedno donosimo zaključke i zaključke. Učitelj prati događaje, podržava učenike, potiče širenje, razmjenu ideja, reagira na probleme i vodi sažetak lekcije. Pregledujem bilješke učenika s posebnim potrebama i ispravljam sve gramatičke pogreške. Studenti provode nekoliko sekundi tiho razmišljajući. Na taj način potičemo pohranu podataka u memoriju.

3. ZAKLJUČAK

Važnost individualnosti svih učenika mora se uzeti u obzir i kvaliteta pojedinaca mora biti uključena na način da doprinosi uravnoteženom funkcioniranju cijele grupe. Svaki član grupe daje dio zagonetke priči o stvaranju pismenog izvještaja. Na taj način jačaju svoj društveni smisao u odnosu s ljudima u školi i u životu. Učenici su se međusobno ohrabivali, pomagali jedni drugima. Ojačali su suradnički rad i bili vezani za tim. Održavanje motivacije učenika možda je jedan od najtežih i najizazovnijih zadataka koji se javljaju u životu učitelja i roditelja. Najvažnije je da se unutarnja motivacija održi i to se može postići igrom. Nastava diferencijacije u procesu učenja usredotočena je na napredak učenika - na ono što već zna i što tek treba da nauči. Uzima u obzir najbolje načine učenja i omogućava učenicima da pokažu stečena znanja naglašavajući svoja izvanredna područja i interese. Timski rad promiče zajedničko učenje, pripadnost, predanost radu, kreativnost, protok ideja, timsko učenje. Tijekom rada u grupi razvili su kvalitetne međuljudske odnose, članovi grupe povećavaju samopoštovanje i osobno blagostanje, članovi se nadograđuju jedni drugima u znanju, u konkretnijim idejama, nude jedni drugima psihološku podršku i prihvaćanje. Stimuliranje, razvijanje kreativnosti u svim područjima aktivnosti učenika potiče dodatnu snagu u motivacijskim, emocionalnim i intelektualnim procesima. Povezanost igre i grupnih aktivnosti ima trostruki učinak: opuštenost, izbor prikladnog ponašanja, socijalizacija. Tijekom izvođenja same igre primijetio sam da je većina učenika aktivnost izvodila sa zadovoljstvom. Učenici su jedinicu za učenje sa igrom smatrali motiviranijom od klasične. Primijetio sam njihovo zadovoljstvo, nisu ih trebali podsjećati cijelo vrijeme da bilježe, rade. Kada su studenti uključeni u takav

način rada, kroz igru, to ima pozitivan učinak na mnoge funkcije tijela, pa je stoga važno i za mozak. To je vrsta opuštanja koja djeluje protiv stresa, djelomično ga neutralizirajući preusmjeravajući tok misli. Tako će učenici olakšati kontrolu emocija i pritiska s kojima su suočeni. Tako se pojedinci osjećaju uključanima, željnima i samouvjerenima ako sudjeluju u aktivnostima prilagođenim njihovim sposobnostima učenja. Kao i svi studenti, i oni s posebnim potrebama jedinstveni su pojedinci. Isto vrijedi i za učenika s posebnim potrebama koje sam izabrao za ovu prezentaciju. Ne moramo dizajnirati posebno prilagođene zadatke za te studente, već samo preradimo zadatke da bi bili relevantniji. U radu sa studentom koristim vizualne ilustracije, konkretni materijal i kartice s ključnim informacijama i postupcima za rješavanje zadataka. Na ovaj način koristi didaktičke kartice koje mu pomažu u pamćenju pojmova. Sažetak prezentiram sažetak sadržaja na konkretniji način, temu sadržaja prezentiram misaonim obrascima, slikovnim ilustracijama i tabelarnim zapisima.

4. LITERATURA

- [1.]Heacox, D.(2009): Diferencijacija za uspeh vseh. Predlogi za uspešno delo z učenci različnih zmožnosti.
- [2.]Marentič Požarnik, B. (1980): Dejavniki in metode uspešnega učenja.
- [3.]Shinn, G. (1999): Čudež motivacije.

Stručni rad

PREDSTAVLJANJE ESPERANTA UČENICIMA RAZREDNE NASTAVE

Lucija Andric, prof. razredne nastave

OŠ Livada Velenje

Sažetak

Tijekom projekta Noć čitanja učenici su se na zanimljiv način upoznali s međunarodnim jezikom esperanto, kojeg većina učenika prije nije poznavala. Upoznali su ga na praktičan način kroz pokret i igru te s kratkim teorijskim prikazom značenja jezika, njegove povijesti i gradiva.

Ključne riječi: esperanto, strani jezik, noć čitanja

1. UVOD

Esperanto je jezik koji se koristi za međunarodne komunikacije, a koji je nastao na temelju vokabulara indo-europskih jezika. Sastavljen je tako da ga je moguće što jednostavnije naučiti [1].

Osmišljen je tako da ljudima iz različitih kultura olakšava komunikaciju, a osmišljen je kako bi pružio jezičnu jednakost korisnicima. Glavna ideja esperanta je zalaganje za toleranciju i poštivanje među ljudima različitih kultura.

2. ESPERANTO

2.1. POVIJEST

Začetnik esperanta je Ludwig Lazar Zamenhof, koji je stvorio gramatiku na temelju europskih jezika i uz nekoliko iznimaka. Rječnik uglavnom potječe iz romanskih jezika, mada su prisutne i riječi iz germanskih i drugih jezika. Prvi esperantski udžbenik objavljen je 1887. godine, a jezik je brzo privukao zajednicu govornika koji su ga počeli koristiti u mnogim sredinama i počeli na njemu stvarati novu kulturu. Tako je započeo normalan proces jezične evolucije. Nakon dva desetljeća rođena su prva djeca koja su govorila esperanto sa svojim roditeljima, znači prvi izvorni govornici ovog jezika. Stoga se može reći da je taj jezik stvoren za međunarodnu komunikaciju, ali je kasnije kreoliziran i danas je jezik dijaspore esperanta [3].

2.2. GLAVNE ZNAČAJKE ESPERANTA

Međunarodan je i zato koristan za komunikaciju među ljudima drugih nacionalnosti koji nemaju zajednički materinji jezik. Neutralan je, jer nije nacionalni ili državni jezik. Istovjetan je te se u komunikaciji osjećamo ravnopravnije sa sugovornikom. Lagan je zahvaljujući strukturi jezika.

Živ je, jer se razvija i živi isto kao i bilo koji drugi jezik. Pravičan je, jer svi koji uče esperanto imaju dobre šanse za postizanje visoke razine jezičnih znanja [3].

Vokabular je sastavljen od riječi koje su najčešće u kulturno važnim europskim jezicima. Iako je jezik bogat i dinamičan, gramatika mu je vrlo jednostavna.

Glavne vrste riječi (imenice, glagoli, pridjevi i prilozi) uvijek imaju iste sufikse koji svjedoče o njihovoj vrsti. Sve imenice završavaju se s -o (libro - knjiga), a množini se dodaje -j (libroj - knjige). Pridjevi u esperantu imaju sufiks -a (bela - lijep, -a, -o), a pridjevi -e (silente - tiho). Kod glagola infinitiv završava na -i (ludi - igrati), sufiks za sadašnjost je -as (mi ludas), za prošlost -is (mi ludis) i za budućnost -os (mi ludos). U esperantu nema nepravilnih glagola [3].

2.3. PREZENTACIJA ESPERANTA U NOĆI ČITANJA

U sklopu projekta Noć čitanja, koji se svake godine održava u našoj školi i uključuje najvjernije čitatelje razredne nastave, provodimo razne kulturne aktivnosti, na koje uvijek pozivamo zanimljivog gosta koji obogaćuje naše druženje. Tako smo 2019. godine pozvali gospođu Niku Rožej, članicu Esperantskog društva Slovenije, koja je na zanimljiv način prezentirala osnove esperanta našim učenicima.

Fotografija 1. Prezentacija povijesti i osnova esperanta.

U prvom je dijelu upoznala učenike s poviješću esperanta, inicijatorima koji su pridonijeli nastanku jezika i njegovom značenju. Pokazala im je i razna pisana gradiva.

Fotografija 2. Pisana gradiva

Nakon kratkog teorijskog izlaganja, prešla je na praktičnu demonstraciju.

Uz razgibavanje i ručne lutke učenike je prvo upoznala s vokabularom pjesme o muhi (mušo), koja sjedi na različitim dijelovima tijela.

Fotografija 3. Razgibavanje s ručnom lutkom.

Pjesmu o muhi je zatim predstavila na vrlo sugestivan način uz pomoć kamišibaja.

MUŠO

Okulo, nazo, buŝo,
en aero flugas muŝo.

Fotografije 4, 5, 6. Predstavljanje pjesme s kamiŝibajem.

U drugom dijelu našeg druženja gospođa Rožej je učenike s metodom ponavljanja na esperantu naučila pjesmu Majstor Jaka. Budući da je vokabular pjesme lagan i ponavljajući, učenici su pjesmu zapamtili vrlo brzo.

FRATO JAKO

Frato Jako, frato Jako,

levu vin, levu vin.

Jen la sonorilo, jen la sonorilo:

bim, bam, bom, bim, bam, bom!

Pjesmu smo ranije naučili na slovenskom, engleskom i francuskom jeziku, te je u pratnji ksilofona u kanonu zapjevali u kombinaciji svih jezika. Učenici su bili podijeljeni u četiri skupine i svaka je skupina pjevala na određenom jeziku.

U završnom dijelu prezentacije naša je gošća upoznala učenike s učenjem esperanta putem besplatne web stranice lernu.net.

3.ZAKLJUČAK

Esperanto je učenicima predstavljen kao zanimljivost i većina učenika ga je upoznala prvi put. Zbog slikovitog i praktičnog pristupa ovom projektu kod nekih učenika se pobudio interes i dobili su motivaciju da kasnije sami nastave istraživati i učiti nove riječi, pa su kasnije na nastavi prezentirali svoje novostečeno znanje.

4.LITERATURA

- [1.]Esperanto. URL: <https://esperantoslovenija.wordpress.com/> (14. 4. 2020.)
- [2.]Kaj je to esperanto? URL: <https://esperanto-maribor.si/kaj-je-to-esperanto/> (14. 4. 2020.)
- [3.]Kaj je esperanto? URL: <https://lernu.net/sl/esperanto/> (14. 4. 2020.)
- [4.]Združenje za esperanto Slovenije. URL: <https://esperanto.si/sl/osnovne-informacije-o-esperantu/> (14. 4. 2020.)

Stručni rad

PRVI DANI U PRVOM RAZREDU DJECE S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Maja Vučko, dip.odgojitelj djece predškolske dobi

Osnovna škola IV, Murska Sobota

Sažetak

U članku sam opisala koliko su važni prvi kontakti s učiteljem i koliko je važno uspostaviti dnevnu rutinu od prvog dana škole. Usredotočila sam se uglavnom na emocionalnost djece, kako ih potaknuti da ostanu pozitivni, kako vole ići u školu i kako učitelj može osigurati da su povezani jedni s drugima kako bi stekli svakodnevnicu i uspostavili pozitivnu klimu u učionici. Opisao sam nekoliko primjera moje prakse koji su se pokazali ugodnom i ohrabrujućom za djecu i učitelje. Ideje su korisne svim nastavnicima.

Ključne riječi: svakodnevna rutina, motivacija, briga o sebi, empatija

1. UVOD

Za djecu i njihove obitelji prijelaz iz vrtića u školu važna je prekretnica u životu i obrazovanju djece. To znači novo iskustvo koje može izazvati i uzbuđenje i nelagodu ili neizvjesnost. Ako djeca i njihove obitelji imaju pozitivna iskustva s prijelazom iz vrtića u školu i samim početkom školovanja, stječu pozitivna iskustva i povjerenje za sve daljnje obrazovanje. Kažu da je svaki početak težak, ali s pravom motivacijom i pozitivnim djelovanjem sve je regulirano. Za svakog učenika koji prvi put prijeđe školski prag, ovo je vrijeme stresnog početka. Dakle, na nama nastavnicima je da prve početke školskog rada posvetimo učenju i uspostavljanju rutine. Riječ rutina možda zvuči dosadno u svijetu odraslih, ali sama rutina za dijete ima nekoliko prednosti:

- Zbog ustaljene rutine dijete zna što dolazi, što treba očekivati
- Dijete kroz rutinu uči da je život (unatoč svemu što mu se događa svakodnevno) predvidiv
- Rutina smiruje dijete, pruža mu osjećaj sigurnosti

I sama se puno bavim motivacijom i empatijom djece. Želim da se učenici osjećaju dobro u školi, da vole pohađati nastavu, biti motivirani, puno se kretati i prije svega osjećati se sigurno i kreativno oko sebe. Kad god je lekcija malo drugačija, maštovitija, originalnija, sudjeluju učenici. Stalno.

2. O ŠKOLI

ŠKOLSKA VIZIJA

Profesionalizam, marljivost, tolerancija, ljubaznost naše su vrline. Podršku i profesionalnu pomoć nudimo svima koji ga pronadu kod nas.

OSNOVNA ŠKOLA IV, Murska Sobota

Izvodimo tri programa:

- prilagođeni obrazovni program
- poseban obrazovni program
- obrazovni program domova za učenike s posebnim potrebama

2.1. PRVI DANI U NASTAVI

Prije početka lekcije svako jutro ventiliram učionicu i priprelim stolice u krug, na koje je zalijepljena fotografija učenika. Kada zazvonim na zvono za početak predavanja, pobrinem se da učenici mirno uđu u učionicu.

Odloži školsku torbu za svoj stol i sjedne na stolicu u krug. Kad se svi okupimo, želim im svakom dobro jutro i započinem uvodnu jutarnju pjesmu s imenima - kako bi se učenici vrlo brzo sjećali imena svojih razrednika (u skladu s učiteljem Yak).

"Gdje si Luka, gdje si Luka?"

Evo me, evo me (Luka maše i pjeva)

Kako si Luka, kako si Luka (koncept)

Dobro sam, dobro sam. (pjeva i pokazuje palcem da je dobro)

Tada Luka pjeva i zove drugog razrednika, pjevamo dok svi ne dođu na red. Uvodnu pjesmu prati jutarnja vježba. Možete prilagoditi koncept melodije pjesme. Učenici ponavljaju pokrete iza učitelja dok pjevaju pjesmu

1. Podignite jednu ruku, drugu podignite,

Sada pljeskajte, počnite učiti,

Bilo da je sunce ili kiša, svaki novi dan je lijep.

Bilo da je sunce ili kiša želio bih vidjeti svijet.

2. Podignite jednu nogu, drugu nogu podignite,

sad skočite, počnite učiti, neka bude sunce

da li je kiša svaki novi dan lijepa, bila to sunce ili kiša željela bih vidjeti svijet.

Nakon vježbanja probudimo tijelo i mozak. Mi se tapšamo po glavi, licu, očima, ušima, vratu da bismo glavu držali uspravno, potapšali lijevu, zatim desnu ruku, probudili svaki prst odvojeno (učenici drže svaki prst i kažemo dobro jutro palac, kažiprst ...) Kad se probudimo gledamo prstima i prstima upalimo svjetla (mahnemo im) Pozdravljam svakog učenika namignuvši prstima, oni mi vraćaju pozdrav namignuvši prstima. Mi milujemo trbuhe kružnim pokretima i sjećamo se što nam je majka pripremila za doručak - mrmljamo mmmmmmm. Svaki učenik kaže što je jeo za doručak. Kucanjem probudimo lijevu i desnu nogu i milujemo leđa. Odložimo stolice i probudimo mozak skakanjem.

Tada je susjed poželio susjedu lijep dan. Učenici sjede za svojim stolom, a dežurni učenik odlazi do tablice s slikama, gdje otkriva koji je dan danas, kakvo je vrijeme i koje je godišnje doba.

Zatim odlazi na slikovni raspored, gdje nam uz pomoć slika govori što nas čeka u danu.

	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK
1.	GLASBENA UMETNOST 1 2 3 4	SPORTNA VIGVOJA	MATEMATIKA 1 2 3 4	SLOVENŠČINA	SPORTNA VIGVOJA
2.	MATEMATIKA 1 2 3 4	MATEMATIKA 1 2 3 4	SLOVENŠČINA	SLOVENŠČINA	SOCIALNO UČENJE
MALICA					
3.	SLOVENŠČINA	SLOVENŠČINA	SPOZNAVANJE OKOLJA	MATEMATIKA 1 2 3 4	UKOVNA UMETNOST
ODMOR ZA VODO					
4.	SPOZNAVANJE OKOLJA	ODDELČNA SKUPNOST	GLASBENA UMETNOST	DOPOLNILNI POUK	KNJIŽNICA
5.	DODATNI POUK	PB	SPORTNA VIGVOJA	PB	SPOZNAVANJE OKOLJA
6.	KOSILO	KOSILO	KOSILO	KOSILO	KOSILO
KOSILO					
7.	PB	PB	PB	PB	SLOVENŠČINA
8.	PB	PB	PB	PB	PB

3. ZAKLJUČAK

Kao moderni učitelj moram koristiti nove nastavne metode i svoja jaka područja. Moram imati vrlo dobro razvijenu intuiciju i puno dobre volje. Takav jutarnji ritual razvijam na samom početku školske godine i izvodim ga sa učenicima svaki dan. To se pokazalo vrlo pozitivno i učinkovito. Potrebno je mnogo domišljatosti i kreativnosti učitelja, kao i glazbeno stvaranje. Za mene je svaki novi dan izazov - dok se pripremam za predavanje u razredu, pred sobom imam sliku i misao o svojoj „djeci“, kako raditi što, što učiniti da bih bio uspješan. Svaki dan naš rad slijedi isti „raspored“, svaki dan učenici znaju tko i što ih čeka. Mislim da je važno - za sve učenike - da se rad odvija istim dnevnim tempom, što puno znači djeci.

4. LITERATURA

[1.] Spletna stran škole; dostupno na <http://www.osp-4.ms.edus.si/>

Stručni rad

UČITELJ I DRAMATIZACIJA

Nuša Zadražnik, OŠ Matije Valjavca Preddvor

Sažetak:

U nižim razredima osnovne škole učenici također vole javno pokazati svoje vještine i znanja stečena u školi. Vole pjevati, plesati, svirati i nastupiti. Učitelji se stoga često suočavaju s pitanjem što ponuditi učenicima, kakvu bi aktivnost s njima radili kako bi se predstavili roditeljima ili kako bi obogatili mnoge školske događaje. U tu svrhu napisala sam bajku Medvjed u novom brlogu i također je dramatzirala. Izvodila sam to s učenicima 5. razreda, koji su je uspješno igrali na školskom događaju i s njom su gostovali i u nekim drugim školama.

Autorsku bajku nudim i drugim učiteljima koji vole takve izazove te koji se uz redovnu nastavu vole provoditi predstave sa svojim učenicima.

Ključne riječi: dramatzacija, poučavanje, učitelj, igrokaz, učenje

Nuša Zadražnik

MEDVJED V NOVOM BRLOGU

LIKOVNI (OSOBE):

- medvjed:
- žaba:
- zec:
- pauk:
- sova:

MEDVJED: Oh, u (stenjući). Oh oh oh. Kako me bole leđa, koliko je hladno. Oh! Oh! Moram brzo napraviti jedan ukusan čaj s medom. S puno meda. Tada ću pozvati još prijatelje. U, kako će biti sretno piti čaj s medom u krugu prijatelja. 53911 halo medvjed. Slušaj! Pozivam te na čajanku. Hoćeš li se odazvati? U redu. Bok! 117739 halo, medvjed pri telefonu, žabo jesi li ti? Slušaj! Trebamo te! Dođi odmah, napraviti ćemo čajanku! Hvala, vidimo se. 661143 zec? Ovdje medvjed. Jesi li možda u blizini da navратиš kod mene. Da, odmah. Hvala. Bok! Sjajno. Opet ćemo napraviti čajanku. Uh, kako volim piti čaj s medom.

MEDVJED: Dobar dan zeče. Hvala što si se odazvao pozivu. Kako si? Čuo si da se lisica posvađala s vukom. Mrzila ga je zato što ju večeras uopće nije pogledao. O, sad još i to.

ZEC: Čuo, čuo. Pauk mi je rekao. O, zdravo pauče, razgovarali smo upravo o tebi.

PAUK: Dobar dan. Baš o meni?

ZEC: Da pa znaš što nas toliko zanima. Lisica i vuk.

PAUK: A to. Oh, najbolje da to ostavimo. Pogledajte prijatelji dolaze, čajanka počinje.

ŽABA, SOVA: Dobar dan, gospodo. Hvala na pozivnici za čajanku. Ovaj će čaj biti zaista nešto prekrasno u ovako hladnom vremenu. (Razgovor, ispijanje čaja)

ZEC: Pogledajte, pada kiša. Nažalost, morat ćemo se malo stisnuti da ne pokisnemo.

ŽIVOTINJE: Da, hoćemo, nema problema. Medvjede, idi tamo.

ŽABA: Vau, prestani medvjede, srušit ćeš me.

PAUK: Prestani se naguravati žabo, ostani mirna.

SOVA: Drage životinje, ja sam već prilično mokra. Pomaknite se malo udesno.

ZEC: Prestanite, pođite radije ulijevo.

MEDVJED: Dosta je svađe. Prestanite, pogledajte, prestala je padati kiša.

SOVA: Oh, dobro, već sam prilično mokra.

MEDVJED: Dakle dragi prijatelji, moramo ozbiljno porazgovarati.

ŽIVOTINJE: Da, a što je tako hitno?

MEDVJED: Slušaj. Nekoliko puta se okupljamo ovdje u mojem brlogu. Samo što je moj brlog premalen. Što možemo učiniti?

ZEC: Da, malo ćemo se stisnuti.

SPIDER: Ne, ne, ne. Ja se neću stiskati. Ali možete sjesti na moje niti.

MEDVJED: Pa da ne bi, tvoje niti samo su za paukovu stražnjicu. Gdje da onda naslonimo naše stražnjice?

SOVA: Imam ideju. Poslušajte. Trebamo povećati medvjedov brloga ćemo onda lako svi sjediti u njemu. Više se nećemo morati stiskati.

ŽIVOTINJE: Hura, već se veselimo!

PAUK: Ja ću započeti raditi i sve ćemo međusobno povezati.

ZEC: Ja ću dodati još nekoliko stolova. Žaba, ali mi...

ŽABA: Ne smetaj, ne smetaj, ne smetaj! Zar ne vidiš da premještam ormare.

SOVA: Joj, koliko posla, to će biti lijep brlog.

MEDVJED: Da, kako će biti prostran. Izgubit ću se u njemu.

ŽABA: Još malo pa gotovo.

PAUK: Zeče, primi ovdje da čvrsto zavežem.

ŽABA: Joj, pogledajte, noć se je spustila na zemlju. Moram kući. Brlog je gotov, Vidimo se sutra.

SOVA: Super! I ja se opraštam s vama.

PAUK i ZEC: Uh, i nas dvoje smo gotovi. Tako, brlog je uvećan, uredili smo ga, sada Tako, brlog je povećan, uredili smo ga, sada brzo kući.

MEDVJED: Hvala vam prijatelji, lijepo spavajte, laka vam noć.

MEDVJED: Joj, kako lijep brlog imam, i kako je prostran. Tu su ormari ovdje stol krevet, sve je tip-top. Otići ću na spavanje. Oooooooooo!

PAUK: Dobro jutro medvjede, još spavaš? Došao sam kdo tebe na čaj.

MEDVJED: O pauče, dobro jutro. I kažeš? Došao si na čaj? Da. Pa znaš da imam nov brlog, prostraniji brlog i kada bi ušao u nj još i ti, brlog bi mi uprljao Oprosti pauče, ali ne mogu ti dozvoliti da uđeš.

SOVA: O pauče, jesi li i ti došao na čaj?

PAUK: Jesam, ali medvjed me ne pušta unutra. Boji se da ću mu uprljati i uništiti brlog.

SOVA: Ah pauče, pa znaš i sam da se medvjed i sam vrlo rado šali. Jedan, dva, tri pa ćemo piti čaj. Hooj, medvjede, sova in pauk su došli na čaj, otvori nam i pusti nas u svoj novi brlog.

MEDVJED: Draga moja sovo. To neće ići. Znaš da imam novi brlog lijep i prostran brlog, što bi bilo da mi uništite ili uprljate cijeli brlog?

SOVA: Što bi bilo, ništa? Pa zato smo ti pomogli u poslu.

ZEC I ŽABA: Ohoj, i za nas pripremite čaj.

ŽABA: Za mene bez meda, na dijeti sam. Danas je mjesec i ne pijem slatko.

PAUK: Ne brini i dalje možeš ostati na dijeti.

ŽABA: Da, zašto, ne pijete čaj?

SVI: Ne, medvjed nas ne pusti u novi brlog.

ZEC: Da medvjede, tako se nismo dogovorili. Pomogli smo ti. Pusti nas unutra i skuhaj nam čaj.

MEDVJED: Jeste li poludjeli? Da u svojem novom brlogu kuham čaj? Gle koliko vas je, ni noge niste očistili. Dragi prijatelji, to neće ići.

SOVA: I mi smo njegovi prijatelji.

MEDVJED: Sva sreća da su otišli. U moj lijepi veliki brlog. Nema šanse.

ŽIVOTINJE: Što se dogodilo s našim medvjedom? Pa pomogli smo mu izgraditi brlog. A sada ovako.

MEDVJED: O, kakva tišina, kako lijepo. Mislim da ću malo čitati. No, sada ću piti čaj, pa ću malo pospremati, pa...

MEDVJED: Joj, sada mi nije baš lijepo. Nešto, hm hm hm, nešto nije u redu. Da, slika je ukrivljena. Ne, nije to. Imam premalo čaja, ne, imam ga i više nego dovoljno. Trbuh me boli. Ne, pa ništa me ne boli. Što bi bilo krivo? Joj, znam što je. Nedostaju mi prijatelji. Što mi znači velik, nov brlog, ako je prazan. Naravno,

trebam prijatelje. Prijatelji znače više od hrpe zlata. Nazvat ću ih i ispričati se te ih pozvati na čajniku. 11254 halo, medvjed pri telefonu, žaba jesi li to ti?

ŽABA: Da, ja sam. Što želiš medvjede?

MEDVJED: Žabo, oprosti molim te. Bio sam jako glup. Više mi je značio veliki i lijep brlog nego prijatelji. Spoznao sam, što znači imati prave prijatelje. Ako mi možeš oprostiti, dođi, pozivam te na veliku čajniku.

ŽABA: Super, pravi si medvjede. Prava si ljudina. Znaš opraštam ti. Dolazim.

MEDVJED: O, hvala žabo, sada ću pozvati i ostale prijatelje.

ŽABA: Ne treba medvjede, zaejčno sjedimo i ja ću im reći. Svi ćemo doći.

MEDVJED: Najsretniji sam medvjed na svijetu. La, - pjeva, pleše

ZEC: Medvjede, medvjede, tu smo, svi smo došli.

MEDVJED: Hvala vam dragi prijatelji, što ste mi oprostili. Tek sada sam spoznao kako dom može biti pust ako u njemu nema smijeha i dobrih ljudi. Prijatelje kao što ste vi, teško je dobiti, s vama sve se promijeni i život opet dobije smisao. Hvala vam dragi prijatelji!

PRILOG: Izvorni tekst igrokaza**NASTOPAJOĆE OSEBE:**

- medved:
- žaba:
- zajec:
- pajek:
- sova:

MEDVED: O, u (stokajoče). Au, au, au. Kako me boli hrbet, pa kako je hladno. Joj! Joj! Brž si moram skuhati en slasten čaj z medom. Z veliko medu. Potem povabim še prijatelje. U, kako bo veselo bo piti čaj z medom v krogu prijateljev. 53911 halo medved. Poslušaj! Vabim te na čajanko. Se lahko oglasiš pri meni? O.K. Čao! 117739 halo, medved pri telefonu, si ti žaba? Poslušaj! Potrebujemo te! Pridi takoj, priredili bomo čajanko! Hvala, se vidimo. 661143 zajec? Tukaj pa medved. Si mogoče kje blizu, da se ustaviš pri meni. Ja, takoj. Hvala. Čao! Super. Zopet bomo imeli čajanko. Uh, kako rad pijem čaj z medom.

MEDVED: Dober dan zajec. Hvala, da si se odzval povabilu. Kako si kaj? Si slišal, da se je lisica pobotala z volkom. Pa tako ga je sovražila, ker jo včeraj sploh ni pogledal. No, sedaj pa to.

ZAJEC: Slišal, slišal. Pajek mi je povedal. O pozdravljen pajek, ravno o tebi sva se pogovarjala.

PAJEK: Dober dan. Pa ravno o meni?

ZAJEC: Ja, pa saj veš, kaj nas tako zanima. Lisica in volk.

PAJEK: A to. Oh, pa pustimo to. Poglejte prijatelji prihajajo, čajanka se pričinja.

ŽABA, SOVA: Dober dan gospoda. Hvala za povabilo na čajanko. Tale čaj ob tako mrzlem vremenu bo res nekaj čudovitega. (Se pogovarjajo, pijejo čaj)

ZAJEC: Poglejte, dežuje. Žal se bomo morali malo stisniti, da ne bomo mokri.

ŽIVALI: Ja, bomo, ni problema. Medved, pojdi malo tja.

ŽABA: Auva, nehaj medved, še zmečkal me boš.

PAJEK: Nehaj se prerivati žaba, bodi lepo pri miru.

SOVA: Drage živali, jaz sem že čisto mokra. Prosim, pomaknite se malo v desno.

ZAJEC: Nehajte, pojdite raje v levo.

MEDVED: Dovolj je prepira. Nehajte, pogledajte, saj je nehalo deževati.

SOVA: Joj, še dobro, čisto sem že mokra.

MEDVED: Toda dragi prijatelji, resno se moramo pogovoriti.

ŽIVALI: Ja kaj pa je tako nujnega?

MEDVED: Poslušajte. Večkrat se zberemo tu v mojem brlogu. Samo moj brlog je premajhen. Kaj nam je storiti?

ZAJEC: Ja, malo se bomo še stisnili.

PAJEK: Ne, ne, ne. Jaz se ne bom stiskal. Lahko pa se usedete na moje niti.

MEDVED: Pa kaj še, te tvoje niti so samo za pajkovo zadnjico. Kam pa naj prislonimo naše zadnjice?

SOVA: Imam idejo. Poslušajte. Povečajmo medvedov brlog, pa bomo lahko vsi sedeli v njem. Pa še stiskati se nam ne bo treba.

ŽIVALI: Hura, se že veselimo!

PAJEK: Jaz bom začel delati niti in bom vse med seboj lepo povezal.

ZAJEC: Jaz bom dodal še nekaj stolov. Žaba, ali mi...

ŽABA: Ne moti, ne moti, ne moti! Saj vidiš, da prestavljam omare.

SOVA: Joj, koliko dela, to bo lep brlog.

MEDVED: Ja, pa kako bo prostoren. Kar zgubil se bom v njem.

ŽABA: Še malo, pa bo gotov.

PAJEK: Zajec, poprimi tukaj, da dobro zavežem.

ŽABA: Joj, pogledjte, noč se je spustila na zemljo. Domov moram. Brlog je gotov, jutri pa se dobimo.

SOVA: Super! Tudi jaz se bom poslovila.

PAJEK in ZAJEC: Uf, tudi midva sva končala. Tako, brlog je povečan, uredili smo ga, sedaj pa urno domov.

MEDVED: Hvala vam prijatelji, dobro spite, lahko noč.

MEDVED: Joj, kako lep brlog imam, pa kako je prostoren. Tukaj so omare, pa stol, ležišče, vse je tipi top. Kar spat se bom odpravil. Oooooooooo!

PAJEK: Dobro jutro medved, kaj še spiš. Na čaj sem prišel k tebi.

MEDVED: O pajek, dobro jutro. Kaj? Na čaj si prišel? Ja pa saj veš, da imam nov, večji brlog, če bi vstopil še ti, bi mi brlog lahko še kako umazal. Pajek oprost, ne morem ti dovoliti, da vstopiš.

SOVA: O pajek, si ti tudi prišel na čaj?

PAJEK: Ja sem, pa mi medved ne pusti, da bi vstopil. Boji se, da bi mu popackal in uničil brlog.

SOVA: Ah pajek, saj veš, da se medved rad šali. En dva tri, pa bova pila čaj. Hooj, medved, sova in pajek sta prišla na čaj, odpri in naju spusti v tvoj novi brlog.

MEDVED: Draga moja sova. To pa ne gre. Pa saj veš, da imam nov, lep in velik brlog, kaj bi bilo, če mi ga poškodujete ali celo umažete brlog.

SOVA: Ja kaj kaj, nič. Saj smo ti zato pomagali pri delu.

ZAJEC IN ŽABA: Ohoj, še za naju pripravite čaj.

ŽABA: Za mene brez medu, imam shujševalno. Danes je luna in pijem vse nesladkano.

PAJEK: O, ne skrbi, še naprej boš lahko na dieti.

ŽABA: Ja, kaj ne pijete čaj?

VSI: Ne, medved nas ne spusti v nov brlog.

ZAJEC: Ja medved, tako se pa nismo zmenili. Saj smo ti vendar pomagali. Spusti nas in nam skuhaj čaj.

MEDVED: Kaj, saj ste nori. Da bi v mojem novem brlogu kuhal čaj? Pa toliko vas je, gotovo si še nog niste očistili. Dragi prijatelji, žal ne bo šlo.

SOVA: To pa smo dragi prijatelji.

MEDVED: Še sreča, da so šli. V moj lep, velik brlog. Ni šans.

ŽIVALI: Le kaj se je zgodilo z medvedom? Pa saj smo mu vendarle mi pomagali graditi brlog. Zdaj pa to.

MEDVED: O, kakšna tišina, kako lepo. Malo bom bral. No, sedaj pa bom pil čaj, pa malo bom pospravil, pa...

MEDVED: Joj, sedaj mi pa ni nekaj všeč. Nekam, hm hm hm, no nekaj je narobe. Ja, slika visi po strani. Ne, ni to. Imam premalo čaja, ne, saj ga imam še dovolj. Trebuh me boli. Ne, pa saj me sploh nič ne boli. Le kaj bi bilo narobe? Joj, vem kaj je. Manjkajo mi prijatelji. Kaj mi pomeni nov, lep in velik brlog, če je ta prazen. Seveda, prijatelje potrebujem. Prijatelji pomenijo več kot kup zlata. Kar poklical jih bom, se jim opravičil in jih povabil na čajanko. 11254 halo, medved pri telefonu, si ti žaba?

ŽABA: Ja, jaz sem. Kaj želiš medved?

MEDVED: Žaba, oprosti prosim. Bil sem zelo neumen. Več mi je pomenil lep brlog kot prijatelji. Spoznal sem, kaj pomeni imeti prave prijatelje. Če mi lahko oprostiš, pridi, vabim te na veliko čajanko.

ŽABA: Super, ti si res pravi medved. Fant od fare si. Veš da ti oprostim. Pridem.

MEDVED: O, hvala žaba, sedaj pa pokličem še ostale prijatelje.

ŽABA: NI treba medved, skupaj sedimo in jim bom kar jaz povedala. Vsi bomo prišli.

MEDVED: Najsrečnejši medved sem. La, - poje, pleše

ZAJEC: Medved, medved, tukaj smo, prav vsi smo prišli.

MEDVED: Hvala vam dragi prijatelji, ker ste mi oprostili. Šele sedaj sem spoznal, kako pust je lahko dom, če v njem ni smeha, sreče in prijaznih ljudi. Prijatelje kot ste vi, se le s težka dobi, ob vas vse se spremeni in vse življenje smisel dobi. Hvala vam dragi prijatelji!

Stručni rad

SRČANI E – UČITELJ UZ COVID19

Marija Žigart

Srednja škola za ugostiteljstvo i turizam Maribor

Sažetak

Covid 19 i proglašena pandemija odveli su nas u novu eru. U Sloveniji se to dogodilo 16. ožujka 2020. Toga dana bili smo primorani voditi učenje na daljinu. Sve je to utjecalo na nagli razvoj e-učenja i razvoj e-kompetencija nastavnika, kao i uporabu raznih elektroničkih uređaja i alata. Ljudi su već neko vrijeme izbjegavali inovacije, tako da nismo bili dovoljno vješti u korištenju te tehnologije i uvođenju iste u nastavu prije epidemije. Međutim, u vrlo kratkom vremenu naučili smo koristiti mnoge aplikacije i internetske alate koji su nam omogućili provođenje učenja na daljinu, konsolidaciju znanja, testiranje i posljednje, ali ne najmanje bitno, vrednovanje.

Ključne riječi: nastava, primjena, provjera znanja, matematika, fizika

1. UVOD

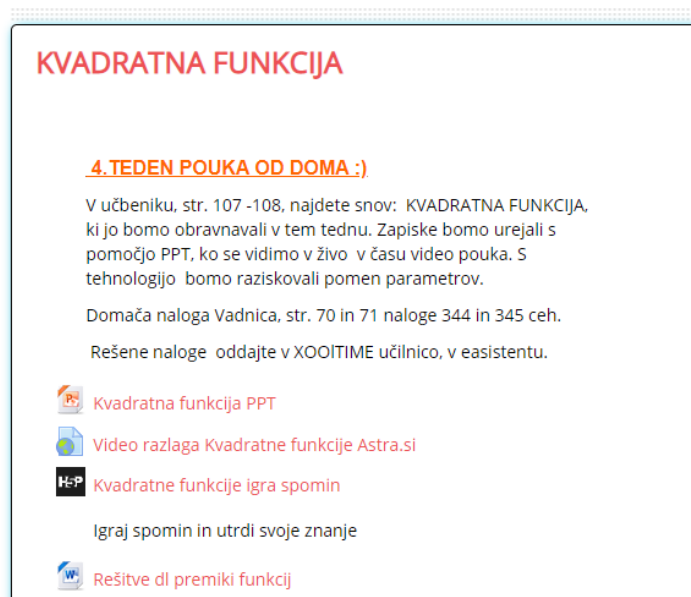
Tijekom pandemije, mi učitelji našli smo se u izazovnoj ulozi. Poučavanje od danas na sutra prebacili smo na Internet. U školi neki od nas već nekoliko godina koriste virtualne učionice Moodle, koje nisu u potpunosti zaživjele. I sama sam ih koristila samo povremeno, kao mjesto za pohranu korisnih materijala i radnih listića. Nisam iskoristila sve mogućnosti koje je nudila virtualna učionica. Svedjedno moja prva misao je bila da ću poučavati uz pomoć virtualnih učionica. Zasigurno nismo očekivali da će rad na daljinu trajati toliko dugo i da će biti potrebno obraditi nove sadržaje, utvrđivati ih, provjeravati i na kraju ocjenjivati. Međutim, kako učitelji neprestano uče i proširuju svoje znanje o korištenju tehnologije, uspjeli smo u svemu tome.

2. TEŠKO RAZDOBLJE TIJEKOM PANDEMIJE

Predajem na Srednjoj školi za ugostiteljstvo i turizam u Mariboru. U školi provodimo tri različita programa, i to: a) srednje stručno obrazovanje, usmjerena gastronomski hotelijer. Učenik stječe profesiju kuhara ili konobara i traje 3 godine; b) strukovno i tehničko obrazovanje, usmjerena gastronomski tehničar i traje 2 godine kao nadogradnja trogodišnjeg programa, i c) srednje stručno obrazovanje, usmjerena gastronomski i turistički tehničar, koje traje 4 godine. Učenici koji upisuju kod nas uglavnom imaju slaba predznanja iz matematike i fizike. Veliki dio djece također ima raznih poteškoća u učenju. Djeca s poteškoćama u učenju nisu se osobito bavila radom na daljini. Ubrzo sam shvatila da je živa komunikacija između učitelja i učenika vrlo važna. Učenici mog razreda naučili su me da koristim aplikaciju Zoom već s 13. Ožujkom 2020., budući da smo imali prvi sat nastave na daljinu. Prvih 14 dana koristila sam samo virtualnu učionicu Moodle. Budući da većina učenika više nije bila upisana u virtualnu učionicu ili je zaboravila svoje lozinke, bilo je potrebno ponovno upisati učenike u virtualnu učionicu i naučiti ih kako se koristiti alatima virtualne učionice. U tu svrhu pripremila sam slikovne upute za rad i podijelila ih s učenicima online i u zatvorenim skupinama na FB-u.

2.1. PREDAVANJE NA DALJINU

U virtualnu učionicu unijela sam upute za rad u tjednu kao što je prikazano na slici 1. Bile su dovoljno detaljne, ali kratke i jasne. Učenicima sam objasnila što je predmet, koje ciljeve učenja postizemo i koji je bio njihov tjedni zadatak. Dala sam poveznice do e-materijala (obično iz e-udžbenika) te video objašnjenja materijala. Veći dio sadržaja učenici su mogli obraditi sami, ali ih je bilo malo.

The screenshot shows a page titled "KVADRATNA FUNKCIJA" in red. Below the title, there is a section "4. TEDEN POUKA OD DOMA :)" in orange. The text explains that the topic is covered in the textbook (pages 107-108) and that the teacher will use PPT during the lesson. It also mentions a homework assignment (pages 70-71) and where to submit solutions. At the bottom, there are four links with icons: a PPT icon for "Kvadratna funkcija PPT", a globe icon for "Video razlaga Kvadratne funkcije Astra.si", a game controller icon for "Kvadratne funkcije igra spomin", and a document icon for "Rešitve dl premiki funkcij".

Slika 1. Upute u virtualnoj učionici za 2. godinu učenja-tema Kvadratna funkcija

Na web stranici <https://eucbeniki.sio.si/> možete pogledati neke slovenske e-udžbenike pogodne za nastavu u osnovnim i srednjim školama. Za strukovne škole, međutim, gradivo je potrebno prilagoditi.

Obično sam pripremala provjere u stvarnom vremenu i poveznice na kvizove provjere znanja, odlaganje radnog lista i odredila rok za podnošenje domaćih zadaća u virtualnu učionicu. Učenici su morali uređivati bilješke, rješavati zadatke, slikati se i slati dokaze u virtualnu učionicu. Provjerila sam njihov predani rad i tjedno davala povratne informacije učenicima i razrednicima.

Počela sam koristiti aplikaciju Zoom i uživo provodio nastavne sate fizike i matematike. Fizičari imaju 2 sata tjedno prema nastavnom planu, imali smo najmanje 1 sat tjedno uživo. Prema nastavnom planu i programu, matematičari imaju 3 sata tjedno, od čega smo imali 2 sata tjedno uživo. Objašnjavajući nove sadržaje, pripremila sam Powerpoint prezentacije kako bih olakšala razumijevanje i uređivanje bilješki, uglavnom zbog djece s poteškoćama u učenju. Koristila sam ih za tumačenje uživo i stalno ih ažurirala. U Zoom aplikaciji možete snimiti predavanje u stvarnom vremenu ili unaprijed. To se pokazalo vrlo korisnim za one učenike koji nisu bili na videokonferencijama i lekcijama uživo zbog nepristupačnosti kućnog računala ili problema s mrežom. Međutim, kasnije su učenici mogli vidjeti objašnjenje stvari. Učenik četvrte godine, predsjednik razreda, bio je pravi majstor vršnjačke podrške u vrijeme Korone. Snimio je predavanja i objavio ih u zatvorenoj grupi 4.c razreda.

Primjeri takvog učenja na daljinu mogu se vidjeti u interpretaciji sadržaja Varijacije (<https://www.facebook.com/mages.rene/videos/2919991974734564/>) i vjerojatnosti (<https://www.facebook.com/mages.rene/>) videozapisi / 2950491068351321 /), o kojima se razgovaralo tijekom učenja na daljinu.

Također sam ovaj materijal prosljedio internetskoj učionici, odakle su ih ponovo mogli pregledati i koristiti. Objašnjenje sam podržao relevantnim videozapisima s interneta i e-materijala za učenje, vježbama ... Za svoje aktivnosti i daljinski rad koristio sam mnoge kanale i aplikacije, uključujući zanimljivu i korisnu aplikaciju Padlet (<https://padlet.com/>). Uz pomoć aplikacije Padlet proslavili smo Dan planeta Zemlje - 22. travnja na satovima fizike. Primjer toga možete pronaći na: https://padlet.com/minka_zigart/brqqjfv0vk4d.

2.2. PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE

Utvrđivanje i provjeru znanja sam izvodila korištenjem kvizova. U tu svrhu naučila sam koristiti kviz aplikacije: Socrative, Kahoot, Quizizz i kviz u Moodle-ovoj virtualnoj učionici. Zbog neprestanog širenja učenja na daljinu, ubrzo mi je postalo jasno da će trebati provesti ocjenjivanje na udaljenost. To je bio novi izazov i za učenike i za nastavnike i za cijelu državu.

Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta izdalo je smjernice, a Zavod Republike Slovenije za obrazovanje pripremio je upute za testiranje i ocjenjivanje znanja u gimnazijskim, srednjoškolskim i nižim strukovnim programima tijekom obrazovanja na daljinu. Ove su nam upute omogućile procjenu znanja na drugačiji način nego što smo predviđali godišnjim kurikulumom (npr. Pismeno i usmeno ocjenjivanje može se zamijeniti kvizovima, govornim nastupima, može se ocjenjivati putem videokonferencija...). Više detalja možete pronaći na donjoj poveznici: https://www.acs.si/wp-content/uploads/2020/04/Navodila_preverjanje-in-ocenjevanje_SS.pdf

Tako smo se u školi ujedinili unutar stručnih aktiva i složili se da ćemo znanje ocjenjivati i kvizovima, govornim nastupima i usmenim ispitivanjem putem Zoom konferencija.

Budući da sam utvrđivala i testirala znanje učenika kvizovima, odlučila sam zamijeniti pismeni test s ocjenjivanjem znanja putem kvizova. Isprobala sam različite kvizove. Već prije sam u nastavi nekoliko puta koristila kviz Kahoot.

Primjer kviza iz fizike o radu i energiji možete pronaći na:

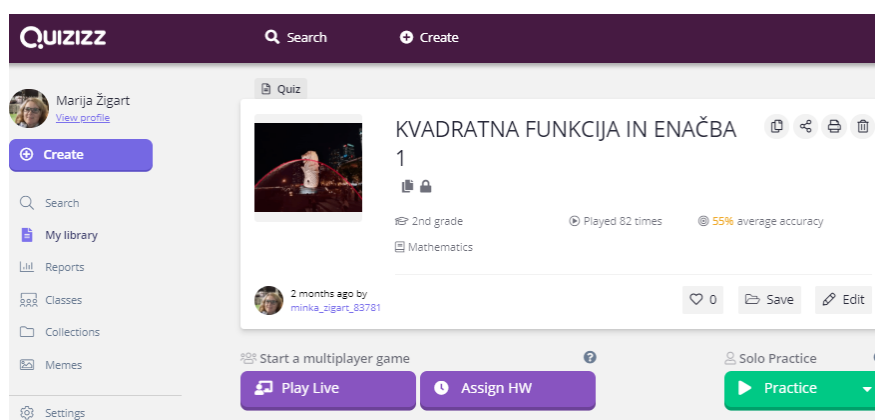
<https://create.kahoot.it/details/fc9bc39b-8d41-426b-adb1-d7eed1854ec8> .

Provjeravanje i ocjenjivanje znanja iz fizike na temu Temperature, izvela sam pomoću Socrative kviza (<https://b.socrative.com/login/teacher/>). Možete ga lako isprobati na: <https://b.socrative.com/login/student/> , gdje je naziv sobe (ROOMNAME): MZIGART.

Quizizz (<https://quizizz.com/>) kao alat, pokazao se kao najprikladniji kviz za nastavu fizike i matematike. U ovoj aplikaciji pripremila sam najviše kvizova za

provjeru i ocjenjivanje znanja iz matematike i fizike. Mnogi su kvizovi spremni i otvoreni, što nam omogućava da ih iskoristimo za utvrđivanje znanja. Možete pripremiti vlastite kvizove i pomoću njih ocijeniti pojedinog učenika. Pruža nam povratne informacije o ispravnosti ili neispravnosti svakog zadatka za svakog pojedinca. Primjer kviza, na temu Kvadratna funkcija i jednadžba, koji sam pripremila za ocjenjivanje, (slika 2), možete isprobati na poveznici <https://quizizz.com/admin/quiz/5ecabefba2103d001bc004e0/kvadratna-funkcija-in-ena%C4%8Dba>.

Quizizz omogućava pisanje matematičkih simbola, simbola formule, umetanje slika i video zapisa. Nudi nekoliko oblika pitanja. Vrlo je koristan za ocjenjivanje, jer kviz možete aktivirati kada budete s učenicima uživo, npr. putem Zoom-a dodijelite im ulazni kôd i započnete ocjenjivanje. Svako pitanje može biti ograničeno vremenom. Iznimno je lak za korištenje i analiziranje rezultata. Loša strana ovog kviza je ta što zahtijeva registraciju korisnika. Moje iskustvo dobivanja ocjena s kvizovima je pozitivno. Učenici vole rješavati kvizove i na taj način uče. Svjesna sam mogućnosti prepisivanja posebno ako je kviz pripremljen radi ocjenjivanja. Kako bih to spriječila, barem dijelom, zatražila sam da se zadaci rješavaju na komadu papira i da se postupci rješavanja zadataka fotografiraju i pošalju mi odmah po završetku kviza.

Slika 2. Quizizz - kviz na temu Kvadratna funkcija i jednadžba

Tako se dogodilo da učenik nije mogao ući u aplikaciju Quizizz kako bi riješio kviz. Tome učeniku sam pripremila isti kviz u PDF formatu, koji možete pripremiti u ovoj aplikaciji pritiskom tipke za ispis. Prosljedila sam ga učeniku e-poštom. Tako je mogao sudjelovati provjeri znanja na ovaj način. Kviz je riješen u isto vrijeme kada isu i svi ostali bili na liniji. Na kraju je fotografirao rješenja i odmah ih poslao natrag. To je učenik s poteškoćom koji ima produženo vrijeme pisanja.

3. ZAKLJUČAK

Tijekom tog vremena koristili smo dosta različitih aplikacija koje su omogućile meni i učenicima da budemo u kontaktu, čak i ako smo bili daleko jedno od drugoga. Tako smo uspješno završili ovu školsku godinu. Ne znamo što će nam donijeti jesen ako se ponovno nađemo na distanci, no obećava nam se korištenje Teams i drugih novih alata.

Točno je da neke sadržaje učenja nismo u potpunosti proradili. Usredotočili smo se samo na minimalne standarde znanja. Također je istina da su učenici kod nas naučili koristiti mnogo različitih alata, aplikacija i dodataka, što kod klasičnog načina rada ne bi bilo moguće. Taj cilj slijedimo i u nastavnom planu i programu našeg školskog sustava. Do sada smo ga možda imali premalo. Smatram da ovo znanje vrijedi jednako toliko ili možda čak i više od sadržaja propisanog nastavnim planom i programom. Kroz razdoblje učenja na daljinu i neprestanog prilagođavanja situacijama koje nastaju, zaključujem da učitelji ostaju vječni učenici samo ako smo iskreni učitelji. Svaki je izazov prilika za napredak ako znamo da je problem zaista izazov da budemo još bolji učitelji. Tako smo uspješno prevladali izazove učenja na daljinu.

4. LITERATURA

- [1.] I učbeniki. [online]. Dostupno na: <https://eucbeniki.sio.si/> (3.8.2020.)
- [2.] Kahoot. [online]. Dostupno na: <https://kahoot.com/schools-u/> (3.8.2020.)
- [3.] Mageš.R. Variacije. [online]. Dostupno na:
- [4.] <https://www.facebook.com/mages.rene/videos/2919991974734564/> (3.8.2020.)
- [5.] Mageš.R. Verjetnost. [online]. Dostupno na: <https://www.facebook.com/mages.rene/videos/2950491068351321/> (3.8.2020.)
- [6.] Padlet. [online]. Dostupno na: <https://padlet.com/> (3.8.2020.)
- [7.] Quizizz. [online]. Dostupno na: <https://quizizz.com/admin> (3.8.2020.)
- [8.] Socrative. [online]. Dostupno na: <https://www.socrative.com/> (3.8.2020.)
- [9.] Zavod Republike Slovenije za šolstvo: Navodila za preverjanje in ocenjevanje znanja. [online]. Dostupno na: https://www.acs.si/wp-content/uploads/2020/04/Navodila_preverjanje-in-ocenjevanje_SS.pdf (3.8.2020.)

Stručni rad

JAVNA SVIJEST O JEZIČNIM POREMEĆAJIMA

Tjaša Čamernik

OŠ Ivana Cankarja Ljutomer

Sažetak

U ovom članku opisujem jezične poremećaje, specifične jezične poremećaje i probleme iz područja neujednačene terminologije i dijagnostičkih kriterija za definiranje specifičnih jezičnih poremećaja. Neujednačena terminologija i nejednaki dijagnostički kriteriji štetno utječu na područje kliničke prakse i znanstvenih istraživanja, kao i na svijest javnosti o jezičnim poremećajima. Razina svijesti roditelja posebno je važna, jer ima značajan utjecaj na pravovremeno upućivanje djeteta logopedu što zauzvrat utječe na bolji ishod terapije. Smatram da je ključno poboljšati javno informiranje, jer se samo na taj način može poboljšati polje prevencije i pravodobnog reagiranja roditelja.

Ključne riječi: jezični poremećaji, specifični jezični poremećaji, javna svijest

1. UVOD

Jezični poremećaj je poremećaj u razumijevanju i / ili upotrebi govornog, pismenog ili drugog simboličkog sustava (npr. znakovni jezik). Poremećaj može uključivati oblik, sadržaj i / ili upotrebu jezika [1]. U stručnoj literaturi često susrećemo različite izraze koji označavaju jezične poremećaje. Za jezične poremećaje koji nisu uvjetovani poznatim neurološkim, percepcijskim, kognitivnim ili emocionalnim deficitom, u svijetu se etablirao pojam specifični jezični poremećaj, a koriste se i različiti sinonimi: poremećaj govornoga jezika, razvojna disfazija, specifično kašnjenje u jezičnom razvoju i specifični jezični deficit [12]. Upotreba različitih termina jedan je od čimbenika koji utječu na djetetov pristup uslugama logopedске terapije i javnu svijest o jezičnim poremećajima [3]. Javna svijest je izuzetno važna, jer izravno utječe na prepoznavanje jezičnih poremećaja, pravovremeno upućivanje logopedu, na ishod terapije, pristup uslugama logopedске terapije te na odnos prema osobama s poremećajima govora i jezika [21].

2. POREMEĆAJI JEZIKA

Bishop i sur. [7] definiraju jezične poremećaje kao trajne jezične probleme koji utječu na sposobnosti djeteta u svakodnevnom životu i na akademskom području. Grobler [10] ističe da se u dobi od 4 do 5 godina mogu razlikovati dvije grupe jezičnih problema koji se razlikuju po etiologiji i karakteristikama. Kad je riječ o zaostajanju jezika, iz poznatih razloga, govor se javlja kasnije, a vremenski odmak jezičnog razvoja je pritom tipičan. Kada govorimo o specifičnom jezičnom poremećaju, misli se na odsutnost poznatih uzroka, dok je tijek usvajanja jezika specifičan. Autori Ljubešić [15] i Žerdin [22] ističu slično, rekavši da neka djeca imaju sporiji razvoj ili sporije usvajanje jezika, međutim, razvoj se odvija u tipičnom slijedu. Kod neke djece pojavljuje se potpuno drugačije usvajanje jezika.

2.1. SPECIFIČNI JEZIČNI POREMEĆAJI

Izraz specifični jezični poremećaj odnosi se na jezični poremećaj nepoznatog uzroka i odnosi se na djecu čija se jezična vještina značajno razlikuju prema kronološkoj dobi i neverbalnim sposobnostima. Bilo koja razina jezika može se poremetiti [8].

Bishop [3] kaže da djeca sa specifičnim jezičnim poremećajem imaju značajne poteškoće u usvajanju govora i jezika, kao i tipičan razvoj u svim ostalim područjima. U njemu su sažete najčešće karakteristike djece sa specifičnim jezičnim poremećajem: djeca govore kasnije, imaju artikulacijske poremećaje, koriste pojednostavljene gramatičke strukture, imaju manje ekspresivan i receptivni rječnik, slabo verbalno kratkotrajno pamćenje i poteškoće u razumijevanju složenih jezičnih struktura kada sugovornik govori vrlo brzo. Specifični jezični poremećaj se također manifestira kao problem u područjima razumijevanja vremenskih i prostornih pojmova, razumijevanja i korištenja pasivnih rečenica, prenesenih značenja,

razumijevanja humora, a neki imaju problema i sa socijalnim vještinama, jer specifični jezični poremećaj stvara teže povezivanje s vršnjacima [11].

2.2. TERMINOLOGIJA I POVIJEST POIMANJA SPECIFIČNIH JEZIČNIH POREMEĆAJA

Povijesno gledano, na imenovanje jezičnih poremećaja u određenom razdoblju utjecalo je nekoliko čimbenika: uključivanje različitih disciplina (lingvistika, medicina, govorna terapija i psihologija) koje su imale različita teorijska polazišta, razvoj zdravstvenog i obrazovnog sustava te znanstveno-metodološki pristup jezičnom istraživanju jezičnih poremećaja. U samom početku terminologija se usredotočila uglavnom na djecu koja su imala probleme s jezičnim izražavanjem. Nakon 1900. godine pojavili su se izrazi koji su ukazivali na svijest da jezični poremećaji utječu ne samo na izražavanje nego i na razumijevanje. Godine 1981. počeo se koristiti izraz specifični jezični poremećaj [18]. Bishop [5] napominje da se u opisu specifičnih jezičnih poremećaja u različitim disciplinama koriste različiti izrazi, te stoga naglašava potrebu za objedinjavanjem terminologije. Smatra da javnost počinje pridavati manje važnosti fenomenu za koji se koristi toliko različitih izraza. Kao rezultat toga, postoji velika tendencija objedinjavanja terminologije u području jezičnih poremećaja, posebno u zemljama koje govore engleski jezik. U sklopu projekta CATALISE, koji je imao za cilj objedinjavanje terminologije i dijagnostičkih kriterija u području jezičnih poremećaja, odlučeno je zamijeniti pojam specifični jezični poremećaj terminom poremećaja u razvoju jezika (DLD), koji se odnosi na jezične poremećaje nepoznatog uzroka [7].

2.3. DIJAGNOSTICIRANJE SPECIFIČNIH JEZIČNIH POREMEĆAJA

U literaturi se pojavljuju različiti kriteriji za dijagnosticiranje određenog jezičnog poremećaja, ali svima je zajedničko da uključuju značajno niske jezične vještine, neusklađenost verbalnih i neverbalnih vještina i kriterije isključenosti (genetski sindromi, gluhoća i naglušost i socijalna deprivacija) [5], Bishop i sur. [6] ističu pitanje neujednačenih dijagnostičkih kriterija koji imaju štetan učinak na polje kliničke prakse i znanstvenih istraživanja. Vjeruju da se razlike između korištenih kriterija pojavljuju i zbog različitih profesija uključenih u područje govornih i jezičnih poremećaja. Da bi se unificirali dijagnostički kriteriji, Bishop i sur. [6] proveli su prvi dio projekta CATALISE. Korištenjem dijagnostičkih kriterija, jezični poremećaji podijeljeni su u jezične poremećaje u razvoju (DLD) i jezične poremećaje povezane sa specifičnim biomedicinskim stanjem (jezični poremećaj povezan s x), poput: oštećenja mozga / neurodegenerativni poremećaji / genetski ili kromosomski poremećaji / sensorineuralni gubitak sluha / autistični poremećaji i mentalna retardacija. Prvo su utvrdili dva ključna kriterija za prepoznavanje jezičnih poremećaja: trajni jezični problemi koji djete ometaju u svakodnevnom životu i loša prognoza. Zaključili su da za dijagnosticiranje poremećaja u razvoju (DLD) treba uzeti u obzir sljedeće kriterije: jezični poremećaji ometaju djetetov svakodnevni život, a djetetovi su problemi vjerojatno (ili još uvijek nisu) riješeni do pete godine života te da problemi nisu povezani s poznatim biomedicinskim stanjima, kao što su: oštećenje mozga, neurodegenerativni poremećaji, genetski ili kromosomski poremećaji (npr. Downov

sindrom), senzorineuralni gubitak sluha, autistični poremećaji i poremećaji mentalnog razvoja. Oni ističu da specifični jezični poremećaj (DLD) može biti povezan s određenim stanjima / bolestima koje ne sprečavaju dijagnozu specifičnog jezičnog poremećaja: ADHD, dispraksija, disleksija, poremećaji govora i poremećaji ponašanja i emocija.

3. VAŽNOST JAVNE SVIJESTI U PODRUČJU LOGOPEDIJE I SURDOPEDAGOGIJE

Upotreba različitih termina i dijagnostičkih kriterija jedan je od čimbenika koji utječu na djetetov pristup uslugama logopedске terapije, javnu svijest, poznavanje jezičnih poremećaja [5], polje kliničke prakse i znanstvenih istraživanja [6]. Unatoč činjenici da su jezični poremećaji mnogo češći od autističnih poremećaja, pojam autizam ljudima je poznatiji, a istovremeno je učinjeno mnogo više istraživanja na području autističnih poremećaja nego na području specifičnih jezičnih poremećaja. Također, unatoč sličnoj učestalosti i težini poremećaja, dostupno je mnogo više publikacija o disleksiji i ADHD-u nego o specifičnom jezičnom poremećaju [4]. Autorica ističe da je uzrok najvjerojatnije u neujednačenoj terminologiji i dijagnostičkim kriterijima specifičnog jezičnog poremećaja, a Silverman i Brosco [19] vjeruju da je uzrok i u samoj struci, koju povezujemo s određenim deficitom ili poremećajem. Stoga se više pažnje posvećuje poremećajima koje povezujemo s medicinom, nego poremećajima koje pretežito povezujemo s pedagoškom profesijom. Oni također ističu da je specifičan jezični poremećaj skriven ili manje uočljivi, a dječji problemi nisu uvijek očigledni.

U istraživanju koje je provela američka udruga (ASHA), logopedi i audiolozi naveli su nedostatak svijesti javnosti o jezičnim poremećajima kao glavni razlog za kasno prepoznavanje jezičnih poremećaja kod djece (American Speech-Language-Hearing Association, 2013). Razina svijesti roditelja u javnosti je posebno važna, jer utječe na pravovremenu upućivanje djeteta logopedu, što zauzvrat utječe na ishod terapije [20] Mahmoud i sur. [16] ističu da slaba svijest javnosti utječe na slabiji pristup uslugama logopedске službe, jer često osobe kojima je potrebna logopedska terapija ne znaju gdje potražiti pomoć zbog nedostatka znanja o struci. Bolja svijest javnosti također utječe na pozitivan stav i manje diskriminiranje ljudi s poremećajima govora i jezika [21].

3.1. ISTRAŽIVANJE NA PODRUČJU JAVNE SVIJESTI

Provedeno je nekoliko istraživanja koja su proučavala javnu svijest i znanje o govornoj terapiji i pojedinim poremećajima govora i jezika. Većina autora smatra da je svijest javnosti o tom problemu nezadovoljavajuća.

Mahmoud i sur. [16] istraživali su svijest javnosti i znanje govorne terapije u Jordanu. Usredotočili su se na poznavanje logopedске profesije i na pojedine poremećaje govora i jezika. Ustanovili su da je svijest javnosti i poznavanje logopedске terapije u puno gorem stanju nego što bi bilo poželjno. Imura i sur. [13] istražili su svijest i znanje javnosti o mucanju u Japanu i otkrili da je ono ograničeno. Otkrili su da je 55,8% ispitanika već čulo za mucanje ili su upoznali nekoga tko je mucao, ali većina njih nije imala odgovarajuće osnovno znanje o mucanju. U međunarodnom istraživanju [9] gdje je tema ankete bila javna svijest o afaziji, 37,1% ljudi je već čulo za afaziju, a samo 9,2% ljudi imalo je osnovno znanje o afaziji. Rezultati su pokazali da je razina svijesti javnosti vrlo niska. U sklopu međunarodnog projekta koji istražuje javnu svijest o jezičnim poremećajima, istraživanje je provedeno i u Hrvatskoj [14]. Rezultati su pokazali da je razina svijesti javnosti upitna. Više od polovice ispitanika već je čulo za jezične poremećaje, a većina nema dovoljno znanja o njima. Nasuprot tome, autori provedenog istraživanja o osviještenosti javnosti o logopedskoj terapiji i profesiji logopedске terapije u Egiptu i Maleziji [18]; [21] smatraju da je svijest javnosti vrlo visoka.

4. ZAKLJUČAK

Područje terminologije i dijagnostičkih kriterija na području cjelovite logopedije i surdopedagogije od izuzetne je važnosti. Visoka svijest javnosti utječe na bolji pristup uslugama logopedске terapije, uspješniju prevenciju i bržu identifikaciju jezičnih poremećaja te na pravovremenu govornu terapiju.

Vjerujem da je na temelju rezultata istraživanja osviještenosti javnosti potrebno podići svijest javnosti o profesiji logopeda i surdopedagogije (u kojim institucijama djeluju, koje usluge nude, kako stupiti u kontakt s logopedom / surdopedagogom itd. ...). Također je potrebno podići svijest javnosti o pojedinim poremećajima govora i jezika i njihovim osobinama, kao i o svim dobnim skupinama s kojima rade logopedi i surdopedagozi. Javna svijest se može odvijati putem različitih kanala; putem medija (televizija, radio), plakata, brošura, javnih predavanja i kampanja. Preventivni testovi u vrtićima, školama i raznim institucijama također su izuzetno važni za poboljšanje javne svijesti. U obrazovnim ustanovama imalo bi smisla pripremiti različite radionice i obuke za roditelje, učitelje i sve stručnjake koji su često u kontaktu s poremećajima govora i jezika. Timski rad između različitih stručnjaka također je izuzetno važan jer omogućuje odgovarajuće informiranje osoba kojima je potrebna pomoć logopeda i surdopedagoga pomoć.

5. LITERATURA

- [1.] American Speech-Language-Hearing Association. (2013). At a glance: Public lacks critical awareness of early detection. *The ASHA Leader*, 18(7), 21–21. <https://leader.pubs.asha.org/doi/10.1044/leader.AAG.18072013.21>
- [2.] American Speech-Language-Hearing Association. URL: <https://www.asha.org/policy/RP1993-00208/> (16.5.2019.)
- [3.] Bishop, D. V. M. (2006). What causes specific language impairment in children? *Current directions in psychological science*, 15(5), 217–221. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2582396/?fbclid=IwAR1ERqEQiHiPIQ5uvm67zAq6FwmOg4T4pbLfU0l5i8U64izJu3QoTasU-k>
- [4.] Bishop, D. V. M. (2010). Which neurodevelopmental disorders get researched and why? *PLOS ONE*, 5(11). <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0015112>
- [5.] Bishop, D. V. M. (2014). Ten questions about terminology for children with unexplained language problems. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 49 (4), 381–415. https://www.researchgate.net/publication/264938035_Ten_questions_about_terminology_for_children_with_unexplained_language_problems
- [6.] Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T. in CATALISE Consortium. (2016). CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi Consensus Study. Identifying language impairments in children. *PLOS ONE*, 11(7). <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0158753>
- [7.] Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T. in CATALISE-2 Consortium. (2017). Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi Consensus Study of problems with language development: Terminology. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(10), 1068–1080. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcpp.12721>
- [8.] Blaži, D. (1997). Obilježja posebnih jezičnih teškoća. V I. Rodić (ur.), *Jezične teškoće školske djece: Oblici, uzroci, posljedice, otklanjanje* (str. 97–104). Školske novine.
- [9.] Code, C., Papathanasiou, I., Rubio, S. L., de la Paz Cabana, M., Villanueva, M. M., Haaland-Johansen, L., Prizl Jakovac, T., Leko, A., Žemva, N., Patterson, R., Berry, R., Rochon, E., Leonard, C. in Robert, A. (2016). Research report: International patterns of the public awareness of aphasia.

International Journal of Language and Communication Disorders, 51 (3), 276–284.

<https://www.researchgate.net/publication/284806514> International patterns of the public awareness of aphasia

- [10.] Grobler, M. (2002). Otroci s specifično govorno-jezikovno motnjo. V N. Končnik Goršič in M. Kavkler (ur.), *Specifične učne težave otrok in mladostnikov* (str. 121–134). Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- [11.] Grobler, M. (2006). Specifična jezikovna motnja. V I. Andolšek, N. Končnik Goršič in Ž. Brišar Slana (ur.), *Mozaik našega delovanja : zbornik prispevkov ob 50-letnici Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše Ljubljana : [50 let : 1955–2005]* (str. 272–281). Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- [12.] Grobler, M. (2010). Odkrivanje specifičnih primanjkljajev na področju jezika s tehniko ponavljanja stavkov. V I. Andolšek in M. Hudoklin (ur.), *Izzivi in pasti otroštva in adolescence* (str. 164–174). Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- [13.] Iimura, D., Yada, Y., Imaizumi, K., Takeuchi, T., Miyawaki, M. in Van Borsel, J. (2018). Public awareness and knowledge of stuttering in Japan. *Journal of communication disorders*, 72. <https://www-sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S0021992417300473>
- [14.] Kuvač Kraljević, J. in Matić, A. (2019). Public awareness of developmental language disorders in Croatia. Neobjavljeno delo.
- [15.] Ljubešić, M. (1997). Razvojni jezični poremećaji i problemi njihova određenja. V I. Rodić (ur.), *Jezične teškoće školske djece: Oblici, uzroci, posljedice, otklanjanje* (str. 11–16). Školske novine.
- [16.] Mahmoud, H., Aljazi, A. in Alkhamra, R. (2014). A study of public awareness of speech-language pathology in Amman. *College student journal*, 48(3), 495–510. <https://www.researchgate.net/publication/272351900> A Study of Public Awareness of Speech-Language Pathology in Amman
- [17.] Mostafa, E. in El-Rabie Ahmed, M. (2018). Public awareness of delayed language development in Upper Egypt. *The Egyptian Journal of Otolaryngology*, 34(1), 94–102. <http://ejo.eg.net/article.asp?issn=1012-5574;year=2018;volume=34;issue=1;spage=94;epage=102;aulast=Mostafa>

- [18.] Reilly, S., Tomblin, B., Law, J., McKean, C., Mensah, F. K., Morgan, A., Goldfeld, S., Nicholson, J. M. in Wake, M. (2014). Specific language impairment: a convenient label for whom? *International journal of language and communication disorders*, 49(4), 416–451.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4303922/>
- [19.] Silverman, C. in Brosco, J. P. (2007). Understanding autism: Parents and pediatricians in historical perspective. *Archives of pediatrics and adolescent medicine*, 161(4), 392–398.
<https://jamanetwork.com/journals/jamapediatrics/fullarticle/570026>
- [20.] Vameghi, R., Bakthiari, M., Shirinbayan, P., Hatamizadeh in N., Biglarian, A. (2015). Delayed referral in children with speech and language disorders for rehabilitation services. *Iranian Rehabilitation Journal*, 13(1), 16–20. <https://pdfs.semanticscholar.org/2cd4/6d4daedbb49ece333f49545b0eb252907ca4.pdf>
- [21.] Ying Chu, S., Ping Tang, K., McConnell, G., Mohd Rasdi, H. F. in Yuen, M. C. (2019). Public perspectives on communication disorders and profession of speech-language pathology. *Speech, language and hearing*, 22(3), 172–182.
https://www.researchgate.net/publication/331088005_Speech_Language_and_Hearing_Public_perspectives_on_communication_disorders_and_profession_of_speech-language_pathology_View_supplementary_material_Public_perspectives_on_communication_disorders_and_profession_of_speech-language_pathology_View_supplementary_material_Public_perspectives_on_communication_disorders_and_profession_of_speech-language_pathology
- [22.] Žerdin, T. (2003). *Motnje v razvoju jezika, branja in pisanja*. Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše in društvo Bravo.

Stručni rad

ŠKOLA SUMMERHILL

Dragica Kosi

Osnovna škola Hajdina

Sažetak

Škola Summerhill osnovana je 1921. godine, a zaživjela je 1930. godine u Engleskoj, pod vodstvom Alexandra Sutherlanda Neilla. Postala je poznata uglavnom zbog autonomije djece. Cilj je bio razviti djetetovu holističku osobnost od djetinjstva do puberteta i tretirati ga kao individuu. Djeca trebaju biti aktivno i neovisno motivirana za školsko učenje. Djeci se ništa ne nameće, samo se na njihov zahtjev pomaže postizanje željenog cilja ili znanja. Summerhillova glavna ideja zapravo škola po mjeri djeteta, a ne dijete po mjeri škole. Djeci je dana sloboda da se igraju na neodređeno vrijeme, oni sami odlučuju hoće li ili neće ići na predavanja, što obući, što raditi tijekom dana... Sloboda njihovog izbora podržana je odobravanjem. Oni također uče prepoznati zakone djelujući neovisno, postavljajući životna pravila te djelovati i živjeti po zakonima koje donose. I učenici i nastavnici slijede ista pravila. Summerhill je stoga samoupravna škola u kojoj djeca pokazuju zdrav odnos prema sebi i drugima. Prema različitim analizama, školski uspjeh je bio prosječan. Glavni cilj i suština Summerhillovog obrazovnog sustava bio je razviti djetetovu snažnu mentalnu ravnotežu koja će im omogućiti da uživaju u životu i sreća je na prvom mjestu.

Ključne riječi: Summerhill, alternativni obrazovni koncept, obrazovanje, samoupravljanje, samoinicijativa.

1. UVOD

Možete li zamisliti školu u kojoj se učenici mogu igrati koliko žele? U kojoj nije obavezno ići na nastavu? U kojoj mogu sami odrediti pravila i kazne?

Oči svakog djeteta blistale bi kad bi čuli da postoji škola o kojoj su mogli samo sanjati. Ta se škola zove Summerhill i osnovana je u vrijeme kada su prava djece bila manje cijenjena nego danas. Vladali su stari načini odgoja, autoritarni, koji se također mogu nazvati tvrdim odgojem ili odgojem u obliku kažnjavanja. Summerhill je s druge strane, djeci ponudio upravo suprotno. Djeca su sama odlučivala kako će rasporediti nastavu tijekom dana. Nije bilo pritiska za usvajanjem ideja odraslih koji odrastaju, mada društvo to očekuje i od pojedinca [7].

Djeca u ovoj školi biraju između učenja i igre. Nitko ih ne prisiljava ili kritizira u njihovim odlukama. Uz ovaj alternativni način poučavanja u Summerhill školi, otvorila su mi se dva pitanja. Stječu li djeca dovoljno znanja i vještina kroz školu da bi se mogla suočiti s problemima u životu? Imaju li dovoljno motivacije i želje za učenjem te postizanjem željene razine znanja?

2. ŠKOLA SUMMERHILL

Summerhill škola je internat osnovan pod pokroviteljstvom A. S. Neilla. Osnovao ga je 1921. godine, a poznata je postala 1930. godine. U svom razmišljanju odupirao se psihološkim polazištima. Prvo je uključio djecu koja su imala problema u školi, a potom nekoliko godina kasnije promijenio princip i uključio djecu koja su „normalna“ [1]. Koncept škole temelji se prije svega na slobodi djece, jer oni odabiru između učenja i igre. Cilj škole je da djeca koriste djetinjstvo kako bi stvorili osobnu snagu i bili što samoinicijativniji. U početku je školu pohađalo 40-50 učenika, a taj se broj tijekom godina povećavao ili smanjivao. U siječnju 2006. školu je pohađalo 80 učenika, a tri godine kasnije (2009.) 71 učenik. Djeca su različitih nacionalnosti i dolaze iz različitih zemalja, poput Njemačke, Francuske, Španjolske, Nizozemske, Švicarske, Izraela, Amerike, Koreje, Japana, Nema tipičnih roditelja koji bi dijete poslali u ovu školu, svi su roditelji obrazovani, neki čak dolaze iz ove škole, a drugi su drugdje pohađali osnovnu školu. Roditelji upisuju dijete jer vjeruju u Neillovu psihologiju. Uprava škole nastoji učiniti školu pristupačnom za sve roditelje [7].

Škola traje cijeli dan. Djeca se brinu o sebi, odijevajući se prema vlastitoj slobodnoj volji jer ih nitko ne kontrolira, progoni ili kritizira. Djeca različite dobi dolaze u školu, neki roditelji upisuju djecu s pet godina, neki djeca prelaze kasnije iz drugih škola u Summerhill. Djeca su podijeljena u tri dobne skupine, prva uključuje djecu od 5-7 godina, druga od 8-10 godina i treća od 10-16 godina. Oni su uključeni u lekcije po dobnim skupinama i raspoređeni su u sobama [1].

2.1.OSNIVAČ ŠKOLE: ALEXANDER SUTERLAND NEILL

Alexander Sutherland Neill rođen je u Forfaru u Škotskoj. Bio je sin tamošnjeg učitelja. U mladosti nije bio baš vezan za svog oca, koji je bio strog prema njemu. Obitelj je bila mišljenja da on nije u mogućnosti nastaviti školovanje, pa je počeo raditi u dobi od četrnaest godina. Kasnije se počeo zanimati za nastavničko zanimanje i upisao se na Sveučilište u Edinburgu. Kada je završio školu, neko je vrijeme predavao kao učitelj-praktičar, a onda je osnovao i vodio školu u Hellerauu. Po povratku u Englesku nastavio je vodstvo svoje Summerhill škole. U školi je pokušao bez ugnjetavanja realizirati sve svoje ideje i ideje o novom načinu učenja [6].

S istomišljenikom Haroldom Hartom objavio je knjigu Summerhill - radikalni pristup djetinjstvu, koja je postigla veliki uspjeh. Uskoro je objavljen i u drugim zemljama. Umro je 23. rujna 1973., a njegova supruga preuzela je vođenje škole. Sada ga vodi njegova kćerka Zoe Readhead, koja također živi i predaje na imanju [5].

2.2. OSNOVE PEDAGOŠKOG KONCEPTA

Osnivač škole imao je vlastiti pogled na učenje. Naglasio je da je životni cilj pronaći sreću u onome što radite. Kritizirao je način poučavanja koji djeci točno određuje kako stvari funkcioniraju, a do tih zaključaka djeca ne dolaze sama. Prema njegovom mišljenju, takav način dijetetu uskraćuje radost koju je mogao iskusi kad sâm nešto istraži ili još gore na neki način impliciraju da mu je uvijek potrebna nečija pomoć [5]. On pridaje veliku važnost igri. Tvrdi da se djeca trebaju najprije igrati, a zatim kad shvate da žele nešto naučiti, sama pristupaju lekciji. Obrazovanje se temelji na obrazovnom konceptu koji čvrsto vjeruje u djecu. Svako se dijete rodi s velikim potencijalom i voli život. Stoga je cilj življenaj i učenja pronaći sreću i radost u vlastitom radu. Važno je da u obrazovanju i rješavanju problema budu uključene emocije i razum. Svako je dijete također jedinstveno pa mu se škola treba prilagoditi. Neill je vjerovao da problematična djeca ne postoje, problematičnim ih čine roditelji i društvo. Dopuštao je djeci život i slobodu te im omogućio obrazovanje bez straha i prisile [1]. Nastava se temelji na povjerenju i djetetovoj motivaciji za učenje. Vjeruje djetetu jer vjeruje u njegove odluke i vodi ga na pravi put svojom osobnošću i pedagoškim erosom. Na taj način postiže da dijete razvija svoje prirodne sposobnosti, oslobađa se i ne podređuje se drugima. On veliku važnost pridaje emocijama, jer su one, po njegovom mišljenju, važnije od intelektualnog razvoja [7]. Neill vjeruje da djecu pokreće snažan instinkt za samoodržanjem. To ih usmjerava zadovoljenju mnogih potreba. Taj proces odrasli prekidaju moralnim učenjima ili ograničenjima u vidu pravila i normi. Djeca u školi žive potpuno slobodno sve dok ne ugrožavaju druge. Zajedno, čak postavljaju pravila i ne osjećaju vanjsku obrazovnu prisilu. Prekomjerna disciplina,

kažnjavanje, prema Neillu, razvija strah i mržnju. To zauzvrat ometa normalan mentalni razvoj djeteta. Postajući neovisan, on prekida vezu s roditeljima i suočava se sa svijetom kao pojedinac. Suština takve škole je stvoriti ljude koji nisu materijalisti, ali postižu istinske vrijednosti koje im učinkovito onemogućavaju da postanu „vođeni, gladni skupljači“ [1].

2.3. ZAPOSLENI U ŠKOLI SUMMERHILL

„Učitelj u Summerhillu prije svega je čovjek koji se treba brinuti o učenicima i njihovoj dobrobiti, čovjek koji obrazuje i nadahnjuje, upoznaje učenika sa svime, tretira ga kao pojedinca i potiče ga na individualnost.“ [2].

Svaki nastavnik koji se odluči za nastavu u Summerhill školi može se brzo naviknuti na drugačiju školsku psihologiju. Prema Neillu, učitelj treba biti vrlo kreativan jer treba motivirati djecu tako što postanu spremni odustati od igre i pristupiti predavanju. Udžbenici su najmanje važan dio školskog sustava za Neilla. Sve što dijete treba znati je čitanje, pisanje i aritmetika. Dijete preuzima kontrolu nad vlastitim životom. Kvalitetni učitelji u Summerhillu trebaju ispunjavati sljedeće uvjete:

- Imati smisao za humor;
- ne brine ih vlastito dostojanstvo;
- ne pobuđuju strah;
- nisu moralisti;
- vjeruju djetetu.

Učitelje je nekad angažirao Neill, ali danas taj zadatak ima njegova kći, ravnateljica škole. Trenutno škola redovno zapošljava osam učitelja za prvi razred, ti učitelji podučavaju djecu od 6 do 10 godina, a podučavaju i drugi razred koji uključuje djecu u dobi od 10-16 godina. Školsko osoblje uključuje i nastavnike koji rade skraćeno radno vrijeme koji podučavaju japanski, kineski i glazbu. Školsko osoblje također uključuje čistačice, kuhare,... [3].

2.4 OPREMLJENOST ŠKOLE SUMMERHILL

Pored nekoliko dobro opremljenih učionica, Summerhill škola ima vlastiti bazen, teniski teren, igralište, mjesto za rolanje, kazalište, glazbene učionice i računalnu sobu. Učenici također jednom u tjednu idu u kino. Ova škola nudi djetetu brojne mogućnosti, ali na svakom je pojedincu kako će to najbolje iskoristiti. Dijete mora biti dovoljno motivirano i odlučno da odabere svoje "obrazovanje". U školi učenici nemaju procjene znanja, ali mogu položiti ispit na kraju škole, što im omogućava

da nastave s daljnjim školovanjem. Jedna od odluka učenika je i kada će napustiti školu. Oni se najčešće odlučuju kada napune 17 godina no neki odlaze ranije, a drugi pak ostaju dodatnu godinu. Zoe je u knjizi rekla da djetetu preporučuje da ode kasnije, jer stječe dragocjeno iskustvo s dodatnom godinom koja će mu pomoći u rješavanju problema kasnije u životu. Osoblje škole Summerhill smatra da su njihova djeca bolje pripremljena za vanjski svijet od svojih vršnjaka, jer već od rane dobi donose vlastite odluke o tome kako i na koji način će provoditi svoje obrazovanje [3].

2.5. TIJEK RADNOG DANA U ŠKOLI

Dan započinje doručkom, koji se u blagovaonici priprema u 8:15 i traje pola sata. Kuhari u školi paze da djeca jedu zdravu hranu spremajući obroke s puno svježeg povrća i izbjegavaju pripremu hrane koja sadrži puno škroba. Pažljivi su i pri odabiru kruha, uvijek postoji kruh koji sadrži sjemenke pšenice. Svaki obrok na Summerhillu ima dva jelovnika, tako da djeca mogu birati što će jesti. A. S. Neill je naglasio da je zdravlje koje uživaju u školi usmjereno prema slobodi, svježem zraku i naravno dobroj i zdravoj hrani.

Nakon doručka djeca imaju vremena posložiti i pospremiti krevete, iako nitko ne pregledava njihove sobe. Nastava za učenike koji je odlučili pohađati započinje u 9:30 i traje do 13:00. Raspored predavanja vrijedi samo za nastavnike. Popodne je rezervirano za igru na Summerhillu. Učenici crtaju, pišu, sviraju, puštaju glazbu. U 16.00 sati djeci se poslužuje čaj, nakon čega slijedi sažetak predavanja, neformalni razgovor, gdje se učenici i učitelji dogovaraju o dodatnom satu.

Djeca i učitelji u školi imaju jednako "ja". Sastanci se održavaju svake subote navečer. Najvažnija je činjenica da svaki učenik i učitelj imaju jednak glas. Ponekad se dogodi da se učitelji suzdrže od glasa. To se događa kada učenik unaprijed prizna grešku učitelju i tada bi njegova odluka imala drugačiju težinu. Na taj se način čuva ideja da je učitelj uvijek na strani pojedinca.

Prvo odaberu "predsjednika" sastanka, svaki tjedan sastanke vodi drugi učenik. Tim činom pokazuje se ravnopravnost između djece, nitko od njih nema povlastice, ne uzimaju nikoga drugoga, svi su jednaki, bez obzira na status ili nacionalnost. Predsjednik ima težak zadatak pred sobom jer mora održavati red među svojim vršnjacima. Na sastanku razgovaraju o raznim stvarima, razgovaraju o životnim problemima, ustroju škole, promjeni pravila i kažnjavanju pojedinca. Kazne za kršenje pravila obično su zabrana odlaska u kino ili otkazani mjesečni džeparac. Oni će birati najprikladniju kaznu glasanjem. Prijedloge za tijek kažnjavanja može podnijeti bilo koji od prisutnih. Na kraju, oni daju "glasove". Neill vjeruje da tjedni opći skupovi vrijede mnogo više od tjednog rasporeda. Među ostalim prednostima, djeca uče javno govoriti [4].

Tijekom tjedna djeca mogu dovršiti raspored pohađajući sljedeće predmete:

- prirodoslovno matematička grupa predmeta (biologija, fizika, kemija, matematika);
- jezici (engleski, njemački, španjolski, francuski, japanski, kineski);
- tehnički odgoj (dizajn drva);
- dramski kružook;
- umjetnost (crtanje, fotografija);
- sport (tenis, stolni tenis, nogomet, odbojka, košarka, plivanje);
- glazba (glazbena produkcija, pjevanje, sviranje violine, bubnjeva, saksofona, klavira i gitare) [4].

2.6. ODGOJNO PARTNERSTVO S RODITELJIMA

S. Beričnik, T. Devjak i M. Plestenjak (2013) vjeruju da je filozofija Summerhill škole potaknuta djecu da žive vlastiti život i donose vlastite odluke. Moje je mišljenje da su ta djeca samostalnija i lakše se integriraju u društvo. Djeca praktički žive u školi i nemaju puno kontakta s roditeljima. Roditelji imaju ograničen broj posjeta tijekom cijele godine. Prema Neillu, za roditelje je važno da nemaju velika očekivanja, jer postoji mogućnost da njihovo dijete nikada neće odlučiti pohađati školu [1].

Roditelji vrlo malo znaju o školovanju svog djeteta, jer im škola ne daje podatke o tome koje predmete učenik pohađa. Ravnateljica ima puno veza s roditeljima, njezine želje temelje se na suradnji između njih i škole. Mnogi roditelji zbunjeni su idejom da osoblje i nastavnici škole nemaju više moći nad njihovom djecom, zabrinuti su zbog činjenice da je dijete premlado da odlučuje o vlastitom životu. Neki roditelji djetetu nameću vlastito mišljenje. Čineći to krše pravila škole, iako ne žele da se djetetu dogodi ništa loše.[3].

3. ZAKLJUČAK

Ako je Summerhill škola u kojoj roditelji nemaju utjecaja, onda je u našem školstvu malo drugačije. Roditelji i učitelji imaju zajednički cilj. Oboje teže prema zadovoljstvu, sreći, neovisnosti i uspjehu djece te prema uspješnom rješavanju svakodnevnih izazova. Također želimo da djeca izrastu u odgovorne i emocionalno inteligentne osobe. Mnogi roditelji, vjerujući čine najbolje za svoje dijete ne dozvoljavaju djetetu da samo poleti vlastitim krilima. Umjesto njih obavljaju njihove školske obaveze, nose im školske torbe do navršene osme godine života i čekaju ih ispred ulaza u školu, unatoč organiziranom javnom prijevozu. Mislim da su učenici koji pohađaju Summerhill školu mnogo emocionalno zreliji i odgovorniji u odnosu na školsku populaciju u našim osnovnim školama. Sama filozofija Summerhill škole prikladnija je i za učenike s posebnim potrebama i učenike koji imaju umjerene i teške oblike teškoća u učenju.

Misiju učitelja u osnovnoj školi vidim u poticanju učenika na usvajanje znanja i važnost tog znanja, vođenju učenika do znanja osiguravajući pritom da učenici uče na zabavan način uključujući fizičku aktivnost, usmjeravajući ih da uče razmišljati na kreativan način. Jačanjem kritičkog mišljenja i kreativnosti započeti ćemo mijenjati često negativan stav prema stvarima koje nama kao društvu još uvijek nedostaju. Kada učimo učenike kreativnosti, ne postoji prepreka koju ne možemo svladati kao odrasli.

Najljepša nagrada za učitelja je kada se ti bivši učenici kao odrasli, zahvaljuju za svo ohrabrenje, tople riječi i ostaju im u sjećanju kao cijenjen i dobri učitelji.

4. LITERATURA

- [1] Beričnik, S., Devjak, T. in Plestenjak, M. (2013). *Alternativni vzgojni koncepti*.
- [2] Devjak, T. (2007). *Pravila in vzgojno delovanje šole*.
- [3] Neill Readhead, Z. (2006). *Summerhill and A.S.Neill*.
- [4] Neill S., A. (1988). *Slobodna deca Summerhilla*.
- [5] Summerhill. URL: <http://www.summerhillschool.co.uk/asneill.php> (2004)
- [6] Summerhill. URL: <http://www.summerhillschool.co.uk> (2004)
- [7] Wikipedia. URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Summerhill> (16. 01. 2017)

Stručni rad

UPORABA USMENE POVIJESTI U NASTAVI ZA DEVETE RAZREDE

Maja Grbec Švajncer, uni. dipl. soc. In prof. zgodovine

OŠ 8 talcev, Logatec

Sažetak

Proteklo stoljeće obilježila su dva svjetska rata, a atomska je bomba sudbinski naštetila razvoju čovječanstva. Sudbinu svijeta oblikovali su Hitler, Staljin i ostale vođe. Sve je to, međutim, nešto udaljeno, nama strano. Naša stvarnost bili su naši ljudi, rođeni u 20. stoljeću. I bake i djedovi učenika bili su dijelom povijesti. To su bili ljudi s imenom i prezimenom, a ipak, o njihovim životima ne znamo ništa. Upravo zbog gore navedenih činjenica, metoda usmene povijesti počela se u prošlom stoljeću sve više koristiti u historiografiji. Iako su „mali ljudi“ u prošlosti često bili zanemarivani, danas valja razgovarati i o njima. To su ljudi koji su živjeli prije nas i stvorili nas. Radi njih smo takvi kakvi jesmo i sve oko nas je takvo kakvo je. Zato sam se odlučila da se, uz nastavu, učenici upoznaju i sa životnim pričama svojih djedova i baka te da ih potom pokušaju smjestiti u širi povijesni okvir, na makrorazinu. Obrasci razmišljanja unutar obitelji prenose se s generacije na generaciju. Primarna socijalizacija uvelike utječe na razvoj pojedinca. Tako se, kroz priče starijih, prikazuje i pogled učenika na sve što se događalo tijekom 20. stoljeća.

Ključne riječi: usmeno svjedočenje, mikropovijest, usmena povijest, intervju, studija sjećanja

1. UVOD

Korištenje suvremenih nastavnih metoda i pristupa u obrazovanju, gdje su i sami učenici uključeni u proces učenja, je od velike važnosti. U trećem tisućljeću proces učenja usredotočen je na učenike, a ne na učitelje, dok je zadaća učitelja motivirati učenike na sudjelovanje u tom procesu. Učenici moraju razumjeti temu, sami moraju tražiti rješenja problema, steći nova saznanja i otkriti što je istina. U osnovnoj školi učenici još nisu dovoljno zreli da bi sami pronalazili rješenja, iako među njima ima pojedinaca koji se izdvajaju iz prosjeka. Većina učenika još nije sposobna za unutarnju motivaciju koja bi ih dovela do aktivnije uloge u procesu učenja.

Mi učitelji nastojimo upotrebljavati što modernije oblike podučavanja u našem radu s učenicima. Nekada bi, tijekom nastave, samo navodili pojedine povijesne činjenice, dok danas pokušavamo uvesti više samoaktivnosti od strane učenika. Aktivno sudjelovanje mladih veoma je važno na svim razinama podučavanja. Radi se o njihovom pogledu na svijet i njihovoj percepciji prošlosti. Ključno je, pritom, pitanje kako uključiti učenike, na koji način im približiti te teme, učiniti ih zanimljivijim i potaknuti ih da sami o njima promišljaju. Kao odgovor na ovo pitanje donesena je odluka o uvođenju novih pristupa u nastavi povijesti. Prije svega, riječ je o uvođenju mikropovijesti kao nečega što bi povijest trebalo približiti učenicima na način da takvo što prihvate kao svoje. Dodatnu dopunu daje posjet lokalnom muzeju, gdje prošlost postaje „opipljivija“ i lakše razumljiva. Tamo će se susresti s predmetima o kojima će čuti od starijih. Radi se o skupu didaktičkih metoda koje ne ostaju pri učenju gradiva nego naglašavaju aktivno prihvaćanje učenika. Posebno je to moguće u nastavi iz povijesti, jer imamo mogućnost izravno se s njome upoznati.

U prvom redu, to su živi svjedoci koji mogu puno toga reći o prošlim vremenima. Uz to, i vanjske institucije (kao svjedoci) igraju važnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu. Znanje stečeno na školskim satovima nadograđuje se i produbljuje jer je iskustveno učenje važan dio procesa učenja. Tumačenje svjedoka u obliku priče koja uključuje osobno iskustvo predstavlja dobar primjer oživljavanja povijesti. Pomoću toga, pa i pomoću predmeta izloženih u muzeju, dolazi do ostvarivanja

ciljeva učenja izvan školskih prostorija. Stoga je za nastavu povijesti veoma važno da škola surađuje s vanjskim institucijama i osobama, jer na taj način učenici razvijaju vještine pronalaženja i prikupljanja novih informacija [8].

Tijekom takvog rada učenici se uče i vještinama kritičkog razmišljanja. Uče se procjenjivati izvore. Oni su raznoliki – pisani, materijalni, usmeni, audio-vizualni i apstraktni. Mnogo informacija prenosi se usmeno. Iz toga proizlazi mikropovijest kao sastavni dio nastavnih sati povijesti.

2. USMENA POVIJEST – MIKROPOVIJEST

„U našem osnovnoškolskom prostoru usmena je povijest nedovoljno zastupljena. Njeno uključivanje u plan i program nastave te u rad u razredu i izvan njega bilo bi od velike koristi učenicima kako u razvoju određenih vještina i sposobnosti, tako i na području razumijevanja, analiziranja i vrednovanja povijesnih događaja. Naposljetku, ali jednako važna, jest i aktivna uključenost učenika u istraživanje prošlosti – kroz primarne izvore i njima pridružene svjedoke od neprocjenjive važnosti. U nastavku je prikazan alternativni pristup projektnom radu u području usmene povijesti kojega nastavnik povijesti može upotrijebiti u radu s učenicima, navedeni su prijedlozi na koji način uključiti učenike u projekte te kako ih podučiti pravilnom pristupu pri korištenju usmenih izvora, kako razumjeti, analizirati i interpretirati ono što je izrečeno“ [3, str.447].

Već drevni autori bili su posvećeni prikupljanju priča i njihova je poruka bila jasna. Čovjek ne može dvaput zakoračiti u istu rijeku, u čemu se krije odgovor na pitanje zbog čega on želi upoznati prošlost svojih bližih i daljnjih predaka. Kao da postoji težnja na vraćanju izvorima, iako zna da voda neumoljivo teče. Cilj mojeg izlaganja je ukazati na važnost usmenih svjedočenja pojedinaca i ta svjedočanstva uključiti u nastavu povijesti.

Nastavni plan povijesti od 6. do 9. razreda devetogodišnje osnovne škole ne svrstava izrijekom područje usmene povijesti među ciljeve koji učenici moraju savladati [8]. Stoga zanemaruje činjenicu kako je usmena povijest, s tehnikama

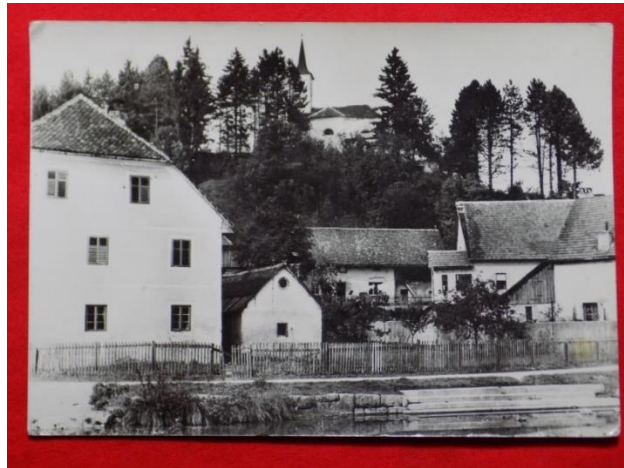
koje učenici trebaju znati, uporabiva na svim razinama obrazovanja. Također je važna i zbog svoje interdisciplinarnе orijentacije, jer omogućava istraživanje i uključivanje drugih predmetnih područja.

Usmeni povijesni izvori su oni povijesni izvori koji usmenom predajom pridonose očuvanju povijesti. To je vidljivo prvenstveno iz priča roditelja ili baka i djedova, iz bajki, mitova i legendi. Usmena povijest, usmena predaja tj. pripovijed važan je izvor pomoću kojeg otkrivamo, istražujemo te dublje tumačimo povijest. Možemo je opisati i kao sustavno prikupljanje priča preživjelih svjedoka vremena koje su, bez obzira na rasnu, socijalnu, političku ili vjersku pripadnost svjedoka, ključni element u sastavljanju povijesti i kao takve moramo ih pažljivo zaštititi od izumiranja [6].

„I upravo zbog svih gore navedenih činjenica, na prijelazu iz 1970-ih u 1980-te među talijanskim se povjesničarima dogodio „skandal“ što se mikropovijesti tiče, kojeg je pokrenula skupina mlađih autora. Ti su se povjesničari s makrorazine preusmjerili na mikrorazinu“ [4].

3. UPORABA USMENE POVIJESTI U ŠKOLI

Usmena povijest ima zadatak prikazati viđenje svjedoka. To su izražene misli, osjećaji i svjedočanstva koje nadopunjuju fotografije, pisma, dnevници i slično. Prikupljena svjedočanstva valja analizirati i smjestiti u točan povijesni kontekst. Dobar istraživač tj. anketar mora poznavati područje ispitivanja te u pripremi intervjuja unaprijed, na komadu papira, pripremiti određena pitanja. Dužan je postaviti okvir pitanja i tema koje trebaju biti u prvom planu, ukoliko se sugovornik udalji od planirane tematike. Priče i svjedočanstva ljudi koji su preživjeli određene događaje trebalo bi uključiti u osnovnoškolski rad. Usmeno pripovijedanje približava povijest učenicima i kroz takva je sjećanja i svjedočanstva lakše obrađivati prošle događaje. Učenik može postavljati pitanja po vlastitom nahođenju, a preporučuje se sastaviti posebnu kategoriju pitanja koja se odnose na poglavlje ili događaje koji nas zanimaju i o kojima ćemo pitati svjedoka [1].

Slika 1: Logatec (vlasništvo Ratni muzej Logatec)

Za učenike, povijest su njihovi djedovi i bake i njihovi životi koje žele upoznati. O njima znaju veoma malo ili ništa, iako su njihovi preci bili ljudi sa svojim licem, imenom i prezimenom. Usmjerenost na proučavanje njihovih života u historiografiji dovela je do razvoja mikropovijesti, kako se naziva ova studija. Kod ove vrste povijesti i uz metode koje uz nju dolaze, predmet proučavanja postali su „mali/obični ljudi“, oni na koje historiografija prethodno nije obraćala pozornost. Ti su ljudi jednostavno bili zanemareni, kao da je to samo po sebi razumljivo. Danas je, međutim, neosporno kako su i oni dio povijesti i zato se u povijesti, kao osnovnoškolskim predmetom, obraćamo upravo njima. To su ljudi koji su živjeli prije nas i stvorili nas. Oni nas čine takvima kakvima jesmo, a sve oko nas je takvo kakvo jest. Kako su se oni nastavljali na svoje pretke, tako se i mi nastavljamo na njih. To je bila misao vodilja radi koje je, u nastavi povijesti u OŠ 8 talcev u Logatcu, došlo do projekta putem kojega učenici upoznaju životne priče svojih baka i djedova. Sljedeći je korak njihovo smještanje u odgovarajući povijesni okvir na makro razini. Obrasci razmišljanja unutar obitelji prenose se s generacije na generaciju i primarna socijalizacija uvelike utječe na razvoj pojedinca. Kroz priče baka i djedova prikazan je i pogled učenika na događanja tijekom 20. stoljeća. Upoznavanje s domaćom prošlošću svake godine zaključuje posjet lokalnom muzeju. Taj je muzej poseban iz razloga što ovdje učenici nisu samo pasivni primatelji informacija, već je obilazak osmišljen na način da i oni sami postanu dijelom događanja. Iako je u muzejima, u pravilu, sve ono pod staklom

nepristupačno, ovdje postoji nekoliko antikviteta namijenjenih upravo tome da ih učenici uzmu u ruku, opipaju i s njima se upoznaju.

4. USMENA POVIJEST I PROJEKTI RAD U 9. RAZREDU

Istraživanje, koje bi trebalo predstavljati određene zajedničke karakteristike određenog razdoblja i ljudi na nekom polju, zahtijeva vlastiti uzorak, dakle tipične predstavnike svih karakterističnih skupina cjeline u odgovarajućem numeričkom redosljedju. Potrebno je, prvo, identificirati sve društvene i ostale skupine, odrediti ih u odnosu na cjelinu, a zatim u skladu s tom podjelom pronaći predstavnike pojedinih ciljanih skupina. Kod svih je potrebno koristiti istu metodologiju i, naravno, očekivati da će dobiveni odgovori biti ispravni kako bi, nakon temeljite analize, bilo moguće doći do rezultata.

Prva je određivanje i odabir ispitanika. Time su se bavili učenici devetog razreda, ali nažalost (ili možda na sreću) nije bilo odabranih pojedinaca jer se ovaj projekt temelji na različitim polazištima. Slijedom toga, krug ispitanika bio je definiran pomoću jednog potpuno drugačijeg i prilično neobičnog kriterija. Nije se radilo ni o kakvim odabranim pojedincima, niti je bilo moguće znati hoće li uopće biti tipični ili blizu tipičnog profila adolescenta rođenog u 60-im godinama prošlog stoljeća. Učenici su zapravo intervjuirali svoje bake i djedove. Pritom, bilo je potpuno nevažno tko su ti bake i djedovi bili, otkud su bili, što i kako su radili i jesu li uopće tipični primjeri svoje generacije. Pored baka i djedova, učenici su obavili intervju i sa drugim starijim ljudima koji su željeli sudjelovati u projektu.

Osobne su uspomene uvijek nešto vrlo intimno. Poslovice kaže kako mladost ima očekivanja, a starost – sjećanja. Prema tome, sjećanja su najvrjednije što stariji imaju. Međutim, na prvi pogled se čini kako se poneki s njima pretjerano razbacuju i dijele ih svima koji su ih voljni saslušati, ali to je zaista tako samo na prvi pogled. Jedan dio sjećanja dostupan je svima i svakome, ali ni približno ne sva. Većina ih je, u pravilu, duboko zakopana, ljubomorno čuvana i potpuno nedostupna. Neka zato što su isključivo osobna, a neka iz straha od mogućeg pogrešnog tumačenja, pogotovo ako su njihovi vlasnici ikada učinili nešto loše ili u

nečemu takvom sudjelovali, neovisno o tome je li to loše prema općim društvenim kriterijima ili samo prema njihovim osobnim moralnim normama.

Slika 2: Žetva sijena (vlasništvo Ratnog muzeja Logatec)

Velika prednost našeg istraživanja je ta što su ga provodili unuci ciljane generacije. Ako je majci i ocu ponekad teško otvoriti se svome djetetu, odnos s unucima je nešto sasvim drugo. Tako mladi, predstavljaju, na neki način, nastavak njihovih vlastitih života i u odnosu s njima ne osjećaju onakvu odgovornost i opterećenje kakvo postoji između roditelja i djece. Unuci, stoga, mogu pitati i ono što kćer ili sin ne bi mogli.

Dakle, unatoč tome što odabrani uzorak generacije zapravo i nije uzorak u pravom smislu te riječi, iz priča baka i djedova njihovi unuci zaista puno mogu saznati o određenom razdoblju. Kada su učenici svoja istraživanja donijeli u razred, vidjeli smo kako je zadatak uspješno izvršila polovica učenika. Prikupljena su 34 intervjua. Od tih 34, 19 ih dolazi iz seljačkih obitelji, 5 iz zanatskih, 5 iz obitelji radničke klase, 2 iz rudarskih obitelji, jedan iz željezničarske, jedan iz službeničke te jedan iz obitelji doktora znanosti. Na nastavi smo ih, potom, analizirali i o njima razgovarali te isticali kako nam je uvijek potrebna velika doza kritičnosti. Egzistencijalistički pogled na svijet poseban naglasak stavlja na percepciju nekog događaja. Pojednostavljeno rečeno, to bi značilo kako oko čovjeka nije ono što zapravo jest, već samo ono što on sam opaža. Odgovori na pitanja naših ispitanika jasna su potvrda ove pretpostavke. Oni govore samo o

svojim osobnim sjećanjima, nastalim radi svakoga od njih ponaosob te sačuvanim samo iz njihovih osobnih razloga. Baš zato, objektivne povijesne, društvene ili slične činjenice nisu odlučivale o tome što će pojedinac tijekom života nositi u sebi i u svojim sjećanjima. One su bile samo okvir njegovih osobnih zbivanja i zadržao ih je samo onoliko koliko je bilo potrebno radi njega samoga ili ih je u potpunosti zanemario.

Jednako tako, ne trebamo sve što je zapisano u sjećanjima uzimati kao povijesnu istinu, pa i iz aspekta važnosti pojedinog događaja u sjećanju pojedinca. Postoje dijelovi života i događaji za koje on jednostavno ne želi znati, ne želi prihvatiti, izbrisao ih je, gurnuo u podsvijest ili marginalizirao. Uzmimo za primjer slučaj mlade žene koja opisuje svoju mladost i u potpunosti prešućuje kako je tada dobila i nezakonito dijete. To priznaje tek na samom kraju, u odgovoru na neko drugo pitanje i vezano za nešto posve drugo, bez objašnjenja kada ga je dobila i s kim je zatrudnjela.

Slika 3: Vojni novaci (vlasništvo Ratnog muzeja Logatec)

5. ZAKLJUČAK

Subjektivnost osobnog pamćenja ogleda se posebice u procjenama i kriterijima. Objektivnost je ionako vrlo relativan pojam, pa osobna sjećanja gotovo i da ne obraćaju pozornost na njegove zakone. Ono što je osoba sačuvala i što je spremna prenijeti drugima to će učiniti radi sebe i svojih osobnih stavova i razloga. Previše bi, međutim, bilo pokušati definirati što je od tih stavova urođeno, koliki udio u tome ima čovjekova osobnost, razina obrazovanja, odgoj, utjecaj roditelja, okoline, crkve i drugog.[2]

Navedena zabrinutost zbog pouzdanosti ili nepouzdanosti sjećanja što se stvarnih događaja tiče, bitna je, naravno, samo u kontekstu stvaranja što objektivnije povijesne slike vremena i ljudi. Naš projekt nije historiografski niti je to ikad bila namjera. Uzorak je, za takvo što, premalen, temeljitost različitih intervjuja previše varira, a nikada i nije bio cilj doći do nečega što bi bila objektivna povijesna činjenica. Osobna sjećanja uopće nisu namijenjena oblikovanju neke „objektivne“ slike vremena i događaja. I što je u tom primjeru uopće objektivnost, kad nam osobna sjećanja najbolje govore kako je sve samo stvar subjektivnog dojma pojedinca. U objektivnost možemo ubrajati vrijeme i mjesto događaja, broj sudionika i još mnogo toga, ali ljudi ipak različito doživljavaju neku neospornu stvarnost. Ono što je nekome vruće, drugome je ugodno toplo i ta vrlo jednostavna usporedba najbolje pokazuje čovjekov stav prema „objektivnosti“ oko sebe.

6. LITERATURA:

- [1.]Counce, S.(1994). Oral History and the local historian. London and New York: Longman
- [2.]Klavora, M.(2012) Intervju in ustna zgodovina: Pričevanje ali pripoved?. Acta Histriae, št.20
- [3.]Kukanja, M.)2016). Ustna Zgodovina v osnovni Šoli. Zgodovinski časopis Št.60
- [4.]Levi, G. (1995). Nematerialna dediščina.Ljubljana. Marta Verginella. Spremna beseda, Od Crocejevih nečakov do mikrozgodovine. Studija humanitatis. ŠKUC. Filozofska fakulteta
- [5.]Program osnovna šola, Zgodovina. (2011). Učni načrt.Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ
- [6.]Ramšak, M. Razmišljanja, paberki in utrinki po 9. Mednarodni konferenci ustne zgodovine, IX International Oral History Conference „Communicating Experience“, Goteborg, 13.-16.6.1996
- [7.]Toplak, K. (2008). Arhivirana ustna zgodovina. Pomen , zbiranje in ohranjanje ustnih pričevanj za zgodovino migracij, Arhivi 31
- [8.]Učni načrt, izbirni predmet zgodovina. (2008).Odkrivajmo preteklost mojega kraja.Ljubljana:MŠŠ,ZRSŠ

Stručni rad

POTICAJI I PREPREKE NA PROFESIONALNOM PUTU SPECIJALNIH I REHABILITACIJSKIH PEDAGOGA

Klavdija Šanca, univ. dipl. ped. in mag. prof. spec. in reh. ped.
OŠ Glazija Celje, Slovenija

Sažetak

Brz znanstveno-tehnološki razvoj i brojne društvene promjene šalju pedagoške radnike u školu, koja uključuje i specijalne pedagoge rehabilitacije (u daljnjem tekstu: SRP), uvijek pred novim izazovima i zahtjevima. Profesionalni razvoj im je nužno potreban. Kako će se to odvijati kod svakog pojedinca ovisi o raznim vanjskim i unutarnjim čimbenicima. U ovom radu predstavljam rezultate istraživanja utjecaja različitih čimbenika na profesionalni razvoj SRP-a. Istraživanjem je obuhvaćeno 11 SRP-a koji imaju više od 30 godina radnog staža. Podaci su dobiveni polustrukturiranim intervjuom. Zanimalo me koji čimbenici potiču, a koji ometaju profesionalni razvoj SRP-a. Rezultati istraživanja pokazuju da na profesionalni razvoj SRP-a najviše utječe daljnje obrazovanje, kvaliteta inicijalnog obrazovanja, čitanje stručne literature, motivacija za vlastitim profesionalnim razvojem, odluka za nastavničko zanimanje, motivacija i pozitivna klima te uređena (pozitivna) obiteljska / osobna situacija. Birokracija i uređivanje dokumentacije, neadekvatna ponuda obrazovanja i nedostatak vremena zbog usklađivanja obiteljskog / osobnog i poslovnog života čimbenici su koji najviše ometaju njihov profesionalni razvoj.

Ključne riječi: završno razdoblje karijere, profesionalni razvoj, faktori profesionalnog razvoja, specijalni i rehabilitacijski pedagog.

1. UVOD

Profesionalni razvoj prosvjetnog djelatnika postaje sve važniji u društvu znanja. Važno je kako za poboljšanje kvalitete i učinkovitosti obrazovanja, tako i za poticanje nastavnika na cjeloživotno učenje, odgovornost, identitet i profesionalno zadovoljstvo [2]. Stoga profesionalni razvoj više nije izbor profesionalno angažiranih pojedinaca, već potreba svakog prosvjetnog djelatnika. Mnoge promjene na području osoba s posebnim potrebama postaju važan čimbenik u profesionalnom razvoju učitelja - posebno u pogledu specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga (u daljnjem tekstu SRP). Zbog stalnih promjena, SRP-ovi se trebaju profesionalno razvijati, jer samo cjeloživotno učenje i briga za kontinuirani profesionalni razvoj osiguravaju kvalitetan i profesionalan rad [16].

2. TEORIJSKA ISHODIŠTA

2.1. PROFESIONALNA ULOGA SPECIJALNOG I REHABILITACIJSKOG PEDAGOGA

Etički kodeks za specijalne i rehabilitacijske pedagoge Slovenije [5] opisuje SRP-a kao stručnjaka koji u svim životnim razdobljima proučava, razvija i provodi rad na obrazovanju i ponovnom obrazovanju, kompenzaciji i rehabilitaciji osoba s posebnim potrebama. Glavni cilj njegovog rada je pomoći pojedincu da razvije potencijale te ga osposobiti za što kvalitetniji i samostalniji život, za ovladavanje i kompenzaciju vlastitih nedostataka, prepreka ili takozvanih poremećaja.

2.2. DEFINICIJA PROFESIONALNOG RAZVOJA NASTAVNIKA

Postoje različite definicije profesionalnog razvoja nastavnika. Zelena knjiga o obrazovanju nastavnika u Europi [19] naglašava da je profesionalni razvoj nastavnika cjeloživotni proces, a njihovo obrazovanje je otvoren i dinamičan sustav koji je dio tekućeg procesa.

M. Valenčič Zuljan [13, str. 138] definira taj proces kao "proces značajnog i cjeloživotnog iskustvenog učenja u kojem učenici i nastavnici razvijaju (osmišljavaju) svoje koncepte i mijenjaju svoju nastavnu praksu; to je proces koji uključuje nastavnikovu osobnu, profesionalnu i društvenu dimenziju te podrazumijeva nastavnikov napredak prema kritičkom, neovisnom, odgovornom odlučivanju i djelovanju. "

Terhart [14] definira profesionalni razvoj u širem i užem smislu. U širem smislu, profesionalni razvoj započinje ulaskom u obrazovni proces, a završava umirovljenjem ili napuštanjem nastavničke profesije. U užem smislu, međutim, profesionalni se razvoj usredotočuje na kritična razdoblja koja utječu na pojedinca i koja zapravo vode profesionalnom razvoju i napredovanju.

2.3. ČIMBENICI PROFESIONALNOG RAZVOJA NASTAVNIKA

Na profesionalni razvoj nastavnika utječu mnogi čimbenici. M. Javornik Krečić [8] dijeli ih na unutarnje, što uključuje nastavnikova vjerovanja, koncepte, subjektivne teorije i vanjske, gdje se postavljaju različiti oblici formalnog obrazovanja, osposobljavanja nastavnika, uvođenja inovacija, promjena u školskom sustavu i neformalnih utjecaja (školska klima, utjecaj roditelja, odluka o profesionalnom usmjerenju).

U ovom radu ću se ograničiti na predstavljanje nekih vanjskih čimbenika profesionalnog razvoja nastavnika.

Ulazak u profesiju

Ulazak u profesiju vrijedno je razdoblje u nastavničkoj karijeri, jer dugoročno utječe na nastavnikov profesionalni razvoj, profesionalni učinak, zadovoljstvo poslom i duljinu njegove profesionalne karijere [17].

To je razdoblje u kojem učitelj mora steći sva znanja koja se od njega traže radom - kurikularna i druga specifična znanja (kurikulum, nastavni plan i program, nastavna pomagala, školski propisi itd.). Još složenije područje razvoja tijekom pripravničkog staža je stjecanje praktičnih znanja [11].

Mentorstvo

Mentorstvo je čest oblik učenja strukovnog obrazovanja koji danas poprima nove dimenzije. U proces mentoriranja ne ulaze samo studenti odnosno pripravnici i mentori nego dva (ili više) stručnjaka koji si međusobno nude profesionalnu podršku u procesu učenja profesionalnih noviteta i na taj način doprinose implementaciji najboljih profesionalnih rješenja kroz proces vlastitog profesionalnog razvoja [16].

Daljnje obrazovanje

Daljnje obrazovanje je cjeloživotno obrazovanje profesionalaca u obrazovanju, koje osim studijskih programa za obrazovanje pruža i mogućnost obnove, proširenja, produbljivanja znanja, upoznavanja s najnovijim dostignućima struke ili služi stjecanju pedagoškog i andragoškog obrazovanja. Ima dva cilja, a to su profesionalni razvoj i profesionalni i osobni rast profesionalaca. To također povećava kvalitetu i učinkovitost cjelokupnog obrazovnog sustava [3]. M. Valenčić Zuljan, Vogrinc, J., M. Cotič, Fošnarič, S. i C. Peklaj kažu da pedagoški radnici ne mogu steći sva znanja koja su im potrebna u karijeri tijekom studija ili stažiranja,

stoga trebaju svoje znanje dopunjavati i dograđivati. Daljnje obrazovanje je put koji omogućava da se pedagoški radnik razvije do razine stručnjaka [18].

Čitanje stručne literature

T. Rupnik Vec kaže da čitanje stručne literature omogućava nastavniku razumijevanje vlastitih iskustava na poslu, imenovanje vlastitih iskustava te na taj način razvija svoju kritičku samorefleksiju, što je bitno za njegov profesionalni razvoj i rast [12].

Klima i školska kultura

Razvoj nastavnika profesionalca ovisi o vodstva škole, školskom kulturom i atmosferom. Školska atmosfera i kultura mogu omogućiti ili ograničiti razvoj nastavnika, tako da se mora održavati pozitivna školska klima koja podržava pojedinačne promjene, napredak i rast [6]. Ravnatelj škole u tome igra važnu ulogu svojom potporom, poticanjem i prije svega svojom sposobnošću planiranja aktivnosti koje će promicati klimu suradnje [10].

Refleksija

Riječ refleksija dolazi od latinskog izraza reflectere i znači odražavati, odraziti, prosuđivati [15].

"To je proces iskustvenog učenja temeljen na vlastitoj praksi i spoznajama koje usmjeravaju nečije razmišljanje i djelovanje" [15, str. 41].

Ostali (neformalni) utjecaji

Na razvoj nastavnika utječe i niz drugih čimbenika, poput utjecaja obitelji, trenutnih događaja u društvu i same odluke da postane nastavnikom itd. [8].

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

3.1. ISTRAŽIVAČKO PITANJE

Koje čimbenike profesionalnog razvoja posebno ističu pedagozi rehabilitacije kao važne za profesionalni razvoj? Što ih potiče i koči u njihovom profesionalnom razvoju?

3.2. ISTRAŽIVAČKA METODA

Korišten je kvalitativni istraživački pristup i opisna metoda pedagoškog istraživanja.

3.3. ISTRAŽIVAČKI UZORAK

Uzorak je neprobabilistički. U kvalitativnom istraživanju sudjelovalo je jedanaest specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga (izraz specijalni i rehabilitacijski pedagog koristim za označavanje specijalnih pedagoga, specijalnih edukatora i specijalnih pedagoga rehabilitacije). Obnašaju različite poslove, a jedan od njih već je u mirovini. Svi imaju preko 30 godina radnog staža.

3.4. OPIS MJERNOG INSTRUMENTA

Podatke iz ankete pribavila sam kroz nestandardizirani polustrukturirani intervju. Za njega sam formulirala pitanja na temelju teorije [1, 4, 9] i iskustva.

3.5. POSTUPAK PRIKUPLJANJA I OBRADE PODATAKA

Sudjelovanje SRP-a bilo je dobrovoljno. Unaprijed sam poslala okvirna pitanja SRP-ima. Intervjui su snimljeni telefonom. Dva ispitanika željela su odgovoriti pismenim putem. Prikupljanje podataka obavljeno je u lipnju i srpnju 2019. Audio snimke intervjuja sam pretipkala. Pregledala sam, uredila, usporedila i analizirala transkripte. Gore navedeni podaci ostali su nepromijenjeni. U analizi sam koristila samo onaj dio podataka koji se odnosio na istraživačka pitanja.

4. REZULTATI I INTERPRETACIJA

Zanimalo me koji čimbenici SRP ističu kao važne za njihov profesionalni razvoj. Što ih potiče i koči u njihovom profesionalnom razvoju?

Na skali od 5 bodova (1 - bez utjecaja, 2 - mali utjecaj, 3 - srednji utjecaj, 4 - značajan utjecaj, 5 - vrlo značajan utjecaj), pitala sam SRP koji sudjeluje u istraživanju u kojoj mjeri svaki faktor utječe na njihov profesionalni razvoj.

SRP-ovi su ocjenjivali sljedeće čimbenike: kvaliteta inicijalnog obrazovanja, daljnje obrazovanje, pripravnički staž, stručni ispit i mentoriranje, obrazovanje u školi / ustanovi u kojoj su zaposleni, podržavajuća klima, motivacija za učenje, sudjelovanje u stručnim aktivima, hospitacije ravnatelja škole, kolegijalne hospitacije stručnih suradnika SRP-a, hospitiranje SRP-a na nastavi u razredu, spremnost nastavnika na suradnju sa SRP-om, promišljanje o vlastitom radu (samorefleksija), istraživanje, mentoriranje pripravnika, aktualna događanja u društvu, radno opterećenje, studijske grupe, nadzor, čitanje stručne literature, odluka za nastavničko zanimanje, uređene obiteljske / osobne situacije, ostalo.

Među važnim čimbenicima koji najviše utječu na njihov profesionalni razvoj, SRP ističu: daljnje obrazovanje, kvaliteta inicijalnog obrazovanja, čitanje stručne literature, motivacija za učenje, odluka za podučavanje, ohrabrujuća i pozitivna radna klima i uređena obiteljska / osobna situacija. Unutarnja motivacija je zapravo ono što najviše pokreće SRP u profesionalnom razvoju.

Biti mentor pripravniku, promišljanje, istraživanje, nadzor, sudjelovanje u imovini, spremnost nastavnika za rad s CFP-om i opterećenje rada pripisuju se malo manjem utjecaju. Najmanji utjecaj pripisuju se promatranjima (kolegijalne hospitacije zaposlenika SRP-a, hospitacije ravnatelja, hospitacija SRP-a učiteljima), studijskim skupinama i trenutnim događajima u društvu.

Čimbenici koji mogu ometati profesionalni razvoj

SRP-ovi su ocjenjivali sljedeće čimbenike: plaćeno obrazovanje, neadekvatno zapošljavanje, obrazovanje na njihovom području, nevoljkost ravnatelja za obrazovanjem zaposlenika, loši odnosi s kolegama, sukobi s roditeljima, nedostatak vremena za usklađivanje obiteljskog / osobnog i radnog života, nedostatak interne motivacije, birokracija i dokumentacija, drugo. Prema sudionicima SRP-a, čimbenici koji najviše ometaju njihov profesionalni razvoj jesu: birokracija i dokumentacija, neadekvatan skup obrazovanja za njihovo područje i nedostatak vremena zbog usklađivanja obiteljskog / osobnog i radnog života.

5. ZAKLJUČAK

U ovom radu istražila sam čimbenike profesionalnog razvoja SRP-a u njihovom završnom razdoblju karijere. Čimbenici se mogu podijeliti na one čiji učinci potiču pojedinca da završi profesionalni put kao "vedar nastavnik" i čimbenike čiji učinci ometaju profesionalni razvoj i tako dovode do manje ugodnog karijernog puta [9].

Unutarnja motivacija, daljnje obrazovanje, kvaliteta inicijalnog obrazovanja, čitanje stručne literature, odabir nastavničke profesije, poticajna i pozitivna klima i uređena obiteljska situacija su čimbenici koji najviše potiču profesionalni razvoj SRP-a. Dok su birokracija i papirologija, neadekvatno pružanje obuke, nedostatak vremena za usklađivanje obiteljskog / osobnog i profesionalnog života najveće su prepreke profesionalnom razvoju SRP-a.

Na temelju analize podataka i revidirane stručne literature, predlažem neke smjernice. Sudionici SRP u istraživanju ističu ohrabrujuću i pozitivnu klimu kao faktor koji značajno utječe na njihov profesionalni razvoj. Smatram da bi ravnateljstvo škole trebalo više raditi na povoljnoj klimi u obrazovnoj ustanovi. Jakopec napominje da ravnatelji ne daju dovoljno pohvala, ohrabrenja i priznanja zaposlenicima, naime da te informacije također imaju značajan utjecaj na zadovoljstvo radom nastavnika u osnovnim školama [7].

Čitanje stručne literature faktor je koji prema riječima sudionika SRP-a, također ima značajan utjecaj na njihov profesionalni razvoj. Bilo bi preporučljivo potaknuti čitanje stručne literature već tijekom studija i nastaviti tijekom rada.

Sudionici ističu daljnje obrazovanje kao važan čimbenik u profesionalnom razvoju, dok istovremeno navode neadekvatan skup obrazovanja za svoje područje kao faktor koji najviše koči njihov razvoj. Jedan SRP kaže da su nekada imali puno bolje i kvalitetnije obrazovanje. Na temelju rezultata istraživanja također bi se trebalo poboljšati uzajamno profesionalno učenje. Premalo se potiču kolegijalne hospitacije, hospitacije ravnatelja i hospitacije studijskim grupama. Birokracija i upravljanje dokumentacijom čimbenik je koji najviše koči profesionalni razvoj SRP-a, pa bi optimizacija birokratskih procesa bila vrlo poželjna.

6. LITERATURA

- [1] Csipö, J. (2017). Profesionalni razvoj in poklicno zadovoljstvo učiteljev in učiteljic (Magistrsko delo, Pedagoška fakulteta). Pridobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/4864/1/Jera_Csipö_-_Magistrsko_delo.pdf.
- [2] Čepić, R. in Kalin, J. (2019). Uvod. V J. Kalin in R. Čepić (ur.), Poklicni razvoj učiteljev: Ugled in transverzalne kompetence (str. 11–19). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- [3] Devjak, A. in Polak, A. (2007). Nadaljnje izobraževanje in usposabljanje delavcev v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- [4] Dulc, T. (2017). Rezilientnost in profesionalni razvoj učiteljev razrednega pouka (Magistrsko delo, Pedagoška fakulteta). Pridobljeno s <http://pefprints.pef.uni-lj.si/3591/>.
- [5] Etični kodeks specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije (marec 2009). Pridobljeno s https://www.drustvosrp.si/images/pdf/dokumenti/kodeks_etike_2009.pdf.
- [6] Ivajnšič, A. in Ivanuš Grmek M. (2009). Stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev razrednega pouka. Revija za elementarno izobraževanje, 2(2/3), 105–119. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-ZNA3K11M/c535c0af-a735-456a-a472-e3ac0235623a/PDF>.
- [7] Jakopec, F. (2007). Vplivi na vodenje in delovno zadovoljstvo zaposlenih v šoli. Radovljica: Didakta.
- [8] Javornik Krečič, M. (2008). Pomen učiteljevega profesionalnega razvoja za pouk. Ljubljana: i2.
- [9] Javrh, P. (2006). Razvoj kariere učiteljev in njihovo izobraževanje (Doktorska disertacija). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana.
- [10] Kiswarday, V. in Valenčič Zuljan, M. (2015). Paradigmatski premik sodobne šole od usmerjenosti v primanjkljaje k rezilientnosti. V T. Grušovnik (ur.), Obzorja

učenja: vzgojno-izobraževalne perspektive (str. 179–194). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.

[11] Marentič Požarnik, B. (1987). Nova pota v izobraževanju učiteljev. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

[12] Rupnik Vec, T. (2006). Kritična samorefleksija – temelj profesionalnega razvoja in rasti. *Socialna pedagogika*, 10(4), 429–466.

[13] Valenčič Zuljan, M. (1999). Kognitivni model poklicnega razvoja študentov razrednega pouka (Doktorska disertacija). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Ljubljana.

[14] *Valenčič Zuljan, M. (2001). Modeli in načela učiteljevega profesionalnega razvoja. Sodobna pedagogika*, 52(2), 122–141.

[15] Valenčič Zuljan M. in Vogrinc J. (2007). Učiteljeva poklicna vloga in učiteljev profesionalni razvoj. V M. Valenčič Zuljan (ur.), *Izzivi mentorstva: učbenik* (str. 13–43). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

[16] Valenčič Zuljan, M., Vogrinc, J., Bizjak, C., Krištof, Z. in Kalin, J. (2007). *Izzivi mentorstva: učbenik*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

[17] Valenčič Zuljan, M., Vogrinc, J., Brank, M., Pohar, H., Krištof, Z. in Bizjak, C. (2007). *Spodbujanje profesionalnega razvoja učiteljev pripravnikov: priročnik*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ministrstvo za šolstvo in šport.

[18] Valenčič Zuljan, M., Vogrinc, J., Cotič, M., Fošnarič, S. in Peklaj, C. (2011). *Sistemske vidike izobraževanja pedagoških delavcev*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

[19] *Zelena knjiga o izobraževanju učiteljev v Evropi*. (2001). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport.

Stručni rad

UTJECAJ PAŽLJIVOSTI NA GLAZBENU BAJKU - OD IDEJE DO IZVEDBE

Katja Zupančič Krajnc, III. gimnazija Maribor, Slovenija

Sažetak

Za svakog učenika koji završi devet godina osnovne škole veliki je korak u životu kada mora odlučiti što će raditi i što uopće želi raditi u životu. To je slučaj i nakon završetka srednje škole, iako je učenik pohađao strukovnu školu, za koju se opredijelio za stjecanje profesije do kraja četiri godine; u našem slučaju govorimo o srednjoj obrazovnoj školi koja vam nakon uspješno položene stručne mature daje i profesiju, a to je pomoćna učiteljica. Povezivanje vrtića i predškolskog obrazovanja sa srednjim strukovnim obrazovanjem od ključnog je značenja za kvalitetu obrazovanja učenika, posebno na početku njegove karijere. Uključivanje elemenata pažljivosti vrlo je važno. Utjecaj pažljivosti i razumijevanja može dovesti do boljeg odnosa i povezanosti između djeteta i odgojitelja. Koordinirana suradnja škole i vrtića s jedne je strane uspješna motivacija za školski rad učenika, a s druge strane dobrodošla diverzifikacija svakodnevnih vrtićke rutine. Glazbena bajka predstavlja jedan od ciljeva Kurikuluma u vrtićima. To je tema učenja koja se stvara u fazama - od ideje, preko interdisciplinarnog povezivanja nastavnika, samostalnog rada učenika, do stvarne primjene krajnjeg proizvoda - izvođenja u vrtiću. Kada nastavnici u stvaranje glazbene bajke uključe elemente pažljivosti i preuzmu ulogu mentora u procesu, a učenici su skupina koja uči dizajnira bajku s naglašenom poučnom notom, uspjeh ne može izostati. O kvaliteti obavljenog posla najbolje svjedoče reakcije mališana - naše ciljne publike.

Ključne riječi: povezanost, suradnja, glazbena bajka, neovisnost, predstava.

1. UVOD

U programu predškolskog odgoja na III. gimnazijai Maribor tradicionalno brine o uskoj suradnji s najbližim vrtićem i susjednom osnovnom školom, jer su djeca predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta naša ključna publika. Surađujemo i s lokalnom zajednicom Koroška vrata. U mnogo godina poučavanja učenika u predškolskom programu utvrdila sam da bi učenicima trebalo hitno znatno veći udio lekcije, što uključuje radionice ručnih vještina i prijenos teorijskih znanja u praktične, korisne za izravan rad u vrtićima. Obrazovanje iz predmeta Kreativni izraz - instrument također je od ključne važnosti. Prije osam godina u školi smo, kao jednu od mogućnosti nakon dugogodišnje suradnje s Pedagoškim fakultetom u Mariboru, shvatili da bi bilo važno da naši studenti nauče osnove instrumenata koje će im trebati kao budućim odgajateljima za rad u vrtićima. Nalazi su doveli do provedbe. Na razini škole i u aktivnoj smo odlučili naučiti osnove klavira u prve dvije godine školovanja, u 3. godini se upoznaju sa osnovama gitare, a u 4. godini naizmjenično ponavljaju svaki instrument, klavir i gitaru pjesme Mira Voglara (bila sam mala i pasla sam Pussies????). Tijekom godina obnavljanja programa predškolskog odgoja i obrazovanja, sa grupom učitelja iz različitih predmeta postupno i sustavno smo uvodili sljedeće sadržaje:

- lutkarske predstave,
- glazbene bajke,
- pokretne igre, koreografija,
- čitanje bajki naglas.

Kroz četiri godine školovanja naši učenici sudjeluju u radionicama sa raznim ručnim vještinama: izrađivanjem origamija, sviranjem jednostavnih glazbenih instrumenata, izvođenjem različitih tehnika crtanja, dizajniranjem gline i drugih materijala. Povezanost teorijskog i praktičkog znanja značajno se zaokružuje inscenacijom glazbene bajke. Na slici broj 1 vidimo uvodnu scenu iz glazbene bajke Sve što dijelimo.

2. PREDSTAVLJANJE GLAZBENOG SAJMA (od ideje do izvedbe)

U ovom članku želim predstaviti postupak učenja glazbene bajke od ideje do izvedbe. To je glazbena bajka koja predstavlja važnu povezanost škole i vrtića kao ustanova te grupe učenika i predškolske djece kao zajednice učenja. Međutim, budnost koju uključujemo u stvaranje glazbene bajke dodaje čitavom procesu - od ideje do izvedbe na pozornici, samo smislenu zaokruženost i poboljšani internalizirani doživljaj učenika. Nastavni plan vrtića zahtijeva, citiram:

„Načela timskog planiranja i provođenja predškolskog obrazovanja i profesionalnog razvoja: vrtići s drugim obrazovnim, stručnim i drugim ustanovama. [1, str. 15].

U osmišljavanju, stvaranju i primjeni glazbene bajke, timski rad, planiranje, kontinuirano stručno usavršavanje na području glazbenog obrazovanja i, u novije vrijeme, uključivanje elemenata pažljivosti.

Prva faza u stvaranju glazbene bajke su sporazumi između učitelja slovenskog jezika, glazbe, likovne umjetnosti i plesa, povezani u modulu kreativnog izražavanja. Odaberemo temu - bajku, podijelimo zadatke nastavnika i odredimo krajnje ciljeve koje učenici trebaju postići. Konačni proizvod ocjenjujemo i izvedbom učenika. Tijekom stvaranja glazbene bajke koordiniramo rad na povremenim susretima. Neposredno prije konačne izvedbe predstave elemente povezujemo u cjelinu s kolegijalnim promatranjima pojedinih područja.

U procesu stvaranja glazbene bajke, učenici u skupinama:

a) pronađite odgovarajući tekst (pronađite neke tekstove na web stranicama i dramaturgirajte ih, rekreirajte ih, učenici neka ih sami napišu ili transformiraju);

b) u slučaju djetetovog jezičnog izraza, skratite tekst u skladu s tim, pojednostavite teško razumljive riječi i napišite priču ili dijelove bajkovitog sadržaja na razini koja odgovara stupnju razvoja predškolske djece. Učenici neka nastali tekst nauče napamet, vježbaju izgovor, dramaturgiraju tekst, empatiju s ulogom ...

c) iz predmeta likovnog obrazovanja (UIL) izradite potrebne rekvizite: pozornicu, kostime i sve dodatke za izvođenje bajke;

d) u slučaju kreativnog izražavanja - ples: oni stvaraju pokrete povezane s pričom, npr. pokretne životinje (medvjed, zmija ...).

e) u slučaju kreativnog izražavanja - glazba: glazbena bajka je na odgovarajući način opremljena glazbom.

„Glazbena bajka posebna je vrsta bajke koja, osim što djetetu podučava petu pjesmu, sadrži i elemente književnog žanra. Priča sadrži glazbu, ritam, ponavljanje riječi i zvučnost jezika. Namijenjena je prvenstveno radosti malih događaja i pjevanju pjesama koje povezuju tekst međusobno poput crvene niti. Pjesma se može ponoviti nekoliko puta, a na kraju se piše i notama. [2]. ”

Glazbeni dio glazbene bajke može biti instrumentalni (klavir, gitara, diktafoni, Orffovi instrumenti ...), vokalni ili isprepletenost obojeg.

Ovisno o odabranoj temi bajke, učenici predlažu zvučnu scenu, pjesmu koju prate, izbor zvukova. Zvuke prvo testiramo na raznim instrumentima koje su studenti napravili sami, ili koristimo Orffove male instrumente ili koristimo već napisane pratnje. Kad smo zadovoljni zvučnom scenom u grupi, zapisujemo je notama i odgovarajućim znakovima. Ne mijenjamo dogovorene zapise kako bismo stvorili glazbenu cjelinu tijekom proba. Na slici broj 2 vidimo izvedbu učenika Osnovne škole Martina Konšaka u Mariboru (prizor iz glazbene bajke Vse delimo).

Kad mentori učitelja prosude da su pojedini elementi bajke završeni, obično na kraju kolegijalnih opažanja, slijedi zajednička vježba. Obično traje dva mjeseca od prvih dogovora do prve zajedničke vježbe. U tom se koraku često pokazuje nedostatak planiranja, uglavnom u činjenici da samo jedan učenik priprema pojedinačnu prijavu. Rješenje problema moglo bi biti da svaki učenik nauči tekst svih znakova. Ideja za rješenje dolazi iz prošlogodišnjeg posjeta grupe djece iz vrtića, koja je našim učenicima predstavila bajku sa naslovom Mojca Pokrajculja. Odgojiteljica nam je objasnila njihov način učenja igre i naglasila da djeca uče po principu - sve uloge. Tako nemaju problema kada se jedno od djece razboli i oni su uvijek svi spremni za nastup.

Kao posljednja faza prije javnog nastupa predstavljaju izvedbe bajke pred razrednicima, razrednicima???? i drugim mentorima. Nakon toga slijede nastupi za djecu u vrtićima i prve trijade osnovnih škola. U našem gradu smo usko povezani sa susjednom osnovnom školom, lokalnom zajednicom te obližnjim školama i vrtićima, koji su ujedno i naši poslodavci i mentori našim učenicima za vrijeme obavljanja obaveznih stažiranja u rodnom gradu. Sudjelovali smo i sa najboljim kreacijama na Međunarodnom festivalu Igraj se sa mnom koji se tradicionalno održava u Radlju ob Dravi. Festival je posvećen prvenstveno djeci i adolescentima s naglaskom na djecu i adolescente s posebnim potrebama. Zbog neznanja o tim određenim društvenim skupinama, šire društvo prožeto je stereotipima koji stvaraju mit o ljudima s posebnim potrebama o nesposobnosti, umjesto da prepoznaju njihove kvalitete i o tome da su drugačiji, umjesto da ih prihvate kao slične, jednake sebi. Događaji su tako namijenjeni druženju svih ljudi, bez obzira na dob, obrazovanje i ostale društvene i kulturne posebnosti pojedinca. Oni nude priliku za povezivanje i upoznavanje zajedničkim aktivnostima, a istodobno grade temelje za više razumijevanja i otvoreno društvo budućnosti.

* (web stranica: <http://www.igracijsezmano.eu/ProjektIgrajbrsezmano.aspx>)

Kompetencije koje učenici razvijaju sudjelujući od ideje do izvođenja glazbene bajke su svakako:

- kreativnost i kreativnost,
- neovisnost,
- odgovornost za grupni rad,
- javni nastupi,
- prihvaćanje razlika i na taj način razvijanje tolerancije.

Prije zaključka još su dvije scene naših učenika iz glazbene bajke Goskica.

3. ZAKLJUČAK

Shvatila sam da je veza između vrtića i predškolskog odgoja i obrazovanja kao srednjoškolskog stručnog obrazovanja presudna za kvalitetu obrazovanja učenika na početku karijere, a uključivanje elemenata pažljivosti samo obogaćuje program i tako priprema učenike za uspješan samostalni rad u vrtićima. Kad se koordinira suradnja između škole i vrtića, taj je put još uspješniji. Stoga je motivacija za školski rad učenika s jedne strane smisljena, a s druge strane dobrodošla raznolikost svakodnevne vrtičke rutine. Glazbena bajka predstavlja jedan od ciljeva Kurikuluma u vrtićima. To je tema učenja koja se pojavljuje u fazama - od ideje, preko interdisciplinarnog povezivanja nastavnika, samostalnog rada učenika i puta do stvarne primjene konačnog proizvoda - izvođenja u vrtiću. Ako nastavnici preuzmu ulogu mentora u procesu, a učenici su skupina koja razvija, implementira i doživljava poboljšano internalizirano iskustvo, čak i uz naglašenu obrazovnu notu, uspjeh ne može izostati. Odgovori mališana najbolji su dokaz kvalitete izvedenog rada jer su naša ključna ciljna publika.

4. LITERATURA

- [1.] Priručnik: Ministarstvo prosvjete i sporta, Ured RS za razvoj obrazovanja. Listopad 2007. Nastavni plan i program za vrtiće: predškolski odgoj u vrtićima
- [2.] Saksida I., Slovenska mladinska dramatika, Obzorja, 1998.
- [3.] Web stranica: https://sl.wikipedia.org/wiki/Glasbena_pravljica (19. listopada 2010.)
- [4.] Web stranica: http://www.tretja.si/galerije-2017/Glazbena_bajka_-_rujan_2017
- [5.] Web stranica: http://www.tretja.si/galerije-2017/Majske_radionice_za_djecu_predskolske_dobi_2017

Upute za autore

1. PRIPREMA TEKSTA ČLANKA

Format: Microsoft Word.

Jezik: hrvatski

2. DOSTAVLJANJE RADA: rad se dostavlja u sljedećem obliku: format a4, veličina slova 12 pt, vrsta fonta Arial, jednostruki prored, isključivo elektroničkim putem na adresu **varazdinskiuciteljcasopis.info@gmail.com**. Na prvoj stranici rada, ispod naslova u sredini, treba navesti ime i prezime autora te ustanovu zaposlenja.

3. OPSEG RADA: uključujući sažetak i bibliografiju, rad može imati najmanje 3, a najviše 10 stranica.

4. SAŽETAK RADA: do 200 znakova, vrsta fonta Arial, veličina slova 12 pt, treba ukazati na svrhu rada, glavne orijentacije te zaključak. Sažetak je potrebno staviti na početak rada. Ispod sažetka, potrebno je navesti ključne riječi (do pet riječi koje nisu spomenute u naslovu rada). Sažetak rada, uz naslov i ključne riječi, dostavlja se na hrvatskom jeziku.

5. GRAFIČKI PRILOZI: slike i tablice moraju se nalaziti na odgovarajućem mjestu u tekstu. Svaki grafički prikaz ili tablica moraju imati naslov i numeraciju s kojom su u tekstu povezani. Naslov slike, tablice ili grafičkog prikaza nalazi se ispod.

6. REFERIRANJE I LITERATURA: časopis *Varaždinski učitelj* primjenjuje Vancouver sustav referiranja i navođenja bibliografskih jedinica. U popisu literature potrebno je uvrstiti samo one bibliografske jedinice temeljem kojih je rad napisan. Ako se u radu navode tuđe misli, rečenice ili sintagme, izvor je potrebno navesti u tekstu (npr. [1]...[2]...), a ne u bilješkama na dnu stranice ili na kraju rada. U popisu literature potrebno je navesti abecednim redom po prezimenima autora sve radove koji se referiraju ili navode u tekstu. Za internetske izvore potrebno je navesti datum preuzimanja izvora.

1. Anica Kovačić-Tehnički dani u 4. razredu.....	[5]
2. Klementina Lindič-Vještina čitanja.....	[15]
3. Martina Bizjak-Orijentacijsko trčanje kao oblik interdisciplinarnog povezivanja.....	[22]
4. Martina Bizjak-Razredništvo tijekom karantene.....	[28]
5. Silvija Permoser-Tombola, didaktička igra?.....	[34]
6. Silvija Permoser-Učionica u prirodi.....	[45]
7. Maja Škerjanec-Sigurno na suncu.....	[51]
8. Maja Škerjanec-Motivacija u tjelesnom odgoju	[56]
9. Lea Opravž Ostreljč-Uporaba IKT-a u nastavi engleskog jezika.....	[62]
10. Maja Grbec Švajncer-Suradnja između škole i muzeja.....	[75]
11. mr.sc.Vesna Nosić-Školski „biseri“ iz hrvatskog jezika 2009.2019.....	[83]
12. Alenka Juršnik-Kazalište kao izvannastavna aktivnost.....	[108]
13. Alenka Juršnik-Čitam.Čitaš li?Čitaj!.....	[117]
14. Aleš Dolinšek, Alenka Juršnik-Osnovni tehnički elementi rukometa u osnovnoj školi.....	[127]
15. Valerija Jazbec-Odgoj za zanimanja u prilagođenom programu osnovne škole s nižim obrazovnim standardom.....	[136]
16. Valerija Jazbec-Timski rad u odjelu posebnog programa odgoja i obrazovanja.....	[144]
17. Vesna Nosić-Imena metodički model nastavnog sata.....	[153]
18. Jasmina Petek Pelcl-Daroviti učenici i matematika.....	[174]
19. Andreja Kolarič-Učenje kroz pokret i igru.....	[181]
20. Petra Ivanušić-Poticanje pozitivnih emocija „primjer dobre prakse“.....	[189]
21. Nataša Satler-Dvostruko iznimne djece.....	[196]
22. Tamara Jerič Miholič-Problematizacija spolne specifične socijalizacije.....	[204]
23. Mojca Mlakar-Primjer dobre prakse u radu s učenicom s malim poremećajima na razini procesa slučaja.....	[211]
24. Lucija Andric-Predstavljanje esperanta učenicima razredne nastave.....	[218]
25. Maja Vučko-Prvi dani u prvom razredu djece s poteškoćama u razvoju.....	[225]
26. Nuša Zadražnik-Učitelj i dramatizacija.....	[233]
27. Marija Žigart-Srčani e-učitelj uz COVID 19.....	[242]
28. Tjaša Čamernik-Javna svijest o jezičnim poremećajima.....	[249]
29. Dragica Kosi-Škola Summerhill.....	[258]
30. Maja Grbec Švajncer - Uporaba usmene povijesti u nastavi za devete razrede.....	[266]
31. Klavdija Šanca-Poticaji i prepreke na profesionalnom putu specijalnih i rehabilitacijskih pedagoga.....	[277]
32. Katja Zupančič Krajnc -Utjecaj pažljivosti u glazbenu bajku.....	[287]

